

Utvalg:	Kommunestyret
Møtested:	Lekatun
Dato:	22.10.2015
Tidspunkt:	10:30

Eventuelt forfall må meldes snarest på tlf. 951 09 887. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Leka, 08.10.15

Per Helge Johansen
Ordfører

Helge Thorsen
Rådmann

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
PS 47/15	Økonomimelding 2. tertial 2015		2015/103
PS 48/15	Finansrapport. Forvaltning av ledig likviditet og gjeldsforvaltning - 2. tertial 2015		2015/103
PS 49/15	Dekning av kostnader legging av trekkør		2015/101
PS 50/15	Godkjenning av valgresultatet		2014/139
PS 51/15	Valg av formannskap for perioden 2015-2019		2014/139
PS 52/15	Valg av ordfører og varaordfører for perioden 2015-2019		2014/139
PS 53/15	Valg av kontrollutvalg for valgperioden 2015-2019		2014/139
PS 54/15	Oppnevning av valgnemnd		2014/139

Dagsorden:

10:30	Sakliste
12:00	Lunsj på Lekatun
	Avtroppende kommunestyremedlemmer kalles inn til felles lunsj kl. 12:00
12:45	Sakliste

Saksfremlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskap	62/15	13.10.2015
Kommunestyret	47/15	22.10.2015

Økonomimelding 2. tertial 2015

Vedlegg:

- 1 Forbruk pr 31.08.15
- 2 Økonomimelding 2. tertial 101-103 Politisk virksomhet
- 3 Økonomimelding 2. tertial 111 Administrativ ledelse
- 4 Økonomimelding 2. tertial 141 -143 Stab/støtte
- 5 Økonomimelding 2. tertial 144 IKT
- 6 Økonomimelding 2.tertial 321 helsestasjon
- 7 Økonomimelding 2 tertital husbanken 351
- 8 Økonomimelding 2 tertial - 412
- 10 Økonomimelding 2. tertial 431 og 411
- 11 Økonomimelding 2. tertial 2015 Prosjekter Reisemål ans/tjen 470 og 431
- 11 Økonomimelding 2. tertial 471 og 491

Saksprotokoll i Formannskap - 13.10.2015

Rådmannens innstilling enstemmig tilrådt.

Vedtak

Økonomimelding 2. tertial tas til etterretning.

Det forventes fortsatt streng budsjettdisiplin ved områdene.

Budsjettområder med forventet merforbruk pålegges å ta en grundig gjennomgang av budsjettet med tanke på innsparingsmuligheter og eventuelle økte inntekter.

Det tilføres ingen nye midler til områdene.

Rådmannens forslag til innstilling:

Økonomimelding 2. tertial tas til etterretning.

Det forventes fortsatt streng budsjettdisiplin ved områdene.

Budsjettområder med forventet merforbruk pålegges å ta en grundig gjennomgang av budsjettet med tanke på innsparingsmuligheter og eventuelle økte inntekter.

Det tilføres ingen nye midler til områdene.

Hjemmel for vedtak:

Kommunelovens § 47 om årsbudsjettets bindende virkning og Leka kommunes økonomireglement punkt 9.4 – om rapportering.

Saksutredning:**Ansvar/tjeneste 132 – økonomi**

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mindreforbr.
-47 850 789	-48 026 200	-30 820 414	-49 164 200	-1 138 000

Skatteinngangen t.o.m. august er på kr 6 633 445,-. Det er kr 329 544,- mer enn på samme tid i 2014. Budsjett for hele året kr 9 511 000,-, totalt innkommet for 2014 Kr 9 934 514,-. Det ser ut til at skatteinngangen kan komme opp mot 10,3 mill for hele året – det vil si ca kr 800 000,- i merinntekt.

Rammetilskudd ser ut til å gå mot budsjettet, noe avhengig av inntektsutjevning.

Renter er budsjetter med kr 1 022 000,-, men med beregning etter dagens rentesituasjon ser det ut til å gå mot en mindreutgift på kr 180 000,-

Avdrag budsjettet med kr 2 595 000,- beregnet til kr 2 437 000, mindreutgift på Kr 158 000,-. Dette med bakgrunn i utsatt låneopptak.

Premieavvik/amortisert premieavvik er svært usikkert ennå, men man bør ta høyde for en utgiftsføring i 2015.

Oversikt over kommunens fond pr 31.08.2015:

Bundne driftsfond – kap. 251	4 221 407
Ubundne investeringsfond - kap. 253	172
Bundne investeringsfond – kap 255	22 713
Disposisjonsfond – kap. 256	3 711 267
Sum fonds pr 31.01 2015	7 955 559

Ansvar/tjeneste 101 – politisk virksomhet

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mer/mindreforbr.
1 157 849	1 276 900	677 809	1 276 900	0

Området ligger godt innenfor rammen. En del årlige godtgjørelser utbetales i slutten av året.

Ansvar/tjeneste 102 – kontroll og tilsyn.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mer/mindreforbr.
436 649	480 000	455 367	480 000	0

Området ser ut til å gå i balanse. Tjenester fra KomRev og KomSek er betalt ut året.

Ansvar/tjeneste 103 - ungdomsråd.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mindreforbr.
15 000	15 600	0	5 600	- 10 000

Ingen aktivitet hittil. Nyvalg i oktober.

Ansvar/tjeneste 111 – administrativ ledelse.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mindreforbr.
1 854 038	1 304 800	725 848	1 137 800	- 167 000

Det er i budsjettet satt av kr 240 000,- til kjøp av tjeneste som skolefaglig ansvarlig, dette er hittil ikke brukt. Merforbruk på lønn: kr 16 000,-, juridisk bistand kr 57 000,-. Beregnet totalt mindreforbruk på området kr 167 000,-.

Ansvar/tjeneste 141 – stab-/støttefunksjon.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mindreforbr.
3 057 790	3 586 900	1 716 153	3 062 200	-524 700

Området går mot et betydelig mindreforbruk spesielt med bakgrunn i at det er budsjettetert med 100% økonomileder. I realiteten er det lønnet ut 50% økonomileder mens 100% stilling står i vakanse. Det er tatt inn på engasjement i inntil 35% stilling. For øvrig vises til økonomimelding fra budsjettansvarlig på området.

Ansvar/tjeneste 143 - Lekaposten.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mer/mindreforbr.
89 668	71400	62 429	71 400	0

Området forventes å gå i balanse.

Ansvar/tjeneste 144 - IKT-tjenester.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mer/mindreforbr.
1 326 546	1 603 600	649 048	1 603 600	0

Området er tilført kr 500 000,- i K.sak 46/15 for å møte utgifter til nye lisenser og opplæring på ePhorte.

Ansvar/tjeneste 145 - eiendomsskatt

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mer/mindreforbr.
0	984 600	88 231	984 600	0

En regner med at utgiftene til innføring av eiendomsskatt vil påløpe i inneværende år og at området vil gå i balanse.

Ansvar/tjeneste 211 – skole, kommunenivå.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mer/mindreforbr.
447 256	521 500	217 209	521 500	0

Dersom tilskudd fremmedspråklige blir som budsjettetert kan det se ut som området går mot et mindreforbruk.

Ansvar/tjeneste 221 - Leka barne- og ungdomsskole.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mer/mindreforbr.
6 712 002	7 604 200	5 019 991	7 604 200	0

Lønnsutgiftene er noe høye i forhold til budsjettetert, men med avregning mot tilskudd og refusjon fra NAV, og eventuell overføring av lønn til fremmedspråklige vil områdene gå i balanse.

Ansvar/tjeneste 225 - skolelunsj.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mer/mindreforbr.
0	81 000	59 060	81 000	0

Området ser ut til å gå i balanse.

Ansvar/tjeneste 241 - barnehage.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mer/mindreforbr.
1 508 937	1 649 400	879 304	1 649 600	0

Området har fått en økt stillingshjemmel med 80%, men ser allikevel til å gå mot balanse totalt. Det bør foretas en omfattende budsjettjustering innenfor området.

Ansvar/tjeneste 281 bibliotek.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mer/mindreforbr.
271 251	320 500	194 712	320 500	0

Det er hittil et forbruk på bare 61%, mens hovedinntaket av bøker skjer på høsten.

Ansvar/tjeneste 311 - legekontor.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Merforbruk.
3 368 929	3 093 700	2 170 562	3 480 700	387 000

Her ser det ut til å gå mot et merforbruk på kr 387 000,-. I hovedsak dreier det seg om lønn leger, vaktgodtgjørelse og pensjon. Området må foreta omfattende budsjettjusteringer og se etter muligheter for innsparing/økte inntekter.

Ansvar/tjeneste 321 - helsesøster.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mer/mindreforbr.
541 080	505 500	123 242	505 500	0

1. halvår ble tjenesten kjøpt fra Nærøy kommune, fra 01.07. ble det tilsatt helsesøster i 50% stilling. Budsjettjustering må foretas innenfor området.

Området forventes å gå i balanse.

Ansvar/tjeneste 331 - fysioterapi.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mer/mindreforbr.
405 810	400 000	257 196	400 000	0

Området forventes å gå i balanse.

Ansvar/tjeneste 351 - sosialtjenesten.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mer/mindreforbr.
518 888	557 600	176 803	557 600	0

Området forventes å gå i balanse. Kjøp av tjenester fra andre kommuner blir fakturert på slutten av året.

Ansvar/tjeneste 361 - barnevern.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mer/mindreforbr.
596 961	633 800	262 332	633 800	0

Kjøp av tjenester er fakturert fram til 31.07. Området ser ut til å gå i balanse.

Ansvar/tjeneste 371 – hjemmesykepleien.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Merforbruk.
3 126 738	2 910 600	1 736 024	3 047 600	137 000

Lønn, pensjon og arbeidsgiveravgift er beregnet til kr 100 000,- mer enn budsjettet.

1070 - Drift/vedlikehold av transportmidler - beregnet merforbruk kr 15 000,-

1210 – Kjøp/leasing av transportmidler – beregnet merforbruk kr 22 000,-.

Ansvar/tjeneste 372 – praktisk bistand i hjemmet.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Merforbruk
750 574	630 000	403 004	700 000	70 000

Lønn, pensjon og arbeidsgiveravgift er beregnet til ca kr 70 000,- mer enn budsjettet.

Ansvar/tjeneste 373 – psykisk helsevern.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mer/mindreforbr.
501 569	519 800	248 015	519 800	0

Ser ut til å ha en god margin i forhold til budsjettet, det føres over noe lønn fra 371 og 381 ved årets slutt.

Ansvar/tjeneste 374 – miljøtjenesten.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mer/mindreforbr.
1 954 132	2 075 200	2 940 676	2 075 200	0

Tilskudd utbetales i slutten av året. Ser ut til å gå i balanse.

Ansvar/tjeneste 381 – Sykestua, avdeling.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Merforbruk
7 667 044	6 346 500	4 599 896	7 504 500	1 158 000

Fastlønn inkludert pensjon og arbeidsgiveravgift beregnes til kr 1 158 000,- mer enn budsjettet.

Andre overskridelser på div. vikarposter og andre driftsposter kan sannsynligvis dekkes innenfor eget budsjett ved refusjon sykepenges og merinntekt pasientvederlag.

Ansvar/tjeneste 382 – sykestua, kjøkken.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Merforbruk.
1 355 191	1 054 600	818 966	1 204 600	150 000

Fastlønn inkludert pensjon og arbeidsgiveravgift beregnes til kr 150 000,- mer enn budsjettet.

Ansvar/tjeneste 383 – sykestua, vaskeri.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Merforbruk
366 580	306 900	200 161	329 900	23 000

Fastlønn inkludert pensjon og arbeidsgiveravgift beregnes til kr 23 000,- mer enn budsjettet.

For hele PLO-området må det foretas en grundig gjennomgang av budsjett/regnskap, det må foretas omfattende budsjettregulering og det må ses etter muligheter for innsparing og økte inntektsmuligheter.

Ansvar/tjeneste 410 – faste einedommer – lokaler.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mindreforbruk
4 356 821	3 959 300	1 605 347	3 439 300	-520 000

Området ser ut til å gå mot et mindreforbruk på til sammen 524 000,- i forhold til budsjettet. Dette skyldes i stor grad langtidssykemelding der det i svært lite omfang er tatt inn vikar. I tillegg kommer innsparing på strømgifter.

Det er lagt inn midler til ENØK-tiltak og oppgradering av administrasjonsbygg, barnehage, skolelokaler og institusjon i investeringsbudsjett for 2015.

Ansvar/tjeneste 411 – teknisk område, administrasjon.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mindreforbruk.
262 445	272 200	81 780	189 200	-83 000

Kontoret er for tiden betjent med 10% stilling. Mindreforbruk på lønn inkl. pensjon og arbeidsgiveravgift vil bli ca. kr 83 000,- i forhold til budsjett

Ansvar/tjeneste 412 – oppmåling.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mer/mindreforbr.
79 689	229 100	180 185	229 100	0

Området forventes å gå i balanse.

Ansvar/tjeneste 413 - samferdsel.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mer/mindreforbr.
1 218 892	2 100 600	1 591 064	2 100 600	0

Kommunestyret har i K.sak 41/15 Innvilget kr 941 400,- ekstra til vegvedlikehold.

Området forventes å gå i balanse.

Ansvar/tjeneste 414 - branntjeneste.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mer/mindreforbr.
574 685	909 000	192 510	909 000	0

Det er hittil et lavt forbruk på området, men forholdsvis store beløp som godtgjørelse brannmannskap og beredskapsgodtgjørelse utbetales i slutten av året.

Området forventes å gå i balanse.

Ansvar/tjeneste 415 - avløp.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mer/mindreforbr.
-61 486	0	-675 790	0	

Området er et selvkostområde som skal gå ut i 0 og ev. gjøres opp mot selvkostfond.

Ansvar/tjeneste 420 – kirke og andre religiøse formål.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mer/mindreforbr.
679 563	903 500	461 220	903 500	0

Betales ut faste beløp pr mnd, med tilbakeholdt for kommunal tjenesteyting.

Ansvar/tjeneste 431 - miljø.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mer/mindreforbr.
162 848	0	86 432	0	0

Området forventes å gå i balanse.

Ansvar/tjeneste 451 - landbruk.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mindreforbruk
560 283	616 800	320 524	468 800	- 148 000

Langtidssykemelding gjør at kontoret er bare sporadisk bemannet.

På grunn av liten bruk av sykevikar, ser det ut til å gå mot et mindre-forbruk på ca 148 000,-.

Ansvar/tjeneste 452 - veterinærvalt.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mer/mindreforbr.
21 046	21 700	- 594 636	21 700	0,-

Tilskudd for hele året er mottatt. Utgifter påløper ut året. Forventet balanse i henhold til budsjett

Ansvar/tjeneste 454 - viltforvaltning.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mindreforbruk
105 390	68 400	43 879	50 000	-18 400

Langtidssykemelding med liten bruk av sykevikar vil gi et lite mindreforbruk.

Ansvar/tjeneste 470 - reiselivsutvikling.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mer/mindreforbr.
112 206	0	-240 243	0	0

Området forventes å gå i balanse med div. tilskudd og fordeling av utgifter, viser for øvrig til budsjettansvarliges økonomimelding.

Ansvar/tjeneste 471 - næring.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mer/mindreforbr.
463 620	401 600	306 534	401 600	0

Området forventes å gå i balanse

Ansvar/tjeneste 473 – NYN, næring.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mer/mindreforbr.
50 000	75 000	0	75 000	0

Tilskuddet utbetales i slutten av året. Området forventes å gå i balansen

Ansvar/tjeneste 491 - kultur.

Regnskap 14	Endr.budsj.15	Brukt hittil	Stip. hele året	Mer/mindreforbr.
431 093	434 400	257 947	434 400	0

Området forventes å gå i balanse.

Stort sett utvises det god disiplin i forhold til budsjettrammer. Unntaket er pleie- og omsorgsområdet som totalt ser ut til å gå mot et merforbruk på ca 1,5 mill. kroner. Allerede i 1. tertial beregnet et merforbruk på vel 1 mill. kroner.

I vedtaket etter første tertial het det blant annet:

«Budsjettansvarlige for de områdene som ser ut til å få overskridelser, må ta grep for å bringe balanse i sine budsjettrammer.»

Det er allikevel ikke foretatt budsjettjusteringer på området, og man kan heller ikke se at det er tatt særlige grep for å bringe balanse i budsjettet.

Selv med de store overskridelsene på enkelte budsjettrammer, ser det ut til at budsjettet som helhet vil gå ut med et mindreforbruk på opp mot kr 680 000,-. Dette på grunn av økt skatteinngang, lavere rente- og avdragsutgifter, vakanse i stillinger og langtidssykemeldinger hvor det i liten grad er tatt inn vikarer.

Konklusjon / tilråding:

Økonomimelding 2. tertial tas til etterretning.

Det forventes fortsatt streng budsjettdisiplin ved områdene.

Budsjettområder med forventet merforbruk pålegges å ta en grundig gjennomgang av budsjettet med tanke på innsparingsmuligheter og eventuelle økte inntekter.

Det tilføres ingen nye midler til områdene.

Leka, _____

Helge Thorsen
rådmann

BUDSJETTKONTROLL DRIFT PR 31.08.2015							
TEKST		Regnskap	Buds(end)	Regnskap	%-	Stipulert	Mer-/mindre
ÅR		2014	2015	2015	forbr.	hele året	forbruk
101	POLITISK VIRKSOMHET	1 157 849	1 276 900	677 809	53	1 276 900	0
102	Kontroll og tilsyn	436 649	480 000	455 367	95	480 000	0
103	UNGDOMSRÅD	15 000	15 600	0	0	5 600	-10 000
111	ADMINISTRATIV LEDELSE	1 854 038	1 304 800	725 848	56	1 137 800	-167 000
132	ØKONOMIAVDELING	-47 850 789	-48 026 200	-30 820 414	64	-49 164 200	-1 138 000
141	STAB-/STØTTEFUNKSJON	3 057 790	3 586 900	1 716 153	48	3 062 200	-524 700
143	LEKAPOSTEN	89 668	71 400	62 429	87	71 400	0
144	IKT - TJENESTER	1 326 546	1 603 600	649 048	40	1 603 600	0
145	INNFØRING EIENDOMSSKATT	0	984 600	88 231	9	984 600	0
211	SKOLE - KOMMUNENIVÅ	447 256	521 500	217 209	42	521 500	0
221	LEKA BARNE OG UNGDOMSSKOLE	6 712 002	7 604 200	5 019 991	66	7 604 200	0
225	SKOLELUNSI	0	81 000	-59 060	-73	81 000	0
241	LEKA BARNEHAGE	1 508 937	1 649 400	879 304	53	1 649 400	0
281	BIBLIOTEK	271 251	320 500	194 712	61	320 500	0
311	LEGEKONTOR	3 368 929	3 093 700	2 170 562	70	3 480 700	387 000
312	SAMHANDLINGSREFORMEN	797 614	0	0		0	0
321	HELSEØSTER	541 080	505 500	123 242	24	505 500	0
331	FYSIOTERAPEUT	405 810	400 000	257 196	64	400 000	0
351	SOSIALTJENESTEN	518 888	557 600	176 803	32	557 600	0
361	BARNEVERN	596 961	633 800	262 332	41	633 800	0
371	HJEMMESYKEPLEIEN	3 126 738	2 910 600	1 736 024	60	3 047 600	137 000
372	PRAKTISK BISTAND I HJEMMET	750 574	630 000	403 004	64	700 000	70 000
373	PSYKISK HELSEVERN	501 569	519 800	248 015	48	519 800	0
374	MILJØTJENESTEN	1 954 132	2 075 200	2 940 673	142	2 075 200	0
381	SYKESTUE - AVDELING	7 667 044	6 346 500	4 599 896	72	7 504 500	1 158 000
382	SYKESTUE - KJØKKEN	1 355 191	1 054 600	818 967	78	1 204 600	150 000
383	SYKESTUE - VASKERI	366 580	306 900	200 161	65	329 900	23 000
385	ELEV-TILTAK NAMSOS	5 598	0	0			0
410	FASTE EIENDOMMER - LOKALER	4 356 821	3 959 300	1 605 348	41	3 439 300	-520 000
411	TEKNISK OMRÅDE - ADM	262 445	272 200	81 780	30	189 200	-83 000
412	OPPMÅLING	79 689	229 100	180 185	79	229 100	0
413	SAMFERDSEL	1 218 892	2 100 600	1 591 064	76	2 100 600	0
414	BRANNTJENESTE	574 685	909 000	192 510	21	909 000	0
415	AVLØP	-61 486	0	-675 791			0
420	Kirke og andre religiøse formål	679 563	903 500	461 221	51	903 500	0
421	KOMMUNALE UTGIFTER LEKA SOKN	0	0	50 560			0
431	MILJØ	162 848	0	86 432			0
450	PROSJEKTER LANDBRUK	0	0	-18 207			0
451	LANDBRUK	560 283	616 800	320 525	52	468 800	-148 000
452	VETERINÆRVAKTTJENESTE	21 046	21 700	-594 636	-2740	21 700	0
454	VILTFORVALTNING	105 390	68 400	43 879	64	50 000	-18 400
470	REISELIVSUTVIKLING	112 206	0	-240 243		0	0
471	NÆRING	463 620	401 600	306 534	76	401 600	0
473	NYN - NÆRING	50 000	75 000	0	0	75 000	0
491	KULTUR	431 093	434 400	257 947	59	434 400	0
	TOTALT	0	0	-2 607 390	0		-684 100

-1 839 700

1 538 000

Ses i sammheng med 420
Bruk av bundne driftsfond
Red. bruk av fond (Moms.komp)

Mottatt tilskudd

Økonomiavmelding pr. august 2015

Budsjettområde / avdeling: **101 Politisk virksomhet**
102 Kontroll og tilsyn
103 Ungdomsråd

Økonomiavmelding skal gis for alle budsjettområder den enkelte har ansvar for. Økonomiavmeldingen skal framskrive situasjonen ut året. Man skal ta høyde for alle forventede endringer i inntekter og utgifter ut året. Det forutsettes at økte utgifter / reduserte inntekter dekkes inn på eget budsjettområde. Ved endringer i utgifter eller inntekter i forhold til opprinnelig budsjett, skal budsjettregulering foretas så snart forholdet er kjent. Dersom det ikke er rom for å dekke økte utgifter / reduserte inntekter innenfor eget budsjett, må man foreta en reduksjon i budsjettområdets aktivitet. Budsjettansvarlig skal i slike tilfeller så snart forholdet er kjent, legge fram skriftlig sak for rådmannen som beskriver situasjonen, økonomien og forslag til reduksjon i aktiviteten.

Budsjettområder:			
Ansv/tj., funksjon, prosjekt:	Navn på område:	% forbruk pr.24.08.15:	Beskriv evt. forventede endringer i inntekter og/eller utgifter i år:
101 – 100/180	Politisk virksomhet	51 %	Området ligger godt innenfor rammen totalt etter 8 mnd. Lite forbruk skyldes bla at årlig godtgjøring og tilskudd til politiske partier utbetales først i desember. Erfaringsmessig kommer også krav om møtegodtgjøring til slutt i året. Formannskapetets disposisjonskonto brukes sjelden opp – men dette er opp til f.skapet å disponere.
102 – 110	Kontroll og tilsyn	95 %	Området ligger innenfor rammen etter 8 mnd. Kjøp fra IKS KomRev og KomSek er betalt for hele året.
103 - 180	Ungdomsråd	0 %	Ingen aktivitet i 2015. Tar sikte på nyvalg av ungdomsråd i oktober.

Dersom det forventes endringer på budsjettposter i løpet av året, har du foretatt budsjettregulering evt. når blir budsjettregulering levert?

Beskriv de postene som skal balansere reguleringen:

Dersom det forventes overskridelser/underdekning som ikke kan dekkes inn på eget budsjett, har du skrevet sak til rådmannen evt. når vil sak bli levert?

Forventes overskudd på årets budsjett? Anslå beløp!

Bakgrunn for et eventuelt overskudd.

Manglende tiltak pga:

Etter beregnet behov resten av året viser regnskapet for områdene 101-102-103 et stipulert mindreforbruk på rundt kr. 40.000,-.

Forbruk av fond i løpet av året:

Navn på fond:

Forbruk i kr.:

Formål som er dekket over fond: _____

Dato: 25.08.15

Underskrift: **Beathe Mårvik**
budsjettansvarlig

Økonomiavmelding pr. august 2015

Budsjettområde / avdeling: **111 Administrativ ledelse**

Økonomiavmelding skal gis for alle budsjettområder den enkelte har ansvar for. Økonomiavmeldingen skal framskrive situasjonen ut året. Man skal ta høyde for alle forventede endringer i inntekter og utgifter ut året. Det forutsettes at økte utgifter / reduserte inntekter dekkes inn på eget budsjettområde. Ved endringer i utgifter eller inntekter i forhold til opprinnelig budsjett, skal budsjettregulering foretas så snart forholdet er kjent. Dersom det ikke er rom for å dekke økte utgifter / reduserte inntekter innenfor eget budsjett, må man foreta en reduksjon i budsjettområdets aktivitet. Budsjettansvarlig skal i slike tilfeller så snart forholdet er kjent, legge fram skriftlig sak for rådmannen som beskriver situasjonen, økonomien og forslag til reduksjon i aktiviteten.

Budsjettområder:			
Ansv/tj., funksjon, prosjekt:	Navn på område:	% forbruk pr.24.08.15:	Beskriv evt. forventede endringer i inntekter og/eller utgifter i år:
111	Administrativ ledelse	56 %	Området ligger godt innenfor rammen etter 8 måneder.

Dersom det forventes endringer på budsjettposter i løpet av året, har du foretatt budsjettregulering evt. når blir budsjettregulering levert?

Beskriv de postene som skal balansere reguleringen:

Dersom det forventes overskridelser/underdekning som ikke kan dekkes inn på eget budsjett, har du skrevet sak til rådmannen evt. når vil sak bli levert?

Forventes overskudd på årets budsjett? Anslå beløp!

Bakgrunn for et eventuelt overskudd.

Manglende tiltak pga:

Det er budsjettet kr. 240.000,- til kjøp av funksjonen skolefaglig ansvarlig, dette er ikke på plass foreløpig. Avhengig av hvor fort man finner løsning på dette vil dette beløpet stå som et mindreforbruk på området. Ser man bort fra dette beløpet ligger regnskapet helt i balanse i forhold til budsjett.

Forbruk av fond i løpet av året:

Navn på fond:

Forbruk i kr.:

Formål som er dekket over fond: _____

Dato: 26.08.15

Underskrift: **Beathe Mårvik**
budsjettansvarlig

Økonomiavmelding pr. august 2015

Budsjettområde / avdeling: **141 Stab/støtte**
143 Lekaposten

Økonomiavmelding skal gis for alle budsjettområder den enkelte har ansvar for. Økonomiavmeldingen skal framskrive situasjonen ut året. Man skal ta høyde for alle forventede endringer i inntekter og utgifter ut året. Det forutsettes at økte utgifter / reduserte inntekter dekkes inn på eget budsjettområde. Ved endringer i utgifter eller inntekter i forhold til opprinnelig budsjett, skal budsjettregulering foretas så snart forholdet er kjent. Dersom det ikke er rom for å dekke økte utgifter / reduserte inntekter innenfor eget budsjett, må man foreta en reduksjon i budsjettområdets aktivitet. Budsjettansvarlig skal i slike tilfeller så snart forholdet er kjent, legge fram skriftlig sak for rådmannen som beskriver situasjonen, økonomien og forslag til reduksjon i aktiviteten.

Budsjettområder:			
Ansv/tj., funksjon, prosjekt:	Navn på område:	% forbruk pr.24.08.15:	Beskriv evt. forventede endringer i inntekter og/eller utgifter i år:
141 – 120	Stab/støtte	48 %	Området viser lite prosentvis forbruk etter åtte måneder. Mindreforbruk skyldes lønn og sosiale utgifter på vakant stilling, samt mindreforbruk på enkeltposter, og interne overføringer. Samtidig er det overforbruk på andel IKT/økonomi. Andel lønn og sosiale utgifter (henførbare støttefunksjoner som fordeles de andre områdene) inntektsføres på art 1010, 1091 og 1099 i stedet for som inntekt på art 1694. Dette justeres ved budsjettregulering.
143 – 120	Lekaposten	87 %	Området har forholdsvis høyt forbruk pr august, men inntekt for abonnement på Lekaposten kommer først på slutten av året. Beregnet forbruk ut året viser balanse.

Dersom det forventes endringer på budsjettposter i løpet av året, har du foretatt budsjettregulering evt. når blir budsjettregulering levert?

Beskriv de postene som skal balansere reguleringen:

Budsjettregulering ligger vedlagt.

Dersom det forventes overskridelser/underdekning som ikke kan dekkes inn på eget budsjett, har du skrevet sak til rådmannen evt. når vil sak bli levert?

Forventes overskudd på årets budsjett? Anslå beløp!

Bakgrunn for et eventuelt overskudd.

Manglende tiltak pga:

Etter beregnet forbruk resten av året viser regnskapet et stipulert mindreforbruk på rundt kr. 500.000,-. Dette beløpet overføres konto til senere disponering ved budsjettregulering.

Forbruk av fond i løpet av året:

Navn på fond:

Forbruk i kr.:

Formål som er dekket over fond: _____

Dato: 04.09.15

Underskrift: **Beathe Mårvik**
budsjettansvarlig

BUDSJETTREGULERINGSSKJEMA

Endring nr.:	Ref. vedtak	Kontonr. Art-Ansv/tj.-funksjon - prosjekt	Opprinnelig budsjett	Sparte utgifter/ økte inntekter	Økte utgifter/ red. inntekter	Revidert budsjett
		1010-141-120 Hovedlønn	2 699 000	-1 020 000		1 679 000
		1030-141-120 Ekstrahjelp	0		50 000	50 000
		1091-141-120 Pensjon KLP	488 000	-200 000		288 000
		1099-141-120 AGA	163 000	-63 000		100 000
		1102-141-120 Abonnement	15 000		10 000	25 000
		1120-141-120 Velferdstiltak	8 000		12 000	20 000
		1132-141-120 Telefon	70 000	-30 000		40 000
		1133-141-120 Datakommunikasjon	8 000	-8 000		0
		1140-141-120 Stillingsannonser	10 000		10 000	20 000
		1190-141-120 Husleie komm. bygg	271 300	-101 300		170 000
		1221-141-120 Drift kopimaskiner	55 000	-30 000		25 000
		1223-141-120 Leasing kopimaskiner	72 000		31 000	103 000
		1243-141-120 Drift økonomi	20 000		24 000	44 000
		1247-141-120 Drift IKT	31 400		185 000	216 400
		1694-141-120 Andel sentralbord/ekspedisjon	-614 700		614 700	0
		1695-141-120 Andel kopiering	-120 000	-20 000		-140 000
		1696-141-120 Andel porto	-58 900		6 900	-52 000
		1699-141-120 Andel abonnement/avtaler	-84 000		4 000	-80 000
		1495-132-180 Avsat til senere disponering	-45 000		524 700	479 700
				-1 472 300	1 472 300	

Leka.....20.....

Økonomiavmelding pr. 08.04.15

Budsjettområde / avdeling: 144 – IKT-tjenester

Økonomiavmelding skal gis for alle budsjettområder den enkelte har ansvar for. Økonomiavmeldingen skal framskrive situasjonen ut året. Man skal ta høyde for alle forventede endringer i inntekter og utgifter ut året. Det forutsettes at økte utgifter / reduserte inntekter dekkes inn på eget budsjettområde. Ved endringer i utgifter eller inntekter i forhold til opprinnelig budsjett, skal budsjettregulering foretas så snart forholdet er kjent. Dersom det ikke er rom for å dekke økte utgifter / reduserte inntekter innenfor eget budsjett, må man foreta en reduksjon i budsjettområdets aktivitet. Budsjettansvarlig skal i slike tilfeller så snart forholdet er kjent, legge fram skriftlig sak for rådmannen som beskriver situasjonen, økonomien og forslag til reduksjon i aktiviteten.

Budsjettområder:			
Ansv/tj., funksjon, prosjekt:	Navn på område:	% forbruk pr. 08.04.15:	Beskriv evt. forventede endringer i inntekter og/eller utgifter i år:
144 – 120	IKT-tjenester	59 %	Området har høye utgifter og er tilført nye midler i K.sak 46/15 for å møte utgifter til nye lisenser og opplæring på ePhorte. Oppgradering/infrastruktur på de kommunale byggene, flytting av servere mm ligger i prosjekt 121 som finansieres ved bruk av lån. Andel av utgiftene på IKT – lisenser, programvare, oppgradering fordeles ut til områdene som henførbare støttefunksjoner og andelen inntektsføres ansv/tj 144.

Dersom det forventes endringer på budsjettposter i løpet av året, har du foretatt budsjettregulering evt. når blir budsjettregulering levert?

Beskriv de postene som skal balansere reguleringen:

Budsjettregulering er gjort i K.sak 46/15.

Dersom det forventes overskridelser/underdekning som ikke kan dekkes inn på eget budsjett, har du skrevet sak til rådmannen evt. når vil sak bli levert?

Forventes overskudd på årets budsjett? Anslå beløp!

Bakgrunn for et eventuelt overskudd.

Manglende tiltak pga:

Forbruk av fond i løpet av året:

Navn på fond:

Forbruk i kr.:

Formål som er dekket over fond: _____

Dato: 07.09.15

Underskrift: **Beathe Mårvik**
budsjettansvarlig

Økonomiavmelding pr. 31.08.15

Budsjettområde / avdeling: **321 Helsesøster**

Økonomiavmelding skal gis for alle budsjettområder den enkelte har ansvar for. Økonomiavmeldingen skal framskrive situasjonen ut året. Man skal ta høyde for alle forventede endringer i inntekter og utgifter ut året. Det forutsettes at økte utgifter / reduserte inntekter dekkes inn på eget budsjettområde. Ved endringer i utgifter eller inntekter i forhold til opprinnelig budsjett, skal budsjettregulering foretas så snart forholdet er kjent. Dersom det ikke er rom for å dekke økte utgifter / reduserte inntekter innenfor eget budsjett, må man foreta en reduksjon i budsjettområdets aktivitet. Budsjettansvarlig skal i slike tilfeller så snart forholdet er kjent, legge fram skriftlig sak for rådmannen som beskriver situasjonen, økonomien og forslag til reduksjon i aktiviteten.

Budsjettområder:			
Ansvar/tj., funksjon, prosjekt:	Navn på område:	% forbruk pr. 31.08.15	Beskriv evt. forventede endringer i inntekter og/eller utgifter i år:
321 – 232	Helsesøster	25 %	Det er budsjettert med kjøp av tjenester på området, men fra 1.7. ble det tilsatt helsesøster i 50 % stilling igjen. Lite forbruk skyldes at vi ikke har mottatt refusjonskrav for kjøp av helsesøstertjeneste for 6 mnd eller kjøp av jordmortjeneste enda i år.

Dersom det forventes endringer på budsjettposter i løpet av året, har du foretatt budsjettregulering evt. når blir budsjettregulering levert?

Beskriv de postene som skal balansere reguleringen:

Det er flyttet midler fra kjøp av tjenester fra andre kommuner til lønn og sosiale utgifter, samt lagt inn midler til kjøp av nytt audiografapparat, da det gamle er i dårlig forfatning. Budsjettreguleringsskjema ligger vedlagt.

Dersom det forventes overskridelser/underdekning som ikke kan dekkes inn på eget budsjett, har du skrevet sak til rådmannen evt. når vil sak bli levert?

Forventes overskudd på årets budsjett? Anslå beløp!

Bakgrunn for et eventuelt overskudd.

Manglende tiltak pga:

Området forventes å gå akkurat i balanse etter beregnet forbruk resten av året.

Forbruk av fond i løpet av året:

Navn på fond:

Forbruk i kr.:

Formål som er dekket over fond: _____

Dato: **31.08.15**

Underskrift:

Gunnhild Guttvik
Budsjettansvarlig

Beathe Mårvik

BUDSJETTREGULERINGSSKJEMA

Endring nr.:	Ref. vedtak	Kontonr. Art-Ansv/tj.-funksjon - prosjekt	Opprinnelig budsjett	Sparte utgifter/ økte inntekter	Økte utgifter/ red. inntekter	Revidert budsjett
		1010-321-232	Hovedlønn	0	140 000	140 000
		1091-321-232	Pensjonsinnskudd KLP	0	27 000	27 000
		1099-321-232	Arbeidsgiveravgift	0	11 000	11 000
		1160-321-232	Oppg.pl kjøregodtgjøring	4 000	5 000	9 000
		1175-321-232	Reiseutlegg	6 000	-2 000	4 000
		1190-321-232	Husleie eiendom i tj.yting	54 000	-10 000	44 000
		1110-321-232	Mindre medisinsk utstyr	0	15 000	15 000
		1221-321-232	Andel krift kopimaskiner	0	1 100	1 100
		1223-321-232	Andel leasing kopimaskiner	0	3 100	3 100
		1243-321-232	Andel økonomisystem	600	1 800	2 400
		1247-321-232	Andel IKT system	1 700	10 300	12 000
		1359-321-232	Kjøp av tj.fra andre kommuner	384 000	-200 500	183 500
		1370-321-232	Kjøp av tj.fra andre	0	2 200	2 200
		1605-321-232	Salg vaksine	-6 000	-4 000	-10 000
				444 300		444 300
					216 500	-216 500

Leka.....

Økonomiavmelding pr. _____ 20.08.2015 _____

Budsjettområde / avdeling: _____ Deler av Husbanken _____

Økonomiavmelding skal gis for alle budsjettområder den enkelte har ansvar for. Økonomiavmeldingen skal framskrive situasjonen ut året. Man skal ta høyde for alle forventede endringer i inntekter og utgifter ut året. Det forutsettes at økte utgifter / reduserte inntekter dekkes inn på eget budsjettområde. Ved endringer i utgifter eller inntekter i forhold til opprinnelig budsjett, skal budsjettregulering foretas så snart forholdet er kjent. Dersom det ikke er rom for å dekke økte utgifter / reduserte inntekter innenfor eget budsjett, må man foreta en reduksjon i budsjettområdets aktivitet. Budsjettansvarlig skal i slike tilfeller så snart forholdet er kjent, legge fram skriftlig sak for rådmannen som beskriver situasjonen, økonomien og forslag til reduksjon i aktiviteten.

Budsjettområder:			
Ansv/tj., funksjon, prosjekt:	Navn på område:	% forbruk pr. :	Beskriv evt. forventede endringer i inntekter og/eller utgifter i år:
351.273	Kommunal sysselseetingstiltak	% ikke oppgitt	Forbruk som forventet. Ingen refusjon fra Nav innkommet ennå. Derfor ser det ut som et overforbruk
351.283	Bistand til egen bolig	% ikke oppgitt da inntektene er større enn utgiftene,	Forbruk som forventet mtp lønn. Tilskudd er kommet inn i regnskapet , men det er ikke søkt om noe ennå i år.

Området har jeg ikke budsjettert godt nok, så det må rettes opp i 2016. Derfor blir det bare å gå utifra lønn, og det er som forventet.

Dato: _20.08.2015_

Underskrift: Annette _T. Pettersen _____

Økonomiavmelding pr. 20.08.2015

Budsjettområde / avdeling: _____ Deler av teknisk _____

Økonomiavmelding skal gis for alle budsjettområder den enkelte har ansvar for. Økonomiavmeldingen skal framskrive situasjonen ut året. Man skal ta høyde for alle forventede endringer i inntekter og utgifter ut året. Det forutsettes at økte utgifter / reduserte inntekter dekkes inn på eget budsjettområde. Ved endringer i utgifter eller inntekter i forhold til opprinnelig budsjett, skal budsjettregulering foretas så snart forholdet er kjent. Dersom det ikke er rom for å dekke økte utgifter / reduserte inntekter innenfor eget budsjett, må man foreta en reduksjon i budsjettområdets aktivitet. Budsjettansvarlig skal i slike tilfeller så snart forholdet er kjent, legge fram skriftlig sak for rådmannen som beskriver situasjonen, økonomien og forslag til reduksjon i aktiviteten.

Budsjettområder:			
Ansv/tj., funksjon, prosjekt:	Navn på område:	% forbruk pr. :	Beskriv evt. forventede endringer i inntekter og/eller utgifter i år:
412.301	Plansaksbehandling	82	Forbruk som forventet, men lavere inntekt enn forventet
412.302	Byggesaksbehandling	36	Forbruk som forventet. Kommet inn litt mer inntekter enn antatt.
412.303	Kart Oppmåling	18	Litt mindre forbruk enn forventet, men lavere inntekt enn forventet. Det er en del utstående inntekter som blir fakturert i slutten av august, samt at vi skal ha refundert utlegg på 1272 fra Statens vegvesen.

Det er en god del aktivitet på området, slik at det er forventinger til at vi totalt sett på 412 skal komme godt ut. Totalt pr 20.08.2015 er det et forbruk på 48%.

Dato: 20.08.2015

Underskrift: Annette _T. Pettersen
budsjettansvarlig

Økonomiavmelding pr. 20.08.2015

Budsjettområde / avdeling: Miljø og teknisk

Økonomiavmelding skal gis for alle budsjettområder den enkelte har ansvar for. Økonomiavmeldingen skal framskrive situasjonen ut året. Man skal ta høyde for alle forventede endringer i inntekter og utgifter ut året. Det forutsettes at økte utgifter / reduserte inntekter dekkes inn på eget budsjettområde. Ved endringer i utgifter eller inntekter i forhold til opprinnelig budsjett, skal budsjettregulering foretas så snart forholdet er kjent. Dersom det ikke er rom for å dekke økte utgifter / reduserte inntekter innenfor eget budsjett, må man foreta en reduksjon i budsjettområdets aktivitet. Budsjettansvarlig skal i slike tilfeller så snart forholdet er kjent, legge fram skriftlig sak for rådmannen som beskriver situasjonen, økonomien og forslag til reduksjon i aktiviteten.

Budsjettområder:			
Ansv/tj., funksjon, prosjekt:	Navn på område:	% forbruk pr. :	Beskriv evt. forventede endringer i inntekter og/eller utgifter i år:
431.360	Miljø naturforvaltning	%	Forbruk som forventet. Det er ikke kommet inn refusjon for søppelryddingen.
411. 120	Teknisk adm	30%	Forbruk er lavere en budsjettert, med bakgrunn i reduserte lønnsutgifter.

Det ble ikke laget et budsjett på 431. 360 for 2015, derfor får vi ikke ut forbruket, men lønnsforbruket og forbruket generelt er lavere enn i 2014. Dette med bakgrunn i reduserte stilling på området.

Dato: 20.08.2015

Underskrift: Annette _T. Pettersen
budsjettansvarlig

Økonomiavmelding pr. 10.09.2015

Budsjettområde / avdeling: Prosjekter Reisemålsutvikling m.m. / Utviklingsavdelingen

Økonomiavmelding skal gis for alle budsjettområder den enkelte har ansvar for. Økonomiavmeldingen skal framskrive situasjonen ut året. Man skal ta høyde for alle forventede endringer i inntekter og utgifter ut året. Det forutsettes at økte utgifter / reduserte inntekter dekkes inn på eget budsjettområde. Ved endringer i utgifter eller inntekter i forhold til opprinnelig budsjett, skal budsjettregulering foretas så snart forholdet er kjent. Dersom det ikke er rom for å dekke økte utgifter / reduserte inntekter innenfor eget budsjett, må man foreta en reduksjon i budsjettområdets aktivitet. Budsjettansvarlig skal i slike tilfeller så snart forholdet er kjent, legge fram skriftlig sak for rådmannen som beskriver situasjonen, økonomien og forslag til reduksjon i aktiviteten.

Budsjettområder:			
Ansv./tj., funksjon, prosjekt:	Navn på område:	% forbruk pr. :	Beskriv evt. forventede endringer i inntekter og/eller utgifter i år:
470 325 485	Reisemålsutvikling	60%	
470 325 470	Turløypemerking	61%	
470 325 474	Geopark	20%	Lavt forbruk skyldes at tilskudd ikke er utbetalt fra IN og NTFK, samt overført til Sør-Helgeland Regionråd.
470 325 475	Kulturminner og verdiskaping	1%	
431 360 431	Friluftskart	0	
431 360 438	Skeisnesset/informasjontiltak	40%	

Det vil ikke bli foretatt budsjettregulering. Regulering skjer innenfor prosjektperioden, med de rammene som er bevilget til prosjektet og delprosjektene. Merforbruk/mindre forbruk i år følges opp på prosjektbudsjett for neste år.

- **Prosjekt 470** Forventes slutført i løpet av året og at hoveddelen av utgifter kommer i 3. tertial. Forsinket leveranse fra skiltprodusent.
- **Prosjekt 431** Settes i gang når turløypemerking er slutført
- **Prosjekt 438** Igangsatt, forventes hoveddelen av utgifter i 3. tertial 2015 (Skeisnesset). Videreføres og slutføres i 2016 (Herlaugshaugen). Samarbeid med Fylkeskommunen og fylkesmannen. Finansieres gjennom RA-midler og UKL-midler.
- **Prosjekt 475** Sannsynlig utsettelse da forfatter ønsker bedre tid på bokprosjekt (kulturminner i Leka).
- **Prosjekt 474**
Prosjektet skal gå i ballanse. Tilsagn regnskapsføres og ballanseres mot refusjonskrav og overføring til prosjektledelsen (Sør-Helgeland Regionråd). Det ble i mai 2014 gitt tilsagn om 360.000 fordelt med 180.000 på de to siste prosjektårene i prosjekt Trollfjell Geopark. Tilsagnet for 2014 er regnskapsført (180.000). Tilsagnet for 2015 er ikke regnskapsført (180.000). Tilskuddet for disse to årene er ikke utbetalt. Utbetaling til prosjektledelse (Sør-Helgeland regionråd) avventes til tilskuddet fra Innovasjon Norge er utbetalt. Sluttrapport til IN i Nord-Trøndelag innen 30. november 2015. Må avklares hvordan dette kan gjøres siden prosjektperioden er godkjent fram til 1. juli 2016.
- **Prosjekt 485**
Forbruk som forventet. Utbetalt tilsagn kr. 900.000 er ført som inntekt i 2015. Dette ligger 300.000 høyere enn budsjettet. Overskytende midler avsettes på bundet fond for bruk i 2016.

Dato: 11.09.2015

Underskrift:

budsjettansvarlig

Økonomiavmelding pr. 20.08.2014

Budsjettområde / avdeling: Næring/ kultur

Økonomiavmelding skal gis for alle budsjettområder den enkelte har ansvar for. Økonomiavmeldingen skal framskrive situasjonen ut året. Man skal ta høyde for alle forventede endringer i inntekter og utgifter ut året. Det forutsettes at økte utgifter / reduserte inntekter dekkes inn på eget budsjettområde. Ved endringer i utgifter eller inntekter i forhold til opprinnelig budsjett, skal budsjettregulering foretas så snart forholdet er kjent. Dersom det ikke er rom for å dekke økte utgifter / reduserte inntekter innenfor eget budsjett, må man foreta en reduksjon i budsjettområdets aktivitet. Budsjettansvarlig skal i slike tilfeller så snart forholdet er kjent, legge fram skriftlig sak for rådmannen som beskriver situasjonen, økonomien og forslag til reduksjon i aktiviteten.

Budsjettområder:			
Ansvar/tj., funksjon, prosjekt:	Navn på område:	% forbruk pr. :	Beskriv evt. forventede endringer i inntekter og/eller utgifter i år:
471 325	Næring	45%	
491	kultur	42%	

Dersom det forventes endringer på budsjettposter i løpet av året, har du foretatt budsjettregulering evt. når blir budsjettregulering levert?

Beskriv de postene som skal balansere reguleringen:

Ingen

Dersom det forventes overskridelser/underdekning som ikke kan dekkes inn på eget budsjett, har du skrevet sak til rådmannen evt. når vil sak bli levert?

Forventes overskudd på årets budsjett? Anslå beløp!

Bakgrunn for et eventuelt overskudd.

Manglende tiltak pga:

Noen poster på kulturbudsjettet er basert på stipulerte utgifter fordi man ikke kjenner antall deltakere ol. Kan se ut til å bli overskudd i forhold til ukm deltakelse på ca kr. 10 000,- Dersom det ikke kommer søknader på en del tilskudd man er forpliktet til å gi, kan dette også føre til ubrukte midler på rundt 10 -20 000,- kultur og næringsbudsjettene er små budsjett og vil derfor ikke kunne bringe frem de store besparelsene.

Forbruk av fond i løpet av året:

Navn på fond: 25100400 Regionalt næringsfond

Forbruk i kr.: 43 000,-

Formål som er dekket over fond: fødselstilskudd, kulturutviklingsmidler, utredning eget bruk-landbruk

Dato: 14.08.2014

Underskrift: Venke Strat Thorsen

budsjettansvarlig

Saksfremlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskap	63/15	13.10.2015
Kommunestyret	48/15	22.10.2015

Finansrapport. Forvaltning av ledig likviditet og gjeldsforvaltning – 2. tertial 2015

Saksprotokoll i Formannskap - 13.10.2015

Voting: Rådmannens innstilling enstemmig tilrådt.

Vedtak

Rapporten som viser status for forvaltningen av ledig likviditet og for gjeldsforvaltningen pr 31.08.2015 tas til etterretning.

Rådmannens innstilling til vedtak:

Rapporten som viser status for forvaltningen av ledig likviditet og for gjeldsforvaltningen pr 31.08.2015 tas til etterretning.

Hjemmel for vedtak:

Forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning gjeldende fra 1.7.2010, samt pkt 6,5 og 7,7 i reglement for finansforvaltningen i Leka kommune.

Vedlagte dokumenter:**Saksutredning:**

I forbindelse med tertialrapportering skal det legges fram en rapport for kommunestyret som viser status for forvaltningen av ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål og status for gjeldsforvaltningen.

Leka kommune har totalt kr 10 870 074 i innskudd pr.31.08.2015.

Tabellen nedenfor viser hvordan dette er fordelt.

	08.09.14		28.04.15		31.08.15	
		%		%		%
Sum innskudd i SPB1	12 413 821	99,4	10 812 235	99,7	10 847 309	99,8
SPB1 – 4468.09.04690	9 128 535		7 619 902		7 494 489	
SPB1 – 4468.05.04269	1 097 114		1 125 278		1 112 370	
SPB1 – 4468.09.04720	109 850		20 658		22 904	
SPB1 – 4468.05.03998	0		17		17	
SPB1 – 4651.05.25906	543 266		673 870		681 498	
SPB1 – 4468.05.02477	1 535 056		1 372 510		1 536 031	
Sum innskudd i andre banker	66 614	0,6	32 856	0,3	23 765	0,2
DNB – 7878.05.76153	66 614		32 856		23 765	
Samlet kortsiktig likviditet	12 480 435	100	10 845 091	100	10 870 074	100

Det meste av våre midler er plassert på driftskonto. Denne gir i dag en avkastning på 1,31%.

Det er SpareBank1 som er vår hovedbankforbindelse.

Risikoen er liten, selv om vi har nesten hele beholdningen plassert der.

Våre betingelser hos SpareBank1:

NIBOR 3m, margin: -0,000% med daglig justeringsfrekvens.

Kommunen har en konto i DNB. Dette er i hovedsak for at vi kan sette inn kontanter gebyrfritt ved å bruke landpostbudet.

Flere av innskuddene er samlet i driftskontoen. Fond tilhørende sykestua, skattetrekkkonto og næringsfond har fremdeles egne bankkonti.

Likviditeten er for tiden ganske bra, men den svekkes etter hvert som det brukes av fonds.

Leka kommune har pr 31.08.2015 en total lånegjeld pr. kr 30 506 404,-.
Tabellen nedenfor viser oversikt over kommunens lån.

	31.08.2014		01.01.2015		31.08.2015	
	NOK	%	NOK	%	NOK	%
Sum lån med pt. rente	18 225 136	55,2	21 844 834	69,0	21 239 905	70,0
Husbanken 3 lån	1 264 203		1 617 854		1 564 540	
KLP-kommunekreditt	1 134 575		927 100		892 725	
Kommunalbanken 5 lån	15 826 558		19 299 880		18 782 640	
Lån med NIBOR basert rente	0		0		0	
Sum lån fast rente	14 798 094	44,8	9 827 965	31,0	9 266 499	30,0
Husbanken 3 lån	1 629 713		1 245 424		1 207 098	
KLP-kommunekreditt	6 295 121		6 053 031		5 810 941	
Kommunalbanken	6 873 260		2 529 510		2 248 460	
Samlet langsiktig lånegjeld	33 023 230		31 672 799		30 506 404	
Effektiv rentekostnad fast					2,92 – 4,80	
Effektiv rentekostnad p.t.					1,76 – 2,25	

Ifølge reglement for finansforvaltning pkt.7.5:

Forvaltningen skal legges opp i henhold til følgende;

- Refinansieringsrisikoen skal reduseres ved å spre tidspunkt for renteregulering/forfall
- Gjennomsnittlig gjenværende rentebinding på samlet rentebærende gjeld skal til en hver tid være mellom 1 og 5 år.
- Minimum 1/3 av gjeldsporteføljen skal ha flytende rente (rentebindig kortere enn ett år), minimum 1/3 skal ha fast rente, mens 1/3 skal vurderes ut i fra markedssituasjonen.
- Andelen av gjeldsporteføljen som har fast rente, bør fordeles i 1 til 5 års segmentet på en slik måte at kommunen får lavest mulig refinansieringsrisiko.
- I en normalsituasjon og som en benchmark skal den samlede gjeldsporteføljens vektete renteløpetid være 3 år.

Konklusjon / tilråding:

Rapporten som viser status for forvaltningen av ledig likviditet og for gjeldsforvaltningen pr 31.08.2015 tas til etterretning.

Leka, _____

Helge Thorsen
rådmann

Saksfremlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskap	71/15	13.10.2015
Kommunestyret	49/15	22.10.2015

Dekning av kostnader legging av trekkør Haug-Gjertrudvika og sommervann til Årdalsstranda

Vedlegg:

1 Kart over trasé mot Årdalsstranda

Saksprotokoll i Formannskap - 13.10.2015

Tilleggsforslag:

Det legges vannledning i åpen grøft fra kum og ned til Årdalsstranda med nødvendig graving siste stykke. Det innarbeides kr. 40.000,- i budsjettet for 2016.

Votering: Rådmannens innstilling med tilleggsforslag fra formannskapet enstemmig tilrådt.

Vedtak

Finansiering av kommunal egenandel trekkør Haug-Gjertrudvika kr. 21.424 dekkes ved bruk av formannskapets disposisjonskonto 1490 101 100 slik:

Kontonr. Art-Ansv/tj.-funksjon - prosjekt	Opprinnelig budsjett	Sparte utgifter/ økte inntekter	Økte utgifter/ red. inntekter	Revidert budsjett
1370-413-332	357 500		21 424	378 924
1490-101-100	25 500	-21 424		4 076
		-21 424	21 424	

Kostnader til dekning av allerede lagt vannledning og kobling med bakkekran kr. 10 300 eks mva dekkes ved bruk av disposisjonsfond 2 5600 801 slik:

Kontonr. Art-Ansv/tj.-funksjon - prosjekt	Opprinnelig budsjett	Sparte utgifter/ økte inntekter	Økte utgifter/ red. inntekter	Revidert budsjett
1370-471-325	0		10 300	10 300
1940-471-325	0	10 300		10 300
		10 300	10 300	

Det legges vannledning i åpen grøft fra kum og ned til Årdalsstranda med nødvendig graving siste stykke. Det innarbeides kr. 40.000,- i budsjettet for 2016.

Rådmannens innstilling til vedtak:

Finansiering av kommunal egenandel trekkør Haug-Gjertrudvika kr. 21.424 dekkes ved bruk av formannskapetets disposisjonskonto 1490 101 100 slik:

Kontonr. Art-Ansv/tj.-funksjon - prosjekt	Opprinnelig budsjett	Sparte utgifter/ økte inntekter	Økte utgifter/ red. inntekter	Revidert budsjett
1370-413-332	357 500		21 424	378 924
1490-101-100	25 500	-21 424		4 076
		-21 424	21 424	

Kostnader til dekning av allerede lagt vannledning og kobling med bakkekran kr. 10 300 eks mva dekkes ved bruk av disposisjonsfond 2 5600 801 slik:

Kontonr. Art-Ansv/tj.-funksjon - prosjekt	Opprinnelig budsjett	Sparte utgifter/ økte inntekter	Økte utgifter/ red. inntekter	Revidert budsjett
1370-471-325	0		10 300	10 300
1940-471-325	0	10 300		10 300
		10 300	10 300	

Hjemmel for vedtak:

Saksutredning:

Formannskapet vedtok i sak 23/15 å søke fylket om dekning av kostnader ved å legge trekkør langs vei i forbindelse med Leka Vassverks trasé for fremføring av vann fra Haug til Gjertrudvika. Forskuttering av kr. 40.000,- ble vedtatt gjort ved bruk av disposisjonsfond 2 5600 801.

Tilsagnsbrev fra NTFK avdeling for kultur og regional utvikling viser til at vi får dekket 50 % av utgiftene. Faktura for legging av 40 mm trekkør langs traséen beløper seg til kr. 42 848 eks mva. Det mangler da finansiering av resterende beløp kr. 21.424,-. Det foreslås å dekke dette ved bruk av formannskapets disposisjonskonto 1490.101.100.

Kommunestyret vedtok i sak 45/14 å sende søknad til Leka vassverk om kostnadsberegning for tilkobling av sommervann til Årdalsstranda samtidig som det bygges ny hovedledning til sørdelen av Haug, Gjertrudvika og Solheim.

I arbeidet med ny hovedledning ble det montert T-kobling med bakkekran, grøftet og lagt 41 meter med 40 mm vannledning mellom Lissvarden og Årdalshaugen. Leka Vassverk har sendt faktura for arbeidet til en kostnad av kr. 12.875,-, dekning til dette ligger ikke i budsjettet for 2015. Det foreslås å dekke dette over disposisjonsfond 2 5600 801.

Koblingspunktet ligger ca 800 m fra Årdalsstranda, det må vurderes om vannledning skal legges videre fram til stranda. Slik ledning kan legges oppå jorda, men vil ikke være hensiktsmessig mtp fare for frost, brudd mm. Det anbefales å grave den ned, stipulert kostnad på graving og innkjøp av vannledning ca. kr. 100.000,-. Dette må komme som eget prosjekt dersom det skal gjennomføres.

Konklusjon / tilråding:

Finansiering av kommunal egenandel trekkør Haug-Gjertrudvika kr. 21.424 dekkes ved bruk av formannskapets disposisjonskonto 1490 101 100 slik:

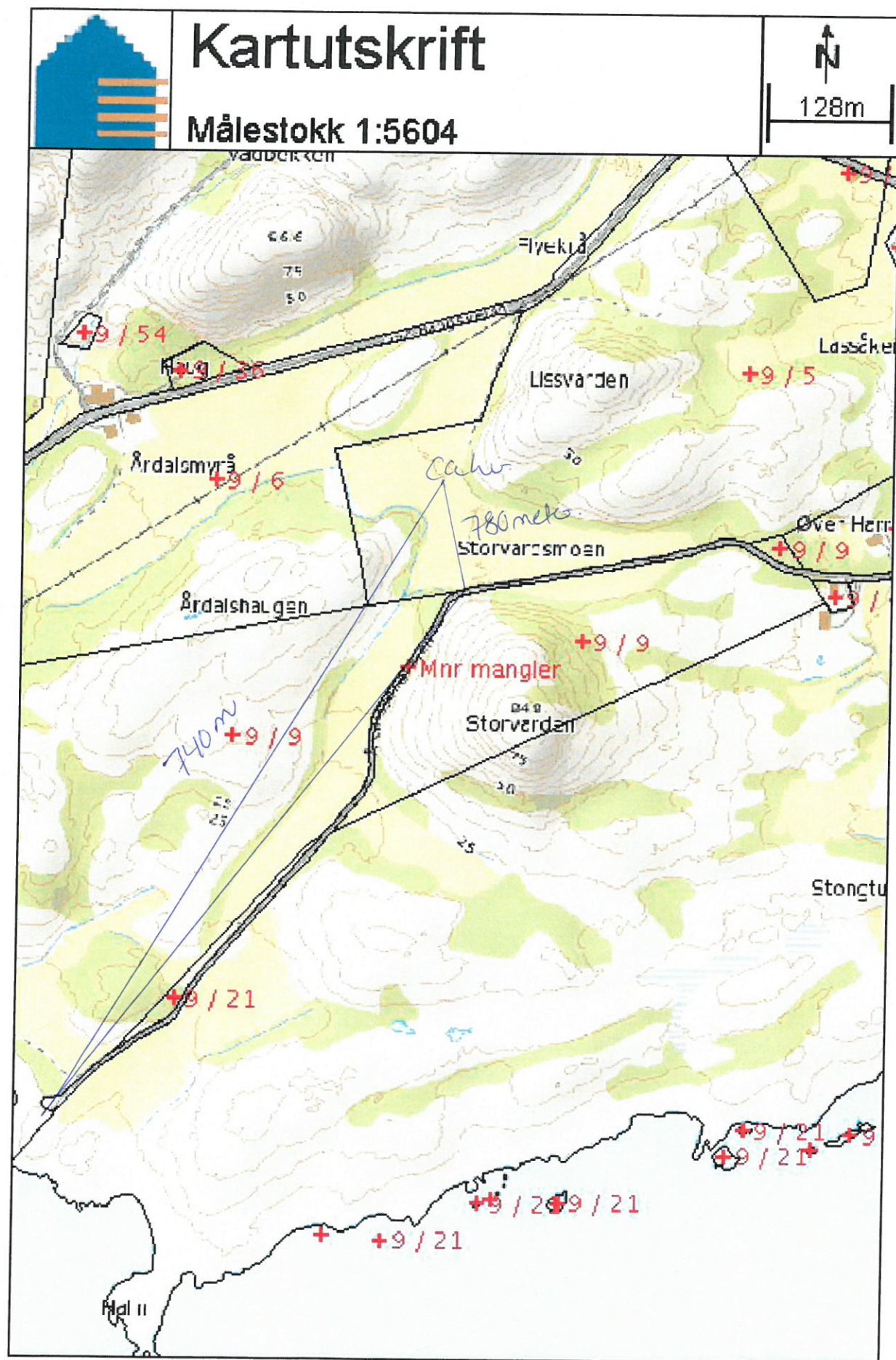
Kontonr. Art-Ansv/tj.-funksjon - prosjekt	Opprinnelig budsjett	Sparte utgifter/ økte inntekter	Økte utgifter/ red. inntekter	Revidert budsjett
1370-413-332	357 500		21 424	378 924
1490-101-100	25 500	-21 424		4 076
		-21 424	21 424	

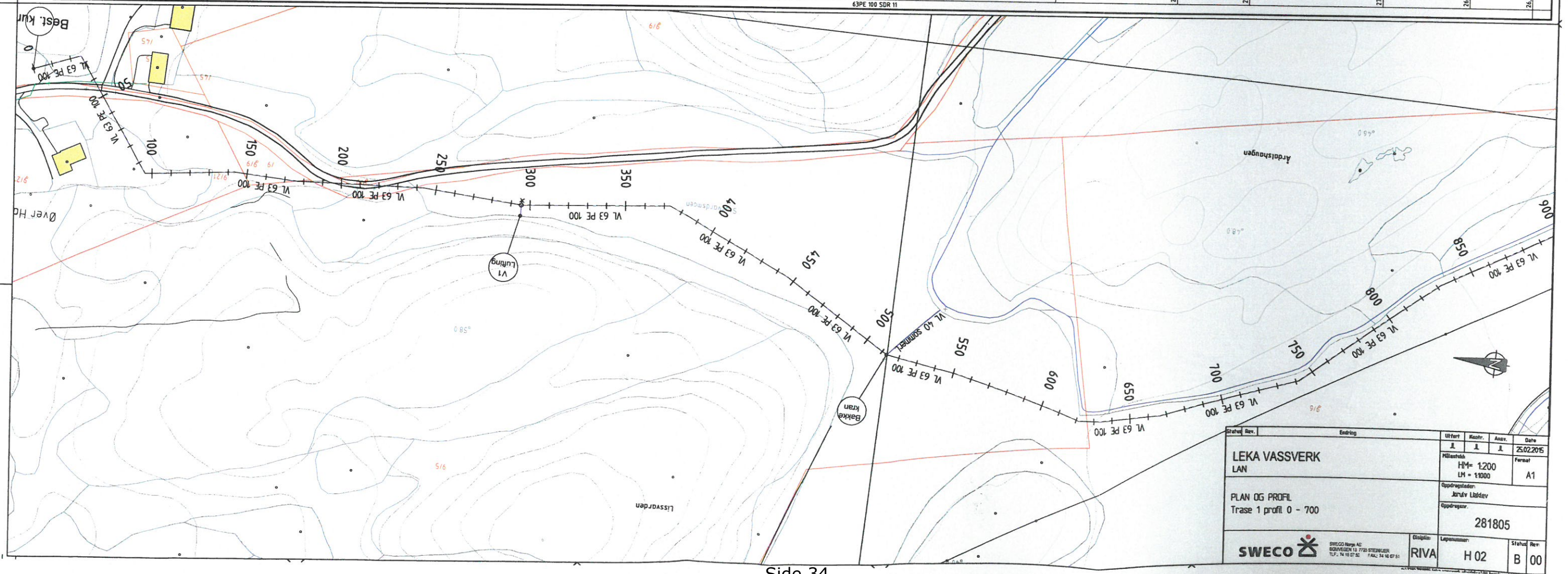
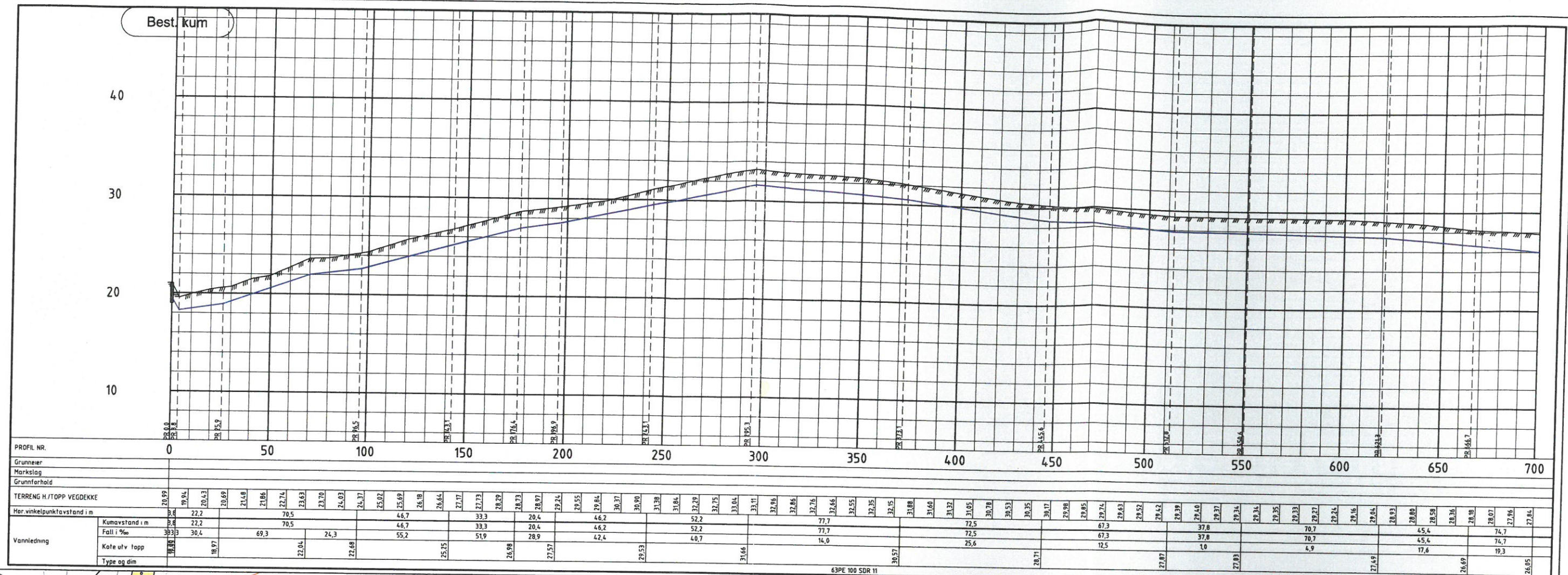
Kostnader til dekning av allerede lagt vannledning og kobling med bakkekran kr. 10 300 eks mva dekkes ved bruk av disposisjonsfond 2 5600 801 slik:

Kontonr. Art-Ansv/tj.-funksjon - prosjekt	Opprinnelig budsjett	Sparte utgifter/ økte inntekter	Økte utgifter/ red. inntekter	Revidert budsjett
1370-471-325	0		10 300	10 300
1940-471-325	0	10 300		10 300
		10 300	10 300	

Leka, _____

Helge Thorsen
rådmann

Saksfremlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Kommunestyret	50/15	22.10.2015

Godkjenning av valgresultatet

Vedlegg:

- 1 Rundskriv KMD - valg av formannskap, ordfører, varaordfører mm
- 2 Valgprotokoll for valgstyret - kommunestyrevalget 2015

Rådmannens innstilling til vedtak:

Kommunestyret godkjenner valgstyrets protokoll som resultat for kommunestyre- og fylkestingsvalget 2015.

Hjemmel for vedtak:
Kommunelovens § 17.2

Saksutredning:

I hht Kommunelovens § 17.2 skal kommunestyret i konstituerende møte ta stilling til om kommunestyrevalget er gyldig jfr valglovens § 13-4 ledd. Dette skal gjøres som første sak i møtet.

Kommunestyret skal kjenne kommunestyrevalget ugyldig dersom det er begått feil som antas å ha hatt innflytelse på fordelingen av mandatene mellom listene og som det ikke er mulig å rette.

Dersom kommunestyret kjenner et valg ugyldig skal det sendes melding til departementet, som påbyr omvalg.

Bestemmelsen i kommunelovens § 59 om lovlighetskontroll gjelder tilsvarende.

I hht valglovens § 13.2 (1) kan alle som har stemmerett klage over forhold i forbindelse med forberedelse og gjennomføring av valget. Slik klage på fremmes innen sju dager etter valgdagen.

Kommunestyre- og fylkestingsvalg er gjennomført i hht valgstyrets bestemmelser i hht tid og sted. Det er ikke mottatt noen henvendelser/klager på forhold i forbindelse med forberedelse eller gjennomføring.

Klage over valgoppgjøret må fremmes innen sju dager etter at valgoppgjøret er godkjent i kommunestyret. Dette i hht valglovens § 13.2(2)

Kommunestyret trer i funksjon fra det konstituerende møte.

Konklusjon / tilråding:

I hht innstilling.

Leka, _____

Helge Thorsen
rådmann

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Rundskriv

Nr.

Vår ref

Dato

15/2262 - 6

03.09.2015

Val av formannskap/fylkesutval, ordfører/fylkesordfører, varaordfører m.m

INNLEIING

Kommunar og fylkeskommunar skal i haust velje ei rekkje organ.

Kommunelova § 17 omhandlar det første møtet – det konstituerande møtet - i dei nyvalde kommunestyre og fylkesting. Nokre val skal haldast i dette møtet. Andre kan haldast i dette møtet, eller i eit seinare møte.

Departementet vil i dette rundskrivet orientere om dei lovreglane som gjeld for val av folkevalde organ.

I kapittel 1 er innhaldet i kommunelova § 17 nærare omtala. Val av formannskap og fylkesutval og reglane om framgangsmåten ved valet blir omtala i kapittel 2. I kapittel 3 blir reglane for val av (eventuelt) kommuneråd og fylkesråd omtala, saman med reglane om utpeiking av leiar og medlemmer av rådet. Kapittel 4 tar for seg val av ordfører eller fylkesordfører og varaordfører. I kapittel 5 blir omtala val av kontrollutval. Kapittel 6 omtalar reglane for val av andre folkevalde organ. Kapittel 7 gjeld val av komitear på kommunalt og fylkeskommunalt nivå. Kapittel 8 omhandlar reglane i kommunelova § 80 a om val av styre for kommunale og fylkeskommunale aksjeselskap omtala. I dette kapitlet blir òg reglane om inhabilitet for styremedlemmer omtala. Kapittel 9 omhandlar spørsmålet om kva for verknader det får når eit vedtak er gjort av eit organ som ikkje er samansett i samsvar med reglane om kjønnsbalanse i kommunelova. Kapittel 10 innheld ei orientering om reglane i kommunelova som gjeld møte-offentlegheit. I kapittel 11 blir føresegnene om delegeringsreglement og innstillingsrett omtala. Kapittel 12 gir ei orientering om prosedyrane rundt val og konstituering av nytt kommunestyre ved samanslåing av kommunar.

Val skal haldast som forholdsval dersom ein medlem av kommunestyret/fylkestinget krev det, og elles som avtaleval, jf. kommunelova § 8 nr. 2 og § 35 nr. 4. Dei nærare reglane om gjennomføringa av vala finn ein i kommunelova §§ 36–37 og § 38a.

Som vedlegg 1 i rundskrivet er det tatt inn kopi av dei føresegnene i kommunelova som gjeld val av folkevalde organ, saman med føresegnene om møteoffentlegheit og andre viktige føresegner i kommunelova.

I vedlegg 2 er det tatt inn døme på valoppgjer ved forholdsval.

Med helsing

Siri Halvorsen (e.f.)
avdelingsdirektør

Steinar Dalbakk
rådgjevar

INNHALD

Kapitel	Tittel	Side
<i>1</i>	<i>Nærare om det konstituerande møtet</i>	<i>5</i>
<i>2</i>	<i>Val av formannskap/fylkesutval</i>	<i>6</i>
<i>2.1</i>	<i>Aktuelle lovreglar</i>	<i>6</i>
<i>2.2</i>	<i>Valtidspunkt</i>	<i>6</i>
<i>2.3</i>	<i>Kven er valbare?</i>	<i>6</i>
<i>2.4</i>	<i>Kven kan krevje seg fritatt?</i>	<i>6</i>
<i>2.5</i>	<i>Forholdstalsval</i>	<i>6</i>
<i>2.6</i>	<i>Avtaleval</i>	<i>9</i>
<i>2.7</i>	<i>Opprykk og nyval</i>	<i>12</i>
<i>2.8</i>	<i>Retting av feil ved valet</i>	<i>13</i>
<i>2.9</i>	<i>Kva skjer dersom ein medlem/varamedlem melder seg ut av det partiet han/ho er vald for?</i>	<i>13</i>
<i>3</i>	<i>Parlamentarisme. Val av kommuneråd og fylkesråd. Utpeiking av kommunerådsleiar/fylkerådsleiar og medlemmer av rådet</i>	<i>15</i>
<i>3.1</i>	<i>Aktuelle lovreglar</i>	<i>15</i>
<i>3.2</i>	<i>Val av kommuneråd/fylkesråd</i>	<i>15</i>
<i>3.2.1</i>	<i>Valtidspunkt</i>	<i>15</i>
<i>3.2.2</i>	<i>Kven er valbare?</i>	<i>15</i>
<i>3.2.3</i>	<i>Kven kan krevje seg fritatt?</i>	<i>15</i>
<i>3.2.4</i>	<i>Kven er utelukka?</i>	<i>16</i>
<i>3.2.5</i>	<i>Fleirtalsval</i>	<i>16</i>
<i>3.2.6</i>	<i>Skifte av råd i valperioden</i>	<i>17</i>
<i>3.2.7</i>	<i>Uttreden frå andre verv medan ein er medlem av rådet</i>	<i>17</i>
<i>3.2.8</i>	<i>Retting av feil ved valet</i>	<i>17</i>
<i>3.3</i>	<i>Utpeiking av kommunerådsleiar/fylkesrådsleiar og medlemmer av rådet</i>	<i>17</i>
<i>4</i>	<i>Val av ordførar/fylkesordførar og varaordførar</i>	<i>19</i>
<i>4.1</i>	<i>Aktuelle lovreglar</i>	<i>19</i>
<i>4.2</i>	<i>Valperiode</i>	<i>19</i>
<i>4.3</i>	<i>Kven er valbare?</i>	<i>19</i>
<i>4.4</i>	<i>Kven kan krevje seg fritatt?</i>	<i>19</i>
<i>4.5</i>	<i>Framgangsmåten ved valet</i>	<i>19</i>
<i>4.6</i>	<i>Retting av feil ved valet</i>	<i>20</i>
<i>5</i>	<i>Val av kontrollutval</i>	<i>21</i>
<i>5.1</i>	<i>Aktuelle lovreglar</i>	<i>21</i>
<i>5.2</i>	<i>Valtidspunkt</i>	<i>21</i>
<i>5.3</i>	<i>Kven er utelukka?</i>	<i>22</i>
<i>5.4</i>	<i>Kan eit fleirtal i kommunestyret/fylkestinget fastsetje kven som skal vere mindretalet sin representant i utvalet?</i>	<i>22</i>
<i>5.5</i>	<i>Opne møte i kontrollutvalet</i>	<i>23</i>

6	<i>Val av faste utval m.m.</i>	24
6.1	<i>Aktuelle lovreglar</i>	24
6.2	<i>Valtidspunkt</i>	25
6.3	<i>Valperiode</i>	25
6.4	<i>Kven er valbare?</i>	25
6.5	<i>Kven er utelukka?</i>	26
6.6	<i>Kven kan krevje seg fritatt?</i>	28
6.7	<i>Framgangsmåten ved valet</i>	28
6.8	<i>Suppleringsval</i>	28
6.9	<i>Retting av feil ved valet</i>	29
7	<i>Komitear på kommunalt og fylkeskommunalt nivå</i>	30
7.1	<i>Kommunestyrekomitear og fylkestingskomitear</i>	30
7.2	<i>Ad-hoc komitear</i>	31
8	<i>Val av styre for kommunalt/fylkeskommunalt åtte aksjeselskap</i>	32
8.1	<i>Valreglane</i>	32
8.2	<i>Om inhabilitet for styremedlemmer</i>	32
9	<i>Verknader av at eit organ som ikkje er samansett i samsvar med reglane om kjønnsbalanse treffer vedtak</i>	34
10	<i>Møteoffentlegheit i folkevalde organ</i>	35
10.1	<i>Innleiing</i>	35
10.2	<i>Hovudinnhaldet i lovreglane</i>	35
10.3	<i>Møteprinsippet (§ 30 nr. 1)</i>	35
10.4	<i>Prinsippet om møteoffentlegheit (§ 31 nr. 1)</i>	36
10.5	<i>Teieplikt som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 2)</i>	36
10.6	<i>Personalsaker som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 3)</i>	36
10.7	<i>Personvern som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 4)</i>	36
10.8	<i>Tungtvegande offentlege interesser som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 5)</i>	36
10.9	<i>Prosedyrereglar mv.</i>	37
11	<i>Vedtak om delegeringsreglement og innstillingsrett</i>	38
12	<i>Val og konstituering av nytt kommunestyre ved samanslåing av kommunar</i>	39
	Vedlegg	
1.	<i>Oversyn over aktuelle føresegner i kommunelova og forvaltningslova</i>	41
	<i>Kommunelova</i>	41
	<i>Forvaltningslova (§ 6. Habilitetskrav)</i>	49
2	<i>Døme på valoppgjer ved forholdssval</i>	50

1 NÆRARE OM DET KOSTITUERANDE MØTET

Dei nyvalde kommunestyra og fylkestinga skal kome saman til konstituerande møte innan utgangen av oktober.

Som første sak skal kommunestyret avgjere om kommunestyrevalet er gyldig. Har kommunen halde direkte val til kommunedelsutval, avgjer kommunestyret om dette er gyldig før ein gjer andre val.

Fylkestinget si første sak er å ta stilling til om fylkestingsvalet er gyldig.

Kommunestyret skal velje

- formannskap,
- ordførar og varaordførar
- kontrollutval

i det konstituerande møtet

Val av eventuelt kommuneråd skal òg finne stad i det konstituerande møtet ved vidareføring av parlamentarisk styringsform. Vedtak om innføring av parlamentarisme kan tidlegast bli fatta på det nyvalde kommunestyret eller fylkestinget sitt konstituerande møte, jf. kommunelova § 18 nr. 2.

Val av andre folkevalde organ bør i fylgje lova § 17 óg haldast i det konstituerande møtet. Det er imidlertid ikkje noko krav at så skjer.

Fylkestinget skal velje

- fylkesutval
- fylkesordførar og varaordførar
- kontrollutval

i det konstituerande møtet

Val av eventuelt fylkesråd skal òg finne stad i det konstituerande møtet ved vidareføring av parlamentarisk styringsform. Vedtak om innføring av parlamentarisme kan tidlegast bli fatta på det nyvalde fylkestinget sitt konstituerande møte, jf. kommunelova § 18 nr. 2.

Val av andre folkevalde organ bør i fylgje lova § 17 óg haldast i det konstituerande møtet. Det er imidlertid ikkje noko krav at så skjer.

2 VAL AV FORMANNSKAP/FYLKESUTVAL

2.1. Aktuelle lovreglar

Kommunelova § 8 nr. 1 inneheld reglar om medlemstal i formannskapet/fylkesutvalet. Kven som er utelukka frå val, og kven som kan krevje seg fritatt, går fram av § 14.

Lova § 8 nr. 2 fastset at valet skal haldast som forholdsval når minst ein medlem krev det, og elles som avtaleval. Føresegnene om gjennomføringa av valet er tatt inn i kommunelova §§ 36–37 (forholdsval) og § 38 a (avtaleval).

2.2 Valtidspunkt

Val av formannskap/fylkesutval skal skje i kommunestyret/fylkestinget sitt *konstituerande* møte, som skal haldast innan utgangen av oktober månad, jf. kommunelova § 17 nr. 1 og 2. Vallova § 13-4 (1) fastset at det nyvalde kommunestyret/fylkestinget avgjer om valet er gyldig. Kommunelova § 17 nr. 2 slår fast at kommunestyret/fylkestinget som første sak i det konstituerande møtet skal ta stilling til om valet er gyldig. Dersom kommunen har halde direkte val til kommunedelsutval, avgjer kommunestyret òg om dette valet er gyldig før det blir gjort andre val.

2.3 Kven er valbare?

Det er berre dei *faste* medlemmene i kommunestyret/fylkestinget som kan veljast til formannskapet/fylkesutvalet, jf. kommunelova § 8 nr. 1. Varamedlemmene er ikkje valbare.

2.4 Kven kan krevje seg fritatt?

Følgjande personar kan krevje seg fritatt frå val til formannskapet/fylkesutvalet, jf. kommunelova § 14 nr. 1 bokstav c:

- Personar som har gjort teneste som medlem av vedkomande organ dei siste fire åra. Føresegna må bli forstått slik at varamedlem som har rykt opp som fast medlem av formannskap/fylkesutval i løpet av valperioden, ikkje kan krevje seg fritatt.
- Personar som er medlem av eit parti som er registrert etter partilova kapittel 5, dersom listeframlegget ikkje er satt fram av dette partiet.

Kommunelova § 36 nr. 3 pålegg det partiet eller den grupperinga som set fram listeframlegget å innhente samtykke frå kandidatar som kan krevje seg fritatt frå val. Departementet antek at ein kandidat kan krevje fritak *etter* valet, dersom vedkomande ikkje har gitt eit slikt samtykke som fastsett i § 36 nr. 3.

2.5 Forholdssval

Valet skal haldast som forholdsval når det blir kravd av minst ein medlem, jf. kommunelova § 8 nr. 2. Føresegner om forholdsval finn ein i kommunelova §§ 36 (listeframlegg) og 37 (valoppgjjer).

Innlevering av listeframlegg

Valet skjer på grunnlag av lister med framlegg til kandidatar, jf. kommunelova § 36 nr. 1. Lova set ingen frist for innlevering av listeframlegg. Dette inneber at listeframlegg kan leggast fram heilt til det tidspunkt møteleiaren seier at ein skal gå til røysting.

Det er berre dei *partia* eller *grupperingane* som er representerte i det *veljande organet* (kommunestyret/fylkestinget) som har rett til å stille liste. Eit parti eller ei gruppering kan berre levere inn *eitt* listeframlegg. Dersom det blir sett fram to ulike listeframlegg som begge inneheld kandidatar frå same parti/gruppering, kan berre eitt av dei bli godkjent.

Det er det einskilde parti/den einskilde grupperinga som sjølv må ta stilling til kva for eit framlegg som skal gjelde. Ved intern usemje vil det vere det alternativet som får størst oppslutning i partiet/gruppa som blir partiet/gruppa sitt offisielle listeframlegg. I utgangspunktet har alle representantar som er valde inn på lista, rett til å ta del i avgjerda om korleis partiet/grupperinga sitt listeframlegg skal se ut. Personar som har meldt seg ut av partiet eller som er blitt ekskludert, vil likevel ikkje ha rett til å ta del i denne prosessen. Medlemmer av organet som ikkje lenger representerer eit parti eller ei gruppering, vil i høve til desse føresegnene må bli sett på som ei ny gruppering (eventuelt fleire grupperingar), og kan difor stille eigne listeframlegg.

Kandidatar frå eit parti eller ei gruppering kan berre bli ført opp på listeframlegg som blir levert inn av dette partiet eller denne grupperinga, eventuelt på ei fellesliste som blir levert inn av fleire parti eller grupperingar.

Overskrift

Kommunelova inneheld ikkje noko krav om overskrift på listeframlegget. Etter departementet si oppfatning *bør* likevel lista ha ei overskrift som viser kva for gruppering(ar) som står bak framlegget.

Talet på kandidatnamn

Kvar liste kan innehalde inntil dobbelt så mange *forskjellige* namn som det skal veljast medlemmer til organet. Dette inneber at det ikkje er høve til å kumulere kandidatar.

Kjønnsmessig representasjon

Kommunelova § 36 nr. 2 fastset følgjande krav til listeframlegga når det gjeld fordeling av kvinner og menn:

- Skal det veljast *to eller tre medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert på den einskilde liste.
- Skal det velges *fire eller fem medlemmer*, skal *hvert kjønn* være representert *med minst to*.
- Skal det veljast *seks til åtte medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert *med minst tre*.
- Skal det veljast *ni medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert *med minst fire*.
- Skal det veljast *fleire enn ni medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert *med minst 40 prosent*.

Ved val til folkevalde organ som etter lova berre består av medlemmer av kommunestyre eller fylkesting, og ved val av arbeidsutval for folkevalde organ, skal desse reglane følgjast så langt det er mogeleg.

Formannskapet/fylkesutvalet skal bestå av minimum fem medlemmer. Det vil vere talet på medlemmene i det einskilde organ som avgjer kor mange representantar frå kvart kjønn som skal førast opp på listeframlegga. Ved val av formannskap og fylkesutval, som *etter lova*

berre skal bestå av medlemmer av kommunestyre eller fylkesting, skal reglane om kjønnsmessig representasjon følgjast *så langt det er mogeleg*. Kravet til kjønnsmessig representasjon på listeframlegga gjeld soleis *ikkje* absolutt ved val til formannskap og fylkesutval. Dei som set fram listeframlegga plikter likevel å oppfylle kravet om kjønnsrepresentasjon så langt det er mogeleg også ved desse vala.

Krava i lova om at begge kjønn skal vere representert gjeld i dei tilfella der det finst både mannlege og kvinnelege kandidatar. Dersom det skal veljast 7 medlemmer, må listeforslaget innehalde minst 3 menn og 3 kvinner blant kandidatane. Dette vil ikkje vere mogeleg dersom partiet/gruppa består av 8 menn og 2 kvinner. I og med at føresegna skal følgjast så langt det er mogeleg, vil listeframlegget måtte innehalde 5 menn og 2 kvinner.

Det er ikke fastsett krav til plassering av kandidatane på lista. Eventuell opprykk finn stad ved valoppgjeret etter føresegnene i kommunelova § 37 nr. 3.

Sjå vidare om kjønnsmessig representasjon under pkt. 2.7 om val av varamedlemmer og utskifting av medlemmer i formannskap/fylkesutval i løpet av valperioden.

Underskrift på listeframlegg

Listeframlegget skal vere underskrive av minst éin medlem av det partiet eller den grupperinga som står bak listeframlegget. Ved ei fellesliste må listeframlegget vere underskrive av minst éin representant for kvart parti/kvar gruppering som står bak listeframlegget. Den eller dei som skriv under må vere medlem av det veljande organet. Det er berre høve til å skrive under på eitt listeframlegg, og ingen kan vere kandidat på meir enn éi liste.

Møteleiaren sin funksjon - godkjenning av listene

Departementet meiner at møteleiaren uoppfordra bør informere om dei føresegnene som gjeld for valet. Dersom eit medlem av forsamlinga ber om at det blir gitt slik informasjon, har møteleiaren plikt til å etterkomme oppmodinga. Departementet meiner dette må følgje av dei vanlege prinsippa for møteleiing.

Møteleiaren har ansvaret for at listene er i samsvar med lova og skal gjere dei som står bak framlegga oppmerksame på eventuelle manglar ved framlegga. Blir desse ikkje retta, må ein avvise framlegget. Dersom nokon reiser protest mot avgjerdene til møteleiaren, skal forsamlinga avgjere spørsmålet med alminneleg fleirtal.

Røystinga

Røystinga skal skje skriftleg og med bruk av røystesetlar. Det er høve til å røyste blankt, jf. kommunelova § 40 nr. 2.

Ein kan gjere følgjande endringar på røystesetlane:

- stryke kandidatnamn
- endre rekkefølga på kandidatane

Det er ikkje høve til å føre opp kandidatar frå andre lister. Det er heller ikkje høve til å føre opp kandidatar som ikkje står på noko listeframlegg, jf. kommunelova § 37 nr. 2 siste ledd. Det fører likevel ikkje til at det er ugyldig. Ein ser berre bort frå desse namna ved oppteljinga.

Valoppgjjer

Valoppgjjeret blir gjort av den veljande forsamlinga. Det vil seie av kommunestyret ved val

av formannskapet og av fylkestinget ved val av fylkesutvalet, etter føresegnene i kommunelova § 37.

Oppteljing

Oppteljinga går føre seg ved at ein registrerer kor mange røyster (røystesetlar, ikkje listerøyster) den einskilte lista har fått.

Mandatberekning

Mandatberekninga går føre seg på denne måten:

Ein skal dividere røystetala for kvar liste med delingstala 1, 2, 3, 4, 5 osv. (den såkalla d'Hondts metode). Representantplassane blir deretter fordelt til dei listene som har dei største kvotientane. Har fleire lister same kvotient, går plassen til den lista som har det største røystetalet. Har fleire lister det same røystetalet, blir valet avgjort ved loddtrekking.

Ein må gjere så mange divisjonar at ein er sikker på at ein har funne fram til dei største kvotientane. Nokre døme på valoppgjer er tatt inn som vedlegg 2 til rundskrivet.

Kandidatkåring

Føresegnene om kandidatføringa er tatt inn i kommunelova § 37 nr. 2 og går føre seg slik:

Når det er avgjort kor mange representantplassar ei liste vil få, skal ein foreta ei ny røysteoppteljing for *kandidatane* på lista. Først tel ein dei namna som står som nr. 1 på røystesetlane. Den kandidaten som får flest røyster ved denne oppteljinga er vald. Skal lista ha meir enn ein plass, tel ein deretter opp dei namna som står som nr. 2 på røystesetlane. Den kandidaten er vald som får flest røyster ved dei to oppteljingane, når ein ser bort frå den allereie valde. På same måten held ein fram til alle plassar lista skal ha, er fordelt, med dei modifikasjonane som følgjer av føresegnene om kjønnsmessig representasjon i § 37 nr. 3, sjå nedanfor. Dersom fleire kandidatar har fått like mange røyster, er den vald som står først i rekkjefølgja på lista.

Så langt det er mogeleg, skal kvar liste bli tildelt så mange varamedlemmer som ho får medlemmer, med tillegg av to, jf. § 37 nr. 4. Varamedlemsplassane blir fordelte ved at ein held fram oppteljinga på same måten som for medlemmene.

Kjønnsmessig representasjon

Det følgjer av føresegnene om kjønnsbalanse i § 37 nr. 3, jf. § 36 nr. 2, at ein må foreta endringar dersom krava i lova ikkje er oppfylde. Ein må her sjå på den gruppa den *einskilte lista har fått vald inn, og ikkje på organet samla*. Dette inneber følgjande:

Har lista fått *to eller tre medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert. Har lista fått *fire eller fem medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst to*. Har lista fått *seks til åtte medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst tre*. Har lista fått *ni medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst fire*, og har lista fått *fleire enn ni medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst 40 prosent*.

Sidan formannskapet/fylkesutvalet berre skal bestå av medlemmer frå kommunestyre eller fylkesting, skal desse føresegnene følgjast så langt det er mogeleg.

Dersom det står kandidatar frå det underrepresenterte kjønn lenger ned på lista, skal desse *rykke opp i det omfang det er naudsynt* for å tilfredsstille krava til kjønnsmessig balanse.

2.6 Avtaleval

Dersom formannskap/fylkesutval ikkje veljast ved forholdsval, blir valet halde som *avtaleval* etter føresegnene i kommunelova § 38 a.

Ved avtaleval gjeld følgjande reglar:

Samrøystes vedtak

Framgangsmåten er avhengig av oppslutnad frå ei *samrøystes* forsamling. Dersom ein medlem krev forholdsval, må valet haldast etter dei reglane som er omtalt foran i punkt 2.5. Fleirtalet kan *ikkje* avvise eit krav om forholdstalsval.

Innstilling

Det blir lagt fram ei innstilling med forslag på kandidatar. Dette kan til dømes gjennomførast på den måten at ei valnemnd som er sett ned av kommunestyret eller fylkestinget legg fram eit forslag til personsamansetjing i formannskapet eller fylkesutvalet. Forslaget er laga på bakgrunn av ein avtale mellom gruppene i kommunestyret eller fylkestinget, der ein legg til grunn at ei gruppe får ein representasjon som svarar til forholdstalsprinsippet – eventuelt sett i samanheng med fordelinga av medlemsplassar i øvrige folkevalde organ. Innstillinga frå valnemnda skal splittast opp, slik at ein nemner medlemmer og varamedlemmer frå kvar gruppe, med parti- eller gruppenemning. Varamedlemmene blir dermed ikkje varamedlemmer for andre enn dei faste medlemmene frå vedkomande gruppe.

Røysting og valoppgjer. Kjønnssbalanse

Innstillinga må vedtakast samrøystes.

Ved avtaleval stiller kommunelova § 38 a nr. 3 krav om at det skal vere *kjønnsmessig balanse mellom dei medlemmene som blir valde, når ein ser på organet under eitt*. Dette inneber følgjande:

Der formannskapet/fylkesutvalget har *fem* medlemmer, skal *kvalt kjønn* i utgangspunktet vere representert med *minst to*. Der formannskapet/fylkesutvalget har *sju* medlemmer, skal *kvalt kjønn* i utgangspunktet vere representert med *minst tre*. Der formannskapet/fylkesutvalget har *ni* medlemmer, skal *kvalt kjønn* i utgangspunktet vere representert med *minst fire*. Der formannskapet/fylkesutvalget har *fleire enn ni* medlemmer, skal *kvalt kjønn* i utgangspunktet vere representert med *minst 40 prosent*

Formannskapet/fylkesutvalet skal ifølgje kommunelova berre ha medlemmer frå kommune- styret/ fylkestinget. Difor fastset lova § 38 a nr. 3, siste punktum, at reglane om kjønnsmessig samansetjing skal følgjast *så langt det er mogeleg*. Dette inneber at krava om representasjon frå begge kjønn ikkje gjeld *absolutt* ved val til formannskap og fylkesutval. At kravet likevel gjeld *så langt det er mogeleg* medfører at ein må kvotere inn personar frå det underrepresenterte kjønn, såframt det er nokon som kan veljast, uavhengig av kva for parti eller gruppering dei representerer. Vi viser til pkt. 2.8. om utskifting av medlemmer til formannskap/fylkesutvalg etter kommunelova § 16 nr. 2.

Reglane om kjønnsmessig balanse mellom dei som blir valde som medlemmer av formannskapet/fylkesutvalet gjeld tilsvarande for varamedlemmene.

Innstillinga kan til dømes se ut slik når det skal veljast eit formannskap med sju medlemmer (lista er fiktiv og berre til illustrasjon):

Medlemmer	Varamedlemmer:
Hans Olsen, Arbeiderpartiet Liv Pedersen, Arbeiderpartiet Karl Nilsen, Arbeiderpartiet	Trine Vik, Arbeiderpartiet Ole Andresen, Arbeiderpartiet Hjalmar Lunde, Arbeiderpartiet Kari Olsen, Arbeiderpartiet Eva Nilsen, Arbeiderpartiet
Fredrik Lange, Høyre Kristine Lund, Høyre	Iver Ramm, Høyre Hanne Svendsen, Høyre Richard Os, Høyre Anne Bergli, Høyre
Knut Fredriksen, Fremskrittspartiet	Per Strøm, Fremskrittspartiet Frank Aakre, Fremskrittspartiet Stein Lind, Fremskrittspartiet
Berit Holm, Sosialistisk Venstreparti	Tone Green, Sosialistisk Venstreparti Liv Pedersen, Sosialistisk Venstreparti Hanne Aall, Sosialistisk Venstreparti

Her er det fire menn og tre kvinner blant medlemmene. Kravet i lova om minst tre av kvart kjønn er oppfylt. Av dei 15 varamedlemmene er det sju menn og åtte kvinner. Det følgjer av lova at det av vararepresentantane skal vere minst 40 prosent av kvart kjønn, av di det er 15 vararepresentantar i alt. Dette kravet er oppfylt, det er ikkje i strid med lova at eit parti har berre menn, og eit anna har berre kvinner, i gruppa av varamedlemmer.

Kan ein velje felles vararepresentantar for heile organet, når valet blir gjort som avtaleval?

Det følgjer av lova § 38 a nr. 2 at innstillinga til val av folkevalde organ skal innehalde så mange namn som svarar til talet på medlemmer i organet, med nemning av den gruppa medlemmene høyrer til. I tillegg kan innstillinga innehalde så mange vararepresentantar *for kvar gruppe*, som svarar til det talet medlemmer gruppa skal ha, med tillegg av to.

Departementet har fått spørsmål om det er høve til å ha ei felles vararepresentantliste for heile utvalet. Vararepresentantane vil då ikkje bli knytta til ei gruppe, men vere vararepresentantar for heile organet. Ved forfall vil då den vararepresentanten som står først på lista bli kalla inn, utan omsyn til kva for gruppe som har forfall. Bakgrunnen for ei slik ordning kan vere at vil sikre større stabilitet ved at *ein* vararepresentant i realiteten blir fast møtande ved forfall. Denne ordninga svarar i realiteten til ordninga med fleirtalsval som blei oppheva i 2006, samstundes med vedtakinga av reglane om avtaleval.

I forarbeida til lovendringane uttalar departementet (Ot.prp. nr. 96 (2005 – 2006) side 60:

”I høringsnotatet uttalte departementet:

«Dersom det blir lovfestet regler om avtalevalg, vil det etter departementets syn være lite behov for regler om tradisjonelt flertallsvalg av nemnder. Departementet foreslår ikke noen endring av bestemmelsene i kommuneloven § 35 nr. 4 og § 38 i dette høringsnotatet. Med mindre det kommer innvendinger i høringsrunden, vil imidlertid departementet vurdere å foreslå at adgangen til å velge nemnder ved «rent» flertallsvalg oppheves når odelstingsproposisjonen om endringer i kommuneloven blir lagt frem.»

Det er ikke kommet noen høringsuttalelser som går inn for å opprettholde prinsippet om flertallsvalg til folkevalgte organ. Departementet vil derfor fremme forslag om at denne valgformen oppheves som et alternativ ved valg til folkevalgte organ. Flertallsvalg som valgform skal opprettholdes når det gjelder valg av leder/nestleder til folkevalgte organer og ansettelse, jf. loven § 35 nr. 3. Denne valgformen vil være aktuell også i andre situasjoner der det er snakk om å velge enkeltrepresentanter, for eksempel som kommunens representant i et organ utenfor kommunen eller ved suppleringsvalg til folkevalgte. Gjeldende § 38 endres i samsvar med dette.”

Departementet viser til dette. Vi finn at ei ordning der ein gjennomfører avtaleval med ei felles vararepresentantliste for heile organet ikkje vil vere i samsvar med reglane i lova § 38 a.

2.7 Opprykk og nyval

Etter kommunelova § 16 nr. 1 skal varamedlem kallast inn når eit medlem av formannskap eller fylkesutval har forfall til eit møte. Dersom organer er vald ved forholdsval, kallar ein inn varamedlem frå den gruppa der det er forfall.

Dersom eit medlem av formannskapet/fylkesutvalget går ut eller får varig forfall, skal det veljast nytt medlem, sjølv om det er valt varamedlem. Suppleringsval skal skje frå den same gruppa som den som trer ut, jf. lova § 16 nr. 3. Med gruppe meiner ein den gruppa som stiller til val av formannskap, ikke gruppe ved kommunestyrevalet. Dette gjer det mogeleg – dersom den som trer ut høyrer til ei gruppe som er basert på samarbeid mellom fleire parti ved forholdsval – å velje eitt nytt medlem frå det same partiet som den som går ut.

Prinsippet om kjønnsmessig representasjon gjeld òg ved *utskifting* av medlemmer av formannskapet/fylkesutvalet i valperioden. Føresegner om dette er tatt inn i kommunelova § 16 nr. 3. Den nye medlemmen skal kome frå det kjønn som er underrepresentert, dersom ikkje begge kjønn vil vere representert med minst 40 prosent etter utskiftinga. (Lovteksten sine krav til den kjønnsmessige samansetjinga er her utforma noko annleis enn det som gjeld ved det opphavlege valet, jf. § 37 nr. 3 og punkt 2.5 ovanfor.)

Krava om representasjon av begge kjønn gjeld her i høve til *heile organet*, ikkje i høve til den einskilde gruppa.

Dette dømet kan illustrere føresegna:

Det er ni medlemmer i formannskapet: tre kvinner og seks menn. Ein mannleg representant får varig forfall, og det må haldast eit suppleringsval. Det følgjer av § 16 nr. 3 siste punktum at ein, dersom det er mogeleg, skal velje ei kvinne (frå den same gruppa som den som går ut), som blir den som går inn i formannskapet. Etter utskiftinga vil dermed formannskapet bestå av fire kvinner og fem menn.

Det følgjer av føresegna at ein representant for det underrepresenterte kjønn skal tre inn ”så langt det er mulig”. Reservasjonen er naudsynt fordi val av medlemmer til formannskap og fylkesutval skjer på grunnlag av lovfastsett gjennomgåande representasjon. Det vil difor kunne oppstå tilfelle der det ikke finst nokre representantar for det underrepresenterte kjønn frå den aktuelle gruppa som kan erstatte medlemmet som går ut.

Føresegnene om representasjon frå begge kjønn gjeld g ved suppleringsval av varamedlemmer, jf. kommunelova § 16 nr. 5.

2.8 Retting av feil ved valet

Val av formannskap kan først inn for fylkesmannen og val av fylkesutval kan først inn for departementet etter reglane i kommunelova § 59. Ved ei slik lovlegheitsklage skal fylkesmannen/departementet oppheve vedtaket hvis det er gjort slike feil at det er *ugyldig*. Det vil seie at det er gjort feil som kan ha verka inn på resultatet av valet.

Dersom det er på det reine at valet er ugyldig, kan kommunestyret/fylkestinget på eiga hand erklære valet ugyldig og halde nytt val eller valoppgjjer. Det er då ikkje naudsynt å vente på avgjerda frå fylkesmannen/departementet. Det er likevel eit vilkår at valet må reknast for heilt eller delvis *ugyldig*. Forsamlinga kan ikkje fritt gjere om eit gyldig val, til dømes fordi nokon er misnøgd med resultatet.

Eit ugyldig val skal berre kjennast ugyldig så langt det er naudsynt for å rette den feilen som er gjort, i tråd med prinsippet i vallova § 13-2 (4). Dette inneber – ved forholdstalsval – at ikkje heile valet er ugyldig, dersom listeframlegga oppfyller krava i lova til representasjon av både kjønn, men plasseringa av kandidatane på listene har ført til at samansetjinga ikke fyller krava i kommunelova § 37 nr. 3 og 4. Valoppgjeret skal gjennomførast på nytt berre så langt det er naudsynt for å rette opp ei ulovleg kjønnsamansetjing. Dette skjer ved at ein bytter ut representantar for det kjønnet som er overrepresentert med representantar for det andre kjønnet. Dei øvrige representantane er lovleg valde. Dersom eitt eller fleire listeframlegg ikkje oppfyller kravet i kommunelova § 36 nr. 2 første og andre punktum, er heile valet ugyldig og det må haldast nytt val med lovlege lister. Ved valoppgjeret må ein sjå til at gruppene får ei samansetjing som oppfyller krava i lova.

Dersom eit val blir gjennomført som avtaleval, vil det vere ugyldig dersom kjønnsamansetjinga ikke er i samsvar med krava i lova § 38a.

2.9 Kva skjer dersom ein medlem/varamedlem melder seg ut av det partiet han/ho er vald for?

Det hender at ein medlem eller varamedlem til formannskapet (eller eit anna folkevald organ) melder seg ut av partiet, og inn i eit anna parti, eller vel å vere uavhengig. Kva konsekvensar vil dette få når det gjeld rett og plikt for vedkomande til å delta i møte, innkalling av varamedlem m.m.

Den som er vald inn i formannskapet har både rett og plikt til å delta i møte, uavhengig av partitilknyting, så lenge vedkomande ikkje misser valbarheita eller får fritak etter søknad. Dette følgjer av kommunelova § 40 nr. 1. Dersom vedkomande har forfall, skal vararepresentant kallast inn frå det partiet han/ho blei vald inn for, ikkje det partiet vedkomande har meldt seg inn i. Dette følgjer av kommunelova § 16 nr. 1.

Dersom ein vararepresentant har skifta parti, skal vedkomande kallast inn når det er forfall frå det partiet han/ho blei vald inn for, ikkje det partiet vedkomande no representerer.

Døme:

1. A er medlem i formannskapet i Lillevik kommune, vald inn for parti X. Han melder seg ut av X og inn i parti Y. Dersom A har forfall til eit møte, skal vararepresentant frå X kallast inn.

2. B er første varamedlem til formannskapet i Lillevik kommune, for parti X. Ho melder seg ut av X og inn i parti Y. Dersom ein av X sine representantar har forfall til eit møte, skal B kallast inn.

Reglane om møterett og -plikt, og innkalling av vararepresentantar er dei same som andre folkevalde organ.

Lova har ikkje føresegner om korleis ein skal nemne ein medlem/varamedlem som har skifta parti, når det gjeld innkalling til møte, protollering m.m. Dette er det opp til kvar kommune å fastsetje.

3 PARLAMENTARISME. VAL AV KOMMUNERÅD OG FYLKESRÅD. UTPEIKING AV KOMMUNERÅDSLEIAR/FYLKESRÅDSLEIAR OG MEDLEMMER AV RÅDET

3.1 Aktuelle lovreglar

Kommunelova har i kapittel 3 reglar om kommunal og fylkeskommunal parlamentarisme. Det er i tillegg tatt inn føresegner om parlamentarisme i flere einskildparagrafar i lova.

For dei kommunar og fylkeskommunar som har innført parlamentarisk styreform skal eit kommuneråd/fylkesråd erstatte formannskapet/fylkesutvalet. Rådet er òg den øvste administrative leiinga i kommunen/fylkeskommunen.

Kommunelova § 18 nr. 4 fastset at danning av kommuneråd/fylkesråd kan skje på ein av to måtar.

- Det haldast val av råd i medhald av § 19 i lova
- Ordføraren/fylkesordføraren utpeiker ein kandidat til å leie kommunerådet eller fylkesrådet. Denne får i oppdrag å danne råd. Dette går fram av § 19a i lova, som tok til å gjelde 1. juli 2012.

Kommunestyret/fylkestinget avgjer sjølv om danning av rådet skal skje ved val (jf. pkt 3.2) eller ved utpeiking frå leiaren av rådet (jf. pkt 3.3).

3.2 Val av kommuneråd/fylkesråd

3.2.1 Valtidspunkt

Ved *vidareføring* av parlamentarisk styreform skal det veljast eit kommuneråd/fylkesråd i det konstituerande møtet etter kommunestyre- og fylkestingsvalet, jf. kommunelova § 19 nr. 3.

Innføring av parlamentarisk styreform kan tidlegast bli vedteke på det nyvalde kommunestyret/fylkestinget sitt konstituerande møte, jf. kommunelova § 18 nr. 2. Vedtaket om parlamentarisk styre må vere gjort og sett i verk i løpet av *det andre året* i valperioden. Departementet har lagt til grunn at tidspunktet for vedtak og iverksetjing er 31. desember året etter valet. Det vil seie at den einskilde kommune/fylkeskommune må ha sett i verk styreforma pr. 1. januar 2017.

Ved ønske om *utskifting* av heile rådet eller leiaren av rådet, må det veljast eit nytt råd. Val av nytt råd skal seinast skje i det neste møtet. Dersom eit medlem av rådet fratrer etter vedtak eller eige ønskje, skal det veljast eit nytt medlem etter framlegg frå rådet, jf. kommunelova § 19 nr. 5 og 6.

3.2.2 Kven er valbare?

Det er ikkje særskilde valbarheitsreglar for val av rådet. Dette inneber at dei vanlege reglane i kommunelova § 14 gjeld. I tillegg gjeld det ein regel om at tilsette i rådet ikkje er valbare dersom dei har fått mynde delegert frå rådet, jf. lova § 14 nr. 1 b siste punktum, og punkt 3.5 nedanfor.

3.2.3 Kven kan krevje seg fritatt?

Kommunelova § 14 nr. 1 bokstav c omtalar kven som har rett til å krevje fritak, jf. pkt. 2.4.

I § 15 er det reglar om uttrede i valperioden.

3.2.4 Kven er utelukka?

I § 14 nr. 1 bokstav b er det ei oversikt over dei som er utelukka frå val. Denne paragrafen gjeld òg ved val av råd. I den siste setninga er det ein særregel om valbarheit i kommunar og fylkeskommunar med parlamentarisk styreform. Etter denne føresegna er ”ansatte i sekretariatet til rådet” som har fått mynde delegert frå rådet, ikkje valbare.

Tolking av omgrepet ”rådet sekretariat” vil ligge til kommunestyret eller fylkestinget som skal foreta val til dei organa som er nemnde i § 14 nr. 1 første ledd. Kva for personar i rådet sitt sekretariat som kan utøve delegert myndigheit, vil framgå av interne instruksar og reglement.

Det følgjer av kommunelova § 14 nr. 5 at ein kandidat som elles ville vore utelukka frå val pga. si stilling, likevel kan veljast dersom vedkomande har fratrådt stillinga når organet trer i funksjon.

3.2.5 Fleirtalsval

Val av råd skjer som *fleirtalsval*. Rådet utgår frå den delen av kommunestyret/ fylkestinget som klarer å mønstre størst støtte for alternativet sitt.

Kommunelova § 19 har føresegner om val av kommuneråd/fylkesråd. Etter § 19 nr. 4 vil forslagsstillarane ha råddelde over størrelsen på og samansetjinga av rådet, slik som kven som skal vere leiar og nestleiar for rådet. Eit forslag til råd skal innehalde namna på dei personane som ein ønskjer i rådet. Retten til å foreslå medlemmer vil ligge til det partiet/dei partia som ønskjer å danne råd.

Reglane i § 38 nr. 3 gjeld for den kjønnsmessige samansetjinga av rådet. Dette inneber:

- Skal rådet ha *to eller tre medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert.
- Skal rådet ha *fire eller fem medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst to*.
- Skal rådet ha *seks til åtte medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst tre*.
- Skal rådet ha *ni medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst fire*.
- Skal rådet ha *fleire enn no medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst 40 prosent*.

Reglane i nr. 4 fastset framgangsmåten ved røystinga. Desse reglane er meint å vere uttømmende ved val til kommuneråd og fylkesråd. Det er høve til å røyste blankt, jf. også kommunelova § 40 nr. 2 andre punktum. For øvrig røyster ein under eitt på heile rådet, ikkje over forslaga på kvart medlem for seg. Det framlegget som får flest røyster er vald. Ligg det føre meir enn to framlegg, må eit framlegg likevel ha tilslutnad frå fleitalet av røystene. Får ingen av framlegga slik tilslutnad, må det haldast ei ny røysting over dei to framlegga som fekk flest røyster. Ved denne røystinga er det framlegget vald som har fått flest røyster.

3.2.6 Skifte av råd i valperioden

Kommunelova § 19 nr. 3 inneheld ei føresegn om skifte av råd i valperioden. Denne regelen må sjåast i samanhang med nr. 5, der det blir slått fast at val til nytt råd som hovudregel ikkje skal haldast i det same møtet som der det blir reist mistillitsframlegg, med mindre saka er førebudd og står på dagsorden til vedkomande møte i kommunestyret eller fylkestinget.

Siste punktum i nr. 3 om rådet si tiltreding vil gjelde både ved skifte av råd og ved val til råd første gang. Indirekte fastset denne føreseigna óg at eit sitjande råd som skal fråtre etter mistillitsvedtak/forslag eller av eige ønskje, plikter å halde fram som ”forretningsministerium” til det blir vald eit nytt råd.

Valreglane i § 19 nr. 4, jf. pkt. 2.6, gjeld òg ved skifte av råd i perioden.

Regelen i § 19 nr. 5 må bli sett i samanheng med føreseigna i nr. 3 og § 34 nr. 1. Mistillitsframlegg mot eit råd, som blir sett fram i møtet utan at dette står på møtekartet, kan ikkje realitetshandsamast, med mindre to tredjedelar av dei som er til stades røyster for realitetshandsaming. Hovudregelen vil dermed vere at votering over eit mistillitsframlegg skjer i det *neste* møtet i kommunestyret eller fylkestinget.

3.2.7 Uttreden frå andre verv medan ein er medlem av rådet

Etter kommunelova § 19 nr. 7 trer ein rådsmedlem ut av sine øvrige kommunale og fylkeskommunale verv i funksjonsperioden. Det er opp til den einskilte kommune eller fylkeskommune om ein vil bruke settemedlemmer eller velje nye faste medlemmer til dei verva kommunerådane eller fylkesrådane trer ut av. For vervet som kommunestyremedlem eller fylkestingsmedlem skal ein følgje dei vanlege reglane i kommunelova § 16 om opprykk av varamedlem for den tida ein fast representant er medlem av et kommuneråd eller fylkesråd.

Føreseigna om uttreden må bli forstått slik at kravet berre gjeld det forvaltningsnivået der rådet har mynde. Eit medlem av kommunerådet treng soleis ikkje tre ut av sine fylkeskommunale, og eit medlem av fylkesrådet treng ikkje tre ut sine kommunale verv.

3.2.8 Retting av feil ved valet

Når det gjeld spørsmål om ugyldig val og klage, viser vi til det som er sagt tidligere under pkt. 2.8 om val av formannskap/fylkesutval, som også gjeld for val av kommuneråd og fylkesråd.

3.3 Utpeiking av kommunerådsleiar/fylkesrådsleiar og medlemmer av rådet

Lova § 19 a opnar for ein alternativ måte for å danne kommuneråd/fylkesråd på. Vilkåret er at kommunestyret/fylkestinget gjer vedtak om å nytte denne framgangsmåten. Når det ligg føre eit slikt vedtak, har ordføraren plikt til å gi ein rådsleiarkandidat i oppdrag å danne nytt rådnår den parlamentariske situasjonen tilseier det. Det er såleis ordføraren/ fylkesordføraren som må vurdere om det har oppstått ein parlamentarisk situasjon. Døme på kva som kan reknast som ein parlamentarisk situasjon kan vere at rådsleiaren varslar at rådet går av, eller at rådet blir felt ved mistillit eller går på eit avrøystingsnederlag i kommunestyret/fylkestinget etter at rådsleiaren har stilt kabinettspørsmål. Det er på vegne av kommunestyret/fylkestinget ordføraren/fylkesordføraren skal peike ut ein kandidat. Ordføraren/fylkesordføraren skal peike ut den kandidaten han eller ho etter politiske sonderingar trur kan samle størst oppslutning for rådet sitt.

Viss eit skifte av råd er ei følge av eit kommunestyre-/fylkestingsval, skal den personen som til kvar tid formelt har ordførar-/fylkesordførarvervet peike ut ein kandidat til vervet som rådsleiar. Den leiarkandidaten som er peika ut set sjølv saman rådet sitt, og det nye rådet konstituerer seg sjølv. Rådet skal ikkje veljast av kommunestyret/ fylkestinget. Leiar-kandidaten bestemmer kor mange medlemmer det skal vere i rådet og kven dette skal vere. Når leiaren set saman rådet sitt, er han/ho likevel bunden av reglane i kommunelova om kjønnsbalanse, jf. tilvisinga til § 38 a nr. 3.

Leiaren kan når som helst skifte ut medlemmer av rådet, og bestemme samansetninga av rådet. Det inneber at rådsleiaren kan auke eller redusere talet på rådsmedlemmer også etter at rådet er konstituert. Rådet skal sende melding til kommunestyret/fylkestinget om samansetninga av rådet straks det har konstituert seg og straks det har skjedd endringar i samansetninga av rådet.

Funksjonstida til kommunerådet er uavhengig av valperioden for kommunestyret/ fylkestinget. At det har vore eit val vil derfor i seg sjølv ikkje kunne reknast som ein parlamentarisk situasjon etter kommunelova § 19 a nr. 1. Ved skifte av råd blir rådet som fråtrer sitjande inntil eit nytt råd har konstituert seg.

Eit forslag om at rådet skal fråtre (mistillitsforslag) må setjast fram i møte i kommunestyret/ fylkestinget. Forslaget skal behandlast i neste møte, med mindre to tredelar av dei som er på møtet, krev avrøysting straks. Dersom rådet sjølv ønskjer å fråtre, skal rådet gi beskjed om det i møte i kommunestyret/fylkestinget. Dersom rådsleiaren fråtrer, skal heile rådet fråtre.

Eit medlem av rådet fråtrer etter vedtak av kommunestyret/fylkestinget. I tillegg til mistillitsframlegg mot sjølv rådet kan kommunestyret/fylkestinget òg reise mistillitsframlegg mot enkeltpersonar i rådet. Lova heimlar ein rett for medlemmer av rådet til å fråtre etter eige ønske.

4 VAL AV ORDFØRAR/FYLKESORDFØRAR OG VARAORDFØRAR

4.1 Aktuelle lovreglar

Val av ordførar/fylkesordførar og varaordførar blir regulert av kommunelova §§ 9 og 38, jf. § 35 nr. 3. Kommunestyret/fylkestinget vel sjølv ordførar/fylkesordførar og varaordførar i det konstituerande møtet, jf. § 17 nr. 2 i kommunelova.

4.2 Valperiode

Ordførar/fylkesordførar og varaordførar skal veljast for *heile* valperioden, jf. kommunelova § 9 nr. 1. Det er altså ikkje lov at to kandidatar deler på vervet med ein toårsperiode på kvar.

4.3 Kven er valbare?

Valbare til verva som ordførar/fylkesordførar og varaordførar er dei *faste* medlemmene av formannskapet/fylkesutvalet. Varamedlemmer til formannskapet/fylkesutvalet er ikkje valbare. I kommunar og fylkeskommunar med parlamentarisk styreform, er kravet at ein er fast medlem av kommunestyret/fylkestinget.

4.4 Kven kan krevje seg fritatt?

Den som har vore ordførar/fylkesordførar eller varaordførar dei siste fire åra kan nekte val til det same vervet, jf. kommunelova § 9 nr. 1. Retten til fritak er avhengig av at ein har hatt vervet i *heile* den førre valperioden. Den som har vore ordførar eller varaordførar i ein kommune kan ikkje nekte å ta i mot verv som ordførar eller varaordførar i fylkeskommunen, og omvendt.

Krav om fritak må setjast fram før valet.

4.5 Framgangsmåten ved valet

Valreglane framgår av kommunelova § 38 nr. 1 og § 40 nr. 2, jf. § 35 nr. 3.

Den som skal veljast etter berre éi røysting, må ha fått fleirtal, dvs. meir enn 50 prosent av røystene i første runde. Blanke røyster skal òg reknast med når ein skal avgjere om fleirtalskravet er oppfylt. Dersom ingen får tilstrekkeleg røystetal, må det haldast ei ny røysting i same møte (det konstituerande møtet). Alle kandidatar, også dei som ikkje fekk røyster ved den første røystinga, er med i den nye røystinga.

Kommunestyret/fylkestinget kan ikkje vedta at den andre røystinga skal haldast berre mellom to eller fleire av dei som fekk flest røyster ved den første røystinga.

Ved andre gongs røysting er den som får *enkelt fleirtal*, vald. Det vil seie flest røyster. Det er altså ikkje eit krav om 50 prosent eller meir av røystene i denne omgangen. Dersom det blir gitt i same følgd 12, 11 og 10 røyster for ordførarkandidatane A, B og C, vil A vere vald. Har to eller fleire kandidatar fått like mange røyster ved denne avstemminga må valet bli avgjort ved loddtrekking mellom desse.

Departementet har tolka reglane om val av ordførar/fylkesordførar og varaordførar slik at det er høve til å halde uforpliktande prøverøystingar, og at det er høve til å trekkje kandidatar før

ein går til formelt val. Prøverøysting kan likevel ikkje reknast som ei gyldig første røysting etter reglane i lova.

4.6 Retting av feil ved valet

Når det gjeld spørsmål om ugyldig val og klage, viser vi til det som er sagt tidligare under pkt. 1.8 om val av formannskap/fylkesutval. Prinsippa der gjeld det same for val av ordførar/fylkesordførar og varaordførar.

5. VAL AV KONTROLLUTVAL

5.1 Aktuelle lovreglar

Etter kommunelova § 77 nr. 1 vel kommunestyret/fylkestinget sjølv eit kontrollutval som på vegne av kommunestyret/fylkestinget har det *løpande tilsynet* med forvaltninga i kommunen/fylkeskommunen. Utvalet sine oppgåver er nærare omhandla i forskrift om kontrollutval, fastsett av departementet 15. juni 2004.

Etter § 2 i forskrifta skal kontrollutvalet ha minst tre medlemmer. Minst ein av medlemmene i utvalet skal veljast mellom medlemmene av kommunestyret/fylkestinget. Kommunestyret/fylkestinget vel medlemmer og varamedlemmer til utvalet, og leiar og nestleiar mellom medlemmene.

Kommunestyret/fylkestinget kan når som helst halde nyval av medlemmene i kontrollutvalet, jf. kommunelova § 77 nr. 3. I motsetnad til det som gjeld for faste utval, jf. lova § 10 nr. 6, kan kommunestyret/fylkestinget ikkje vedta å leggje ned kontrollutvalet i valperioden. Møta i kontrollutvalet skal som hovudregel haldast for opne dører til liks med andre folkevalde organ, jf. pkt. 5.5 nedanfor.

5.2 Valtidspunkt

Kommunelova § 17 nr 2 tredje punktum blei endra ved lov av 8. februar 2013, og fastset no at kontrollutvalet skal veljast i det konstituerande møtet, etter val av formannskap/ordfører, men før ein vel andre folkevalde organ. Regelen blei endra for å sikre at kravet om minst ein medlem av kommunestyret i kontrollutvalet bli oppfylt.

Bakgrunnen for lovendringa

Erfaring frå konstitueringa etter valet i 2007 viste at nokre kommunar hadde problem med å oppfylle kravet i kommunelova § 77 om at minst ein medlem av kommunestyret skal vere med i kontrollutvalet. Årsaka til dette var m.a. at kommunestyret valde kontrollutvalet etter at dei hadde valgt nemnder og utval, og at alle kommunestyrrerrepresentane var ”brukt opp” som medlem av desse organa. Kommunestyra ynskte ikkje å gjere om på dei vala som var gjort. Dette førte til at fylkesmannen i nokre tilfelle måtte erklære vala av kontrollutval ulovleg.

Arbeidsgruppa som departementet sette ned for å føreslå tiltak som kan styrkje eigenkontrollen i kommunar og fylkeskommunar tok i sin rapport ”85 *tilrådingar for styrka eigenkontroll i kommunane*” opp spørsmålet om når kontrollutvalet bør veljast. Arbeidsgruppa sa: ”For at ein skal sikre rett samansetjing av kontrollutvalet og andre folkevalde organ, bør kontrollutvalet veljast før andre utval og nemnder.” og tilrår: ”Kontrollutvalet bør veljast på det konstituerande møtet, saman med formannskap og ordførar. På dette punktet bør kommunelova § 17 nr. 2 og 3 endrast.

I Prop. 119 L (2011 – 2012) Endringar i kommunelova m.m (eigenkontroll m.v.) følgde departementet opp framlegga frå arbeidsgruppa, noko som fekk støtte i Stortinget.

Endringa i § 17 nr. 3 inneber at kontrollutvalet skal tre i funksjon frå det konstituerande møtet.

5.3 Kven er utelukka?

Kven som er utelukka frå val til kontrollutvalet, går fram av § 14 og § 77 nr. 2 i kommune-lova. Dei vanlege reglane om kven som er utelukka frå val, gjeld óg for val til kontrollutvalet. Dette omfattar følgjande grupper:

- Fylkesmannen og assisterande fylkesmann
- Administrasjonssjefen i kommunen/fylkeskommunen og assisterande administrasjonssjef
- Sekretæren for kommunestyret/fylkestinget
- Leiar av forvaltningsgrein i kommunen/fylkeskommunen
- Den som er ansvarleg for rekneskapsfunksjonen i kommunen/fylkeskommunen
- Den som foretar revisjon for kommunen/fylkeskommunen

Vi viser elles til det som er sagt under punkt om val til faste utval nedanfor.

Etter § 77 nr. 2 er dessutan følgjande personar i tillegg utelukka frå val til *kontrollutvalet*:

- Ordførar/fylkesordførar og varaordførar
- Medlem og varamedlem av formannskapet/fylkesutvalet
- Medlem og varamedlem av kommunal/fylkeskommunal nemnd med avgjerdsmynde
- Medlem av kommuneråd/fylkesråd i kommunar og fylkeskommunar med parlamentarisk styreform. Dei tilsette i sekretariatet til rådet er heller ikkje valbare, dersom dei har fått mynde delegert frå rådet
- Medlem og varamedlem av kommunestyrekomite og fylkestingskomite etter § 10 a (Ikraft frå 1. november 2015)
- Tilsette i kommunen/fylkeskommunen

Når det gjeld den sistnemnde gruppa har departementet fått spørsmål om det gjeld ei nedre grense for dei som er tilsette i ein stillingsbrøk i kommunen, slik at dei likevel kan veljast inn i kontrollutvalet. Departementet si haldning er at det ikkje finst ei slik grense. Dei som har eit tilsettingsforhold til kommunen/fylkeskommunen er utelukka frå val til kontrollutvalet, same kor liten stillingsbrøk det er tale om. Bakgrunnen for dette standpunktet er omsynet til å sikre at kontrollutvalet og medlemmene skal vere 100 prosent uavhengig og utan bindingar til kommunen. Dessutan vil ein hindre at medlemmer av kontrolutvalet får saker til handsaming som gjeld dei sjølve eller etaten/verksemda der dei er tilsette.

5.4 Kan eit fleirtal i kommunestyret/fylkestinget fastsetje kven som skal vere mindretalet sin representant i utvalet?

Fire stortingsrepresentantar fremja i Dok. 8:4 (2008–2009) framlegg om å styrke mindretalsrettar i kommunale og fylkeskommunale kontrollutval. Mellom anna vart det fremja følgjande: *”Stortinget ber Regjeringen om å endre kommuneloven slik at et flertall i et kommunestyre ikke kan plassere et partis eneste representant i kontrollutvalget mot denne representantens vilje.”*

Stortinget handsama framlegga våren 2009. Framlegget om å endre kommunelova fekk ikkje støtte frå fleirtalet i Stortinget, jf. Innst. S. nr. 192 (2008–2009) frå Stortingets kommunal- og forvaltningskomite.

Departementet har følgjande kommentarar til denne problemstillinga:

Dersom eit parti, A, berre har ein representant, X, i kommunestyret, og fleirtalet vil velje X inn i kontrollutvalet mot hans/hennar vilje, kan X krevje forholdstalsval, jf. kommunelova § 35 nr. 4. Valet må då gå føre seg på den måten kommunelova § 36 føreskriv. Dersom parti A

lét vere å levere inn listeframlegg, kan X ikkje veljast inn kontrollutvalet, jf. kommunelova § 36 nr. 1 siste punktum.

5.5 Opne møte i kontrollutvalet

Kommunelova § 77 nr. 8 fastsette tidlegare at møte i kontrollutvalet skulle haldast for lukka dører dersom ikkje utvalet sjølv hadde bestemt noko anna.

Føresegna blei oppheva ved lov av 8. februar 2013. Lovendringa trådte i kraft 1. juli 2013. Dette inneber at reglane om opne møte i folkevalde organ i mellom anna kommunelova §§ 31–31a vil gjelde for kontrollutvalet. Vi viser til det som er sagt om desse føresegnene i kapittel 10 nedanfor.

Kontrollomsyn som grunnlag for å lukke møte i kontrollutvalet?

I samband med framlegget om å oppheve § 77 nr. 8 (Prop. 119 L (2011 – 2012)) drøfta departementet om det var behov for å innføre kontrollomsyn som særskilt grunnlag for å kunne lukke møta i kontrollutvalet. Bakgrunnen var at nokre høyringsinstansar – i samband med høyringa om lovframlegget – meinte at høvet til å drive kontrollarbeid ville bli svekka dersom møta skulle gå for opne dører.

Departementet uttalte:

”Kontrollutvalet vil alltid ha plikt til å lukke møte når det ligg føre lovbestemt teieplikt, eller når det skal handsame ei sak som gjeld tenestlege tilhøve for ein arbeidstakar. I tillegg kjem dei sakene der kommunelova § 31 gjev høve til å lukke møte på grunnlag av personvern og tungtvegande offentlege interesser. Heimelen til å lukke møte i desse sakene gjev kontrollutvalet framleis høve til å diskutere ulike typar saker bak lukka dører. At fleire kontrollutval allereie i dag praktiserer ei ordning med opne møte, illustrerer at det neppe er behov for ei lovføresegn som gjev kontrollutvala høve til å halde alle møte lukka.

Departementet meiner at ei føresegn som gjev heimel til å lukke møte av kontrollomsyn eller liknande, ikkje vil vere føremålstenleg. Dei aller fleste saker kontrollutvalet handsamar, vil ha kontrollmessige sider. Ei føresegn om til dømes ”kontrollomsyn” vil kunne bli svært vidtgåande og dermed undergrave ein hovudregel om opne møte.

Handsaminga av rapportar i samband med rekneskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll vil nok for dei fleste kontrollutval utgjere hovuddelen av saksporteføljen. Departementet har vurdert om det er sider ved desse sakene som gjer at det på generelt grunnlag bør vere høve til å lukke møtet under handsaminga i kontrollutvalet. Vurderinga til departementet er at desse sakene på generelt grunnlag neppe inneheld opplysningar som tilseier at handsaminga bør skje bak lukka dører. Departementet kan heller ikkje sjå at det ligg føre andre omsyn som tilseier at utvalet bør ha fleire unntaksheimlar enn dei som ligg i kommunelova § 31.” (Proposisjonen side 9)

6 VAL AV FASTE UTVAL M.M.

6.1 Aktuelle lovreglar

Uttrykket "*nemnd*" i kommunelova er ei fellesnemning som omfattar:

- Faste utval
- Styre og råd for kommunale/fylkeskommunale institusjonar
- Inter(fylkes)kommunale samarbeidsorgan
- Kontrollutval
- Kommunedelsutval
- Styre for kommunale og fylkeskommunale foretak

Reglane om oppretting og val av kommunale/fylkeskommunale nemnder finn ein i kommunelova §§ 10 – 12, 14, 27 og 35 – 38a. Når det gjeld oppretting av folkevalde organ, gir lovgevinga stor fridom til den enkelte kommune/fylkeskommune til å organisere strukturen slik ein finn det passende ut frå lokale tilhøve.

Lovpålagte nemnder

Nokre nemnder er pålagt i særlov. Desse nemndene kan vere kommunale, fylkeskommunale eller statlege.

Lovpålagte *kommunale* nemnder:

- råd (eller anna representasjonsordning) for menneske med nedsett funksjonsevne. (Lov om råd eller anna representasjonsordning i kommunar og fylkeskommunar for menneske med nedsett funksjonsevne m.m.)
- eldreråd (Lov om kommunale og fylkeskommunale eldreråd)
- valstyre og røystestyre (vallova)

Lovpålagte *fylkeskommunale* nemnder:

- råd (eller annen representasjonsordning) for menneske med nedsett funksjonsevne (Lov om råd eller anna representasjonsordning i kommunar og fylkeskommunar for menneske med nedsett funksjonsevne m.m.)
- eldreråd (Lov om kommunale og fylkeskommunale eldreråd)
- fylkesvalstyre (vallova) yrkesopplæringsnemnda (opplæringslova)

Lovpålagte *statlege* nemnder på kommunenivå:

- heimevernsnemnd (heimevernlova)
- fjellstyre – i kommuner der det er statsalmenning (fjellova)

Kommunale/fylkeskommunale nemnder

Med unntak av dei lovpålagte nemndene er det kommunestyret/fylkestinget som fastset kva for nemnder det skal vere i kommunen/fylkeskommunen. Når det gjeld komitear etter kommunelova § 10 nr. 5 kan ein delegere til andre folkevalde organ å opprette desse.

Det er lagt til kommunestyret/fylkestinget å

- fastsetje kva for oppgåver den enkelte nemnd skal ha
- fastsetje talet på medlemmer (det er likevel ofte lovfesta ei nedre grense, jf. t.d. kommunelova §§ 10 – 11, § 65 nr. 1 og § 77 nr. 1)
- foreta val av medlemmer/varamedlemmer, leiar og nestleiar. Denne kompetansen kan i visse høve bli delegert.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har tidlegare vore i kontakt med Lovavdelinga i Justisdepartementet med spørsmål om kommunelova gjeld når kommunestyret/fylkestinget oppretter *statlege nemnder på kommunenivå/fylkesnivå*.

Lovavdelinga konkluderte – under ein viss tvil – med at reglane i kommunelova eller likestillingslova ikkje gjeld direkte når kommunane vel medlemmer til statlege nemnder på kommunalt nivå, med mindre det følgjer av regelverket for vedkomande organ at reglane skal gjelde slik. Derimot talar reelle omsyn for at både reglane om kjønnsfordeling og dei andre reglane om personval i kommunelova blir brukte likt på desse organa, i den grad dette ikkje er i strid med reglane i særlovgivinga.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet tilrår at reglane i kommunelova blir lagde til grunn også ved val av medlemmer til statlege nemnder.

6.2 Valtidspunkt

Kommunelova § 17 nr 1 fastset at val av nemnder *bør* haldast i kommunestyret/fylkestinget sitt konstituerande møte. Det er altså ikkje noko absolutt krav om at nemndene blir valde samstundes med at kommunestyret/fylkestinget vel formannskap/fylkesutval, men det er ein fordel at flest mogeleg folkevalde trer i funksjon nokonlunde samstundes.

6.3 Valperiode

Valperioden for nemndene følgjer valperioden for kommunestyret/fylkestinget, med unntak av komitear, jf. § 10 nr. 5, som kan opprettast for eit kortere tidsrom. Dersom nyval ikkje blir halde i det konstituerande møtet, blir funksjonstida for dei sitjande nemndsmedlemmene automatisk forlenga fram til nyval er halde.

Reglane om valperiode er ikkje til hinder for at ein legg ned eller omorganiserar nemndene i perioden (med mindre desse er lovpålagde).

6.4 Kven er valbare?

Valbare, og pliktige til å ta imot val, er alle som oppfyller følgjande vilkår, kommunelova § 14 nr. 1:

- har røysterett ved val til kommunestyre/fylkesting
- står innført i folkeregisteret som busett i vedkomande kommune/ein av kommunane i fylket på det tidspunkt valet finn stad
- ikkje er utelukka eller fritatt

Det følgjer av det andre kulepunktet at det er folkeregisterføring på tidspunktet for val av nemnda som er avgjerende for valbarheita. Det er ikkje eit krav at vedkomande har hatt røysterett i kommunen/fylkeskommunen ved kommunestyrevalet/fylkestingsvalet. Dette inneber at ein person som har flytta frå ein kommune til ein annan etter valdagen 14. september i år, kan veljast som medlem av ei nemnd i innflyttingskommunen, dersom vedkomande er blitt registrert som innflytta før kommunestyret foretar valet.

Personar som ikkje har nådd røysterettsalderen kan veljast, såframt dei fyller dei øvrige vilkåra for valbarheit, jf. kommunelova § 14 nr. 1 bokstav a andre leddet. Det er inga nedre aldersgrense her. Den som ikkje har nådd røysterettsalderen, er imidlertid ikkje pliktig til å ta imot val. Dei treng ikkje vise til anna fritaksgrunn enn den unge alderen. Ut fra samanhengen

må denne føreseigna bli forstått slik at ho ikkje omfattar dei som fyller 18 år i løpet av valåret. Dei er røysteføre ved valet og dermed óg pliktige til å motta val til nemndene.

Det er berre val til faste utval, kommunedelsutval, kontrollutval, kommune- og fylkesråd og kommunale eller fylkeskommunale nemnder oppretta i medhald av andre lover, at ein er pliktig til å motta vervet, jf. § 14 nr. 1. Ved val til komitear, styre for kommunale og fylkeskommunale foretak eller styre for inter(fylkes)kommunale samanslutningar, ligg det soleis ikkje føre plikt til å la seg velje/oppnemne. Ved val til kommunestyrekomitear/ fylkestingskomitear etter kommunelova § 10a er det berre medlemmene av kommunestyret/fylkestinget (med unnatak av den som er medlem av kontrollutvalet) som er valbare. Dei er og pliktige til å ta imot valet.

6.5 Kven er utelukka?

Ved val av faste utval, kommunedelsutval, kontrollutval, kommune- og fylkesråd, kommunale eller fylkeskommunale nemnder oppretta i medhald av andre lover er følgjande utelukka frå val etter kommunelova § 14 nr. 1 bokstav b:

- Fylkesmannen og assisterande fylkesmann
- Administrasjonssjefen i kommunen/fylkeskommunen og assisterande administrasjonssjef
- Sekretæren for kommunestyret/fylkestinget
- Leiar av forvaltningsgrein i kommunen/fylkeskommunen
- Den som er ansvarleg for rekneskapsfunksjonen i kommunen/fylkeskommunen
- Den som foretar revisjon for kommunen/fylkeskommunen

Når det gjeld val til kontrollutval er fleire grupper utelukka frå val. Vi viser til kapittel 5 foran.

Det kan oppstå tvil om korleis uttrykket *leiar av forvaltningsgrein* skal tolkast. I utgangspunktet må kommunen/fylkeskommunen sjølv ta stilling til dette ut frå korleis administrasjonen er organisert i den aktuelle kommunen/fylkeskommunen. Eit viktig utgangspunkt i vurderinga er at færrest mogeleg skal utelukkast frå val til kommunale/fylkeskommunale organ. Ein bør difor – i tilfelle av grunngitt tvil – leggje til grunn at ein stillingsinnehaver er valbar.

Med uttrykket "forvaltningsgrein" blir det sikta til eit større, avgrensa og utadretta funksjonsområde i den kommunale/fylkeskommunale forvaltninga. For å kunne bli rekna som "leiar av forvaltningsgrein", må ein vere i ein kvalifisert leiarfunksjon der ein er tillagt eit sjølvstendig ansvar. Stillinger som har leiarfunksjonar i ein sentral del av kommunen/fylkeskommunen sin administrasjon, må etter departementet si oppfatning bli omfatta av uttrykket. Andre moment kan vere om etaten har eige kontorbudsjett, og tittelen og avlønninga til vedkomande.

Omorganiseringar i kommunesektoren, med mellom anna utstrekt bruk av resultateiningar som inneber at ein mange stader ikkje lenger har tradisjonell leiar førte til at fleire personar enn tidligare blei rekna å vere leiar av forvaltningsgrein, og difor ikkje var valbare. Stortinget ønskte ikkje ei slik utvikling. Stortinget vedtok difor ein regel i den nye vallova i 2002, og i kommunelova, om at leiar av forvaltningsgrein framleis ikkje skal vere valbar, men at dette ikkje gjeld leiar av einskildståande verksemdar.

I ein kommune med ein tradisjonell organisasjon i etatar vil etatsjefane (skulesjef, teknisk sjef osv.) vere utelukka frå val. Tilsette på eit lågare ledd i organisasjonen, som leiar av dei ein-skilde verksemdene innan etatane, er som før valbare.

I ein kommune som er organisert etter to-nivåmodellen, vil likevel leiarane av dei einskildståande verksemdene vere valbare i og med at det er presisert i lova at leiarar av slike verksemder er valbare. Dette fører til at rektorar, barnehagestyrarar og liknande vil vere valbare. Uttrykket "leiar av einskildståande verksemd" må etter departementet si meining innebere at det óg omfattar personar som er leiar, ikkje berre av éin, men óg to av fleire verksemder i ein særskilt type i kommunen/fylkeskommunen.

I ein kommune som er organisert slik at administrasjonen er delt opp i ei rekkje likestilte resultateiningar/verksemder, vil utgangspunktet vere at leiarane er valbare, sjølv om dei og må reknast som leiar av forvaltningsgrein. Døme her kan vere rektorar, barnehagestyrarar og styrar ved institusjonar som t.d sjukeheim.

Valbarheit må avgjerast konkret ut frå skjønn og ei konkret vurdering i kvart einskild høve, og etter korleis administrasjonen er organisert i kommunen. Det avgjerande vil vere det reelle innhaldet i stillinga, ikkje stillingsnemninga. Det at kommunen nemner stillinga som "virksomhetsleder" er ikkje avgjerande. Spørsmålet må vurderast ut frå den funksjonen vedkomande har i den aktuelle stillinga.

Dersom kommunen er organisert slik at ein person leiar alle verksemdene innan ein sektor – t.d. at alle skulane i kommunen har same rektor – er det mest nærliggjande å sjå på vedkomande som leiar av ei forvaltningsgrein, og dermed ikkje valbar. Dersom ein person – i tillegg til å vere leiar av ei verksemd – har andre leiaroppgåver som det ikkje er naturleg å knytte til verksemda, kan dette føre til at vedkomande vil vere utelukka frå val.

Det er viktig å presisere at grensa for når ein går frå å vere "leiar av einskildståande verksemd" til "leiar av forvaltningsgrein" vil måtte avgjerast konkret ut frå ei skjønnsmessig heilheitsvurdering i kvart einskilt høve. Kommunen må sjølv ta denne avgjerda.

Det er tilsettingshøvet når organet *trer i funksjon*, det vil seie den dagen det har det første møtet sitt, som er avgjerande for valbarheita, jf. kommunelova § 14 nr. 5. Ein person som på grunn av stillinga ikkje er valbar, kan veljast som medlem av organet dersom vedkomande *fråtrer* stillinga før organet trer i funksjon. Der ikkje tilstrekkeleg med permisjon. Dersom vedkomande ikkje har tiltrådt stillinga, og har fått innvilga permisjon for heile valperioden, meiner departementet at han/ho likevel er valbar.

Kommunelova § 14 nr. 2 fastset at den som foretar revisjon for ein kommune/fylkeskommune er utelukka frå val også til andre folkevalde organ enn dei som er nemnde i kommunelova § 14 nr. 1.

Kommunelova § 14 nr. 3 inneheld følgjande regler når det gjeld valbarheit:

- Den som er ansvarleg for rekneskapet for eit (fylkes)kommunalt foretak eller ei verksemd etter kommunelova § 27, er utelukka fra val til styret for foretaket eller verksemda.
- Den som foretar revisjon for ei interkommunal/interfylkeskommunal verksemd etter kommunelova § 27, kan ikkje veljast til styret for verksemda.

Personer som på grunn av si stilling i kommunen er utelukka frå val til kommunale nemnder, er likevel valbare til fylkeskommunale nemnder. Det same gjeld for personar som på grunn av si stilling i fylkeskommunen er utelukka frå val til fylkeskommunale nemnder. Disse er altså valbare til kommunale nemnder.

Departementet presiserer at statleg tilsette (med unnatak av fylkesmann og assisterande fylkesmann) ikkje vil vere utelukka for val til kommunale/fylkeskommunale nemnder.

6.6 Kven kan krevje seg fritatt?

Ved val til faste utval, kommunedelsutval, kontrollutval, kommuneråd og fylkesråd, kommunale eller fylkeskommunale nemnder oppretta i medhald av andre lover gjeld dei same fritaksgrunnene som for val til formannskap/fylkesutval, sjå pkt. 2.4 foran.

Ved val til komitear, styre for (fylkes)kommunale bedrifter, (fylkes)kommunale foretak og styre for inter(fylkes)kommunale samanslutningar finst det inga plikt til å la seg velje som medlem av denne type organ. Ein treng difor ingen spesiell fritaksgrunn for å sleppe å bli vald inn i eit slikt organ. Det er nok at ein ikkje vil.

Ved val til kommunestyrekomitear og fylkestingskomitear kan ordføreren/fylkesordføreren bli gitt fritak av kommunestyret/fylkestinget, jf. kommunelova § 10a nr. 2

6.7 Framgangsmåten ved valet

Kommunestyret/fylkestinget fastset medlemstalet i nemndene og vel medlemmer, vara-medlemmer, leiar og nestleiar, men nemndene skal ha minst tre medlemmer, jf. kommunelova § 10 nr. 1

Kommunelova § 35 nr. 4 fastset at val av medlemmer til folkevalde organ går føre seg som *forholdstalsval* etter føresegnene i kommunelova § 36, dersom minst ein medlem av den veljande forsamlinga krev det. Viss ikkje, haldast valet som *avtaleval* etter føresegnene i kommunelova § 38a. Vi viser til det som er sagt om forholdstalsval og avtaleval, samt kjønns-representasjon og kjønnsmessig balanse tidligare.

Når det gjeld val av kommunestyrekomitear og fylkestingsvkomitear, viser vi til punkt 7.1 nedanfor.

6.8 Suppleringsval

Etter kommunelova § 16 nr. 3 skal det, dersom eit medlem trer endeleg ut eller får varig forfall, veljast eit *nytt* medlem. Føresegna gjeld òg for formannskapet/fylkesutvalet. Er organet vald ved forholdstalsval, skal nytt medlem kome frå den *same* gruppa som medlemmet som trer ut. Fører suppleringsvalet til at eit kjønn blir representert med mindre enn 40 prosent av medlemmene i *organet*, skal det veljast eit nytt medlem frå det kjønnnet som er underrepresentert.

Det følgjer av kommunelova § 16 nr. 5 at desse reglane gjeld ved nyval av varamedlemmer.

Kommunelova § 16 nr. 6 inneheld føresegner om korleis eit suppleringsval skal gjennomførast:

Den gruppa som har ein ledig plass, peikar sjølv ut kandidaten til plassen. Kommune-styret/fylkestinget, eller formannskapet/fylkesutvalet etter delegert mynde, jf. § 16 nr. 5, vel deretter vedkomande dersom dei formelle vilkåra for val er oppfylde.

Departementet meiner at uttrykket ”den ledige plassen” må ha ei slik forståing: at dersom ein plass i ei rekkjefølgje av vararepresentanter – t.d. nr. 3 - er blitt ledig, skal den nyvalde ikkje gå inn på denne plassen. Vedkomande vil då måtte bli plassert sist i rekkjefølgja.

6.9 Retting av feil ved valet

Når det gjeld spørsmål om ugyldig val og klage, viser vi til det som er sagt ovanfor under pkt. 2.8 om val av formannskap/fylkesutval. Prinsippa der gjeld som for val av faste utval m.m.

7 KOMITEAR PÅ KOMMUNALT OG FYLKESKOMMUNALT NIVÅ

7.1 Kommunestyrekomitear og fylkestingskomitear

Det har etter kvart blitt ganske vanleg å dele kommunestyret eller fylkestinget inn i komitear som førebur saker og innstiller til det øvste organet. Slike ”reine” komitear – utan avgjerdsmynde og utan kompetanse til å sende ei sak tilbake til administrasjonen – er regulert i kommunelova § 10 a om kommunestyrekomitear og fylkestingskomitear.

Kommunestyret/fylkestinget avgjer sjølv om slike komitear skal opprettast, og fastset kor mange medlemmer den einskilde komiteen skal ha. Komiteane kan ikkje ha avgjerdsmynde, men berre ha mynde til å gi innstilling i saker som skal avgjerast av kommunestyret eller fylkestinget.

I utgangspunktet er alle medlemmene av kommunestyret/fylkestinget valbare til komiteane. Kommunestyremedlem/fylkestingsmedlem som òg er medlem av kontrollutvalet er likevel utelukka frå val, jf. kommunelova § 10 a nr. 2. Kommunestyret/fylkestinget kan sjølv vedta at ordføraren/fylkesordføraren skal vere fritatt frå val.

Val til komiteane skjer på grunnlag av ei innstilling frå ei valnemnd, jf. § 10 a nr. 3. I motsetnad til det som gjeld elles ved avtaleval, er det nok med vanleg fleirtal for å rekne valet som gjennomført, jf. § 10 a nr. 3 siste setning. Det er soleis ikkje noko krav om samrøystes oppslutning frå den veljande forsamlinga. Vi viser her til grunngevinga som er gitt i forarbeida til kommunelova § 10 a, sjå Ot.prp. nr. 96 (2005–2006) kapittel 3.9.

Innstillinga frå valnemnda skal innehalde så mange namn som svarar til talet på medlemmer i den einskilde komiteen, med opplysning om kva for gruppe medlemmet representerer. I tillegg kan innstillinga innehalde så mange vararepresentantar som tilsvarar talet på representantar kvar gruppe skal ha, med tillegg av to. Det er berre varamedlemmer til kommunestyret/fylkestinget som er valbare som varamedlemmer til komiteane.

Når det gjeld krav til kjønnsbalanse, fastset kommunelova i § 10 a nr. 4 at komiteane kvar for seg skal ha den same kjønnsmessige samansetjinga som det veljande organet har. Val til alle komitear må difor skje samla. Regelen inneber at dersom det til dømes er 40 prosent kvinner og 60 prosent menn blant dei som skal veljast til komiteane, skal dette fordelingstalet leggjast til grunn ved valet til den einskilde komiteen. Den same fordelinga skal leggjast til grunn når det gjeld val av varamedlemmer.

Dersom eit medlem av kommunestyret/fylkestinget trer endeleg ut, skal vedkomande varamedlem tre inn, ikkje berre i den ledige plassen i kommunestyret/fylkestinget, men òg i den komiteen der han/ho som trer ut var medlem. Regelen om at det skal haldast nyval når eit medlem trer ut av eit fast utval, gjeld dermed ikkje for kommunestyrekomiteane/ fylkestingskomiteane.

7.2 Ad-hoc komitear

Reglane i kommunelova omhandlar óg ein annan type komitear, jf. § 10 nr. 5. Slike komitear er ofte meint á vere meir ad-hoc-prega og av mellombels karakter. Dette blir gjort tydeleg mellom anna av at retten til á opprette slike komitear kan delegerast frá kommunestyret/fylkestinget.

Komiteane er ikkje omfatta av reglane om valbarheit i kommunelova § 14, med unnatak av forbodet mot á velje revisor, jf. § 14 nr. 2. Dette inneber til dømes at personar som er busett utanfor kommunen/fylkekommunen kan veljast som medlem av ein komite. Det er inga plikt til á ta imot val til ein komite. Reglane om framgangsmåten ved val i kommunelova §§ 36–38a vi likevel alltid gjelde, jf. § 29 nr. 3 siste setning.

8 VAL AV STYRE FOR KOMMUNALT/FYLKESKOMMUNALT ÅTTE AKSJESELSKAP

8.1 Valreglane

Kommunelova § 80a fastset:

”1. Reglene i aksjeloven § 20-6 om representasjon av begge kjønn i styret gjelder tilsvarende for aksjeselskap hvor kommuner og fylkeskommuner til sammen eier minst to tredeler av aksjene i selskapet. Departementet kan gi forskrifter om at reglene i første punktum også skal gjelde for aksjeselskaper som eies av kommuner eller fylkeskommuner med under to tredeler, når resten av selskapet er eid av staten eller selskaper som direkte eller indirekte, er heleid av staten.

2. For å legge til rette for at valget oppfyller kravene i nr. 1 kan departementet gi forskrift om den nærmere gjennomføringen av valget av styremedlemmer som velges av og blant de ansatte, jf. aksjeloven § 6-4, herunder også eventuelt i selskaper som nevnt i nr. 1 annet punktum.”

Reglane gjeld alle aksjeselskap der minst to tredelar av aksjene blir åtte av kommunar/fylkeskommunar. Dei er ikkje avgrensa til å gjelde selskap som driv tradisjonell forvaltningsverksemd. Det følgjer av tilvisinga til aksjelova sine reglar at krava til kjønnsrepresentasjon óg gjeld for selskap som er heileigde datterselskap, i eitt eller fleire ledd, til selskap som blir omfatta av § 80a.

Reglane i aksjelova § 20-6 om representasjon av begge kjønn – som det blir vist til i lovteksten – tilsvarar reglane i kommunelova § 36 nr. 2, § 37 nr. 3 og § 38a nr. 3 om kjønnsrepresentasjon i folkevalde organ.

Dette inneber:

Har styret *to eller tre medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert. Har styret *fire eller fem medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst to*. Har styret *seks til åtte medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst tre*. Har styret *ni medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst fire*, Har styret *fleire medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst 40 prosent*.

Reglane i kommunelova gjeld berre dei styremedlemmene som blir valgt frå kommunane eller fylkeskommunane. Val av dei tilsette sine representantar blir regulert av representasjonsforskrifta (forskrift av 20. juni 2014 nr. 850, gitt av Arbeids- og sosialdepartementet).

Vi viser elles til Ot.prp. nr. 57 (2008 – 2009) og rundskriv H-11/09 når det gjeld nærare omtale av reglane i kommunelova § 80a.

8.2 Om inhabilitet for styremedlemmer

Stortinget vedtok våren 2009 nye og skjerpa føresegner om inhabilitet for offentlege tenestemenn og folkevalde som óg er leiar eller medlem av styre eller bedriftsforsamling i offentlig heilåtte selskap. Endringane trådte i kraft 1. november 2011.

Forvaltningslova § 6 første ledd bokstav e fastset no at inhabilitet inntreir automatisk for ein tenestemann eller folkevald, som óg er leiar eller medlem av styre eller bedriftsforsamling i offentlig heileigd selskap, når saker der selskapet er part skal handsamast i folkevalde organ eller administrasjonen i kommunen. Hovudgrunngivinga for lovregelen er å medverke til

større klarheit om kva for roller ein tenestemann og folkevald har i ein gitt situasjon, når vedkomande óg er leiar, styremedlem eller medlem av bedriftsforsamlinga i eit offentleg heileigd selskap. Klarheit med omsyn til kva for interesser ein person representerer i ein gitt situasjon vil medverke til å redusere risikoen for uheldige rollekombinasjonar. Regelen skal ikkje berre hindre interessekonfliktar, men óg medverke til å vise omverda at det er ryddige og klare ansvarstilhøve internt. Lovendringa kan på den måten medverke til å oppretthalde den tilliten ålmenta har til forvaltninga.

9 VERKNADER AV AT EIT ORGAN SOM IKKJE ER SAMANSETT I SAMSVAR MED REGLANE OM KJØNNSEBALANSE TREFFER VEDTAK

Spørsmålet om eit folkevalt organ er samansett i samsvar med reglane om kjønnsbalanse, og kva følgjer eventuelle feil i samansetjinga kan få for dei vedtaka organet har gjort, kan dukke opp i to samanhanger. For det fyrste kan det vere sett fram krav om lovlegheitskontroll etter kommunelova § 59. For det andre kan det vere klaga på eit vedtak etter føresegnene i forvaltningslova § 28 andre ledd

Departementet meiner at feil med omsyn til kjønnsmessig samansetjing ikkje automatisk fører til at alle dei vedtaka organet har gjort blir ugyldige. Ein må gjere ei konkret vurdering av kvart enkelt vedtak. Dersom det er grunn til å rekne med at ei feilaktig samansetjing av utvalet ikkje har hatt noko å seie for innhaldet i vedtaket, vil det vere gyldig, jf. prinsippet i forvaltningslova § 41.

10 MØTEOFFENTLEGHEIT I FOLKEVALDE ORGAN

10.1 Innleiing

Føremålet med dette kapitlet er å orientere om møteoffentlegheit i kommunelova. Sjølv om desse reglane ikkje er nye i år finn departementet at det kan vere grunn til å informere nærare om dei. Departementet arbeider med ferdigstilling av ein rettleiar i møteoffentlegheit for kommunane. Ein tar sikte på at den vil kome ut i løpet av hausten.

Lovreglane byggjer på Prop. 152 L (2009-2010) *Endringar i kommuneloven (møteoffentlegheit)*. Departementet fremja proposisjonen for Stortinget i juni 2010. Lovendringane blei vedteke av Stortinget i desember 2010, på bakgrunn av innstillinga frå Kommunal- og forvaltningskomiteen, jf. Innst. 118 L (2010-2011). Lovvedtaket blei sanksjonert av Kongen i statsråd 14. januar 2011, og lovendringane blei sette i kraft frå 1. juli 2011.

10.2 Hovudinnhaldet i lovreglane

Eit sentralt føremål med lovendringane i 2011 var å gjere reglane om møteoffentlegheit meir presise og enklare å praktisere for kommunane. Det vart gjort fleire endringar i kommunelova § 31, som inneheld reglar om opne/lukka møter i kommunane. Nokre av endringane var av teknisk og redaksjonell karakter, medan andre innebar realitetsendringar.

I samband med lovrevideringa vart det vedteke ein ny paragraf (§ 31 a). Lova § 31 fastset hovudregelen om opne møte og på kva grunnlag det kan gjerast unntak frå dette, medan § 31a inneheld prosedyrereglar mv.

På eitt område innebar lovendringane ei mulig innstramming når det gjaldt høve til å lukke møte. Retten kommunestyret hadde til å lukke møte i andre organ når organet ikkje skulle gjere vedtak i saka, vart oppheva. Denne endringa medverker til større openheit om den førebuarde handsaminga av viktige saker i kommunen.

Departementet vil i det følgjande gjere kort greie for innhaldet i §§ 30 nr. 1, 31 og 31 a etter lovendringa.

10.3 Møteprinsippet (§ 30 nr. 1)

Det er presisert at folkevalde organ, i tillegg til å gjere vedtak, skal *handsame sakene sine i møte*. Denne presiseringa er ei lovfesting av gjeldande rett, men departementet vil understreke viktigheita av at også handsaminga av sakene skjer i møte. Eit samkome i eit folkevalt organ vil vere eit "møte" når det er fastsett på førehand at medlemmene skal tre saman som folkevalt organ for å forhandle, drøfte, gjere vedtak eller på annan måte handsame saker og spørsmål som det etter lov, forskrift eller delegert avgjerdsamt har som oppgåve å handsame.

10.4 Prinsippet om møteoffentlegheit (§ 31 nr. 1)

I § 31 nr. 1 er prinsippet om møteoffentlegheit slått fast. Føresegna framhevar at prinsippet om møteoffentlegheit er ei føresegn som gjev allmenta rettigheitar. Det inneber at alle som ynskjer det, har rett til å vere til stades på møte i folkevalde organ, så lenge ikkje organet med heimel i lov har vedteke noko anna. Lukking av møte skal eller kan skje med heimel i § 31 nr. 2–5 og § 31 a nr. 1.

10.5 Teieplikt som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 2)

Når organet skal handsame opplysningar som er underlagde teieplikt i lov, pliktar organet å lukke møtet. Føresegna presiserar at det må gjerast eit vedtak om at møtet skal lukkast.

10.6 Personalsaker som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 3)

Når eit folkevald organ skal handsame personalsaker skal dette skje i eit lukka møte. Dette er ei vidareføring av gjeldande rett, men det vart gjort nokre justeringar i ordlyden. Føresegna omhandlar ”sak som angår ein arbeidstaker sitt tjenstlige forhold”. Som i nr. 2 er det presisert at lukking av møte skal skje på grunnlag av eit vedtak. Uttrykket ”tjenstlige forhold” omfattar saker om tilsetjing, oppseiing, lønnsvilkår, permisjonar osv. Saker av meir overordna, generell og arbeidsgivarpolitisk karakter vil derimot falle utanfor denne føresegna. Slike saker kan til dømes vere generelle saker om lønnspolitikken i kommunen, organisasjonsmessige tilhøve eller sakshandsamingsrutiner.

10.7 Personvern som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 4)

Også personvern blei vidareført som eit lukningsgrunnlag, men ordlyden blei innskjerpa. For å vedta lukking etter føresegna, er det teke inn eit vilkår om at omsynet til personvern *krev* det. Dette signaliserar at terskelen for å lukke møte av omsyn til personvern skal vere høg. I motsetnad til lukningsgrunnlaga i nr. 2 og nr. 3, er dette ei ”kan-føresegn”. Det inneber at organet ikkje *pliktar* å lukke møte sjølv om omsynet til personvern krev det, men det har rettsleg høve til å gjere det. Døme på opplysningar som kan danne grunnlag for å lukke møtet etter denne føresegna, er opplysningar som det ikkje er knytt teieplikt til, men som likevel er av personleg og sensitiv karakter, slik at personen som opplysningane gjeld, bør skjermast mot at dei blir offentleg kjende.

10.8 Tungtvegande offentlege interesser som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 5)

Også tungtvegande offentlege interesser kan gi grunnlag for å lukke eit møte. Det er to vilkår som må vere oppfylte. For det første må tungtvegande offentlege omsyn tilseie lukking. For det andre må det i offentleglova vere ein heimel om unntak frå innsyn dersom opplysningane hadde stått i eit dokument. Det folkevalde organet må altså finne at begge vilkåra er oppfylte, før det kan vedta å lukke møtet.

I vilkåret som omhandlar offentleglova ligg det at organet, dersom det kjem til at tungtvegande offentlege interesser tilseier lukking, må identifisere kva for ein unntaksheimel i offentleglova som gjer at vilkåret er oppfylt. Her vil dei mest aktuelle heimlane vere dei som er gitt av omsyn til offentlege interesser. Som særleg praktiske unntaksgrunnlag i offentleglova kan det peikast på § 23 (omsynet til dei økonomiske interessene det offentlege har i forhandlingar), § 18 (omsynet til partsinteressa det offentlege har i sivile søksmål) og § 24 (omsynet til gjennomføringa av lovpålagde kontroll- eller reguleringsiltak). Denne føresegna er ei kan-føresegn på same måte som lukningsgrunnlaget i kommunelova § 31 nr. 4. Organet pliktar altså ikkje å lukke møtet sjølv om vilkåra for lukking er til stades.

10.9 Prosedyrereglar mv.

Debatt om lukking av møte (§ 31 a nr. 1)

Regelen om at debat om lukking av eit møte skal haldast i eit lukka møte dersom møteleiaren eller organet krev det, er vidareført. Samstundes er det teke inn ei *ny* føresegn som slår fast at

sjølve avrøystinga skal skje i ope møte. Eit organ som har debattert om eit møte skal lukkast, pliktar såleis å opne møtet før avrøystinga skjer.

Føring av møtebok (§ 30 nr. 4)

Når eit folkevald organ har vedteke å lukke møte skal ein føre avgjerda inn i møteboka og heimelen skal nemnast. Dersom møtet lukkast etter § 31 nr. 5 skal også den aktuelle føresegna i offentleglova nemnast.

Opptak og overføring av møte

Møteleiaren skal, på oppmoding, gi samtykke til opptak av eller overføring av lyd eller bilde frå eit ope møte, med mindre dette vil virke forstyrrande på gjennomføringa av møtet.

Møte i kommuneråd

Regelen om at møte i kommunerådet i utgangspunktet er lukka, er vidareført. Rådet kan sjølv bestemme om møta deira skal vere opne. Til liks med andre folkevalde organ er rådet pålagt å lukke møtet når det ligg føre teieplikt fastsett ved lov, eller når det skal handsame ei sak som gjeld tenestlege tilhøve hos ein arbeidstakar.

Teieplikt for folkevalde ved lukking av møte.

Det er ikkje egne reglar om teieplikt om drøftingar i lukka møte. Om ei sak blir handsama for stengde dører etter kommunelova § 31 har dei folkevalde berre teieplikt om dei opplysningane som er under teieplikt etter love. Kommunane har ikkje høve til å påleggje dei folkevalde ei generell teieplikt om opplysningar som er unnateke offentlegheit eller drøfta i eit lukka møte.

11 VEDTAK OM DELEGERINGSREGLEMENT OG INNSTILLINGSRETT

Ved lov av 25. mai 2012 vart det vedteke eit nytt nr. 2 i kommunelova § 39. Føresegna fast-set:

”Kommunestyret og fylkestinget skal selv vedta reglement for delegasjon av avgjørelses-myndighet og for innstillingsrett innen 31. desember året etter at kommunestyret og fylkestinget ble konstituert. Sist vedtatte reglement og eventuelle andre vedtak gjelder inntil nytt reglement er vedtatt.”

Føresegna trådte i kraft 1. juli 2012

Kommunestyret/fylkestinget plikter å vedta reglement som skal innehalde ei oversikt over kva slags avgjerdsmyndigheit som blir delegert til administrasjonen og til folkevalde organ. Ved-taket skal gjerast innan 31. desember året etter konstitueringa, dvs innan 31. desember 2016 for komande valperiode.

Føresegna er ei minimumsføresegn i den forstand at ho stiller krav om at delegerings-reglement blir behandla og vedteke minst éin gong i kvar valperiode. Føresegna stiller ikkje som krav at alle delegeringar blir samla i eitt reglement. Kommunestyret/ fylkestinget står fritt til både å endre sjølve reglementet (eller reglementa) og til å gjere vedtak om delegering i enkeltsaker også etter at ein har behandla reglementet i tråd med føresegna.

Føresegna pålegg òg kommunestyret/fylkestinget plikt til å ta stilling til korleis innstillings-instituttet skal praktiserast. I det ligg det at ein må ta stilling til om det skal vere innstilling i saker som blir behandla av kommunestyret/fylkestinget og andre folkevalde organ, og i så fall kven det er som skal stå for innstillinga. Ei innstilling er eit forslag til vedtak som organet skal votere over. Føresegna stiller likevel ikkje krav om at kommunestyret/fylkestinget handsamar delegeringsreglementet og innstillingsinstituttet samtidig, så lenge fristen blir holdt.

Inntil eit nytt delegeringsreglement er vedtatt i tråd med føresegna, gjeld det sist vedtatte reglementet og eventuelle andre enkeltstående delegeringsvedtak. Det inneber at avgjerder som blir tatt på grunnlag av eit ”gammalt” delegeringsreglement eller andre delegerings-vedtak, ikkje fører til at avgjerdene blir ugyldige av den grunn. Det same vil gjelde for even-tuelle avgjerder som blir tekne på grunnlag av eit “gammalt” reglement eller andre vedtak om innstilling.

12 VAL OG KONSTITUERING AV NYTT KOMMUNESTYRE VED SAMANSLÅING AV KOMMUNAR

Ordinært kommunestyreval blir halde i 2015, 2019, 2023 osv. I samband med samanslåing av kommunar har Kongen heimel i inndelingslova § 17 til å forkorte, men ikkje forlengje, kommunestyrevalperioden.

Ei samanslåing vil gjelde frå eit årsskifte. Dersom ei samanslåing gjeld frå 1. januar året etter eit ordinært kommuneval, kan Kongen gjere dei naudsynte unntaka frå vallovgjevinga slik at innbyggjarnane vel kommunestyret for den nye kommunen ved ordinært val (sjølv om kommunane ikkje er samanslått på valdagen).

Ved samanslåing frå andre årsskifte i kommunestyreperioden, kan det anten gjennomførast ekstraordinært val hausten før eller det nye kommunestyret kan veljast av og mellom medlemmene i kommunestyra som blei valde ved førre ordinære kommunestyreval. Kongen har fullmakt til å forkorte kommunestyreperioden i samband med samanslåing av kommunar. Det kan skje for heile kommunestyret ved gjennomføring av ekstraordinært kommunestyreval, eller for delar av kommunestyret dersom det nye kommunestyret skal veljast av og mellom medlemmene i kommunestyra som blei valde ved førre ordinære kommunestyreval. Det er ikkje noko formelt i vegen for at ein ny kommune kan fungere med alle dei valde representantane i eit nytt kommunestyre. Kommuneleva § 7 nr. 2 inneheld berre eit minstetal på medlemmer i kommunestyret. Det eneste kravet er at medlemstalet skal vere eit oddetal.

Samanslåingane av Bodø og Skjerstad (vedteken i 2003, gjeldande frå 2005) og av Bjarkøy og Harstad (vedteken i 2011, gjeldande frå 2013) skjedde utan føregåande kommunestyreval. I tråd med ønska lokalt blei heimelen i inndelingslova § 17 annet ledd nytta til å forkorte valperioden for enkelte kommunestyremedlemmer slik at det nye kommunestyret blei samansett av medlemmene frå den eine (større) kommunen, supplert med nokre medlemmer valde av og mellom kommunestyret i den andre (mindre) kommunen. Til dømes blei det ved valet i 2011 valt 13 medlemmer til Bjarkøy kommunestyre og 35 medlemmer til Harstad kommunestyre. Kommunane var samde om at kommunestyret i nye Harstad skulle vere samansett av kommunestyret i tidligare Harstad supplert med to medlemmer frå kommunestyret i Bjarkøy. Ein føresetnad for å korte ned kommunestyreperioden og velje nytt kommunestyre av og mellom dei valde kommunestyra, er at kommunane ønskjer det. For meir utfyllande informasjon, sjå brev frå Kommunal- og moderniseringsdepartementet til Fylkesmannen i Vestfold 08.04.2015.

I kommunereformperioden kan grunnlaget for det nye kommunestyret ordnast etter følgjande alternativ:

- Samanslåing frå 1. januar 2017: forkorta kommunestyreperiode og val av nytt kommunestyre av og mellom dei valde kommunestyra. Kommunar som ønskjer det, kan også halde ekstraordinært kommunestyreval hausten 2016.
- Samanslåing frå 1. januar 2018: ekstraordinært kommunestyreval saman med stortingsvalget i 2017. Kommunane kan også velje ei forkorta kommunestyreperiode og val av nytt kommunestyre av og mellom dei valde kommunestyra.
- Samanslåing frå 1. januar 2019: forkorta kommunestyreperiode og val av nytt kommunestyre av og mellom dei valde kommunestyra. Kommunar som ønskjer det, kan også halde ekstraordinært kommunestyreval hausten 2018.
- Samanslåing frå 1. januar 2020: ordinært kommunestyreval i 2019.

Kommunestyret i ein samanslått kommune blir konstituert før samanslåinga på same måte som nyvalde kommunestyrer, jf. kommunelova § 17. Inndelingslova § 27 seier at *"det nyvalte kommunestyret eller fylkestinget kallast saman til konstituerande møte innan utgangen av oktober månad. Leiaren av fellesnemnda kallar saman og leier møtet inntil ny ordførar er valt. Elles gjeld reglane i kommunelova § 17 nr. 1 til 3 om konstituerande møte o.a. i kommunestyre og fylkesting."* Inndelingslova § 27 fastset at funksjonsperioden og rolla for dei opphavlege kommunestyra *"varer inntil tidspunktet for iverksetjing av samanslåinga eller delinga som nemnt i § 3 andre ledd bokstav b. Deira ansvar og fullmakter er likevel avgrensa til det som er nødvendig for å avslutte verksemda i dei eksisterande einingane."* Departementet vil gjere desse føringane gjeldande også ved samanslåingar der kommunestyreperioden blir forkorta og det nye kommunestyret blir vald av og mellom dei valde kommunestyra hausten før ein samanslåing.

VEDLEGG 1

Oversyn over aktuelle føresegner i kommunelova og forvaltningslova

Kommunelova

§ 8. *Formannskap. Fylkesutvalg.*

1. Kommunestyret og fylkestinget velger selv henholdsvis formannskap og fylkesutvalg på minimum 5 medlemmer. Dette gjelder likevel ikke kommuner og fylkeskommuner som har innført parlamentarisk styringsform.

2. Medlemmer og varamedlemmer til formannskap eller fylkesutvalg velges for fire år av og blant medlemmene av kommunestyret eller fylkestinget. Valget holdes som forholdsvalg når minst ett medlem krever det, og ellers som avtalevalg.

3. Formannskapet og fylkesutvalget behandler forslag til økonomiplan, årsbudsjett og skattevedtak. For øvrig fastsetter kommunestyret og fylkestinget selv området for formannskapets og fylkesutvalgets virksomhet. Formannskapet og fylkesutvalget kan tildeles avgjørelsesmyndighet i alle saker hvor ikke annet følger av lov.

§ 9. *Ordfører. Fylkesordfører. Varaordfører.*

1. Kommunestyret velger selv blant formannskapets medlemmer ordfører og varaordfører. Fylkestinget velger selv blant fylkesutvalgets medlemmer fylkesordfører og varaordfører. Valget foretas for hele valgperioden. Den som har vært ordfører eller varaordfører de siste fire år, kan nekte valg til begge verv. Tilsvarende gjelder for den som har vært fylkesordfører eller fylkesvaraordfører de siste fire år. Krav om fritak må fremsettes før valget foretas.

I kommuner som har innført parlamentarisk styringsform velges ordfører og varaordfører blant kommunestyrets medlemmer. I fylkeskommuner som har innført parlamentarisk styringsform velges fylkesordfører og varaordfører blant fylkestingets medlemmer.

2. Trer ordføreren eller fylkesordføreren midlertidig ut av sitt verv, rykker varaordføreren opp som ordfører eller fylkesordfører, og det velges midlertidig ny varaordfører.

Trer ordfører eller fylkesordfører endelig ut av sitt verv, foretas nyvalg.

3. Ordfører og fylkesordfører leder møtene i kommunestyret og fylkestinget, formannskapet og fylkesutvalget. Han eller hun er rettslig representant for kommunen og fylkeskommunen og underskriver på dennes vegne i alle tilfelle hvor myndigheten ikke er tildelt andre.

4. Ordfører og fylkesordfører har møte- og talerett i alle andre kommunale eller fylkeskommunale organer unntatt kommune- og fylkesråd og organer under disse, men har bare stemmerett og forslagsrett hvis han eller hun er valgt medlem. Ordfører og fylkesordfører kan la seg representere ved annet medlem av kommunestyret eller fylkestinget i organer hvor han eller hun ikke er medlem.

5. Kommunestyret og fylkestinget kan gi ordfører og fylkesordfører myndighet til å treffe vedtak i enkeltsaker eller i typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning.

§ 10. *Faste utvalg. Komiteer.*

1. Kommunestyret og fylkestinget kan selv opprette faste utvalg for kommunale og fylkeskommunale formål eller for deler av den kommunale eller fylkeskommunale virksomhet. Slike utvalg skal ha minst tre medlemmer.

2. Kommunestyret og fylkestinget fastsetter selv området for de faste utvalgs virksomhet. Slike utvalg kan tildeles avgjørelsesmyndighet i alle saker hvor ikke annet følger av lov.

3. Kommunestyret og fylkestinget velger selv medlemmer og varamedlemmer til utvalget, og blant medlemmene leder og nestleder.
4. Utvalget kan gi lederen eller et arbeidsutvalg myndighet til å treffe vedtak i enkeltsaker eller i typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning, hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget har bestemt noe annet.
5. Kommunestyret og fylkestinget kan opprette komiteer til forberedende behandling av saker og til å utføre særskilte verv. Slik komité kan også tildeles myndighet til å avgjøre enkeltsaker som har direkte tilknytning til komiteens oppdrag.
6. Kommunestyret og fylkestinget kan selv når som helst omorganisere eller nedlegge faste utvalg og komiteer. En komité kan også omorganiseres eller nedlegges av det organ som har fått myndighet til å opprette vedkommende komité.

§ 10 a. Kommunestyrekomiteer. Fylkestingskomiteer.

1. Kommunestyret og fylkestinget kan selv opprette kommunestyrekomiteer og fylkestingskomiteer som saksforberedende organ for kommunestyret og fylkestinget. Komiteene kan ikke gis avgjørelsesmyndighet. Slike komiteer skal ha minst tre medlemmer.
2. Kommunestyret og fylkestinget deler selv alle kommunestyrets og fylkestingets medlemmer inn i kommunestyrekomiteer og fylkestingskomiteer, og velger leder og nestleder til komiteene. Medlemmer av kontrollutvalget som også sitter i kommunestyret eller fylkestinget, er utelukket fra valg til komiteene. Ordfører og fylkesordfører kan fritas fra valget dersom kommunestyret eller fylkestinget bestemmer det.
3. Valget gjennomføres på grunnlag av innstilling med forslag til medlemmer og varamedlemmer til komiteene. Innstillingen skal inneholde et antall navn som tilsvarer antall medlemmer i hver komité med angivelse av den gruppe medlemmet representerer. I tillegg kan innstillingen inneholde et antall varamedlemmer for hver gruppe som tilsvarer antall medlemmer gruppen skal ha, med tillegg av to. Innstillingen vedtas med simpelt flertall.
4. Komiteene skal sammensettes forholdsmessig etter den kjønnsmessige fordeling blant de som skal velges. Varamedlemmer til komiteene velges på samme måte blant kommunestyrets og fylkestingets varamedlemmer.
5. Ved varig uttrede eller forfall til kommunestyret og fylkestinget etter § 16 nr. 2 skal vedkommende varamedlem tre inn i den kommunestyrekomité eller fylkestingskomité som den uttrede tilhørte.
6. Komiteene kan opprette arbeidsutvalg hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget har bestemt noe annet.
7. Kommunestyret og fylkestinget kan selv når som helst omorganisere eller nedlegge kommunestyrekomiteer og fylkestingskomiteer.

§ 14. Valgbarhet. Plikt til å ta imot valg.

1. Ved valg til
 - formannskap og fylkesutvalg
 - faste utvalg
 - kommunedelsutvalg
 - kontrollutvalg - kommuneråd og fylkesråd
 - kommunale eller fylkeskommunale nemnder opprettet i medhold av andre lover
 gjelder følgende regler:
 - a) Valgbar og pliktig til å ta imot valg er den som har stemmerett ved valg til kommunestyre og fylkesting, og som når valget finner sted står innført i folkeregisteret som bosatt i vedkommende kommune eller i en av kommunene i fylket. Ved valg til kommunedelsutvalg kan kommunestyret vedta at bare de som er innført i

- folkeregisteret som bosatt i vedkommende kommunedel, er valgbar. Den som ikke har nådd stemmerettsalder, er valgbar, men ikke pliktig til å ta imot valg.
- b) Utelukket fra valg er fylkesmannen, assisterende fylkesmann, og den som i vedkommende kommune eller fylkeskommune er administrasjonssjef eller dennes stedfortreder, er sekretær for kommunestyret eller fylkestinget, er leder av forvaltningsgren, har ansvaret for regnskapsfunksjonen i kommunen eller fylkeskommunen, eller foretar revisjon for kommunen eller fylkeskommunen. Leder av enkeltstående virksomheter er likevel ikke utelukket fra valg. I kommuner og fylkeskommuner med parlamentarisk styreform er ansatte i sekretariatet til rådet som har fått myndighet delegert fra rådet, ikke valgbar.
 - c) Rett til å kreve seg fritatt fra valg har den som har gjort tjeneste som medlem av vedkommende organ de siste fire år. Den som er medlem av et parti som er registrert etter partiloven kapittel 2, kan nekte valg på grunnlag av listeforslag som ikke er framsatt av dette partiet.
2. Den som har tapt sin stemmerett eller foretar revisjon for vedkommende kommune eller fylkeskommune, er utelukket fra valg til også andre folkevalgte organer enn nevnt i nr. 1.
 3. Den som er ansvarlig for regnskapet i kommunalt eller fylkeskommunalt foretak eller for interkommunal eller interfylkeskommunal virksomhet som omhandlet i § 27, er utelukket fra valg til styret for foretaket eller den interkommunale virksomheten. Den som foretar revisjon for interkommunal eller interfylkeskommunal virksomhet som omhandlet i § 27, kan ikke velges til styret for virksomheten.
 4. Kandidat som er oppført på valgliste ved kommunestyrevalget, kan ikke velges til stemmestyremedlem i vedkommende kommune. Kandidat som er oppført på valgliste ved stortingsvalget eller fylkestingsvalget, kan ikke velges til stemmestyremedlem i kommunene i vedkommende fylke.
 5. En kandidat som ellers ville vært utelukket fra valg på grunn av sin stilling, er likevel valgbar, hvis han eller hun har fratrådt stillingen når organet trer i funksjon.

§ 17 Konstituerende møte m.v. i kommunestyre og fylkesting

1. Så snart valgoppgjøret er avsluttet, innkalles til konstituerende møte i det nyvalgte kommunestyre og fylkesting. Møtet kalles sammen av tjenestegjørende ordfører eller fylkesordfører med minst 14 dagers varsel, og holdes innen utgangen av oktober måned. Det er vedtaksført når minst 2/3 av medlemmene er til stede.
 2. Som første sak i det konstituerende møtet tar kommunestyret og fylkestinget stilling til om kommunestyrevalget eller fylkestingsvalget er gyldig, jf. valgloven § 13-4 første ledd. Dersom kommunen har avholdt direkte valg til kommunedelsutvalg, tar kommunestyret stilling til gyldigheten av dette valget før øvrige valg foretas. Når det er avgjort at valg som nevnt i første og annet punktum er gyldige, foretas valg av formannskap eller fylkesutvalg, ordfører eller fylkesordfører og varaordførere og kontrollutvalg for den nye valgperioden. I møtet bør det også velges medlemmer av kommunale eller fylkeskommunale nemnder, og ledere for disse, hvis det ikke er overlatt til vedkommende nemnd selv å foreta dette valget.
 3. Kommunestyre og fylkesting, formannskap og fylkesutvalg, trer i funksjon fra det konstituerende møte. Ordfører, fylkesordfører, varaordfører og andre folkevalgte organer trer i funksjon fra det tidspunkt de er valgt.
 4. For nemnder som ikke blir valgt i det konstituerende møtet, forlenges de sittende medlemmers funksjonstid inntil nyvalg foretas.
- Det nyvalgte kommunestyre eller fylkesting treffer selv vedtak om neste års budsjett.

§ 18. Innføring og oppheving av kommunal eller fylkeskommunal parlamentarisme.

1. Kommunestyret eller fylkestinget kan selv vedta å innføre parlamentarisk styringsform etter reglene i dette kapittel. Slikt vedtak må treffes med tilslutning av minst halvdelen av kommunestyrets eller fylkestingets medlemmer.
2. Forslag om innføring av parlamentarisk styringsform må være fremmet og votert over i kommunestyret eller fylkestinget senest 31. desember i nest siste år av valgperioden. Det kreves ikke at forslaget oppnår flertall. Innføring av parlamentarisk styringsform kan tidligst vedtas på det nyvalgte kommunestyrets eller fylkestingets konstituerende møte. Styringsformen må være vedtatt og satt i verk når det andre året av den nye valgperioden tar til.
3. Kommunestyret eller fylkestinget kan selv vedta å gå tilbake til ordinær styringsform etter reglene i denne paragraf. Slikt vedtak må treffes med tilslutning av minst halvdelen av kommunestyrets eller fylkestingets medlemmer.
4. Kommunestyret eller fylkestinget avgjør selv om dannelsen av kommuneråd eller fylkesråd skal skje etter § 19 eller § 19 a.

§ 19. Kommuneråd. Fylkesråd.

1. Kommunestyret og fylkestinget skal selv opprette et kommuneråd eller fylkesråd som øverste ledelse av kommunens eller fylkeskommunens administrasjon.
2. Når det innføres kommuneråd eller fylkesråd, bortfaller ordningen med administrasjonssjef.
3. Ved videreføring av parlamentarisk styreform velger kommunestyret eller fylkestinget selv et råd i det konstituerende møtet etter et kommunestyre- eller fylkestingsvalg. Når kommunestyret eller fylkestinget selv har vedtatt at det sittende rådet skal fratre eller er blitt meddelt at rådet vil fratre, skal valg av nytt råd foretas senest i det neste møtet. Rådet tiltrer straks det er valgt.
4. Et forslag til råd skal inneholde det antall navn som ønskes i rådet og skal angi hvem som skal være rådets leder og nestleder. Bestemmelsene om kjønnsmessig balanse i § 38 a nr. 3 første og andre punktum gjelder tilsvarende. Det må enten stemmes for et av forslagene eller stemmes blankt. Det forslaget som får flest stemmer er valgt. Foreligger det flere enn to forslag, må et forslag likevel ha tilslutning fra flertallet av de avgitte stemmene for å være valgt. Får ingen av forslagene slik tilslutning, skal det stemmes på nytt over de to forslagene som fikk flest stemmer. Det forslaget som ved denne avstemningen får flest stemmer er valgt.
5. Et forslag om at rådet skal fratre må fremsettes i møte. Forslaget skal behandles i neste møte med mindre to tredjedeler av de møtende krever umiddelbar avstemning. Meddelelse fra rådet om fratreden skal gis i møte.
6. Fratrer et medlem av rådet etter vedtak eller eget ønske, skal det velges et nytt medlem etter forslag fra rådet. Dersom lederen fratrer skal det velges nytt råd.
7. Den som velges som medlem av kommuneråd eller fylkesråd, fratrer sine øvrige kommunale eller fylkeskommunale verv i funksjonsperioden. Kommunestyret eller fylkestinget kan velge settemedlemmer for andre verv enn kommunestyre- eller fylkestingsmedlem for den tid vedkommende er medlem av kommunerådet eller fylkesrådet.

§ 19 a Utpeking av kommunerådsleder kandidat eller fylkesrådsleder kandidat

1. Når den parlamentariske situasjonen i kommunestyret eller fylkestinget tilsier det, har ordføreren eller fylkesordføreren på kommunestyrets eller fylkestingets vegne plikt til å gi en kommunerådsleder kandidat eller fylkesrådsleder kandidat i oppdrag å danne nytt kommuneråd eller fylkesråd. Den kandidaten som ordføreren eller fylkesordføreren etter politiske sonderinger antar kan samle størst oppslutning i kommunestyret eller fylkestinget for sitt kommuneråd eller fylkesråd, skal utpekes.

2. Er skifte av kommuneråd eller fylkesråd følge av et kommunestyrevalg eller fylkestingsvalg, skal den person som til enhver tid formelt innehar ordførervervet eller fylkesordførervervet, ha oppdraget som følger av nr. 1.
3. Den utpekte kandidaten setter selv sammen sitt kollegium, og det nye kommunerådet eller fylkesrådet konstituerer seg selv. Bestemmelsene om kjønnsbalanse i § 38 a nr. 3 første og annet punktum gjelder tilsvarende. Lederen av kommunerådet eller fylkesrådet kan selv når som helst skifte ut medlemmer av rådet og bestemme rådets sammensetning.
4. Kommunerådet og fylkesrådet sender, straks det har konstituert seg, melding til kommunestyret eller fylkestinget om rådets sammensetning. Tilsvarende gjelder ved endringer i rådets sammensetning.
5. Funksjonstiden til kommunerådet eller fylkesrådet er uavhengig av kommunestyrets og fylkestingets valgperiode.
6. Ved skifte av kommuneråd og fylkesråd blir fratredeende råd sittende inntil nytt råd har konstituert seg.
7. Et forslag om at rådet skal fratre, må fremsettes i kommunestyremøte eller fylkestingsmøte. Forslaget skal behandles i neste kommunestyremøte eller fylkestingsmøte med mindre to tredjedeler av de møtende krever umiddelbar avstemning. Meddelelse fra rådet om fratreden skal skje i kommunestyremøte eller fylkestingsmøte.
8. Et medlem av rådet fratrer, foruten i tilfeller nevnt i nr. 3 i denne paragrafen, etter vedtak eller etter eget ønske. Dersom rådslederen fratrer, skal hele rådet fratre.

§ 30. Møteprinsippet. Møtebok

1. Folkevalgte organer behandler sine saker og treffer sine vedtak i møter.
2. Når en sak skal avgjøres av annet organ enn kommunestyret eller fylkestinget, kan lederen for organet beslutte saken tatt opp til behandling ved fjernmøte eller ved skriftlig saksbehandling. Dette kan likevel bare gjøres når det er påkrevd å få avgjort saken før neste møte, og det enten ikke er tid til å kalle sammen til ekstraordinært møte, eller saken ikke er så viktig at dette må anses nødvendig.

Departementet kan gi nærmere regler om adgang til å treffe vedtak på grunnlag av fjernmøte eller skriftlig saksbehandling.

3. Det skal føres møtebok over forhandlingene i alle folkevalgte organer. Kommunestyret og fylkestinget fastsetter selv nærmere regler om føring av møtebok.
4. Dersom det treffes avgjørelse om at et møte skal holdes for lukkede dører, skal avgjørelsen føres i møteboken og hjemmelen for avgjørelsen skal framgå. Det samme gjelder for avgjørelse om at et medlem av organet er inhabilt

§ 31. Møteoffentlighet

1. Enhver har rett til å overvære møtene i folkevalgte organer.
2. Et folkevalgt organ skal vedta å lukke et møte når det foreligger lovbestemt taushetsplikt.
3. Et folkevalgt organ skal vedta å lukke et møte når det skal behandle en sak som angår en arbeidstakers tjenstlige forhold.
4. Et folkevalgt organ kan vedta å lukke et møte når hensynet til personvern krever det.
5. Et folkevalgt organ kan vedta å lukke et møte når hensynet til tungtveiende offentlige interesser tilsier det, og det vil komme fram opplysninger i møtet som kunne ha vært unntatt offentlig innsyn etter lov 19. mai 2006 nr. 16 (offentleglova) dersom de hadde stått i et dokument.

§ 31 a. Prosedyreregler mv.

1. Hvis møtelederen eller vedkommende organ krever det, skal debatten om lukking av et møte holdes i lukket møte. Avstemningen skal skje i åpent møte.

2. Møtelederen skal etter anmodning gi tillatelse til å gjøre opptak av eller overføre lyd eller bilde fra åpne møter, såfremt dette ikke virker forstyrrende på gjennomføringen av møtet.
3. Kommunerådet eller fylkesrådet bestemmer selv om deres møter skal være åpne, såfremt § 31 ikke er til hinder for åpenhet.

§ 35 nr. 4. Avstemninger

Valg av medlemmer av nemnder holdes som forholdsvalg når minst ett medlem krever det, og ellers som avtalevalg.

§ 36. Forholdsvalg – listeforslag.

Ved forholdsvalg følges denne framgangsmåten:

1. Valg foregår på grunnlag av på forhånd innleverte lister med forslag til kandidater. Partier eller grupperinger som er representert i det velgende organ, kan bare levere ett listeforslag hver. Listen kan inneholde inntil dobbelt så mange forskjellige navn som det skal velges medlemmer. Kandidater fra et parti eller en gruppering kan bare føres opp på partiets eller grupperingens listeforslag, eller på en fellesliste som utgår fra flere partier eller grupperinger.
2. Skal det velges to eller tre medlemmer, skal hvert kjønn være representert på den enkelte liste. Skal det velges fire eller fem medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst to. Skal det velges seks til åtte medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst tre. Skal det velges ni medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst fire, og skal det velges flere medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst 40 prosent. Ved valg til folkevalgte organer som etter lov bare består av medlemmer av kommunestyre eller fylkesting, og ved valg av arbeidsutvalg for folkevalgte organer, skal disse reglene følges så langt det er mulig. Når det gjelder representasjon av begge kjønn i styret i selskaper som er eid av kommuner og fylkeskommuner i fellesskap, vises til kapittel 12 A.
3. Listeforslaget skal være underskrevet av minst ett medlem av det parti eller den gruppering som framsetter forslaget. Den som underskriver må være medlem av det velgende organ. Foreslås kandidat som kan kreve seg fritatt fra valg, skal det være innhentet samtykke fra denne.

§ 37. Forholdsvalg – valgoppgjøret.

1. Ved valgoppgjøret fordeles medlemsplassene på listene i forhold til det antall stemmesedler hver liste har fått, ved bruk av delingstall 1, 2, 3, 4 osv. Har flere lister samme kvotient, tilfaller plassen den av listene som har størst stemmetall. Har de samme stemmetall, avgjøres valget ved loddtrekning.
2. Når det er avgjort hvor mange medlemsplasser en liste vil få, foretas en ny stemmeopptelling for listens kandidater. En går fram slik:
Først telles de navn som står som nr. 1 på stemmesedlene. Den kandidat som får flest stemmer ved denne opptellingen, er valgt. Skal listen ha mer enn én plass, teller en deretter opp de navn som står som nr. 2 på stemmesedlene. Den kandidat som får flest stemmer ved de to opptellingene, når en ser bort fra den allerede valgte, er valgt. På samme måte fortsetter en inntil alle plasser listen skal ha er besatt, med de modifikasjoner som følger av bestemmelsen i denne paragrafs nr. 3. Hvis flere kandidater har fått like mange stemmer, anses den valgt som står først i rekkefølgen på listen.
Ved opptellingen ses bort fra andre navn enn de som står på den innleverte valgliste.
3. Viser det seg at et kjønn etter denne framgangsmåte vil bli representert med færre medlemmer fra en liste enn det som følger av kravene i § 36 nr. 2, rykker kandidater fra det underrepresenterte kjønn så langt mulig opp på listen i det omfang som er nødvendig for å oppnå slik balanse.

4. Hver liste skal såvidt mulig tildeles så mange varamedlemmer som den får medlemmer, med et tillegg av to. Varamedlemsplassene fordeles ved fortsatt opptelling på samme måte som bestemt for medlemmene i pkt. 2 og 3 ovenfor.

38 a. Avtalevalg.

1. Kommunestyret eller fylkestinget kan selv enstemmig vedta at valg til folkevalgte organer skal foregå som avtalevalg etter denne paragrafen.
2. Valget gjennomføres på grunnlag av innstilling med forslag til medlemmer og varamedlemmer til organet. Innstillingen skal inneholde et antall navn som tilsvarer antall medlemmer i organet med angivelse av den gruppe medlemmet representerer. I tillegg kan innstillingen inneholde et antall varamedlemmer for hver gruppe som tilsvarer antall medlemmer gruppen skal ha, med tillegg av to. Innstillingen vedtas enstemmig av kommunestyret eller fylkestinget.
3. Kravene til kjønnsbalanse i § 36 nr. 2 gjelder tilsvarende. Viser det seg at et kjønn vil få færre medlemmer enn det som følger av første punktum, skal kandidater fra det underrepresenterte kjønn settes inn i det omfang som er nødvendig for å oppnå slik balanse. Ved valg til folkevalgte organer som etter lov bare består av medlemmer av kommunestyre eller fylkesting, og ved valg til arbeidsutvalg for folkevalgte organer, skal disse regler følges så langt det er mulig.
4. Ved valg av varamedlemmer gjelder nr. 3 tilsvarende.

§ 39 nr. 2 Reglement. Arkiv

Kommunestyret og fylkestinget skal vedta reglement for delegasjon av avgjørelsesmyndighet og for innstillingsrett innen 31. desember året etter at kommunestyret og fylkestinget ble konstituert. Sist vedtatte reglement og eventuelle andre vedtak gjelder inntil nytt reglement er vedtatt.

§ 40. Rett og plikt til å delta i møter i kommunale og fylkeskommunale organer. Inhabilitet. Rett til dokumentinnsyn.

1. Den som er valgt som medlem av kommunalt eller fylkeskommunalt folkevalgt organ, plikter å delta i organets møter, med mindre det foreligger gyldig forfall. Arbeidstaker har krav på fri fra arbeid i det omfang dette er nødvendig på grunn av møteplikt i kommunale eller fylkeskommunale folkevalgte organer. Arbeidstaker har også rett til permisjon fra sitt arbeid i fire år eller for resten av valgperioden for å utføre heltids- eller deltids kommunalt eller fylkeskommunalt verv.
2. Medlem som er til stede i et kommunalt eller fylkeskommunalt folkevalgt organ når en sak tas opp til avstemning, plikter å avgi stemme. Ved valg og ansettelse er det adgang til å stemme blankt
3. Om inhabilitet gjelder reglene i forvaltningsloven kap. II, med følgende særregler:
 - a. Inhabilitet inntreffer ikke ved valg til offentlige tillitsverv eller ved fastsetting av godtgjøring o.l. for slike verv.
 - b. Kommunalt og fylkeskommunalt ansatte som i denne egenskap har medvirket ved tilretteleggelsen av grunnlaget for en avgjørelse, eller ved tidligere avgjørelse i samme sak, skal alltid anses som inhabile når saken behandles i folkevalgt organ. Ved behandling av årsbudsjett, økonomiplan, kommuneplan, regional planstrategi og regional plan gjelder ikke første punktum.
 - c. Ved behandling av klager etter forvaltningsloven § 28 andre ledd er ansatte eller folkevalgte som var med på å treffe det påklagede vedtak, eller som medvirket ved tilretteleggelsen av grunnlaget for dette, inhabile ved klageinstansens behandling av saken og ved tilretteleggelsen av saken for klageinstansen. Er en overordnet ansatt inhabil i en

sak, kan direkte underordnet ansatt ikke delta ved klageinstansens behandling av saken, eller ved tilretteleggelsen av saken for klageinstansen.

4. Vedkommende organ kan frita et medlem fra å delta ved behandlingen av en sak når han eller hun ber om det før saken tas opp til behandling, og vektige personlige grunner tilsier dette.

5. Kommunestyret og fylkestinget skal selv fastsette et reglement for de folkevalgtes rett til innsyn i saksdokumenter og til informasjon om saker som er under behandling.

§77 nr. 2. Utelukket fra valg til kontrollutvalget

Utelukket fra valg er ordfører, fylkesordfører, varaordfører, medlem og varamedlem av formannskap og fylkesutvalg, medlem og varamedlem av kommunal eller fylkeskommunal nemnd med beslutningsmyndighet, medlem av kommuneråd eller fylkesråd, [*medlem og varamedlem av kommunestyrekomite og fylkestingskomite etter § 10a*]* og ansatte i kommunen eller fylkeskommunen.

*i kraft fra 1.11.2015

§ 80 a. Representasjon av begge kjønn i styret for aksjeselskap der kommuner/ fylkeskommuner eier minst to tredeler av aksjene

1. Reglene i aksjeloven § 20-6 om representasjon av begge kjønn i styret gjelder tilsvarende for aksjeselskap hvor kommuner og fylkeskommuner til sammen eier minst to tredeler av aksjene i selskapet. Departementet kan gi forskrifter om at reglene i første punktum også skal gjelde for aksjeselskaper som eies av kommuner eller fylkeskommuner med under to tredeler, når resten av selskapet er eid av staten eller selskaper som direkte eller indirekte, er heleid av staten.

2. For å legge til rette for at valget oppfyller kravene i nr. 1 kan departementet gi forskrift om den nærmere gjennomføringen av valget av styremedlemmer som velges av og blant de ansatte, jf. aksjeloven § 6-4, herunder også eventuelt i selskaper som nevnt i nr. 1 annet punktum.

Forvaltningslova

§ 6. Habilitetskrav

En offentlig tjenestemann er ugild til å tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse eller til å treffe avgjørelse i en forvaltningssak

a) når han selv er part i saken;

b) når han er i slekt eller svogerskap med en part i opp- eller nedstigende eller i sidelinje så når som søsken;

c) når han er eller har vært gift med eller er forlovet med eller er fosterfar, fostermor eller fosterbarn til en part;

d) når han er verge eller fullmektig for en part eller har vært verge eller fullmektig for en part etter at saken begynte;

e) når han leder eller har ledende stilling i, eller er medlem av styret eller bedriftsforsamling for

1. et samvirkeforetak, eller en forening, sparebank eller stiftelse som er part i saken, eller

2. et selskap som er part i saken. Dette gjelder likevel ikke for person som utfører tjeneste eller arbeid for et selskap som er fullt ut offentlig eid og dette selskapet, alene eller sammen med andre tilsvarende selskaper eller det offentlige, fullt ut eier selskapet som er part i saken.

Likewise er han ugild når andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet; blant annet skal legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til. Det skal også legges vekt på om ugildhetsinnsigelse er reist av en part

Er den overordnede tjenestemann ugild, kan avgjørelse i saken heller ikke treffes av en direkte underordnet tjenestemann i samme forvaltningsorgan.

Ugildhetsreglene får ikke anvendelse dersom det er åpenbart at tjenestemannens tilknytning til saken eller partene ikke vil kunne påvirke hans standpunkt og verken offentlige eller private interesser tilsier at han viker sete.

Rekkevidden av annet og fjerde ledd kan fastlegges nærmere ved forskrifter som gis av Kongen.

VEDLEGG 2

Døme på valoppgjer ved forholdsval til formannskap/fylkesutval og nemnder

Døme 1

Kommunestyret har 45 representantar. Det skal veljas ei nemnd med 13 medlemmer. 6 lister (A, B, C, D, E og F) stiller ved valet. Dei får i same følgd 18, 14, 7, 3, 2 og 1 røyst(er).

Valoppgjeret vil bli slik

Divisjon med:	1	2	3	4	5	6	7
A	18	9,0	6,0	4,5	3,6	3,0	2,57
B	14	7,0	4,66	3,5	2,8	2,33	2,0
C	7	3,5	2,33	1,75	1,4	1,16	1,0
D	3	1,5	1,0	0,75	0,6	0,5	
E	2	1,0	0,66				
F	1	0,5	0,33				

Fordelinga i nemnda blir slik:

A: 6 representantar

B: 4 representantar

C: 2 representantar

D: 1 representant

B er nærast til å ta eit mandat. D har sistemandatet på grunn av lågare røystetal enn A.

Døme 2

Kommunestyret har 25 representantar. Det skal veljast ei nemnd med 7 medlemmer. 4 lister (A, B, C og D) stiller ved valet. Dei får i same følgd 13, 5, 4 og 3 røyster.

Valgoppgjeret vil bli slik:

Divisjon med:	1	2	3	4	5	6
A	13	6,5	4,33	3,25	2,6	2,16
B	5	2,5	1,66	1,25	1,0	0,83
C	4	2,0	1,33	1,00	0,8	0,66
D	3	1,5	1,0	0,75	0,6	0,5

Fordelingen i nemnda blir slik:

A: 4 representantar

B: 1 representant

C: 1 representant

D: 1 representant

D har sistemandatet.

A er nærast til å ta mandat.

Kommunestyre- og fylkestingsvalget 2015

Valgprotokoll for valgstyret - Kommunestyrevalget 2015

Kommune: Leka

Fylke: Nord-Trøndelag

År: 2015

A Administrative forhold

A1 Valgstyret

Valgstyrets sekretær: Mårvik Beathe

E-postadresse: beathe.marvik@leka.kommune.no

Telefon: 95109887

Medlemmer (inkl. møtende varamedlemmer):

Navn	Funksjon
Johansen Per Helge	Leder
Hiller Trond Charles	Nestleder
Jakobsen Karen Elise Hoff	Medlem
Holand Ole Kristian	Medlem
Haug Aina Hege	Medlem
Holand Arnfinn	Medlem
Garnes Else Marie Nordaune	Varamedlem
Helmersen Sindre	Varamedlem
Bjørnstad Kjetil	Varamedlem
Jensen Leif Rune	Varamedlem
Hoff Mari-Anne	Varamedlem
Kvaløy Tove	Varamedlem
Nilsen Åsmund	Varamedlem

A2 Valgtinget

Stemmekretser og tid:

Navn på alle kretsene i kommunen

Krets	Åpningstid søndag	Åpningstid mandag
Gutvik		11:00 – 16:30
Kvaløy/Husby	13:00 – 16:00	11:00 – 19:00
Haug/Solsem/Stein		11:00 – 16:30

B Foreløpig opptelling av forhåndsstemmer

B1 Behandling av mottatte forhåndsstemmer

B1.1 Totalt mottatte forhåndsstemmer

	Antall stemmegivninger	
	Forkastet	Godkjente
Antall forhåndsstemmegivninger innenriks fra 1. juli til 9. august (tidlig-stemmegivning)	0	5
Antall forhåndsstemmegivninger innenriks fra 10. august	0	71
Antall brevstemmer utenriks	0	0
Antall øvrige forhåndsstemmegivninger utenriks og på Svalbard og Jan Mayen	0	0
Antall i beredskapskonvolutt	0	1
Sum mottatte forhåndsstemmer	0	77
Totalt antall	77	

B1.2 Behandlede forhåndsstemmegivninger

Forkastelser	Innenriks	Utenriks
Velger ikke i manntall §10-1(1) a)(§10-1(1) a)	0	0
Ikke mulig å identifisere velgeren §10-1(1) b)(§10-1(1) b)	0	0
Stemmegivningen ikke avgitt i rett tid §10-1(1) c)(§10-1(1) c)	0	0
Stemmegivningen var ikke levert rett stemmemottaker §10-1(1) d)(§10-1(1) d)	0	0
Noe tyder på at omslagskonvolutten har vært åpnet §10-1(1) e)(§10-1(1) e)	0	0
Velgeren har allerede fått godkjent en stemmegivning §10-1(1) f)(§10-1(1) f)	0	0
Stemmegivningen kom for sent frem §10-1(1) g)(§10-1(1) g)	0	0
Velgeren er ikke innført i manntallet i kommunen § 10-1a (1) a)(§ 10-1a (1) a)	0	0
Velgeren har allerede avgitt godkjent stemmegivning § 10-1a (1) c)(§ 10-1a (1) c)	0	0
Sum forkastede forhåndsstemmegivninger	0	0
Godkjente forhåndsstemmegivninger (skal være lik sum av B2.1.1 og B2.2.1)	77	
Totalt antall forhåndsstemmegivninger	77	

B2 Foreløpig opptelling av forhåndsstemmer

B2.1 Startet senest 4 timer før valglokalene stenger

B2.1.1 Behandlede forhåndsstemmesedler

	Kryss i manntall	Ant. sedler
Godkjente	—	64
Blanke	—	2
Tvilsomme	—	0
Total	66	66

B2.1.2 Partifordelte forhåndsstemmesedler

Parti	Antall
Venstre	2
Arbeiderpartiet	14
Sosialistisk Venstreparti	8
Senterpartiet	40
Totalt antall partifordelte stemmesedler	64

B2.1.3 Merknad

(Årsak til evt. differanse mellom kryss i manntall (B2.1.1) og foreløpig opptelling og evt. andre forhold)

--

B2.2 Opptalt etter at valglokalet stengte (lagt til side og sent innkomne)

B2.2.1 Behandlede forhåndsstemmesedler

	Kryss i manntall	Ant. sedler
Godkjente	—	11
Blanke	—	0
Tvilsomme	—	0
Total	11	11

B2.2.2 Partifordelte forhåndsstemmesedler

Parti	Antall
Venstre	1
Arbeiderpartiet	2
Sosialistisk Venstreparti	1
Senterpartiet	7
Totalt antall partifordelte stemmesedler	11

B2.2.3 Merknad

(Årsak til evt. differanse mellom kryss i manntall (B2.2.1) og foreløpig opptelling og evt. andre forhold)

--

C Foreløpig opptelling av valgtingsstemmer

C1 Oversikt over stemmegivninger mottatt i alle kretser

Stemme-krets	Sted for foreløpig opptelling	Kryss i manntall		Opptalte stemmer		
		Søndag	Mandag	Stemmesedler i urne	I særskilt omslag	Fremmede
Gutvik	Hos valgstyret	0	38	37	0	1
Kvaløy/Husby	Hos valgstyret	50	104	154	1	18
Haug/Solsem/Stein	Hos valgstyret	0	36	36	0	0
Sum		50	178	227	1	19
Sum		228				

C1.1 Merknad

Gutvik — Valgtingsstemmer ordinære:
Ikke alle stemmer på begge valg.

C2 Foreløpig opptelling hos stemmestyrene

Det er ikke foretatt foreløpig opptelling hos stemmestyrene:

C3 Stemmegivninger - Valgting

C3.1 Stemmegivning i særskilt omslag

Godkjente	0
Forkastet	1
Total	1

C3.2 Forkastede stemmegivninger i særskilt omslag

Velger ikke i kommunens manntall §10-2(1) a)(§10-2(1) a)	0
Velger hadde forhåndsstemt/avgitt allerede godkjent stemme §10-2(1) c)	1
Total	1

C3.3 Fremmede stemmegivninger

Godkjente	19
Forkastet	0
Total	19

C3.4 Forkastede Fremmede stemmegivninger

Velger ikke i kommunens manntall §10-2(1) a)(§10-2(1) a)	0
Velger hadde forhåndsstemt/avgitt allerede godkjent stemme §10-2(1) c)	0
Total	0

C4 Foreløpig opptelling hos valgstyret

C4.1 Antall valgtingstemmesedler i urne

	Kryss i manntall	Ant. sedler
Godkjente	—	212
Blanke	—	15
Tvilsomme	—	0
Total	228	227

C4.2 Partifordelte valgtingsstemmesedler i urne

Parti	Antall
Venstre	29
Arbeiderpartiet	37
Sosialistisk Venstreparti	22
Senterpartiet	124
Totalt antall partifordelte stemmesedler	212

C4.3 Merknad

(Årsak til evt. differanse mellom kryss i manntall (C4.1) og foreløpig opptelling og evt. andre forhold)

--

C4.4 Antall stemmesedler i særskilt omslag

	Kryss i manntall	Ant. sedler
Godkjente	—	0
Blanke	—	0
Tvilsomme	—	0
Total	0	0

C4.5 Partifordelte stemmesedler i særskilt omslag

Parti	Antall
Venstre	0
Arbeiderpartiet	0
Sosialistisk Venstreparti	0
Senterpartiet	0
Totalt antall partifordelte stemmesedler	0

C4.6 Merknad

(Årsak til evt. differanse mellom kryss i manntall (C4.4) og foreløpig opptelling og evt. andre forhold)

--

C4.7 Antall Fremmede stemmesedler

	Kryss i manntall	Ant. sedler
Godkjente	—	19
Blanke	—	0
Tvilsomme	—	0
Total	19	19

C4.8 Partifordelte stemmesedler - Fremmede stemmesedler

Parti	Antall
Venstre	1
Arbeiderpartiet	3
Sosialistisk Venstreparti	0
Senterpartiet	15
Totalt antall partifordelte stemmesedler	19

C4.9 Merknad

(Årsak til evt. differanse mellom kryss i manntall (C4.7) og foreløpig opptelling og evt. andre forhold)

--

D Endelig opptelling

D1 Forhåndsstemmer

D1.1 Opptalte forhåndsstemmesedler

Type	Godkjente	Blanke	Forkastet	Total
Opptalt etter at valglokalet stengte (lagt til side og sent innkomne)	11	0	0	11
Opptalt minst fire timer før valglokalet stenger:	64	2	0	66
Total antall opptalte forhåndsstemmesedler	75	2	0	77

D1.2 Forkastede stemmesedler

Type forkastelse	Startet senest 4 timer før valglokalene stenger	Opptalt etter stenging
Seddelen manglet off. stempel §10-3(1) a)	0	0
Det fremgår ikke hvilket valg stemmeseddelen gjelder §10-3(1) b) (§10-3	0	0
Det fremgår ikke hvilket parti eller gruppe velgeren har stemt på §10-3(1)	0	0
Partiet eller gruppen stiller ikke liste §10-3(1) d) (§10-3(1) d)	0	0
Totalt antall forkastede stemmesedler	0	0

D1.3 Godkjente stemmesedler fordelt på parti

Parti	Endelig
Venstre	3
Arbeiderpartiet	16
Sosialistisk Venstreparti	9
Senterpartiet	47
Totalt antall partifordelte stemmesedler	75

D1.4 Avvik mellom foreløpig og endelig opptelling

Parti	Foreløpig	Endelig	Avvik
Venstre	3	3	0
Arbeiderpartiet	16	16	0
Sosialistisk Venstreparti	9	9	0
Senterpartiet	47	47	0
Totalt antall partifordelte stemmesedler	75	75	0

D1.5 Merknad

(Årsak til evt. differanse mellom foreløpig og endelig opptelling av forhåndsstemmer.)

--

D2 Valgtingsstemmer

D2.1 Opptalte valgtingstemmesedler

Type	Godkjente	Blanke	Forkastet	Total
Ordinære	212	15	0	227
Særskilt	0	0	0	0
Fremmede	19	0	0	19
Total antall opptalte valgtingstemmesedler	231	15	0	246

D2.2 Forkastede valgtingsstemmesedler

Type forkastelse	Ordinære	Særskilt	Fremmede	Total
Seddelen manglet off. stempel §10-3(1) a)	0	0	0	0
Det fremgår ikke hvilket valg stemmeseddelen gjelder §10-3(1) b)(§10-3(1) b)	0	0	0	0
Det fremgår ikke hvilket parti eller gruppe velgeren har stemt på §10-3(1) c) (§10-3(1) c)	0	0	0	0
Partiet eller gruppen stiller ikke liste §10-3(1) d)(§10-3(1) d)	0	0	0	0
Totalt forkastede stemmesedler	0	0	0	0

D2.3 Godkjente stemmesedler fordelt på parti

Parti	Endelig
Venstre	30
Arbeiderpartiet	40
Sosialistisk Venstreparti	22
Senterpartiet	139
Totalt antall partifordelte stemmesedler	231

D2.4 Avvik mellom foreløpig og endelig opptelling

Parti	Foreløpig	Endelig	Avvik
Venstre	30	30	0
Arbeiderpartiet	40	40	0
Sosialistisk Venstreparti	22	22	0
Senterpartiet	139	139	0
Totalt antall partifordelte stemmesedler	231	231	0

D2.5 Merknad

(Årsak til evt. differanse mellom foreløpig og endelig opptelling av valgtingsstemmer)

--

D3 Total oversikt

Parti	Forhånd	Valgting	Total
Venstre	3	30	33
Arbeiderpartiet	16	40	56
Sosialistisk Venstreparti	9	22	31
Senterpartiet	47	139	186
Totalt antall partifordelte stemmesedler	75	231	306

E Valgoppgjør ved kommunestyrevalget

E1 Mandatfordeling

E1.1 Beregning av listestemmetall og antall mandater til listene

Venstre		
Antall stemmesedler x antall kst.repr.= 33 x 15		495
Slengere:	Mottatt:	26
	Avgitt:	36
Listestemmetall:		485
1. div	1.4	346,428571
2. div	3.0	161,666667
3. div	5.0	97,000000
4. div	7.0	69,285714
5. div	9.0	53,888889
6. div	11.0	44,090909
7. div	13.0	37,307692
8. div	15.0	32,333333
9. div	17.0	28,529412

Arbeiderpartiet		
Antall stemmesedler x antall kst.repr.= 56 x 15		840
Slengere:	Mottatt:	61
	Avgitt:	22
Listestemmetall:		879
1. div	1.4	627,857143
2. div	3.0	293,000000
3. div	5.0	175,800000
4. div	7.0	125,571429
5. div	9.0	97,666667
6. div	11.0	79,909091
7. div	13.0	67,615385
8. div	15.0	58,600000
9. div	17.0	51,705882
10. div	19.0	46,263158
11. div	21.0	41,857143
12. div	23.0	38,217391
13. div	25.0	35,160000
14. div	27.0	32,555556

Sosialistisk Venstreparti		
Antall stemmesedler x antall kst.repr.= 31 x 15		465
Slengere:	Mottatt:	17
	Avgitt:	24
Listestemmetall:		458
1. div	1.4	327,142857
2. div	3.0	152,666667
3. div	5.0	91,600000
4. div	7.0	65,428571
5. div	9.0	50,888889
6. div	11.0	41,636364
7. div	13.0	35,230769
8. div	15.0	30,533333

Senterpartiet		
Antall stemmesedler x antall kst.repr.= 186 x 15		2790
Slengere:	Mottatt:	51
	Avgitt:	73
Listestemmetall:		2768
1. div	1.4	1 977,142857
2. div	3.0	922,666667
3. div	5.0	553,600000
4. div	7.0	395,428571
5. div	9.0	307,555556
6. div	11.0	251,636364
7. div	13.0	212,923077
8. div	15.0	184,533333
9. div	17.0	162,823529
10. div	19.0	145,684211
11. div	21.0	131,809524
12. div	23.0	120,347826
13. div	25.0	110,720000
14. div	27.0	102,518519
15. div	29.0	95,448276
16. div	31.0	89,290323
17. div	33.0	83,878788
18. div	35.0	79,085714
19. div	37.0	74,810811
20. div	39.0	70,974359

Mandatene ble fordelt som følger:

Mandat nr.:	Parti:	Kvotient:
1	Senterpartiet	1 977,142857
2	Senterpartiet	922,666667
3	Arbeiderpartiet	627,857143
4	Senterpartiet	553,600000
5	Senterpartiet	395,428571
6	Venstre	346,428571
7	Sosialistisk Venstreparti	327,142857
8	Senterpartiet	307,555556
9	Arbeiderpartiet	293,000000
10	Senterpartiet	251,636364
11	Senterpartiet	212,923077
12	Senterpartiet	184,533333
13	Arbeiderpartiet	175,800000
14	Senterpartiet	162,823529
15	Venstre	161,666667

E2 Kandidatkåring

E2.1 Beregning av stemmetillegg og personstemmer

Valglistens navn: Venstre						
Antall stemmesedler: 33						
Stemmetillegg på 25%						
Nr.:	Representantens navn:	Stemmetillegg:	Personstemmer:	Slenger:	Totalt antall stemmetillegg og personstemmer:	Ny rangering:
1	Åsmund Nilsen **	8,25	8,00	14,00	30,25	1
2	Amalie Hansen Sønnesyn **	8,25	5,00	6,00	19,25	2
3	Remi Andre Thorsen *	8,25	4,00	0,00	12,25	3
4	Lars Gunnar Thorvik *	8,25	3,00	0,00	11,25	4
5	Hans Erik Sellevik *	0,00	9,00	1,00	10,00	5
9	Jostein Hiller *	0,00	5,00	5,00	10,00	6
6	Rigmor Irene Reppen *	0,00	2,00	0,00	2,00	7
8	Inger Annie Kvaløy	0,00	2,00	0,00	2,00	8
7	Vidar Furre	0,00	1,00	0,00	1,00	9

Valglistens navn: Arbeiderpartiet						
Antall stemmesedler: 56						
Stemmetillegg på 25%						
Nr.:	Representantens navn:	Stemmetillegg:	Personstemmer:	Slenger:	Totalt antall stemmetillegg og personstemmer:	Ny rangering:
2	Aina Hege Haug **	14,00	28,00	34,00	76,00	1
1	Arnfinn Holand **	14,00	10,00	5,00	29,00	2
3	Bjørn Arne Laugen **	0,00	18,00	4,00	22,00	3
8	Jacob Andreas Sandvik *	0,00	5,00	12,00	17,00	4
14	Erna Helene Borgan *	0,00	8,00	0,00	8,00	5
11	Arne Leif Fjellseth *	0,00	6,00	1,00	7,00	6
7	Silje Marie Fjellseth *	0,00	5,00	1,00	6,00	7
9	Arne Wilhelm Fjellseth *	0,00	5,00	1,00	6,00	8
4	Ellen Margrete Frisendal *	0,00	3,00	1,00	4,00	9
5	Kjetil Bjørnstad	0,00	3,00	1,00	4,00	10
13	Jostein Helge Reppen	0,00	3,00	1,00	4,00	11
6	Bjørn Sundberg	0,00	3,00	0,00	3,00	12
12	Bente Martinsen	0,00	2,00	0,00	2,00	13

Nr.:	Representantens navn:	Stemmetillegg:	Personstemmer:	Slenger:	Totalt antall stemmetillegg og personstemmer:	Ny rangering:
10	Tale Marie Karlsen Rogne	0,00	1,00	0,00	1,00	14

Valglistens navn: Sosialistisk Venstreparti						
Antall stemmesedler: 31						
Stemmetillegg på 25%						
Nr.:	Representantens navn:	Stemmetillegg:	Personstemmer:	Slenger:	Totalt antall stemmetillegg og personstemmer:	Ny rangering:
1	Mari Anne Hoff **	7,75	17,00	9,00	33,75	1
2	Petter Konrad Sandvik *	7,75	6,00	2,00	15,75	2
8	Steinar Garstad *	0,00	8,00	6,00	14,00	3
6	Per Malvin Sandvik *	0,00	4,00	0,00	4,00	4
7	Therese Botnen *	0,00	2,00	0,00	2,00	5
4	Frank Jøran Johansen	0,00	1,00	0,00	1,00	6
5	Renata Agnieszka Skråen	0,00	1,00	0,00	1,00	7
3	Trine Olsen	0,00	0,00	0,00	0,00	8

Valglistens navn: Senterpartiet						
Antall stemmesedler: 186						
Stemmetillegg på 25%						
Nr.:	Representantens navn:	Stemmetillegg:	Personstemmer:	Slenger:	Totalt antall stemmetillegg og personstemmer:	Ny rangering:
1	Per Helge Johansen **	46,50	73,00	4,00	123,50	1
4	Ole Kristian Holand **	0,00	45,00	4,00	49,00	2
3	Sindre Helmersen **	0,00	38,00	7,00	45,00	3
9	Linda Garstad **	0,00	38,00	4,00	42,00	4
13	Kristin Hagen Fjeldstad **	0,00	34,00	3,00	37,00	5
6	Leif Rune Jensen **	0,00	32,00	3,00	35,00	6
11	Maja Moen Furre **	0,00	29,00	4,00	33,00	7
8	Ole Annfinn Helmersen **	0,00	30,00	1,00	31,00	8
2	Kristin Floa **	0,00	23,00	3,00	26,00	9
10	Leif Pettersen *	0,00	23,00	2,00	25,00	10
7	Karen Elise Hoff Jakobsen *	0,00	17,00	7,00	24,00	11

Nr.:	Representantens navn:	Stemmetillegg:	Personstemmer:	Slenger:	Totalt antall stemmetillegg og personstemmer:	Ny rangering:
16	Bjørn Terje Hansen *	0,00	16,00	3,00	19,00	12
5	Hannelore Ianke *	0,00	14,00	1,00	15,00	13
12	Åsmund R Johansen Aune *	0,00	14,00	0,00	14,00	14
20	Louise Holmberg-Holand *	0,00	9,00	1,00	10,00	15
17	Ida Synnøve Skorstad *	0,00	7,00	2,00	9,00	16
14	Lars Einar Garstad *	0,00	6,00	1,00	7,00	17
15	Birgitte Strand Helmersen *	0,00	7,00	0,00	7,00	18
18	Jon Håkon Holand *	0,00	5,00	1,00	6,00	19
19	Bodil Blix Auståker *	0,00	0,00	0,00	0,00	20

E2.2 Valgte representanter og vararepresentanter

Valglistens navn: Venstre		
Nr.:	Representantens navn:	Fødselsår:
1	Åsmund Nilsen **	1965
2	Amalie Hansen Sønnesyn **	1996
3	Remi Andre Thorsen *	1984
4	Lars Gunnar Thorvik *	1957
5	Hans Erik Sellevik *	1977
6	Jostein Hiller *	1957
7	Rigmor Irene Reppen *	1950
8	Inger Annie Kvaløy	1952
9	Vidar Furre	1963

Valglistens navn: Arbeiderpartiet		
Nr.:	Representantens navn:	Fødselsår:
1	Aina Hege Haug **	1976
2	Arnfinn Holand **	1962
3	Bjørn Arne Laugen **	1943
4	Jacob Andreas Sandvik *	1985
5	Erna Helene Borgan *	1956
6	Arne Leif Fjellseth *	1957
7	Silje Marie Fjellseth *	1983
8	Arne Wilhelm Fjellseth *	1981
9	Ellen Margrete Frisendal *	1978
10	Kjetil Bjørnstad	1973
11	Jostein Helge Reppen	1940
12	Bjørn Sundberg	1945
13	Bente Martinsen	1946
14	Tale Marie Karlsen Rogne	1979

Valglistens navn: Sosialistisk Venstreparti		
Nr.:	Representantens navn:	Fødselsår:
1	Mari Anne Hoff **	1956
2	Petter Konrad Sandvik *	1992
3	Steinar Garstad *	1953
4	Per Malvin Sandvik *	1951
5	Therese Botnen *	1995

Nr.:	Representantens navn:	Fødselsår:
6	Frank Jøran Johansen	1954
7	Renata Agnieszka Skråen	1967
8	Trine Olsen	1967

Valglistens navn: Senterpartiet		
Nr.:	Representantens navn:	Fødselsår:
1	Per Helge Johansen **	1958
2	Ole Kristian Holand **	1952
3	Sindre Helmersen **	1990
4	Linda Garstad **	1984
5	Kristin Hagen Fjeldstad **	1962
6	Leif Rune Jensen **	1967
7	Maja Moen Furre **	1984
8	Ole Annfinn Helmersen **	1959
9	Kristin Floa **	1966
10	Leif Pettersen *	1959
11	Karen Elise Hoff Jakobsen *	1934
12	Bjørn Terje Hansen *	1958
13	Hannelore Ianke *	1986
14	Åsmund R Johansen Aune *	1964
15	Louise Holmberg-Holand *	1981
16	Ida Synnøve Skorstad *	1987
17	Lars Einar Garstad *	1976
18	Birgitte Strand Helmersen *	1993
19	Jon Håkon Holand *	1993
20	Bodil Blix Auståker *	1941

Underskrifter:

Dato:

Leder:

Øvrige medlemmer:

Saksfremlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Kommunestyret	51/15	22.10.2015

Valg av formannskap for perioden 2015-2019

Vedlegg:

- 1 Rundskriv KMD - valg av formannskap, ordfører, varaordfører mm

Rådmannens innstilling til vedtak:

Hjemmel for vedtak:

Saksutredning:

Valg av formannskap skal skje i kommunestyrets konstituerende møte, og skal holdes innen utgangen av oktober måned, jf. K.lovens § 17-1 og 2.

Jfr. K.lovens § 8-2 velges medlemmer og varamedlemmer til formannskap for fire år av og blant faste medlemmer av kommunestyret. Formannskapet skal være på minst 5 medlemmer. Det er kommunestyret selv som bestemmer antall medlemmer i formannskapet. Det må gjøres før en går til valg av formannskap.

Valget holdes som forholdsvalg når minst ett medlem krever det, og ellers som avtalevalg.

Følgende personer kan kreve seg fritatt fra valg til formannskap jf. K.lovens § 14-1c: Personer som har gjort tjeneste som medlem av vedkommende organ de siste fire år. Den som er medlem av et parti som er registrert etter partiloven kapittel 2, kan nekte valg på grunnlag av listeforslag som ikke er framsatt av dette partiet.

Ved forholdsvalg følges denne framgangsmåten (K.lovens § 36):

Valg foregår på grunnlag av på forhånd innleverte lister med forslag til kandidater. Loven setter ingen frist for når forslag på kandidater skal legges fram. Dette innebærer at forslag kan legges fram helt til det tidspunkt møteleder sier at det skal votes.

Partier eller grupperinger som er representert i det velgende organ, kan bare levere ett listeforslag hver. Listen kan innehold inntil dobbelt så mange forskjellige navn som det skal velges medlemmer. Det er ikke anledning til å kumulere kandidater. Kandidater fra et parti eller en gruppering kan bare føres opp på partiets eller grupperingens listeforslag, eller på en fellesliste som utgår fra flere partier eller grupperinger.

Når det skal velges fire eller fem medlemmer skal hvert kjønn være representert med minst to. Ved valg til folkevalgte organer som etter lov bare består av medlemmer av kommunestyre eller fylkesting, og ved valg av arbeidsutvalg for folkevalgte organer, skal disse reglene følges så langt det er mulig.

Dersom det står kandidater fra det underrepresenterte kjønn lenger ned på lista, skal disse rykke opp i det omfang det er nødvendig for å tilfredsstille kravene til kjønnsmessig balanse.

Listeforslag skal være underskrevet av minst ett medlem av det parti eller den gruppering som framsetter forslaget. Den som underskriver må være medlem av det velgende organ. Foreslås kandidat som kan kreve seg fritatt fra valg, skal det være innhentet samtykke fra denne.

Ved avtalevalg følges denne fremgangsmåten (K.lovens § 38a):

Kommunestyret kan selv enstemmig vedta at valg til folkevalgte organer skal foregå som avtalevalg etter denne paragrafen.

Valget gjennomføres på grunnlag av innstilling med forslag til medlemmer og varamedlemmer til organet. Innstillingen skal inneholde et antall navn som tilsvarer antall medlemmer i organet med angivelse av den gruppe medlemmet representerer. I tillegg kan innstillingen inneholde et antall varamedlemmer for hver gruppe som tilsvarer antall medlemmer gruppen skal ha, med tillegg av to. Innstillingen vedtas enstemmig av kommunestyret.

Krav til kjønnsbalanse i § 36 gjelder tilsvarende. Viser det seg at et kjønn vil få færre medlemmer enn det som følger av første punktum, skal kandidater fra det underrepresenterte kjønn settes inn i det omfang som er nødvendig for å oppnå slik balanse. Ved valg til folkevalgte organer som etter lov bare består av medlemmer av kommunestyre eller fylkesting, og ved valg til arbeidsutvalg for folkevalgte organer, skal disse regler følges så langt det er mulig. Ved valg av varamedlemmer gjelder tilsvarende.

Formannskapet trer i funksjon fra det konstituerende møte.

Konklusjon / tilråding:

Leka, _____

Helge Thorsen
rådmann

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Rundskriv

Nr.

Vår ref

Dato

15/2262 - 6

03.09.2015

Val av formannskap/fylkesutval, ordfører/fylkesordfører, varaordfører m.m

INNLEIING

Kommunar og fylkeskommunar skal i haust velje ei rekkje organ.

Kommunelova § 17 omhandlar det første møtet – det konstituerande møtet - i dei nyvalde kommunestyre og fylkesting. Nokre val skal haldast i dette møtet. Andre kan haldast i dette møtet, eller i eit seinare møte.

Departementet vil i dette rundskrivet orientere om dei lovreglane som gjeld for val av folkevalde organ.

I kapittel 1 er innhaldet i kommunelova § 17 nærare omtala. Val av formannskap og fylkesutval og reglane om framgangsmåten ved valet blir omtala i kapittel 2. I kapittel 3 blir reglane for val av (eventuelt) kommuneråd og fylkesråd omtala, saman med reglane om utpeiking av leiar og medlemmer av rådet. Kapittel 4 tar for seg val av ordfører eller fylkesordfører og varaordfører. I kapittel 5 blir omtala val av kontrollutval. Kapittel 6 omtalar reglane for val av andre folkevalde organ. Kapittel 7 gjeld val av komitear på kommunalt og fylkeskommunalt nivå. Kapittel 8 omhandlar reglane i kommunelova § 80 a om val av styre for kommunale og fylkeskommunale aksjeselskap omtala. I dette kapitlet blir òg reglane om inhabilitet for styremedlemmer omtala. Kapittel 9 omhandlar spørsmålet om kva for verknader det får når eit vedtak er gjort av eit organ som ikkje er samansett i samsvar med reglane om kjønnsbalanse i kommunelova. Kapittel 10 innheld ei orientering om reglane i kommunelova som gjeld møte-offentlegheit. I kapittel 11 blir føresegnene om delegeringsreglement og innstillingsrett omtala. Kapittel 12 gir ei orientering om prosedyrane rundt val og konstituering av nytt kommunestyre ved samanslåing av kommunar.

Val skal haldast som forholdsval dersom ein medlem av kommunestyret/fylkestinget krev det, og elles som avtaleval, jf. kommunelova § 8 nr. 2 og § 35 nr. 4. Dei nærare reglane om gjennomføringa av vala finn ein i kommunelova §§ 36–37 og § 38a.

Som vedlegg 1 i rundskrivet er det tatt inn kopi av dei føresegnene i kommunelova som gjeld val av folkevalde organ, saman med føresegnene om møteoffentlegheit og andre viktige føresegner i kommunelova.

I vedlegg 2 er det tatt inn døme på valoppgjer ved forholdsval.

Med helsing

Siri Halvorsen (e.f.)
avdelingsdirektør

Steinar Dalbakk
rådgjevar

INNHALD

Kapitel	Tittel	Side
<i>1</i>	<i>Nærare om det konstituerande møtet</i>	<i>5</i>
<i>2</i>	<i>Val av formannskap/fylkesutval</i>	<i>6</i>
<i>2.1</i>	<i>Aktuelle lovreglar</i>	<i>6</i>
<i>2.2</i>	<i>Valtidspunkt</i>	<i>6</i>
<i>2.3</i>	<i>Kven er valbare?</i>	<i>6</i>
<i>2.4</i>	<i>Kven kan krevje seg fritatt?</i>	<i>6</i>
<i>2.5</i>	<i>Forholdstalsval</i>	<i>6</i>
<i>2.6</i>	<i>Avtaleval</i>	<i>9</i>
<i>2.7</i>	<i>Opprykk og nyval</i>	<i>12</i>
<i>2.8</i>	<i>Retting av feil ved valet</i>	<i>13</i>
<i>2.9</i>	<i>Kva skjer dersom ein medlem/varamedlem melder seg ut av det partiet han/ho er vald for?</i>	<i>13</i>
<i>3</i>	<i>Parlamentarisme. Val av kommuneråd og fylkesråd. Utpeiking av kommunerådsleiar/fylkerådsleiar og medlemmer av rådet</i>	<i>15</i>
<i>3.1</i>	<i>Aktuelle lovreglar</i>	<i>15</i>
<i>3.2</i>	<i>Val av kommuneråd/fylkesråd</i>	<i>15</i>
<i>3.2.1</i>	<i>Valtidspunkt</i>	<i>15</i>
<i>3.2.2</i>	<i>Kven er valbare?</i>	<i>15</i>
<i>3.2.3</i>	<i>Kven kan krevje seg fritatt?</i>	<i>15</i>
<i>3.2.4</i>	<i>Kven er utelukka?</i>	<i>16</i>
<i>3.2.5</i>	<i>Fleirtalsval</i>	<i>16</i>
<i>3.2.6</i>	<i>Skifte av råd i valperioden</i>	<i>17</i>
<i>3.2.7</i>	<i>Uttreden frå andre verv medan ein er medlem av rådet</i>	<i>17</i>
<i>3.2.8</i>	<i>Retting av feil ved valet</i>	<i>17</i>
<i>3.3</i>	<i>Utpeiking av kommunerådsleiar/fylkesrådsleiar og medlemmer av rådet</i>	<i>17</i>
<i>4</i>	<i>Val av ordførar/fylkesordførar og varaordførar</i>	<i>19</i>
<i>4.1</i>	<i>Aktuelle lovreglar</i>	<i>19</i>
<i>4.2</i>	<i>Valperiode</i>	<i>19</i>
<i>4.3</i>	<i>Kven er valbare?</i>	<i>19</i>
<i>4.4</i>	<i>Kven kan krevje seg fritatt?</i>	<i>19</i>
<i>4.5</i>	<i>Framgangsmåten ved valet</i>	<i>19</i>
<i>4.6</i>	<i>Retting av feil ved valet</i>	<i>20</i>
<i>5</i>	<i>Val av kontrollutval</i>	<i>21</i>
<i>5.1</i>	<i>Aktuelle lovreglar</i>	<i>21</i>
<i>5.2</i>	<i>Valtidspunkt</i>	<i>21</i>
<i>5.3</i>	<i>Kven er utelukka?</i>	<i>22</i>
<i>5.4</i>	<i>Kan eit fleirtal i kommunestyret/fylkestinget fastsetje kven som skal vere mindretalet sin representant i utvalet?</i>	<i>22</i>
<i>5.5</i>	<i>Opne møte i kontrollutvalet</i>	<i>23</i>

6	<i>Val av faste utval m.m.</i>	24
6.1	<i>Aktuelle lovreglar</i>	24
6.2	<i>Valtidspunkt</i>	25
6.3	<i>Valperiode</i>	25
6.4	<i>Kven er valbare?</i>	25
6.5	<i>Kven er utelukka?</i>	26
6.6	<i>Kven kan krevje seg fritatt?</i>	28
6.7	<i>Framgangsmåten ved valet</i>	28
6.8	<i>Suppleringsval</i>	28
6.9	<i>Retting av feil ved valet</i>	29
7	<i>Komitear på kommunalt og fylkeskommunalt nivå</i>	30
7.1	<i>Kommunestyrekomitear og fylkestingskomitear</i>	30
7.2	<i>Ad-hoc komitear</i>	31
8	<i>Val av styre for kommunalt/fylkeskommunalt åtte aksjeselskap</i>	32
8.1	<i>Valreglane</i>	32
8.2	<i>Om inhabilitet for styremedlemmer</i>	32
9	<i>Verknader av at eit organ som ikkje er samansett i samsvar med reglane om kjønnsbalanse treffer vedtak</i>	34
10	<i>Møteoffentlegheit i folkevalde organ</i>	35
10.1	<i>Innleiing</i>	35
10.2	<i>Hovudinnhaldet i lovreglane</i>	35
10.3	<i>Møteprinsippet (§ 30 nr. 1)</i>	35
10.4	<i>Prinsippet om møteoffentlegheit (§ 31 nr. 1)</i>	36
10.5	<i>Teieplikt som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 2)</i>	36
10.6	<i>Personalsaker som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 3)</i>	36
10.7	<i>Personvern som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 4)</i>	36
10.8	<i>Tungtvegande offentlege interesser som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 5)</i>	36
10.9	<i>Prosedyrereglar mv.</i>	37
11	<i>Vedtak om delegeringsreglement og innstillingsrett</i>	38
12	<i>Val og konstituering av nytt kommunestyre ved samanslåing av kommunar</i>	39
	Vedlegg	
1.	<i>Oversyn over aktuelle føresegner i kommunelova og forvaltningslova</i>	41
	<i>Kommunelova</i>	41
	<i>Forvaltningslova (§ 6. Habilitetskrav)</i>	49
2	<i>Døme på valoppgjer ved forholdssval</i>	50

1 NÆRARE OM DET KOSTITUERANDE MØTET

Dei nyvalde kommunestyra og fylkestinga skal kome saman til konstituerande møte innan utgangen av oktober.

Som første sak skal kommunestyret avgjere om kommunestyrevalet er gyldig. Har kommunen halde direkte val til kommunedelsutval, avgjer kommunestyret om dette er gyldig før ein gjer andre val.

Fylkestinget si første sak er å ta stilling til om fylkestingsvalet er gyldig.

Kommunestyret skal velje

- formannskap,
- ordførar og varaordførar
- kontrollutval

i det konstituerande møtet

Val av eventuelt kommuneråd skal òg finne stad i det konstituerande møtet ved vidareføring av parlamentarisk styringsform. Vedtak om innføring av parlamentarisme kan tidlegast bli fatta på det nyvalde kommunestyret eller fylkestinget sitt konstituerande møte, jf. kommunelova § 18 nr. 2.

Val av andre folkevalde organ bør i fylgje lova § 17 óg haldast i det konstituerande møtet. Det er imidlertid ikkje noko krav at så skjer.

Fylkestinget skal velje

- fylkesutval
- fylkesordførar og varaordførar
- kontrollutval

i det konstituerande møtet

Val av eventuelt fylkesråd skal òg finne stad i det konstituerande møtet ved vidareføring av parlamentarisk styringsform. Vedtak om innføring av parlamentarisme kan tidlegast bli fatta på det nyvalde fylkestinget sitt konstituerande møte, jf. kommunelova § 18 nr. 2.

Val av andre folkevalde organ bør i fylgje lova § 17 òg haldast i det konstituerande møtet. Det er imidlertid ikkje noko krav at så skjer.

2 VAL AV FORMANNSKAP/FYLKESUTVAL

2.1. Aktuelle lovreglar

Kommunelova § 8 nr. 1 inneheld reglar om medlemstal i formannskapet/fylkesutvalet. Kven som er utelukka frå val, og kven som kan krevje seg fritatt, går fram av § 14.

Lova § 8 nr. 2 fastset at valet skal haldast som forholdsval når minst ein medlem krev det, og elles som avtaleval. Føresegnene om gjennomføringa av valet er tatt inn i kommunelova §§ 36–37 (forholdsval) og § 38 a (avtaleval).

2.2 Valtidspunkt

Val av formannskap/fylkesutval skal skje i kommunestyret/fylkestinget sitt *konstituerande* møte, som skal haldast innan utgangen av oktober månad, jf. kommunelova § 17 nr. 1 og 2. Vallova § 13-4 (1) fastset at det nyvalde kommunestyret/fylkestinget avgjer om valet er gyldig. Kommunelova § 17 nr. 2 slår fast at kommunestyret/fylkestinget som første sak i det konstituerande møtet skal ta stilling til om valet er gyldig. Dersom kommunen har halde direkte val til kommunedelsutval, avgjer kommunestyret òg om dette valet er gyldig før det blir gjort andre val.

2.3 Kven er valbare?

Det er berre dei *faste* medlemmene i kommunestyret/fylkestinget som kan veljast til formannskapet/fylkesutvalet, jf. kommunelova § 8 nr. 1. Varamedlemmene er ikkje valbare.

2.4 Kven kan krevje seg fritatt?

Følgjande personar kan krevje seg fritatt frå val til formannskapet/fylkesutvalet, jf. kommunelova § 14 nr. 1 bokstav c:

- Personar som har gjort teneste som medlem av vedkomande organ dei siste fire åra. Føresegna må bli forstått slik at varamedlem som har rykt opp som fast medlem av formannskap/fylkesutval i løpet av valperioden, ikkje kan krevje seg fritatt.
- Personar som er medlem av eit parti som er registrert etter partilova kapittel 5, dersom listeframlegget ikkje er satt fram av dette partiet.

Kommunelova § 36 nr. 3 pålegg det partiet eller den grupperinga som set fram listeframlegget å innhente samtykke frå kandidatar som kan krevje seg fritatt frå val. Departementet antek at ein kandidat kan krevje fritak *etter* valet, dersom vedkomande ikkje har gitt eit slikt samtykke som fastsett i § 36 nr. 3.

2.5 Forholdssval

Valet skal haldast som forholdsval når det blir kravd av minst ein medlem, jf. kommunelova § 8 nr. 2. Føresegner om forholdsval finn ein i kommunelova §§ 36 (listeframlegg) og 37 (valoppgjær).

Innlevering av listeframlegg

Valet skjer på grunnlag av lister med framlegg til kandidatar, jf. kommunelova § 36 nr. 1. Lova set ingen frist for innlevering av listeframlegg. Dette inneber at listeframlegg kan leggast fram heilt til det tidspunkt møteleiaren seier at ein skal gå til røysting.

Det er berre dei *partia* eller *grupperingane* som er representerte i det *veljande organet* (kommunestyret/fylkestinget) som har rett til å stille liste. Eit parti eller ei gruppering kan berre levere inn *eitt* listeframlegg. Dersom det blir sett fram to ulike listeframlegg som begge inneheld kandidatar frå same parti/gruppering, kan berre eitt av dei bli godkjent.

Det er det einskilde parti/den einskilde grupperinga som sjølv må ta stilling til kva for eit framlegg som skal gjelde. Ved intern usemje vil det vere det alternativet som får størst oppslutning i partiet/gruppa som blir partiet/gruppa sitt offisielle listeframlegg. I utgangspunktet har alle representantar som er valde inn på lista, rett til å ta del i avgjerda om korleis partiet/grupperinga sitt listeframlegg skal se ut. Personar som har meldt seg ut av partiet eller som er blitt ekskludert, vil likevel ikkje ha rett til å ta del i denne prosessen. Medlemmer av organet som ikkje lenger representerer eit parti eller ei gruppering, vil i høve til desse føresegnene må bli sett på som ei ny gruppering (eventuelt fleire grupperingar), og kan difor stille eigne listeframlegg.

Kandidatar frå eit parti eller ei gruppering kan berre bli ført opp på listeframlegg som blir levert inn av dette partiet eller denne grupperinga, eventuelt på ei fellesliste som blir levert inn av fleire parti eller grupperingar.

Overskrift

Kommunelova inneheld ikkje noko krav om overskrift på listeframlegget. Etter departementet si oppfatning *bør* likevel lista ha ei overskrift som viser kva for gruppering(ar) som står bak framlegget.

Talet på kandidatnamn

Kvar liste kan innehalde inntil dobbelt så mange *forskjellige* namn som det skal veljast medlemmer til organet. Dette inneber at det ikkje er høve til å kumulere kandidatar.

Kjønnsmessig representasjon

Kommunelova § 36 nr. 2 fastset følgjande krav til listeframlegga når det gjeld fordeling av kvinner og menn:

- Skal det veljast *to eller tre medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert på den einskilde liste.
- Skal det velges *fire eller fem medlemmer*, skal *hvert kjønn* være representert *med minst to*.
- Skal det veljast *seks til åtte medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert *med minst tre*.
- Skal det veljast *ni medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert *med minst fire*.
- Skal det veljast *fleire enn ni medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert *med minst 40 prosent*.

Ved val til folkevalde organ som etter lova berre består av medlemmer av kommunestyre eller fylkesting, og ved val av arbeidsutval for folkevalde organ, skal desse reglane følgjast så langt det er mogeleg.

Formannskapet/fylkesutvalet skal bestå av minimum fem medlemmer. Det vil vere talet på medlemmene i det einskilde organ som avgjer kor mange representantar frå kvart kjønn som skal førast opp på listeframlegga. Ved val av formannskap og fylkesutval, som *etter lova*

berre skal bestå av medlemmer av kommunestyre eller fylkesting, skal reglane om kjønns-messig representasjon følgjast *så langt det er mogeleg*. Kravet til kjønnsmessig representasjon på listeframlegga gjeld soleis *ikkje* absolutt ved val til formannskap og fylkesutval. Dei som set fram listeframlegga plikter likevel å oppfylle kravet om kjønnsrepresentasjon så langt det er mogeleg også ved desse vala.

Krava i lova om at begge kjønn skal vere representert gjeld i dei tilfella der det finst både mannlege og kvinnelege kandidatar. Dersom det skal veljast 7 medlemmer, må listeforslaget innehalde minst 3 menn og 3 kvinner blant kandidatane. Dette vil ikkje vere mogeleg dersom partiet/gruppa består av 8 menn og 2 kvinner. I og med at føresegna skal følgjast så langt det er mogeleg, vil listeframlegget måtte innehalde 5 menn og 2 kvinner.

Det er ikke fastsett krav til plassering av kandidatane på lista. Eventuell opprykk finn stad ved valoppgjeret etter føresegnene i kommunelova § 37 nr. 3.

Sjå vidare om kjønnsmessig representasjon under pkt. 2.7 om val av varamedlemmer og utskifting av medlemmer i formannskap/fylkesutval i løpet av valperioden.

Underskrift på listeframlegg

Listeframlegget skal vere underskrive av minst éin medlem av det partiet eller den grupperinga som står bak listeframlegget. Ved ei fellesliste må listeframlegget vere underskrive av minst éin representant for kvart parti/kvar gruppering som står bak listeframlegget. Den eller dei som skriv under må vere medlem av det veljande organet. Det er berre høve til å skrive under på eitt listeframlegg, og ingen kan vere kandidat på meir enn éi liste.

Møteleiaren sin funksjon - godkjenning av listene

Departementet meiner at møteleiaren uoppfordra bør informere om dei føresegnene som gjeld for valet. Dersom eit medlem av forsamlinga ber om at det blir gitt slik informasjon, har møteleiaren plikt til å etterkomme oppmodinga. Departementet meiner dette må følgje av dei vanlege prinsippa for møteleiing.

Møteleiaren har ansvaret for at listene er i samsvar med lova og skal gjere dei som står bak framlegga oppmerksame på eventuelle manglar ved framlegga. Blir desse ikkje retta, må ein avvise framlegget. Dersom nokon reiser protest mot avgjerdene til møteleiaren, skal forsamlinga avgjere spørsmålet med alminneleg fleirtal.

Røystinga

Røystinga skal skje skriftleg og med bruk av røystesetlar. Det er høve til å røyste blankt, jf. kommunelova § 40 nr. 2.

Ein kan gjere følgjande endringar på røystesetlane:

- stryke kandidatnamn
- endre rekkefølga på kandidatane

Det er ikkje høve til å føre opp kandidatar frå andre lister. Det er heller ikkje høve til å føre opp kandidatar som ikkje står på noko listeframlegg, jf. kommunelova § 37 nr. 2 siste ledd. Det fører likevel ikkje til at det er ugyldig. Ein ser berre bort frå desse namna ved oppteljinga.

Valoppgjjer

Valoppgjjeret blir gjort av den veljande forsamlinga. Det vil seie av kommunestyret ved val

av formannskapet og av fylkestinget ved val av fylkesutvalet, etter føresegnene i kommunelova § 37.

Oppteljing

Oppteljinga går føre seg ved at ein registrerer kor mange røyster (røystesetlar, ikkje listerøyster) den einskilte lista har fått.

Mandatberekning

Mandatberekninga går føre seg på denne måten:

Ein skal dividere røystetala for kvar liste med delingstala 1, 2, 3, 4, 5 osv. (den såkalla d'Hondts metode). Representantplassane blir deretter fordelt til dei listene som har dei største kvotientane. Har fleire lister same kvotient, går plassen til den lista som har det største røystetalet. Har fleire lister det same røystetalet, blir valet avgjort ved loddtrekking.

Ein må gjere så mange divisjonar at ein er sikker på at ein har funne fram til dei største kvotientane. Nokre døme på valoppgjer er tatt inn som vedlegg 2 til rundskrivet.

Kandidatkåring

Føresegnene om kandidatkåringa er tatt inn i kommunelova § 37 nr. 2 og går føre seg slik:

Når det er avgjort kor mange representantplassar ei liste vil få, skal ein foreta ei ny røysteoppteljing for *kandidatane* på lista. Først tel ein dei namna som står som nr. 1 på røystesetlane. Den kandidaten som får flest røyster ved denne oppteljinga er vald. Skal lista ha meir enn ein plass, tel ein deretter opp dei namna som står som nr. 2 på røystesetlane. Den kandidaten er vald som får flest røyster ved dei to oppteljingane, når ein ser bort frå den allereie valde. På same måten held ein fram til alle plassar lista skal ha, er fordelt, med dei modifikasjonane som følgjer av føresegnene om kjønnsmessig representasjon i § 37 nr. 3, sjå nedanfor. Dersom fleire kandidatar har fått like mange røyster, er den vald som står først i rekkjefølgja på lista.

Så langt det er mogeleg, skal kvar liste bli tildelt så mange varamedlemmer som ho får medlemmer, med tillegg av to, jf. § 37 nr. 4. Varamedlemsplassane blir fordelte ved at ein held fram oppteljinga på same måten som for medlemmene.

Kjønnsmessig representasjon

Det følgjer av føresegnene om kjønnsbalanse i § 37 nr. 3, jf. § 36 nr. 2, at ein må foreta endringar dersom krava i lova ikkje er oppfylde. Ein må her sjå på den gruppa den *einskilte lista har fått vald inn, og ikkje på organet samla*. Dette inneber følgjande:

Har lista fått *to eller tre medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert. Har lista fått *fire eller fem medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst to*. Har lista fått *seks til åtte medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst tre*. Har lista fått *ni medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst fire*, og har lista fått *fleire enn ni medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst 40 prosent*.

Sidan formannskapet/fylkesutvalet berre skal bestå av medlemmer frå kommunestyre eller fylkesting, skal desse føresegnene følgjast så langt det er mogeleg.

Dersom det står kandidatar frå det underrepresenterte kjønn lenger ned på lista, skal desse *rykke opp i det omfang det er naudsynt* for å tilfredsstille krava til kjønnsmessig balanse.

2.6 Avtaleval

Dersom formannskap/fylkesutval ikkje veljast ved forholdsval, blir valet halde som *avtaleval* etter føresegnene i kommunelova § 38 a.

Ved avtaleval gjeld følgjande reglar:

Samrøystes vedtak

Framgangsmåten er avhengig av oppslutnad frå ei *samrøystes* forsamling. Dersom ein medlem krev forholdsval, må valet haldast etter dei reglane som er omtalt foran i punkt 2.5. Fleirtalet kan *ikkje* avvise eit krav om forholdstalsval.

Innstilling

Det blir lagt fram ei innstilling med forslag på kandidatar. Dette kan til dømes gjennomførast på den måten at ei valnemnd som er sett ned av kommunestyret eller fylkestinget legg fram eit forslag til personsamansetjing i formannskapet eller fylkesutvalet. Forslaget er laga på bakgrunn av ein avtale mellom gruppene i kommunestyret eller fylkestinget, der ein legg til grunn at ei gruppe får ein representasjon som svarar til forholdstalsprinsippet – eventuelt sett i samanheng med fordelinga av medlemsplassar i øvrige folkevalde organ. Innstillinga frå valnemnda skal splittast opp, slik at ein nemner medlemmer og varamedlemmer frå kvar gruppe, med parti- eller gruppenemning. Varamedlemmene blir dermed ikkje varamedlemmer for andre enn dei faste medlemmene frå vedkomande gruppe.

Røysting og valoppgjer. Kjønnssbalanse

Innstillinga må vedtakast samrøystes.

Ved avtaleval stiller kommunelova § 38 a nr. 3 krav om at det skal vere *kjønnsmessig balanse mellom dei medlemmene som blir valde, når ein ser på organet under eitt*. Dette inneber følgjande:

Der formannskapet/fylkesutvalget har *fem* medlemmer, skal *kvalt kjønn* i utgangspunktet vere representert med *minst to*. Der formannskapet/fylkesutvalget har *sju* medlemmer, skal *kvalt kjønn* i utgangspunktet vere representert med *minst tre*. Der formannskapet/fylkesutvalget har *ni* medlemmer, skal *kvalt kjønn* i utgangspunktet vere representert med *minst fire*. Der formannskapet/fylkesutvalget har *fleire enn ni* medlemmer, skal *kvalt kjønn* i utgangspunktet vere representert med *minst 40 prosent*

Formannskapet/fylkesutvalet skal ifølgje kommunelova berre ha medlemmer frå kommunestyret/ fylkestinget. Difor fastset lova § 38 a nr. 3, siste punktum, at reglane om kjønnsmessig samansetjing skal følgjast *så langt det er mogeleg*. Dette inneber at krava om representasjon frå begge kjønn ikkje gjeld *absolutt* ved val til formannskap og fylkesutval. At kravet likevel gjeld *så langt det er mogeleg* medfører at ein må kvotere inn personar frå det underrepresenterte kjønn, såframt det er nokon som kan veljast, uavhengig av kva for parti eller gruppering dei representerer. Vi viser til pkt. 2.8. om utskifting av medlemmer til formannskapet/fylkesutvalg etter kommunelova § 16 nr. 2.

Reglane om kjønnsmessig balanse mellom dei som blir valde som medlemmer av formannskapet/fylkesutvalet gjeld tilsvarande for varamedlemmene.

Innstillinga kan til dømes se ut slik når det skal veljast eit formannskap med sju medlemmer (lista er fiktiv og berre til illustrasjon):

Medlemmer	Varamedlemmer:
Hans Olsen, Arbeiderpartiet Liv Pedersen, Arbeiderpartiet Karl Nilsen, Arbeiderpartiet	Trine Vik, Arbeiderpartiet Ole Andresen, Arbeiderpartiet Hjalmar Lunde, Arbeiderpartiet Kari Olsen, Arbeiderpartiet Eva Nilsen, Arbeiderpartiet
Fredrik Lange, Høyre Kristine Lund, Høyre	Iver Ramm, Høyre Hanne Svendsen, Høyre Richard Os, Høyre Anne Bergli, Høyre
Knut Fredriksen, Fremskrittspartiet	Per Strøm, Fremskrittspartiet Frank Aakre, Fremskrittspartiet Stein Lind, Fremskrittspartiet
Berit Holm, Sosialistisk Venstreparti	Tone Green, Sosialistisk Venstreparti Liv Pedersen, Sosialistisk Venstreparti Hanne Aall, Sosialistisk Venstreparti

Her er det fire menn og tre kvinner blant medlemmene. Kravet i lova om minst tre av kvart kjønn er oppfylt. Av dei 15 varamedlemmene er det sju menn og åtte kvinner. Det følgjer av lova at det av vararepresentantane skal vere minst 40 prosent av kvart kjønn, av di det er 15 vararepresentantar i alt. Dette kravet er oppfylt, det er ikkje i strid med lova at eit parti har berre menn, og eit anna har berre kvinner, i gruppa av varamedlemmer.

Kan ein velje felles vararepresentantar for heile organet, når valet blir gjort som avtaleval?

Det følgjer av lova § 38 a nr. 2 at innstillinga til val av folkevalde organ skal innehalde så mange namn som svarar til talet på medlemmer i organet, med nemning av den gruppa medlemmene høyrer til. I tillegg kan innstillinga innehalde så mange vararepresentantar *for kvar gruppe*, som svarar til det talet medlemmer gruppa skal ha, med tillegg av to.

Departementet har fått spørsmål om det er høve til å ha ei felles vararepresentantliste for heile utvalet. Vararepresentantane vil då ikkje bli knytta til ei gruppe, men vere vararepresentantar for heile organet. Ved forfall vil då den vararepresentanten som står først på lista bli kalla inn, utan omsyn til kva for gruppe som har forfall. Bakgrunnen for ei slik ordning kan vere at vil sikre større stabilitet ved at *ein* vararepresentant i realiteten blir fast møtande ved forfall. Denne ordninga svarar i realiteten til ordninga med fleirtalsval som blei oppheva i 2006, samstundes med vedtakinga av reglane om avtaleval.

I forarbeida til lovendringane uttalar departementet (Ot.prp. nr. 96 (2005 – 2006) side 60:

*”I høringsnotatet uttalte departementet:
«Dersom det blir lovfestet regler om avtalevalg, vil det etter departementets syn være lite behov for regler om tradisjonelt flertallsvalg av nemnder. Departementet foreslår ikke noen endring av bestemmelsene i kommuneloven § 35 nr. 4 og § 38 i dette høringsnotatet. Med mindre det kommer innvendinger i høringsrunden, vil imidlertid departementet vurdere å foreslå at adgangen til å velge nemnder ved «rent» flertallsvalg oppheves når odelstingsproposisjonen om endringer i kommuneloven blir lagt frem.»*

Det er ikke kommet noen høringsuttalelser som går inn for å opprettholde prinsippet om flertallsvalg til folkevalgte organ. Departementet vil derfor fremme forslag om at denne valgformen oppheves som et alternativ ved valg til folkevalgte organ. Flertallsvalg som valgform skal opprettholdes når det gjelder valg av leder/nestleder til folkevalgte organer og ansettelser, jf. loven § 35 nr. 3. Denne valgformen vil være aktuell også i andre situasjoner der det er snakk om å velge enkeltrepresentanter, for eksempel som kommunens representant i et organ utenfor kommunen eller ved suppleringsvalg til folkevalgte. Gjeldende § 38 endres i samsvar med dette.”

Departementet viser til dette. Vi finn at ei ordning der ein gjennomfører avtaleval med ei felles vararepresentantliste for heile organet ikkje vil vere i samsvar med reglane i lova § 38 a.

2.7 Opprykk og nyval

Etter kommunelova § 16 nr. 1 skal varamedlem kallast inn når eit medlem av formannskap eller fylkesutval har forfall til eit møte. Dersom organer er vald ved forholdsval, kallar ein inn varamedlem frå den gruppa der det er forfall.

Dersom eit medlem av formannskapet/fylkesutvalget går ut eller får varig forfall, skal det veljast nytt medlem, sjølv om det er valt varamedlem. Suppleringsval skal skje frå den same gruppa som den som trer ut, jf. lova § 16 nr. 3. Med gruppe meiner ein den gruppa som stiller til val av formannskap, ikke gruppe ved kommunestyrevalet. Dette gjer det mogeleg – dersom den som trer ut høyrer til ei gruppe som er basert på samarbeid mellom fleire parti ved forholdsval – å velje eitt nytt medlem frå det same partiet som den som går ut.

Prinsippet om kjønnsmessig representasjon gjeld òg ved *utskifting* av medlemmer av formannskapet/fylkesutvalet i valperioden. Føresegner om dette er tatt inn i kommunelova § 16 nr. 3. Den nye medlemmen skal kome frå det kjønn som er underrepresentert, dersom ikkje begge kjønn vil vere representert med minst 40 prosent etter utskiftinga. (Lovteksten sine krav til den kjønnsmessige samansetjinga er her utforma noko annleis enn det som gjeld ved det opphavlege valet, jf. § 37 nr. 3 og punkt 2.5 ovanfor.)

Krava om representasjon av begge kjønn gjeld her i høve til *heile organet*, ikkje i høve til den einskilde gruppa.

Dette dømet kan illustrere føreseгна:

Det er ni medlemmer i formannskapet: tre kvinner og seks menn. Ein mannleg representant får varig forfall, og det må haldast eit suppleringsval. Det følgjer av § 16 nr. 3 siste punktum at ein, dersom det er mogeleg, skal velje ei kvinne (frå den same gruppa som den som går ut), som blir den som går inn i formannskapet. Etter utskiftinga vil dermed formannskapet bestå av fire kvinner og fem menn.

Det følgjer av føreseгна at ein representant for det underrepresenterte kjønn skal tre inn ”så langt det er mulig”. Reservasjonen er naudsynt fordi val av medlemmer til formannskap og fylkesutval skjer på grunnlag av lovfastsett gjennomgåande representasjon. Det vil difor kunne oppstå tilfelle der det ikke finst nokre representantar for det underrepresenterte kjønn frå den aktuelle gruppa som kan erstatte medlemmet som går ut.

Føresegnene om representasjon frå begge kjønn gjeld g ved suppleringsval av varamedlemmer, jf. kommunelova § 16 nr. 5.

2.8 Retting av feil ved valet

Val av formannskap kan først inn for fylkesmannen og val av fylkesutval kan først inn for departementet etter reglane i kommunelova § 59. Ved ei slik lovlegheitsklage skal fylkesmannen/departementet oppheve vedtaket hvis det er gjort slike feil at det er *ugyldig*. Det vil seie at det er gjort feil som kan ha verka inn på resultatet av valet.

Dersom det er på det reine at valet er ugyldig, kan kommunestyret/fylkestinget på eiga hand erklære valet ugyldig og halde nytt val eller valoppgjjer. Det er då ikkje naudsynt å vente på avgjerda frå fylkesmannen/departementet. Det er likevel eit vilkår at valet må reknast for heilt eller delvis *ugyldig*. Forsamlinga kan ikkje fritt gjere om eit gyldig val, til dømes fordi nokon er misnøgd med resultatet.

Eit ugyldig val skal berre kjennast ugyldig så langt det er naudsynt for å rette den feilen som er gjort, i tråd med prinsippet i vallova § 13-2 (4). Dette inneber – ved forholdstalsval – at ikkje heile valet er ugyldig, dersom listeframlegga oppfyller krava i lova til representasjon av både kjønn, men plasseringa av kandidatane på listene har ført til at samansetjinga ikke fyller krava i kommunelova § 37 nr. 3 og 4. Valoppgjjeret skal gjennomførast på nytt berre så langt det er naudsynt for å rette opp ei ulovleg kjønnsamansetjing. Dette skjer ved at ein bytter ut representantar for det kjønnet som er overrepresentert med representantar for det andre kjønnet. Dei øvrige representantane er lovleg valde. Dersom eitt eller fleire listeframlegg ikkje oppfyller kravet i kommunelova § 36 nr. 2 første og andre punktum, er heile valet ugyldig og det må haldast nytt val med lovlege lister. Ved valoppgjjeret må ein sjå til at gruppene får ei samansetjing som oppfyller krava i lova.

Dersom eit val blir gjennomført som avtaleval, vil det vere ugyldig dersom kjønnsamansetjinga ikke er i samsvar med krava i lova § 38a.

2.9 Kva skjer dersom ein medlem/varamedlem melder seg ut av det partiet han/ho er vald for?

Det hender at ein medlem eller varamedlem til formannskapet (eller eit anna folkevald organ) melder seg ut av partiet, og inn i eit anna parti, eller vel å vere uavhengig. Kva konsekvensar vil dette få når det gjeld rett og plikt for vedkomande til å delta i møte, innkalling av varamedlem m.m.

Den som er vald inn i formannskapet har både rett og plikt til å delta i møte, uavhengig av partitilknyting, så lenge vedkomande ikkje misser valbarheita eller får fritak etter søknad. Dette følgjer av kommunelova § 40 nr. 1. Dersom vedkomande har forfall, skal vararepresentant kallast inn frå det partiet han/ho blei vald inn for, ikkje det partiet vedkomande har meldt seg inn i. Dette følgjer av kommunelova § 16 nr. 1.

Dersom ein vararepresentant har skifta parti, skal vedkomande kallast inn når det er forfall frå det partiet han/ho blei vald inn for, ikkje det partiet vedkomande no representerer.

Døme:

1. A er medlem i formannskapet i Lillevik kommune, vald inn for parti X. Han melder seg ut av X og inn i parti Y. Dersom A har forfall til eit møte, skal vararepresentant frå X kallast inn.

2. B er første varamedlem til formannskapet i Lillevik kommune, for parti X. Ho melder seg ut av X og inn i parti Y. Dersom ein av X sine representantar har forfall til eit møte, skal B kallast inn.

Reglane om møterett og -plikt, og innkalling av vararepresentantar er dei same som andre folkevalde organ.

Lova har ikkje føresegnar om korleis ein skal nemne ein medlem/varamedlem som har skifta parti, når det gjeld innkalling til møte, protollering m.m. Dette er det opp til kvar kommune å fastsetje.

3 PARLAMENTARISME. VAL AV KOMMUNERÅD OG FYLKESRÅD. UTPEIKING AV KOMMUNERÅDSLEIAR/FYLKESRÅDSLEIAR OG MEDLEMMER AV RÅDET

3.1 Aktuelle lovreglar

Kommunelova har i kapittel 3 reglar om kommunal og fylkeskommunal parlamentarisme. Det er i tillegg tatt inn føresegnar om parlamentarisme i flere einskildparagrafar i lova.

For dei kommunar og fylkeskommunar som har innført parlamentarisk styreform skal eit kommuneråd/fylkesråd erstatte formannskapet/fylkesutvalet. Rådet er òg den øvste administrative leiinga i kommunen/fylkeskommunen.

Kommunelova § 18 nr. 4 fastset at danning av kommuneråd/fylkesråd kan skje på ein av to måtar.

- Det haldast val av råd i medhald av § 19 i lova
- Ordføraren/fylkesordføraren utpeiker ein kandidat til å leie kommunerådet eller fylkesrådet. Denne får i oppdrag å danne råd. Dette går fram av § 19a i lova, som tok til å gjelde 1. juli 2012.

Kommunestyret/fylkestinget avgjer sjølv om danning av rådet skal skje ved val (jf. pkt 3.2) eller ved utpeiking frå leiaren av rådet (jf. pkt 3.3).

3.2 Val av kommuneråd/fylkesråd

3.2.1 Valtidspunkt

Ved *vidareføring* av parlamentarisk styreform skal det veljast eit kommuneråd/fylkesråd i det konstituerande møtet etter kommunestyre- og fylkestingsvalet, jf. kommunelova § 19 nr. 3.

Innføring av parlamentarisk styreform kan tidlegast bli vedteke på det nyvalde kommunestyret/fylkestinget sitt konstituerande møte, jf. kommunelova § 18 nr. 2. Vedtaket om parlamentarisk styre må vere gjort og sett i verk i løpet av *det andre året* i valperioden. Departementet har lagt til grunn at tidspunktet for vedtak og iverksetjing er 31. desember året etter valet. Det vil seie at den einskilde kommune/fylkeskommune må ha sett i verk styreforma pr. 1. januar 2017.

Ved ønske om *utskifting* av heile rådet eller leiaren av rådet, må det veljast eit nytt råd. Val av nytt råd skal seinast skje i det neste møtet. Dersom eit medlem av rådet fratrer etter vedtak eller eige ønskje, skal det veljast eit nytt medlem etter framlegg frå rådet, jf. kommunelova § 19 nr. 5 og 6.

3.2.2 Kven er valbare?

Det er ikkje særskilde valbarheitsreglar for val av rådet. Dette inneber at dei vanlege reglane i kommunelova § 14 gjeld. I tillegg gjeld det ein regel om at tilsette i rådet ikkje er valbare dersom dei har fått mynde delegert frå rådet, jf. lova § 14 nr. 1 b siste punktum, og punkt 3.5 nedanfor.

3.2.3 Kven kan krevje seg fritatt?

Kommunelova § 14 nr. 1 bokstav c omtalar kven som har rett til å krevje fritak, jf. pkt. 2.4.

I § 15 er det reglar om uttrede i valperioden.

3.2.4 Kven er utelukka?

I § 14 nr. 1 bokstav b er det ei oversikt over dei som er utelukka frå val. Denne paragrafen gjeld òg ved val av råd. I den siste setninga er det ein særregel om valbarheit i kommunar og fylkeskommunar med parlamentarisk styreform. Etter denne føresegna er ”ansatte i sekretariatet til rådet” som har fått mynde delegert frå rådet, ikkje valbare.

Tolking av omgrepet ”rådet sekretariat” vil ligge til kommunestyret eller fylkestinget som skal foreta val til dei organa som er nemnde i § 14 nr. 1 første ledd. Kva for personar i rådet sitt sekretariat som kan utøve delegert myndigheit, vil framgå av interne instruksar og reglement.

Det følgjer av kommunelova § 14 nr. 5 at ein kandidat som elles ville vore utelukka frå val pga. si stilling, likevel kan veljast dersom vedkomande har fratrådt stillinga når organet trer i funksjon.

3.2.5 Fleirtalsval

Val av råd skjer som *fleirtalsval*. Rådet utgår frå den delen av kommunestyret/ fylkestinget som klarer å mønstre størst støtte for alternativet sitt.

Kommunelova § 19 har føresegner om val av kommuneråd/fylkesråd. Etter § 19 nr. 4 vil forslagsstillarane ha råddelde over størrelsen på og samansetjinga av rådet, slik som kven som skal vere leiar og nestleiar for rådet. Eit forslag til råd skal innehalde namna på dei personane som ein ønskjer i rådet. Retten til å foreslå medlemmer vil ligge til det partiet/dei partia som ønskjer å danne råd.

Reglane i § 38 nr. 3 gjeld for den kjønnsmessige samansetjinga av rådet. Dette inneber:

- Skal rådet ha *to eller tre medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert.
- Skal rådet ha *fire eller fem medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst to*.
- Skal rådet ha *seks til åtte medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst tre*.
- Skal rådet ha *ni medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst fire*.
- Skal rådet ha *fleire enn no medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst 40 prosent*.

Reglane i nr. 4 fastset framgangsmåten ved røystinga. Desse reglane er meint å vere uttømmende ved val til kommuneråd og fylkesråd. Det er høve til å røyste blankt, jf. også kommunelova § 40 nr. 2 andre punktum. For øvrig røyster ein under eitt på heile rådet, ikkje over forslaga på kvart medlem for seg. Det framlegget som får flest røyster er vald. Ligg det føre meir enn to framlegg, må eit framlegg likevel ha tilslutnad frå fleitalet av røystene. Får ingen av framlegga slik tilslutnad, må det haldast ei ny røysting over dei to framlegga som fekk flest røyster. Ved denne røystinga er det framlegget vald som har fått flest røyster.

3.2.6 Skifte av råd i valperioden

Kommunelova § 19 nr. 3 inneheld ei føresegn om skifte av råd i valperioden. Denne regelen må sjåast i samanhang med nr. 5, der det blir slått fast at val til nytt råd som hovudregel ikkje skal haldast i det same møtet som der det blir reist mistillitsframlegg, med mindre saka er førebudd og står på dagsorden til vedkomande møte i kommunestyret eller fylkestinget.

Siste punktum i nr. 3 om rådet si tiltreding vil gjelde både ved skifte av råd og ved val til råd første gang. Indirekte fastset denne føreseigna óg at eit sitjande råd som skal fråtre etter mistillitsvedtak/forslag eller av eige ønskje, plikter å halde fram som ”forretningsministerium” til det blir vald eit nytt råd.

Valreglane i § 19 nr. 4, jf. pkt. 2.6, gjeld òg ved skifte av råd i perioden.

Regelen i § 19 nr. 5 må bli sett i samanheng med føreseigna i nr. 3 og § 34 nr. 1. Mistillitsframlegg mot eit råd, som blir sett fram i møtet utan at dette står på møtekartet, kan ikkje realitetshandsamast, med mindre to tredjedelar av dei som er til stades røyster for realitetshandsaming. Hovudregelen vil dermed vere at votering over eit mistillitsframlegg skjer i det *neste* møtet i kommunestyret eller fylkestinget.

3.2.7 Uttreden frå andre verv medan ein er medlem av rådet

Etter kommunelova § 19 nr. 7 trer ein rådsmedlem ut av sine øvrige kommunale og fylkeskommunale verv i funksjonsperioden. Det er opp til den einskilte kommune eller fylkeskommune om ein vil bruke settemedlemmer eller velje nye faste medlemmer til dei verva kommunerådane eller fylkesrådane trer ut av. For vervet som kommunestyremedlem eller fylkestingsmedlem skal ein følgje dei vanlege reglane i kommunelova § 16 om opprykk av varamedlem for den tida ein fast representant er medlem av et kommuneråd eller fylkesråd.

Føreseigna om uttreden må bli forstått slik at kravet berre gjeld det forvaltningsnivået der rådet har mynde. Eit medlem av kommunerådet treng soleis ikkje tre ut av sine fylkeskommunale, og eit medlem av fylkesrådet treng ikkje tre ut sine kommunale verv.

3.2.8 Retting av feil ved valet

Når det gjeld spørsmål om ugyldig val og klage, viser vi til det som er sagt tidligere under pkt. 2.8 om val av formannskap/fylkesutval, som også gjeld for val av kommuneråd og fylkesråd.

3.3 Utpeiking av kommunerådsleiar/fylkesrådsleiar og medlemmer av rådet

Lova § 19 a opnar for ein alternativ måte for å danne kommuneråd/fylkesråd på. Vilkåret er at kommunestyret/fylkestinget gjer vedtak om å nytte denne framgangsmåten. Når det ligg føre eit slikt vedtak, har ordføraren plikt til å gi ein rådsleiarkandidat i oppdrag å danne nytt råd når den parlamentariske situasjonen tilseier det. Det er såleis ordføraren/ fylkesordføraren som må vurdere om det har oppstått ein parlamentarisk situasjon. Døme på kva som kan reknast som ein parlamentarisk situasjon kan vere at rådsleiaren varslar at rådet går av, eller at rådet blir felt ved mistillit eller går på eit avrøystingsnederlag i kommunestyret/fylkestinget etter at rådsleiaren har stilt kabinettspørsmål. Det er på vegne av kommunestyret/fylkestinget ordføraren/fylkesordføraren skal peike ut ein kandidat. Ordføraren/fylkesordføraren skal peike ut den kandidaten han eller ho etter politiske sonderingar trur kan samle størst oppslutning for rådet sitt.

Viss eit skifte av råd er ei følge av eit kommunestyre-/fylkestingsval, skal den personen som til kvar tid formelt har ordførar-/fylkesordførarvervet peike ut ein kandidat til vervet som rådsleiar. Den leiarkandidaten som er peika ut set sjølv saman rådet sitt, og det nye rådet konstituerer seg sjølv. Rådet skal ikkje veljast av kommunestyret/ fylkestinget. Leiar-kandidaten bestemmer kor mange medlemmer det skal vere i rådet og kven dette skal vere. Når leiaren set saman rådet sitt, er han/ho likevel bunden av reglane i kommunelova om kjønnsbalanse, jf. tilvisinga til § 38 a nr. 3.

Leiaren kan når som helst skifte ut medlemmer av rådet, og bestemme samansetninga av rådet. Det inneber at rådsleiaren kan auke eller redusere talet på rådsmedlemmer også etter at rådet er konstituert. Rådet skal sende melding til kommunestyret/fylkestinget om samansetninga av rådet straks det har konstituert seg og straks det har skjedd endringar i samansetninga av rådet.

Funksjonstida til kommunerådet er uavhengig av valperioden for kommunestyret/ fylkestinget. At det har vore eit val vil derfor i seg sjølv ikkje kunne reknast som ein parlamentarisk situasjon etter kommunelova § 19 a nr. 1. Ved skifte av råd blir rådet som fråtrer sitjande inntil eit nytt råd har konstituert seg.

Eit forslag om at rådet skal fråtre (mistillitsforslag) må setjast fram i møte i kommunestyret/ fylkestinget. Forslaget skal behandlast i neste møte, med mindre to tredelar av dei som er på møtet, krev avrøysting straks. Dersom rådet sjølv ønskjer å fråtre, skal rådet gi beskjed om det i møte i kommunestyret/fylkestinget. Dersom rådsleiaren fråtrer, skal heile rådet fråtre.

Eit medlem av rådet fråtrer etter vedtak av kommunestyret/fylkestinget. I tillegg til mistillitsframlegg mot sjølv rådet kan kommunestyret/fylkestinget òg reise mistillitsframlegg mot enkeltpersonar i rådet. Lova heimlar ein rett for medlemmer av rådet til å fråtre etter eige ønske.

4 VAL AV ORDFØRAR/FYLKESORDFØRAR OG VARAORDFØRAR

4.1 Aktuelle lovreglar

Val av ordførar/fylkesordførar og varaordførar blir regulert av kommunelova §§ 9 og 38, jf. § 35 nr. 3. Kommunestyret/fylkestinget vel sjølv ordførar/fylkesordførar og varaordførar i det konstituerande møtet, jf. § 17 nr. 2 i kommunelova.

4.2 Valperiode

Ordførar/fylkesordførar og varaordførar skal veljast for *heile* valperioden, jf. kommunelova § 9 nr. 1. Det er altså ikkje lov at to kandidatar deler på vervet med ein toårsperiode på kvar.

4.3 Kven er valbare?

Valbare til verva som ordførar/fylkesordførar og varaordførar er dei *faste* medlemmene av formannskapet/fylkesutvalet. Varamedlemmer til formannskapet/fylkesutvalet er ikkje valbare. I kommunar og fylkeskommunar med parlamentarisk styreform, er kravet at ein er fast medlem av kommunestyret/fylkestinget.

4.4 Kven kan krevje seg fritatt?

Den som har vore ordførar/fylkesordførar eller varaordførar dei siste fire åra kan nekte val til det same vervet, jf. kommunelova § 9 nr. 1. Retten til fritak er avhengig av at ein har hatt vervet i *heile* den førre valperioden. Den som har vore ordførar eller varaordførar i ein kommune kan ikkje nekte å ta i mot verv som ordførar eller varaordførar i fylkeskommunen, og omvendt.

Krav om fritak må setjast fram før valet.

4.5 Framgangsmåten ved valet

Valreglane framgår av kommunelova § 38 nr. 1 og § 40 nr. 2, jf. § 35 nr. 3.

Den som skal veljast etter berre éi røysting, må ha fått fleirtal, dvs. meir enn 50 prosent av røystene i første runde. Blanke røyster skal òg reknast med når ein skal avgjere om fleirtalskravet er oppfylt. Dersom ingen får tilstrekkeleg røystetal, må det haldast ei ny røysting i same møte (det konstituerande møtet). Alle kandidatar, også dei som ikkje fekk røyster ved den første røystinga, er med i den nye røystinga.

Kommunestyret/fylkestinget kan ikkje vedta at den andre røystinga skal haldast berre mellom to eller fleire av dei som fekk flest røyster ved den første røystinga.

Ved andre gongs røysting er den som får *enkelt fleirtal*, vald. Det vil seie flest røyster. Det er altså ikkje eit krav om 50 prosent eller meir av røystene i denne omgangen. Dersom det blir gitt i same følgd 12, 11 og 10 røyster for ordførarkandidatane A, B og C, vil A vere vald. Har to eller fleire kandidatar fått like mange røyster ved denne avstemminga må valet bli avgjort ved loddtrekking mellom desse.

Departementet har tolka reglane om val av ordførar/fylkesordførar og varaordførar slik at det er høve til å halde uforpliktande prøverøystingar, og at det er høve til å trekkje kandidatar før

ein går til formelt val. Prøverøysting kan likevel ikkje reknast som ei gyldig første røysting etter reglane i lova.

4.6 Retting av feil ved valet

Når det gjeld spørsmål om ugyldig val og klage, viser vi til det som er sagt tidligare under pkt. 1.8 om val av formannskap/fylkesutval. Prinsippa der gjeld det same for val av ordførar/fylkesordførar og varaordførar.

5. VAL AV KONTROLLUTVAL

5.1 Aktuelle lovreglar

Etter kommunelova § 77 nr. 1 vel kommunestyret/fylkestinget sjølv eit kontrollutval som på vegne av kommunestyret/fylkestinget har det *løpande tilsynet* med forvaltninga i kommunen/fylkeskommunen. Utvalet sine oppgåver er nærare omhandla i forskrift om kontrollutval, fastsett av departementet 15. juni 2004.

Etter § 2 i forskrifta skal kontrollutvalet ha minst tre medlemmer. Minst ein av medlemmene i utvalet skal veljast mellom medlemmene av kommunestyret/fylkestinget. Kommunestyret/fylkestinget vel medlemmer og varamedlemmer til utvalet, og leiar og nestleiar mellom medlemmene.

Kommunestyret/fylkestinget kan når som helst halde nyval av medlemmene i kontrollutvalet, jf. kommunelova § 77 nr. 3. I motsetnad til det som gjeld for faste utval, jf. lova § 10 nr. 6, kan kommunestyret/fylkestinget ikkje vedta å leggje ned kontrollutvalet i valperioden. Møta i kontrollutvalet skal som hovudregel haldast for opne dører til liks med andre folkevalde organ, jf. pkt. 5.5 nedanfor.

5.2 Valtidspunkt

Kommunelova § 17 nr 2 tredje punktum blei endra ved lov av 8. februar 2013, og fastset no at kontrollutvalet skal veljast i det konstituerande møtet, etter val av formannskap/ordfører, men før ein vel andre folkevalde organ. Regelen blei endra for å sikre at kravet om minst ein medlem av kommunestyret i kontrollutvalet bli oppfylt.

Bakgrunnen for lovendringa

Erfaring frå konstitueringa etter valet i 2007 viste at nokre kommunar hadde problem med å oppfylle kravet i kommunelova § 77 om at minst ein medlem av kommunestyret skal vere med i kontrollutvalet. Årsaka til dette var m.a. at kommunestyret valde kontrollutvalet etter at dei hadde valgt nemnder og utval, og at alle kommunestyrerepresentane var ”brukt opp” som medlem av desse organa. Kommunestyra ynskte ikkje å gjere om på dei vala som var gjort. Dette førte til at fylkesmannen i nokre tilfelle måtte erklære vala av kontrollutval ulovleg.

Arbeidsgruppa som departementet sette ned for å føreslå tiltak som kan styrkje eigenkontrollen i kommunar og fylkeskommunar tok i sin rapport ”85 *tilrådingar for styrka eigenkontroll i kommunane*” opp spørsmålet om når kontrollutvalet bør veljast. Arbeidsgruppa sa: ”For at ein skal sikre rett samansetjing av kontrollutvalet og andre folkevalde organ, bør kontrollutvalet veljast før andre utval og nemnder.” og tilrår: ”Kontrollutvalet bør veljast på det konstituerande møtet, saman med formannskap og ordførar. På dette punktet bør kommunelova § 17 nr. 2 og 3 endrast.

I Prop. 119 L (2011 – 2012) Endringar i kommunelova m.m (eigenkontroll m.v.) følgde departementet opp framlegga frå arbeidsgruppa, noko som fekk støtte i Stortinget.

Endringa i § 17 nr. 3 inneber at kontrollutvalet skal tre i funksjon frå det konstituerande møtet.

5.3 Kven er utelukka?

Kven som er utelukka frå val til kontrollutvalet, går fram av § 14 og § 77 nr. 2 i kommune-lova. Dei vanlege reglane om kven som er utelukka frå val, gjeld óg for val til kontrollutvalet. Dette omfattar følgjande grupper:

- Fylkesmannen og assisterande fylkesmann
- Administrasjonssjefen i kommunen/fylkeskommunen og assisterande administrasjonssjef
- Sekretæren for kommunestyret/fylkestinget
- Leiar av forvaltningsgrein i kommunen/fylkeskommunen
- Den som er ansvarleg for rekneskapsfunksjonen i kommunen/fylkeskommunen
- Den som foretar revisjon for kommunen/fylkeskommunen

Vi viser elles til det som er sagt under punkt om val til faste utval nedanfor.

Etter § 77 nr. 2 er dessutan følgjande personar i tillegg utelukka frå val til *kontrollutvalet*:

- Ordførar/fylkesordførar og varaordførar
- Medlem og varamedlem av formannskapet/fylkesutvalet
- Medlem og varamedlem av kommunal/fylkeskommunal nemnd med avgjerdsmynde
- Medlem av kommuneråd/fylkesråd i kommunar og fylkeskommunar med parlamentarisk styreform. Dei tilsette i sekretariatet til rådet er heller ikkje valbare, dersom dei har fått mynde delegert frå rådet
- Medlem og varamedlem av kommunestyrekomite og fylkestingskomite etter § 10 a (Ikraft frå 1. november 2015)
- Tilsette i kommunen/fylkeskommunen

Når det gjeld den sistnemnde gruppa har departementet fått spørsmål om det gjeld ei nedre grense for dei som er tilsette i ein stillingsbrøk i kommunen, slik at dei likevel kan veljast inn i kontrollutvalet. Departementet si haldning er at det ikkje finst ei slik grense. Dei som har eit tilsettingsforhold til kommunen/fylkeskommunen er utelukka frå val til kontrollutvalet, same kor liten stillingsbrøk det er tale om. Bakgrunnen for dette standpunktet er omsynet til å sikre at kontrollutvalet og medlemmene skal vere 100 prosent uavhengig og utan bindingar til kommunen. Dessutan vil ein hindre at medlemmer av kontrolutvalet får saker til handsaming som gjeld dei sjølve eller etaten/verksemda der dei er tilsette.

5.4 Kan eit fleirtal i kommunestyret/fylkestinget fastsetje kven som skal vere mindretalet sin representant i utvalet?

Fire stortingsrepresentantar fremja i Dok. 8:4 (2008–2009) framlegg om å styrke mindretalsrettar i kommunale og fylkeskommunale kontrollutval. Mellom anna vart det fremja følgjande: *”Stortinget ber Regjeringen om å endre kommuneloven slik at et flertall i et kommunestyre ikke kan plassere et partis eneste representant i kontrollutvalget mot denne representantens vilje.”*

Stortinget handsama framlegga våren 2009. Framlegget om å endre kommunelova fekk ikkje støtte frå fleirtalet i Stortinget, jf. Innst. S. nr. 192 (2008–2009) frå Stortingets kommunal- og forvaltningskomite.

Departementet har følgjande kommentarar til denne problemstillinga:

Dersom eit parti, A, berre har ein representant, X, i kommunestyret, og fleirtalet vil velje X inn i kontrollutvalet mot hans/hennar vilje, kan X krevje forholdstalsval, jf. kommunelova § 35 nr. 4. Valet må då gå føre seg på den måten kommunelova § 36 føreskriv. Dersom parti A

lét vere å levere inn listeframlegg, kan X ikkje veljast inn kontrollutvalet, jf. kommunelova § 36 nr. 1 siste punktum.

5.5 Opne møte i kontrollutvalet

Kommunelova § 77 nr. 8 fastsette tidlegare at møte i kontrollutvalet skulle haldast for lukka dører dersom ikkje utvalet sjølv hadde bestemt noko anna.

Føresegna blei oppheva ved lov av 8. februar 2013. Lovendringa trådte i kraft 1. juli 2013. Dette inneber at reglane om opne møte i folkevalde organ i mellom anna kommunelova §§ 31–31a vil gjelde for kontrollutvalet. Vi viser til det som er sagt om desse føresegnene i kapittel 10 nedanfor.

Kontrollomsyn som grunnlag for å lukke møte i kontrollutvalet?

I samband med framlegget om å oppheve § 77 nr. 8 (Prop. 119 L (2011 – 2012)) drøfta departementet om det var behov for å innføre kontrollomsyn som særskilt grunnlag for å kunne lukke møta i kontrollutvalet. Bakgrunnen var at nokre høyringsinstansar – i samband med høyringa om lovframlegget – meinte at høvet til å drive kontrollarbeid ville bli svekka dersom møta skulle gå for opne dører.

Departementet uttalte:

”Kontrollutvalet vil alltid ha plikt til å lukke møte når det ligg føre lovbestemt teieplikt, eller når det skal handsame ei sak som gjeld tenestlege tilhøve for ein arbeidstakar. I tillegg kjem dei sakene der kommunelova § 31 gjev høve til å lukke møte på grunnlag av personvern og tungtvegande offentlege interesser. Heimelen til å lukke møte i desse sakene gjev kontrollutvalet framleis høve til å diskutere ulike typar saker bak lukka dører. At fleire kontrollutval allereie i dag praktiserer ei ordning med opne møte, illustrerer at det neppe er behov for ei lovføresegn som gjev kontrollutvala høve til å halde alle møte lukka.

Departementet meiner at ei føresegn som gjev heimel til å lukke møte av kontrollomsyn eller liknande, ikkje vil vere føremålstenleg. Dei aller fleste saker kontrollutvalet handsamar, vil ha kontrollmessige sider. Ei føresegn om til dømes ”kontrollomsyn” vil kunne bli svært vidtgåande og dermed undergrave ein hovudregel om opne møte.

Handsaminga av rapportar i samband med rekneskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll vil nok for dei fleste kontrollutval utgjere hovuddelen av saksporteføljen. Departementet har vurdert om det er sider ved desse sakene som gjer at det på generelt grunnlag bør vere høve til å lukke møtet under handsaminga i kontrollutvalet. Vurderinga til departementet er at desse sakene på generelt grunnlag neppe inneheld opplysningar som tilseier at handsaminga bør skje bak lukka dører. Departementet kan heller ikkje sjå at det ligg føre andre omsyn som tilseier at utvalet bør ha fleire unntaksheimlar enn dei som ligg i kommunelova § 31.” (Proposisjonen side 9)

6 VAL AV FASTE UTVAL M.M.

6.1 Aktuelle lovreglar

Uttrykket "*nemnd*" i kommunelova er ei fellesnemning som omfattar:

- Faste utval
- Styre og råd for kommunale/fylkeskommunale institusjonar
- Inter(fylkes)kommunale samarbeidsorgan
- Kontrollutval
- Kommunedelsutval
- Styre for kommunale og fylkeskommunale foretak

Reglane om oppretting og val av kommunale/fylkeskommunale nemnder finn ein i kommunelova §§ 10 – 12, 14, 27 og 35 – 38a. Når det gjeld oppretting av folkevalde organ, gir lovgevinga stor fridom til den enkelte kommune/fylkeskommune til å organisere strukturen slik ein finn det passende ut frå lokale tilhøve.

Lovpålagte nemnder

Nokre nemnder er pålagt i særlov. Desse nemndene kan vere kommunale, fylkeskommunale eller statlege.

Lovpålagte *kommunale* nemnder:

- råd (eller anna representasjonsordning) for menneske med nedsett funksjonsevne. (Lov om råd eller anna representasjonsordning i kommunar og fylkeskommunar for menneske med nedsett funksjonsevne m.m.)
- eldreråd (Lov om kommunale og fylkeskommunale eldreråd)
- valstyre og røystestyre (vallova)

Lovpålagte *fylkeskommunale* nemnder:

- råd (eller annen representasjonsordning) for menneske med nedsett funksjonsevne (Lov om råd eller anna representasjonsordning i kommunar og fylkeskommunar for menneske med nedsett funksjonsevne m.m.)
- eldreråd (Lov om kommunale og fylkeskommunale eldreråd)
- fylkesvalstyre (vallova) yrkesopplæringsnemnda (opplæringslova)

Lovpålagte *statlege* nemnder på kommunenivå:

- heimevernsnemnd (heimevernlova)
- fjellstyre – i kommuner der det er statsalmenning (fjellova)

Kommunale/fylkeskommunale nemnder

Med unntak av dei lovpålagte nemndene er det kommunestyret/fylkestinget som fastset kva for nemnder det skal vere i kommunen/fylkeskommunen. Når det gjeld komitear etter kommunelova § 10 nr. 5 kan ein delegere til andre folkevalde organ å opprette desse.

Det er lagt til kommunestyret/fylkestinget å

- fastsetje kva for oppgåver den enkelte nemnd skal ha
- fastsetje talet på medlemmer (det er likevel ofte lovfesta ei nedre grense, jf. t.d. kommunelova §§ 10 – 11, § 65 nr. 1 og § 77 nr. 1)
- foreta val av medlemmer/varamedlemmer, leiar og nestleiar. Denne kompetansen kan i visse høve bli delegert.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har tidlegare vore i kontakt med Lovavdelinga i Justisdepartementet med spørsmål om kommunelova gjeld når kommunestyret/fylkestinget oppretter *statlege nemnder på kommunenivå/fylkesnivå*.

Lovavdelinga konkluderte – under ein viss tvil – med at reglane i kommunelova eller likestillingslova ikkje gjeld direkte når kommunane vel medlemmer til statlege nemnder på kommunalt nivå, med mindre det følgjer av regelverket for vedkomande organ at reglane skal gjelde slik. Derimot talar reelle omsyn for at både reglane om kjønnsfordeling og dei andre reglane om personval i kommunelova blir brukte likt på desse organa, i den grad dette ikkje er i strid med reglane i særlovgivinga.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet tilrår at reglane i kommunelova blir lagde til grunn også ved val av medlemmer til statlege nemnder.

6.2 Valtidspunkt

Kommunelova § 17 nr 1 fastset at val av nemnder *bør* haldast i kommunestyret/fylkestinget sitt konstituerande møte. Det er altså ikkje noko absolutt krav om at nemndene blir valde samstundes med at kommunestyret/fylkestinget vel formannskap/fylkesutval, men det er ein fordel at flest mogeleg folkevalde trer i funksjon nokonlunde samstundes.

6.3 Valperiode

Valperioden for nemndene følgjer valperioden for kommunestyret/fylkestinget, med unntak av komitear, jf. § 10 nr. 5, som kan opprettast for eit kortere tidsrom. Dersom nyval ikkje blir halde i det konstituerande møtet, blir funksjonstida for dei sitjande nemndsmedlemmene automatisk forlenga fram til nyval er halde.

Reglane om valperiode er ikkje til hinder for at ein legg ned eller omorganiserar nemndene i perioden (med mindre desse er lovpålagde).

6.4 Kven er valbare?

Valbare, og pliktige til å ta imot val, er alle som oppfyller følgjande vilkår, kommunelova § 14 nr. 1:

- har røysterett ved val til kommunestyre/fylkesting
- står innført i folkeregisteret som busett i vedkomande kommune/ein av kommunane i fylket på det tidspunkt valet finn stad
- ikkje er utelukka eller fritatt

Det følgjer av det andre kulepunktet at det er folkeregisterføring på tidspunktet for val av nemnda som er avgjerende for valbarheita. Det er ikkje eit krav at vedkomande har hatt røysterett i kommunen/fylkeskommunen ved kommunestyrevalet/fylkestingsvalet. Dette inneber at ein person som har flytta frå ein kommune til ein annan etter valdagen 14. september i år, kan veljast som medlem av ei nemnd i innflyttingskommunen, dersom vedkomande er blitt registrert som innflytta før kommunestyret foretar valet.

Personar som ikkje har nådd røysterettsalderen kan veljast, såframt dei fyller dei øvrige vilkåra for valbarheit, jf. kommunelova § 14 nr. 1 bokstav a andre leddet. Det er inga nedre aldersgrense her. Den som ikkje har nådd røysterettsalderen, er imidlertid ikkje pliktig til å ta imot val. Dei treng ikkje vise til anna fritaksgrunn enn den unge alderen. Ut fra samanhengen

må denne føreseigna bli forstått slik at ho ikkje omfattar dei som fyller 18 år i løpet av valåret. Dei er røysteføre ved valet og dermed óg pliktige til å motta val til nemndene.

Det er berre val til faste utval, kommunedelsutval, kontrollutval, kommune- og fylkesråd og kommunale eller fylkeskommunale nemnder oppretta i medhald av andre lover, at ein er pliktig til å motta vervet, jf. § 14 nr. 1. Ved val til komitear, styre for kommunale og fylkeskommunale foretak eller styre for inter(fylkes)kommunale samanslutningar, ligg det soleis ikkje føre plikt til å la seg velje/oppnemne. Ved val til kommunestyrekomitear/ fylkestingskomitear etter kommunelova § 10a er det berre medlemmene av kommunestyret/fylkestinget (med unnatak av den som er medlem av kontrollutvalet) som er valbare. Dei er og pliktige til å ta imot valet.

6.5 Kven er utelukka?

Ved val av faste utval, kommunedelsutval, kontrollutval, kommune- og fylkesråd, kommunale eller fylkeskommunale nemnder oppretta i medhald av andre lover er følgjande utelukka frå val etter kommunelova § 14 nr. 1 bokstav b:

- Fylkesmannen og assisterande fylkesmann
- Administrasjonssjefen i kommunen/fylkeskommunen og assisterande administrasjonssjef
- Sekretæren for kommunestyret/fylkestinget
- Leiar av forvaltningsgrein i kommunen/fylkeskommunen
- Den som er ansvarleg for rekneskapsfunksjonen i kommunen/fylkeskommunen
- Den som foretar revisjon for kommunen/fylkeskommunen

Når det gjeld val til kontrollutval er fleire grupper utelukka frå val. Vi viser til kapittel 5 foran.

Det kan oppstå tvil om korleis uttrykket *leiar av forvaltningsgrein* skal tolkast. I utgangspunktet må kommunen/fylkeskommunen sjølv ta stilling til dette ut frå korleis administrasjonen er organisert i den aktuelle kommunen/fylkeskommunen. Eit viktig utgangspunkt i vurderinga er at færrest mogeleg skal utelukkast frå val til kommunale/fylkeskommunale organ. Ein bør difor – i tilfelle av grunngitt tvil – leggje til grunn at ein stillingsinnehaver er valbar.

Med uttrykket "forvaltningsgrein" blir det sikta til eit større, avgrensa og utadretta funksjonsområde i den kommunale/fylkeskommunale forvaltninga. For å kunne bli rekna som "leiar av forvaltningsgrein", må ein vere i ein kvalifisert leiarfunksjon der ein er tillagt eit sjølvstendig ansvar. Stillinger som har leiarfunksjonar i ein sentral del av kommunen/fylkeskommunen sin administrasjon, må etter departementet si oppfatning bli omfatta av uttrykket. Andre moment kan vere om etaten har eige kontorbudsjett, og tittelen og avlønninga til vedkomande.

Omorganiseringar i kommunesektoren, med mellom anna utstrekt bruk av resultateiningar som inneber at ein mange stader ikkje lenger har tradisjonell leiar førte til at fleire personar enn tidligare blei rekna å vere leiar av forvaltningsgrein, og difor ikkje var valbare. Stortinget ønskte ikkje ei slik utvikling. Stortinget vedtok difor ein regel i den nye vallova i 2002, og i kommunelova, om at leiar av forvaltningsgrein framleis ikkje skal vere valbar, men at dette ikkje gjeld leiar av einskildståande verksemdar.

I ein kommune med ein tradisjonell organisasjon i etatar vil etatsjefane (skulesjef, teknisk sjef osv.) vere utelukka frå val. Tilsette på eit lågare ledd i organisasjonen, som leiar av dei ein-skilde verksemdene innan etatane, er som før valbare.

I ein kommune som er organisert etter to-nivåmodellen, vil likevel leiarane av dei einskildståande verksemdene vere valbare i og med at det er presisert i lova at leiarar av slike verksemder er valbare. Dette fører til at rektorar, barnehagestyrarar og liknande vil vere valbare. Uttrykket "leiar av einskildståande verksemd" må etter departementet si meining innebere at det óg omfattar personar som er leiar, ikkje berre av éin, men óg to av fleire verksemder i ein særskilt type i kommunen/fylkeskommunen.

I ein kommune som er organisert slik at administrasjonen er delt opp i ei rekkje likestilte resultateiningar/verksemder, vil utgangspunktet vere at leiarane er valbare, sjølv om dei og må reknast som leiar av forvaltningsgrein. Døme her kan vere rektorar, barnehagestyrarar og styrar ved institusjonar som t.d sjukeheim.

Valbarheit må avgjerast konkret ut frå skjønn og ei konkret vurdering i kvart einskild høve, og etter korleis administrasjonen er organisert i kommunen. Det avgjerande vil vere det reelle innhaldet i stillinga, ikkje stillingsnemninga. Det at kommunen nemner stillinga som "virksomhetsleder" er ikkje avgjerande. Spørsmålet må vurderast ut frå den funksjonen vedkomande har i den aktuelle stillinga.

Dersom kommunen er organisert slik at ein person leiar alle verksemdene innan ein sektor – t.d. at alle skulane i kommunen har same rektor – er det mest nærliggjande å sjå på vedkomande som leiar av ei forvaltningsgrein, og dermed ikkje valbar. Dersom ein person – i tillegg til å vere leiar av ei verksemd – har andre leiaroppgåver som det ikkje er naturleg å knytte til verksemda, kan dette føre til at vedkomande vil vere utelukka frå val.

Det er viktig å presisere at grensa for når ein går frå å vere "leiar av einskildståande verksemd" til "leiar av forvaltningsgrein" vil måtte avgjerast konkret ut frå ei skjønnsmessig heilheitsvurdering i kvart einskilt høve. Kommunen må sjølv ta denne avgjerda.

Det er tilsettingshøvet når organet *trer i funksjon*, det vil seie den dagen det har det første møtet sitt, som er avgjerande for valbarheita, jf. kommunelova § 14 nr. 5. Ein person som på grunn av stillinga ikkje er valbar, kan veljast som medlem av organet dersom vedkomande *fråtrer* stillinga *før* organet trer i funksjon. Der ikkje tilstrekkeleg med permisjon. Dersom vedkomande ikkje har tiltrådt stillinga, og har fått innvilga permisjon for heile valperioden, meiner departementet at han/ho likevel er valbar.

Kommunelova § 14 nr. 2 fastset at den som foretar revisjon for ein kommune/fylkeskommune er utelukka frå val også til andre folkevalde organ enn dei som er nemnde i kommunelova § 14 nr. 1.

Kommunelova § 14 nr. 3 inneheld følgjande regler når det gjeld valbarheit:

- Den som er ansvarleg for rekneskapet for eit (fylkes)kommunalt foretak eller ei verksemd etter kommunelova § 27, er utelukka fra val til styret for foretaket eller verksemda.
- Den som foretar revisjon for ei interkommunal/interfylkeskommunal verksemd etter kommunelova § 27, kan ikkje veljast til styret for verksemda.

Personer som på grunn av si stilling i kommunen er utelukka frå val til kommunale nemnder, er likevel valbare til fylkeskommunale nemnder. Det same gjeld for personar som på grunn av si stilling i fylkeskommunen er utelukka frå val til fylkeskommunale nemnder. Disse er altså valbare til kommunale nemnder.

Departementet presiserer at statleg tilsette (med unnatak av fylkesmann og assisterande fylkesmann) ikkje vil vere utelukka for val til kommunale/fylkeskommunale nemnder.

6.6 Kven kan krevje seg fritatt?

Ved val til faste utval, kommunedelsutval, kontrollutval, kommuneråd og fylkesråd, kommunale eller fylkeskommunale nemnder oppretta i medhald av andre lover gjeld dei same fritaksgrunnene som for val til formannskap/fylkesutval, sjå pkt. 2.4 foran.

Ved val til komitear, styre for (fylkes)kommunale bedrifter, (fylkes)kommunale foretak og styre for inter(fylkes)kommunale samanslutningar finst det inga plikt til å la seg velje som medlem av denne type organ. Ein treng difor ingen spesiell fritaksgrunn for å sleppe å bli vald inn i eit slikt organ. Det er nok at ein ikkje vil.

Ved val til kommunestyrekomitear og fylkestingskomitear kan ordføreren/fylkesordføreren bli gitt fritak av kommunestyret/fylkestinget, jf. kommunelova § 10a nr. 2

6.7 Framgangsmåten ved valet

Kommunestyret/fylkestinget fastset medlemstalet i nemndene og vel medlemmer, vara-medlemmer, leiar og nestleiar, men nemndene skal ha minst tre medlemmer, jf. kommunelova § 10 nr. 1

Kommunelova § 35 nr. 4 fastset at val av medlemmer til folkevalde organ går føre seg som *forholdstalsval* etter føresegnene i kommunelova § 36, dersom minst ein medlem av den veljande forsamlinga krev det. Viss ikkje, haldast valet som *avtaleval* etter føresegnene i kommunelova § 38a. Vi viser til det som er sagt om forholdstalsval og avtaleval, samt kjønns-representasjon og kjønnsmessig balanse tidligare.

Når det gjeld val av kommunestyrekomitear og fylkestingsvkomitear, viser vi til punkt 7.1 nedanfor.

6.8 Suppleringsval

Etter kommunelova § 16 nr. 3 skal det, dersom eit medlem trer endeleg ut eller får varig forfall, veljast eit *nytt* medlem. Føresegna gjeld òg for formannskapet/fylkesutvalet. Er organet vald ved forholdstalsval, skal nytt medlem kome frå den *same* gruppa som medlemmet som trer ut. Fører suppleringsvalet til at eit kjønn blir representert med mindre enn 40 prosent av medlemmene i *organet*, skal det veljast eit nytt medlem frå det kjønnnet som er underrepresentert.

Det følgjer av kommunelova § 16 nr. 5 at desse reglane gjeld ved nyval av varamedlemmer.

Kommunelova § 16 nr. 6 inneheld føresegner om korleis eit suppleringsval skal gjennomførast:

Den gruppa som har ein ledig plass, peikar sjølv ut kandidaten til plassen. Kommune-styret/fylkestinget, eller formannskapet/fylkesutvalet etter delegert mynde, jf. § 16 nr. 5, vel deretter vedkomande dersom dei formelle vilkåra for val er oppfylde.

Departementet meiner at uttrykket ”den ledige plassen” må ha ei slik forståing: at dersom ein plass i ei rekkjefølgje av vararepresentanter – t.d. nr. 3 - er blitt ledig, skal den nyvalde ikkje gå inn på denne plassen. Vedkomande vil då måtte bli plassert sist i rekkjefølgja.

6.9 Retting av feil ved valet

Når det gjeld spørsmål om ugyldig val og klage, viser vi til det som er sagt ovanfor under pkt. 2.8 om val av formannskap/fylkesutval. Prinsippa der gjeld som for val av faste utval m.m.

7 KOMITEAR PÅ KOMMUNALT OG FYLKESKOMMUNALT NIVÅ

7.1 Kommunestyrekomitear og fylkestingskomitear

Det har etter kvart blitt ganske vanleg å dele kommunestyret eller fylkestinget inn i komitear som førebur saker og innstiller til det øvste organet. Slike ”reine” komitear – utan avgjerdsmynde og utan kompetanse til å sende ei sak tilbake til administrasjonen – er regulert i kommunelova § 10 a om kommunestyrekomitear og fylkestingskomitear.

Kommunestyret/fylkestinget avgjer sjølv om slike komitear skal opprettast, og fastset kor mange medlemmer den einskilde komiteen skal ha. Komiteane kan ikkje ha avgjerdsmynde, men berre ha mynde til å gi innstilling i saker som skal avgjerast av kommunestyret eller fylkestinget.

I utgangspunktet er alle medlemmene av kommunestyret/fylkestinget valbare til komiteane. Kommunestyremedlem/fylkestingsmedlem som òg er medlem av kontrollutvalet er likevel utelukka frå val, jf. kommunelova § 10 a nr. 2. Kommunestyret/fylkestinget kan sjølv vedta at ordføraren/fylkesordføraren skal vere fritatt frå val.

Val til komiteane skjer på grunnlag av ei innstilling frå ei valnemnd, jf. § 10 a nr. 3. I motsetnad til det som gjeld elles ved avtaleval, er det nok med vanleg fleirtal for å rekne valet som gjennomført, jf. § 10 a nr. 3 siste setning. Det er soleis ikkje noko krav om samrøystes oppslutning frå den veljande forsamlinga. Vi viser her til grunngivinga som er gitt i forarbeida til kommunelova § 10 a, sjå Ot.prp. nr. 96 (2005–2006) kapittel 3.9.

Innstillinga frå valnemnda skal innehalde så mange namn som svarar til talet på medlemmer i den einskilde komiteen, med opplysning om kva for gruppe medlemmet representerer. I tillegg kan innstillinga innehalde så mange vararepresentantar som tilsvarar talet på representantar kvar gruppe skal ha, med tillegg av to. Det er berre varamedlemmer til kommunestyret/fylkestinget som er valbare som varamedlemmer til komiteane.

Når det gjeld krav til kjønnsbalanse, fastset kommunelova i § 10 a nr. 4 at komiteane kvar for seg skal ha den same kjønnsmessige samansetjinga som det veljande organet har. Val til alle komitear må difor skje samla. Regelen inneber at dersom det til dømes er 40 prosent kvinner og 60 prosent menn blant dei som skal veljast til komiteane, skal dette fordelingstalet leggjast til grunn ved valet til den einskilde komiteen. Den same fordelinga skal leggjast til grunn når det gjeld val av varamedlemmer.

Dersom eit medlem av kommunestyret/fylkestinget trer endeleg ut, skal vedkomande varamedlem tre inn, ikkje berre i den ledige plassen i kommunestyret/fylkestinget, men òg i den komiteen der han/ho som trer ut var medlem. Regelen om at det skal haldast nyval når eit medlem trer ut av eit fast utval, gjeld dermed ikkje for kommunestyrekomiteane/ fylkestingskomiteane.

7.2 Ad-hoc komitear

Reglane i kommunelova omhandlar óg ein annan type komitear, jf. § 10 nr. 5. Slike komitear er ofte meint á vere meir ad-hoc-prega og av mellombels karakter. Dette blir gjort tydeleg mellom anna av at retten til á opprette slike komitear kan delegerast frá kommunestyret/fylkestinget.

Komiteane er ikkje omfatta av reglane om valbarheit i kommunelova § 14, med unnatak av forbodet mot á velje revisor, jf. § 14 nr. 2. Dette inneber til dømes at personar som er busett utanfor kommunen/fylkekommunen kan veljast som medlem av ein komite. Det er inga plikt til á ta imot val til ein komite. Reglane om framgangsmåten ved val i kommunelova §§ 36–38a vi likevel alltid gjelde, jf. § 29 nr. 3 siste setning.

8 VAL AV STYRE FOR KOMMUNALT/FYLKESKOMMUNALT ÅTTE AKSJESELSKAP

8.1 Valreglane

Kommunelova § 80a fastset:

”1. Reglene i aksjeloven § 20-6 om representasjon av begge kjønn i styret gjelder tilsvarende for aksjeselskap hvor kommuner og fylkeskommuner til sammen eier minst to tredeler av aksjene i selskapet. Departementet kan gi forskrifter om at reglene i første punktum også skal gjelde for aksjeselskaper som eies av kommuner eller fylkeskommuner med under to tredeler, når resten av selskapet er eid av staten eller selskaper som direkte eller indirekte, er heleid av staten.

2. For å legge til rette for at valget oppfyller kravene i nr. 1 kan departementet gi forskrift om den nærmere gjennomføringen av valget av styremedlemmer som velges av og blant de ansatte, jf. aksjeloven § 6-4, herunder også eventuelt i selskaper som nevnt i nr. 1 annet punktum.”

Reglane gjeld alle aksjeselskap der minst to tredelar av aksjene blir åtte av kommunar/fylkeskommunar. Dei er ikkje avgrensa til å gjelde selskap som driv tradisjonell forvaltningsverksemd. Det følgjer av tilvisinga til aksjelova sine reglar at krava til kjønnsrepresentasjon óg gjeld for selskap som er heileigde datterselskap, i eitt eller fleire ledd, til selskap som blir omfatta av § 80a.

Reglane i aksjelova § 20-6 om representasjon av begge kjønn – som det blir vist til i lovteksten – tilsvarar reglane i kommunelova § 36 nr. 2, § 37 nr. 3 og § 38a nr. 3 om kjønnsrepresentasjon i folkevalde organ.

Dette inneber:

Har styret *to eller tre medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert. Har styret *fire eller fem medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst to*. Har styret *seks til åtte medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst tre*. Har styret *ni medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst fire*, Har styret *fleire medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst 40 prosent*.

Reglane i kommunelova gjeld berre dei styremedlemmene som blir valgt frå kommunane eller fylkeskommunane. Val av dei tilsette sine representantar blir regulert av representasjonsforskrifta (forskrift av 20. juni 2014 nr. 850, gitt av Arbeids- og sosialdepartementet).

Vi viser elles til Ot.prp. nr. 57 (2008 – 2009) og rundskriv H-11/09 når det gjeld nærare omtale av reglane i kommunelova § 80a.

8.2 Om inhabilitet for styremedlemmer

Stortinget vedtok våren 2009 nye og skjerpa føresegner om inhabilitet for offentlege tenestemenn og folkevalde som óg er leiar eller medlem av styre eller bedriftsforsamling i offentlig heilåtte selskap. Endringane trådte i kraft 1. november 2011.

Forvaltningslova § 6 første ledd bokstav e fastset no at inhabilitet inntreir automatisk for ein tenestemann eller folkevald, som óg er leiar eller medlem av styre eller bedriftsforsamling i offentlig heileigd selskap, når saker der selskapet er part skal handsamast i folkevalde organ eller administrasjonen i kommunen. Hovudgrunngivinga for lovregelen er å medverke til

større klarheit om kva for roller ein tenestemann og folkevald har i ein gitt situasjon, når vedkomande óg er leiar, styremedlem eller medlem av bedriftsforsamlinga i eit offentleg heileigd selskap. Klarheit med omsyn til kva for interesser ein person representerer i ein gitt situasjon vil medverke til å redusere risikoen for uheldige rollekombinasjonar. Regelen skal ikkje berre hindre interessekonfliktar, men óg medverke til å vise omverda at det er ryddige og klare ansvarstilhøve internt. Lovendringa kan på den måten medverke til å oppretthalde den tilliten ålmenta har til forvaltninga.

9 VERKNADER AV AT EIT ORGAN SOM IKKJE ER SAMANSETT I SAMSVAR MED REGLANE OM KJØNNSEKVALITET TREFFER VEDTAK

Spørsmålet om eit folkevalt organ er samansett i samsvar med reglane om kjønnsbalanse, og kva følgjer eventuelle feil i samansetjinga kan få for dei vedtaka organet har gjort, kan dukke opp i to samanhanger. For det fyrste kan det vere sett fram krav om lovlegheitskontroll etter kommunelova § 59. For det andre kan det vere klaga på eit vedtak etter føresegnene i forvaltningslova § 28 andre ledd

Departementet meiner at feil med omsyn til kjønnsmessig samansetjing ikkje automatisk fører til at alle dei vedtaka organet har gjort blir ugyldige. Ein må gjere ei konkret vurdering av kvart enkelt vedtak. Dersom det er grunn til å rekne med at ei feilaktig samansetjing av utvalet ikke har hatt noko å seie for innhaldet i vedtaket, vil det vere gyldig, jf. prinsippet i forvaltningslova § 41.

10 MØTEOFFENTLEGHEIT I FOLKEVALDE ORGAN

10.1 Innleiing

Føremålet med dette kapitlet er å orientere om møteoffentlegheit i kommunelova. Sjølv om desse reglane ikkje er nye i år finn departementet at det kan vere grunn til å informere nærare om dei. Departementet arbeider med ferdigstilling av ein rettleiar i møteoffentlegheit for kommunane. Ein tar sikte på at den vil kome ut i løpet av hausten.

Lovreglane byggjer på Prop. 152 L (2009-2010) *Endringar i kommuneloven (møteoffentlegheit)*. Departementet fremja proposisjonen for Stortinget i juni 2010. Lovendringane blei vedteke av Stortinget i desember 2010, på bakgrunn av innstillinga frå Kommunal- og forvaltningskomiteen, jf. Innst. 118 L (2010-2011). Lovvedtaket blei sanksjonert av Kongen i statsråd 14. januar 2011, og lovendringane blei sette i kraft frå 1. juli 2011.

10.2 Hovudinnhaldet i lovreglane

Eit sentralt føremål med lovendringane i 2011 var å gjere reglane om møteoffentlegheit meir presise og enklare å praktisere for kommunane. Det vart gjort fleire endringar i kommunelova § 31, som inneheld reglar om opne/lukka møter i kommunane. Nokre av endringane var av teknisk og redaksjonell karakter, medan andre innebar realitetsendringar.

I samband med lovrevideringa vart det vedteke ein ny paragraf (§ 31 a). Lova § 31 fastset hovudregelen om opne møte og på kva grunnlag det kan gjerast unntak frå dette, medan § 31a inneheld prosedyrereglar mv.

På eitt område innebar lovendringane ei mulig innstramming når det gjaldt høve til å lukke møte. Retten kommunestyret hadde til å lukke møte i andre organ når organet ikkje skulle gjere vedtak i saka, vart oppheva. Denne endringa medverker til større openheit om den førebunde handsaminga av viktige saker i kommunen.

Departementet vil i det følgjande gjere kort greie for innhaldet i §§ 30 nr. 1, 31 og 31 a etter lovendringa.

10.3 Møteprinsippet (§ 30 nr. 1)

Det er presisert at folkevalde organ, i tillegg til å gjere vedtak, skal *handsame sakene sine i møte*. Denne presiseringa er ei lovfesting av gjeldande rett, men departementet vil understreke viktigheita av at også handsaminga av sakene skjer i møte. Eit samkome i eit folkevalt organ vil vere eit "møte" når det er fastsett på førehand at medlemmene skal tre saman som folkevalt organ for å forhandle, drøfte, gjere vedtak eller på annan måte handsame saker og spørsmål som det etter lov, forskrift eller delegert avgjerdsamt har som oppgåve å handsame.

10.4 Prinsippet om møteoffentlegheit (§ 31 nr. 1)

I § 31 nr. 1 er prinsippet om møteoffentlegheit slått fast. Føresegna framhevar at prinsippet om møteoffentlegheit er ei føresegn som gjev allmenta rettigheitar. Det inneber at alle som ynskjer det, har rett til å vere til stades på møte i folkevalde organ, så lenge ikkje organet med heimel i lov har vedteke noko anna. Lukking av møte skal eller kan skje med heimel i § 31 nr. 2–5 og § 31 a nr. 1.

10.5 Teieplikt som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 2)

Når organet skal handsame opplysningar som er underlagde teieplikt i lov, pliktar organet å lukke møtet. Føresegna presiserar at det må gjerast eit vedtak om at møtet skal lukkast.

10.6 Personalsaker som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 3)

Når eit folkevald organ skal handsame personalsaker skal dette skje i eit lukka møte. Dette er ei vidareføring av gjeldande rett, men det vart gjort nokre justeringar i ordlyden. Føresegna omhandlar ”sak som angår ein arbeidstaker sitt tjenstlige forhold”. Som i nr. 2 er det presisert at lukking av møte skal skje på grunnlag av eit vedtak. Uttrykket ”tjenstlige forhold” omfattar saker om tilsetjing, oppseiing, lønnsvilkår, permisjonar osv. Saker av meir overordna, generell og arbeidsgivarpolitisk karakter vil derimot falle utanfor denne føresegna. Slike saker kan til dømes vere generelle saker om lønnspolitikken i kommunen, organisasjonsmessige tilhøve eller sakshandsamingsrutiner.

10.7 Personvern som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 4)

Også personvern blei vidareført som eit lukningsgrunnlag, men ordlyden blei innskjerpa. For å vedta lukking etter føresegna, er det teke inn eit vilkår om at omsynet til personvern *krev* det. Dette signaliserar at terskelen for å lukke møte av omsyn til personvern skal vere høg. I motsetnad til lukningsgrunnlaga i nr. 2 og nr. 3, er dette ei ”kan-føresegn”. Det inneber at organet ikkje *pliktar* å lukke møte sjølv om omsynet til personvern krev det, men det har rettsleg høve til å gjere det. Døme på opplysningar som kan danne grunnlag for å lukke møtet etter denne føresegna, er opplysningar som det ikkje er knytt teieplikt til, men som likevel er av personleg og sensitiv karakter, slik at personen som opplysningane gjeld, bør skjermast mot at dei blir offentleg kjende.

10.8 Tungtvegande offentlege interesser som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 5)

Også tungtvegande offentlege interesser kan gi grunnlag for å lukke eit møte. Det er to vilkår som må vere oppfylte. For det første må tungtvegande offentlege omsyn tilseie lukking. For det andre må det i offentleglova vere ein heimel om unntak frå innsyn dersom opplysningane hadde stått i eit dokument. Det folkevalde organet må altså finne at begge vilkåra er oppfylte, før det kan vedta å lukke møtet.

I vilkåret som omhandlar offentleglova ligg det at organet, dersom det kjem til at tungtvegande offentlege interesser tilseier lukking, må identifisere kva for ein unntaksheimel i offentleglova som gjer at vilkåret er oppfylt. Her vil dei mest aktuelle heimlane vere dei som er gitt av omsyn til offentlege interesser. Som særleg praktiske unntaksgrunnlag i offentleglova kan det peikast på § 23 (omsynet til dei økonomiske interessene det offentlege har i forhandlingar), § 18 (omsynet til partsinteressa det offentlege har i sivile søksmål) og § 24 (omsynet til gjennomføringa av lovpålagde kontroll- eller reguleringsiltak). Denne føresegna er ei kan-føresegn på same måte som lukningsgrunnlaget i kommunelova § 31 nr. 4. Organet pliktar altså ikkje å lukke møtet sjølv om vilkåra for lukking er til stades.

10.9 Prosedyrereglar mv.

Debatt om lukking av møte (§ 31 a nr. 1)

Regelen om at debat om lukking av eit møte skal haldast i eit lukka møte dersom møteleiaren eller organet krev det, er vidareført. Samstundes er det teke inn ei *ny* føresegn som slår fast at

sjølve avrøystinga skal skje i ope møte. Eit organ som har debattert om eit møte skal lukkast, pliktar såleis å opne møtet før avrøystinga skjer.

Føring av møtebok (§ 30 nr. 4)

Når eit folkevald organ har vedteke å lukke møte skal ein føre avgjerda inn i møteboka og heimelen skal nemnast. Dersom møtet lukkast etter § 31 nr. 5 skal også den aktuelle føreseгна i offentleglova nemnast.

Opptak og overføring av møte

Møteleiaren skal, på oppmoding, gi samtykke til opptak av eller overføring av lyd eller bilde frå eit ope møte, med mindre dette vil virke forstyrrande på gjennomføringa av møtet.

Møte i kommuneråd

Regelen om at møte i kommunerådet i utgangspunktet er lukka, er vidareført. Rådet kan sjølv bestemme om møta deira skal vere opne. Til liks med andre folkevalde organ er rådet pålagt å lukke møtet når det ligg føre teieplikt fastsett ved lov, eller når det skal handsame ei sak som gjeld tenestlege tilhøve hos ein arbeidstakar.

Teieplikt for folkevalde ved lukking av møte.

Det er ikkje egne reglar om teieplikt om drøftingar i lukka møte. Om ei sak blir handsama for stengde dører etter kommunelova § 31 har dei folkevalde berre teieplikt om dei opplysningane som er under teieplikt etter love. Kommunane har ikkje høve til å påleggje dei folkevalde ei generell teieplikt om opplysningar som er unnateke offentlegheit eller drøfta i eit lukka møte.

11 VEDTAK OM DELEGERINGSREGLEMENT OG INNSTILLINGSRETT

Ved lov av 25. mai 2012 vart det vedteke eit nytt nr. 2 i kommunelova § 39. Føresegna fast-set:

”Kommunestyret og fylkestinget skal selv vedta reglement for delegasjon av avgjørelsesmyndighet og for innstillingsrett innen 31. desember året etter at kommunestyret og fylkestinget ble konstituert. Sist vedtatte reglement og eventuelle andre vedtak gjelder inntil nytt reglement er vedtatt.”

Føresegna trådte i kraft 1. juli 2012

Kommunestyret/fylkestinget plikter å vedta reglement som skal innehalde ei oversikt over kva slags avgjerdsmyndigheit som blir delegert til administrasjonen og til folkevalde organ. Vedtaket skal gjerast innan 31. desember året etter konstitueringa, dvs innan 31. desember 2016 for komande valperiode.

Føresegna er ei minimumsføresegn i den forstand at ho stiller krav om at delegeringsreglement blir behandla og vedteke minst éin gong i kvar valperiode. Føresegna stiller ikkje som krav at alle delegeringar blir samla i eitt reglement. Kommunestyret/ fylkestinget står fritt til både å endre sjølve reglementet (eller reglementa) og til å gjere vedtak om delegering i enkeltsaker også etter at ein har behandla reglementet i tråd med føresegna.

Føresegna pålegg òg kommunestyret/fylkestinget plikt til å ta stilling til korleis innstillingsinstituttet skal praktiserast. I det ligg det at ein må ta stilling til om det skal vere innstilling i saker som blir behandla av kommunestyret/fylkestinget og andre folkevalde organ, og i så fall kven det er som skal stå for innstillinga. Ei innstilling er eit forslag til vedtak som organet skal votere over. Føresegna stiller likevel ikkje krav om at kommunestyret/fylkestinget handsamar delegeringsreglementet og innstillingsinstituttet samtidig, så lenge fristen blir holdt.

Inntil eit nytt delegeringsreglement er vedtatt i tråd med føresegna, gjeld det sist vedtatte reglementet og eventuelle andre enkeltstående delegeringsvedtak. Det inneber at avgjerder som blir tatt på grunnlag av eit ”gammalt” delegeringsreglement eller andre delegeringsvedtak, ikkje fører til at avgjerdene blir ugyldige av den grunn. Det same vil gjelde for eventuelle avgjerder som blir tekne på grunnlag av eit “gammalt” reglement eller andre vedtak om innstilling.

12 VAL OG KONSTITUERING AV NYTT KOMMUNESTYRE VED SAMANSLÅING AV KOMMUNAR

Ordinært kommunestyreval blir halde i 2015, 2019, 2023 osv. I samband med samanslåing av kommunar har Kongen heimel i inndelingslova § 17 til å forkorte, men ikkje forlengje, kommunestyrevalperioden.

Ei samanslåing vil gjelde frå eit årsskifte. Dersom ei samanslåing gjeld frå 1. januar året etter eit ordinært kommuneval, kan Kongen gjere dei naudsynte unntaka frå vallovgjevinga slik at innbyggjarnane vel kommunestyret for den nye kommunen ved ordinært val (sjølv om kommunane ikkje er samanslått på valdagen).

Ved samanslåing frå andre årsskifte i kommunestyreperioden, kan det anten gjennomførast ekstraordinært val hausten før eller det nye kommunestyret kan veljast av og mellom medlemmene i kommunestyra som blei valde ved førre ordinære kommunestyreval. Kongen har fullmakt til å forkorte kommunestyreperioden i samband med samanslåing av kommunar. Det kan skje for heile kommunestyret ved gjennomføring av ekstraordinært kommunestyreval, eller for delar av kommunestyret dersom det nye kommunestyret skal veljast av og mellom medlemmene i kommunestyra som blei valde ved førre ordinære kommunestyreval. Det er ikkje noko formelt i vegen for at ein ny kommune kan fungere med alle dei valde representantane i eit nytt kommunestyre. Kommuneleva § 7 nr. 2 inneheld berre eit minstetal på medlemmer i kommunestyret. Det eneste kravet er at medlemstalet skal vere eit oddetal.

Samanslåingane av Bodø og Skjerstad (vedteken i 2003, gjeldande frå 2005) og av Bjarkøy og Harstad (vedteken i 2011, gjeldande frå 2013) skjedde utan føregåande kommunestyreval. I tråd med ønska lokalt blei heimelen i inndelingslova § 17 annet ledd nytta til å forkorte valperioden for enkelte kommunestyremedlemmer slik at det nye kommunestyret blei samansett av medlemmene frå den eine (større) kommunen, supplert med nokre medlemmer valde av og mellom kommunestyret i den andre (mindre) kommunen. Til dømes blei det ved valet i 2011 valt 13 medlemmer til Bjarkøy kommunestyre og 35 medlemmer til Harstad kommunestyre. Kommunane var samde om at kommunestyret i nye Harstad skulle vere samansett av kommunestyret i tidligare Harstad supplert med to medlemmer frå kommunestyret i Bjarkøy. Ein føresetnad for å korte ned kommunestyreperioden og velje nytt kommunestyre av og mellom dei valde kommunestyra, er at kommunane ønskjer det. For meir utfyllande informasjon, sjå brev frå Kommunal- og moderniseringsdepartementet til Fylkesmannen i Vestfold 08.04.2015.

I kommunereformperioden kan grunnlaget for det nye kommunestyret ordnast etter følgjande alternativ:

- Samanslåing frå 1. januar 2017: forkorta kommunestyreperiode og val av nytt kommunestyre av og mellom dei valde kommunestyra. Kommunar som ønskjer det, kan også halde ekstraordinært kommunestyreval hausten 2016.
- Samanslåing frå 1. januar 2018: ekstraordinært kommunestyreval saman med stortingsvalget i 2017. Kommunane kan også velje ei forkorta kommunestyreperiode og val av nytt kommunestyre av og mellom dei valde kommunestyra.
- Samanslåing frå 1. januar 2019: forkorta kommunestyreperiode og val av nytt kommunestyre av og mellom dei valde kommunestyra. Kommunar som ønskjer det, kan også halde ekstraordinært kommunestyreval hausten 2018.
- Samanslåing frå 1. januar 2020: ordinært kommunestyreval i 2019.

Kommunestyret i ein samanslått kommune blir konstituert før samanslåinga på same måte som nyvalde kommunestyre, jf. kommunelova § 17. Inndelingslova § 27 seier at *"det nyvalte kommunestyret eller fylkestinget kallast saman til konstituerande møte innan utgangen av oktober månad. Leiaren av fellesnemnda kallar saman og leier møtet inntil ny ordførar er valt. Elles gjeld reglane i kommunelova § 17 nr. 1 til 3 om konstituerande møte o.a. i kommunestyre og fylkesting."* Inndelingslova § 27 fastset at funksjonsperioden og rolla for dei opphavlege kommunestyra *"varer inntil tidspunktet for iverksetjing av samanslåinga eller delinga som nemnt i § 3 andre ledd bokstav b. Deira ansvar og fullmakter er likevel avgrensa til det som er nødvendig for å avslutte verksemda i dei eksisterande einingane."* Departementet vil gjere desse føringane gjeldande også ved samanslåingar der kommunestyreperioden blir forkorta og det nye kommunestyret blir vald av og mellom dei valde kommunestyra hausten før ein samanslåing.

VEDLEGG 1

Oversyn over aktuelle føresegner i kommunelova og forvaltningslova

Kommunelova

§ 8. *Formannskap. Fylkesutvalg.*

1. Kommunestyret og fylkestinget velger selv henholdsvis formannskap og fylkesutvalg på minimum 5 medlemmer. Dette gjelder likevel ikke kommuner og fylkeskommuner som har innført parlamentarisk styringsform.

2. Medlemmer og varamedlemmer til formannskap eller fylkesutvalg velges for fire år av og blant medlemmene av kommunestyret eller fylkestinget. Valget holdes som forholdsvalg når minst ett medlem krever det, og ellers som avtalevalg.

3. Formannskapet og fylkesutvalget behandler forslag til økonomiplan, årsbudsjett og skattevedtak. For øvrig fastsetter kommunestyret og fylkestinget selv området for formannskapets og fylkesutvalgets virksomhet. Formannskapet og fylkesutvalget kan tildeles avgjørelsesmyndighet i alle saker hvor ikke annet følger av lov.

§ 9. *Ordfører. Fylkesordfører. Varaordfører.*

1. Kommunestyret velger selv blant formannskapets medlemmer ordfører og varaordfører. Fylkestinget velger selv blant fylkesutvalgets medlemmer fylkesordfører og varaordfører. Valget foretas for hele valgperioden. Den som har vært ordfører eller varaordfører de siste fire år, kan nekte valg til begge verv. Tilsvarende gjelder for den som har vært fylkesordfører eller fylkesvaraordfører de siste fire år. Krav om fritak må fremsettes før valget foretas.

I kommuner som har innført parlamentarisk styringsform velges ordfører og varaordfører blant kommunestyrets medlemmer. I fylkeskommuner som har innført parlamentarisk styringsform velges fylkesordfører og varaordfører blant fylkestingets medlemmer.

2. Trer ordføreren eller fylkesordføreren midlertidig ut av sitt verv, rykker varaordføreren opp som ordfører eller fylkesordfører, og det velges midlertidig ny varaordfører.

Trer ordfører eller fylkesordfører endelig ut av sitt verv, foretas nyvalg.

3. Ordfører og fylkesordfører leder møtene i kommunestyret og fylkestinget, formannskapet og fylkesutvalget. Han eller hun er rettslig representant for kommunen og fylkeskommunen og underskriver på dennes vegne i alle tilfelle hvor myndigheten ikke er tildelt andre.

4. Ordfører og fylkesordfører har møte- og talerett i alle andre kommunale eller fylkeskommunale organer unntatt kommune- og fylkesråd og organer under disse, men har bare stemmerett og forslagsrett hvis han eller hun er valgt medlem. Ordfører og fylkesordfører kan la seg representere ved annet medlem av kommunestyret eller fylkestinget i organer hvor han eller hun ikke er medlem.

5. Kommunestyret og fylkestinget kan gi ordfører og fylkesordfører myndighet til å treffe vedtak i enkeltsaker eller i typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning.

§ 10. *Faste utvalg. Komiteer.*

1. Kommunestyret og fylkestinget kan selv opprette faste utvalg for kommunale og fylkeskommunale formål eller for deler av den kommunale eller fylkeskommunale virksomhet. Slike utvalg skal ha minst tre medlemmer.

2. Kommunestyret og fylkestinget fastsetter selv området for de faste utvalgs virksomhet. Slike utvalg kan tildeles avgjørelsesmyndighet i alle saker hvor ikke annet følger av lov.

3. Kommunestyret og fylkestinget velger selv medlemmer og varamedlemmer til utvalget, og blant medlemmene leder og nestleder.
4. Utvalget kan gi lederen eller et arbeidsutvalg myndighet til å treffe vedtak i enkeltsaker eller i typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning, hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget har bestemt noe annet.
5. Kommunestyret og fylkestinget kan opprette komiteer til forberedende behandling av saker og til å utføre særskilte verv. Slik komité kan også tildeles myndighet til å avgjøre enkeltsaker som har direkte tilknytning til komiteens oppdrag.
6. Kommunestyret og fylkestinget kan selv når som helst omorganisere eller nedlegge faste utvalg og komiteer. En komité kan også omorganiseres eller nedlegges av det organ som har fått myndighet til å opprette vedkommende komité.

§ 10 a. Kommunestyrekomiteer. Fylkestingskomiteer.

1. Kommunestyret og fylkestinget kan selv opprette kommunestyrekomiteer og fylkestingskomiteer som saksforberedende organ for kommunestyret og fylkestinget. Komiteene kan ikke gis avgjørelsesmyndighet. Slike komiteer skal ha minst tre medlemmer.
2. Kommunestyret og fylkestinget deler selv alle kommunestyrets og fylkestingets medlemmer inn i kommunestyrekomiteer og fylkestingskomiteer, og velger leder og nestleder til komiteene. Medlemmer av kontrollutvalget som også sitter i kommunestyret eller fylkestinget, er utelukket fra valg til komiteene. Ordfører og fylkesordfører kan fritas fra valget dersom kommunestyret eller fylkestinget bestemmer det.
3. Valget gjennomføres på grunnlag av innstilling med forslag til medlemmer og varamedlemmer til komiteene. Innstillingen skal inneholde et antall navn som tilsvarer antall medlemmer i hver komité med angivelse av den gruppe medlemmet representerer. I tillegg kan innstillingen inneholde et antall varamedlemmer for hver gruppe som tilsvarer antall medlemmer gruppen skal ha, med tillegg av to. Innstillingen vedtas med simpelt flertall.
4. Komiteene skal sammensettes forholdsmessig etter den kjønnsmessige fordeling blant de som skal velges. Varamedlemmer til komiteene velges på samme måte blant kommunestyrets og fylkestingets varamedlemmer.
5. Ved varig uttrede eller forfall til kommunestyret og fylkestinget etter § 16 nr. 2 skal vedkommende varamedlem tre inn i den kommunestyrekomité eller fylkestingskomité som den uttrede tilhørte.
6. Komiteene kan opprette arbeidsutvalg hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget har bestemt noe annet.
7. Kommunestyret og fylkestinget kan selv når som helst omorganisere eller nedlegge kommunestyrekomiteer og fylkestingskomiteer.

§ 14. Valgbarhet. Plikt til å ta imot valg.

1. Ved valg til
 - formannskap og fylkesutvalg
 - faste utvalg
 - kommunedelsutvalg
 - kontrollutvalg - kommuneråd og fylkesråd
 - kommunale eller fylkeskommunale nemnder opprettet i medhold av andre lover
 gjelder følgende regler:
 - a) Valgbar og pliktig til å ta imot valg er den som har stemmerett ved valg til kommunestyre og fylkesting, og som når valget finner sted står innført i folkeregisteret som bosatt i vedkommende kommune eller i en av kommunene i fylket. Ved valg til kommunedelsutvalg kan kommunestyret vedta at bare de som er innført i

- folkeregisteret som bosatt i vedkommende kommunedel, er valgbare. Den som ikke har nådd stemmerettsalder, er valgbar, men ikke pliktig til å ta imot valg.
- b) Utelukket fra valg er fylkesmannen, assisterende fylkesmann, og den som i vedkommende kommune eller fylkeskommune er administrasjonssjef eller dennes stedfortreder, er sekretær for kommunestyret eller fylkestinget, er leder av forvaltningsgren, har ansvaret for regnskapsfunksjonen i kommunen eller fylkeskommunen, eller foretar revisjon for kommunen eller fylkeskommunen. Leder av enkeltstående virksomheter er likevel ikke utelukket fra valg. I kommuner og fylkeskommuner med parlamentarisk styreform er ansatte i sekretariatet til rådet som har fått myndighet delegert fra rådet, ikke valgbare.
 - c) Rett til å kreve seg fritatt fra valg har den som har gjort tjeneste som medlem av vedkommende organ de siste fire år. Den som er medlem av et parti som er registrert etter partiloven kapittel 2, kan nekte valg på grunnlag av listeforslag som ikke er framsatt av dette partiet.
2. Den som har tapt sin stemmerett eller foretar revisjon for vedkommende kommune eller fylkeskommune, er utelukket fra valg til også andre folkevalgte organer enn nevnt i nr. 1.
 3. Den som er ansvarlig for regnskapet i kommunalt eller fylkeskommunalt foretak eller for interkommunal eller interfylkeskommunal virksomhet som omhandlet i § 27, er utelukket fra valg til styret for foretaket eller den interkommunale virksomheten. Den som foretar revisjon for interkommunal eller interfylkeskommunal virksomhet som omhandlet i § 27, kan ikke velges til styret for virksomheten.
 4. Kandidat som er oppført på valgliste ved kommunestyrevalget, kan ikke velges til stemmestyremedlem i vedkommende kommune. Kandidat som er oppført på valgliste ved stortingsvalget eller fylkestingsvalget, kan ikke velges til stemmestyremedlem i kommunene i vedkommende fylke.
 5. En kandidat som ellers ville vært utelukket fra valg på grunn av sin stilling, er likevel valgbar, hvis han eller hun har fratrådt stillingen når organet trer i funksjon.

§ 17 Konstituerende møte m.v. i kommunestyre og fylkesting

1. Så snart valgoppgjøret er avsluttet, innkalles til konstituerende møte i det nyvalgte kommunestyre og fylkesting. Møtet kalles sammen av tjenestegjørende ordfører eller fylkesordfører med minst 14 dagers varsel, og holdes innen utgangen av oktober måned. Det er vedtaksført når minst 2/3 av medlemmene er til stede.
 2. Som første sak i det konstituerende møtet tar kommunestyret og fylkestinget stilling til om kommunestyrevalget eller fylkestingsvalget er gyldig, jf. valgloven § 13-4 første ledd. Dersom kommunen har avholdt direkte valg til kommunedelsutvalg, tar kommunestyret stilling til gyldigheten av dette valget før øvrige valg foretas. Når det er avgjort at valg som nevnt i første og annet punktum er gyldige, foretas valg av formannskap eller fylkesutvalg, ordfører eller fylkesordfører og varaordførere og kontrollutvalg for den nye valgperioden. I møtet bør det også velges medlemmer av kommunale eller fylkeskommunale nemnder, og ledere for disse, hvis det ikke er overlatt til vedkommende nemnd selv å foreta dette valget.
 3. Kommunestyre og fylkesting, formannskap og fylkesutvalg, trer i funksjon fra det konstituerende møte. Ordfører, fylkesordfører, varaordfører og andre folkevalgte organer trer i funksjon fra det tidspunkt de er valgt.
 4. For nemnder som ikke blir valgt i det konstituerende møtet, forlenges de sittende medlemmers funksjonstid inntil nyvalg foretas.
- Det nyvalgte kommunestyre eller fylkesting treffer selv vedtak om neste års budsjett.

§ 18. Innføring og oppheving av kommunal eller fylkeskommunal parlamentarisme.

1. Kommunestyret eller fylkestinget kan selv vedta å innføre parlamentarisk styringsform etter reglene i dette kapittel. Slikt vedtak må treffes med tilslutning av minst halvdelen av kommunestyrets eller fylkestingets medlemmer.
2. Forslag om innføring av parlamentarisk styringsform må være fremmet og votert over i kommunestyret eller fylkestinget senest 31. desember i nest siste år av valgperioden. Det kreves ikke at forslaget oppnår flertall. Innføring av parlamentarisk styringsform kan tidligst vedtas på det nyvalgte kommunestyrets eller fylkestingets konstituerende møte. Styringsformen må være vedtatt og satt i verk når det andre året av den nye valgperioden tar til.
3. Kommunestyret eller fylkestinget kan selv vedta å gå tilbake til ordinær styringsform etter reglene i denne paragraf. Slikt vedtak må treffes med tilslutning av minst halvdelen av kommunestyrets eller fylkestingets medlemmer.
4. Kommunestyret eller fylkestinget avgjør selv om dannelsen av kommuneråd eller fylkesråd skal skje etter § 19 eller § 19 a.

§ 19. Kommuneråd. Fylkesråd.

1. Kommunestyret og fylkestinget skal selv opprette et kommuneråd eller fylkesråd som øverste ledelse av kommunens eller fylkeskommunens administrasjon.
2. Når det innføres kommuneråd eller fylkesråd, bortfaller ordningen med administrasjonssjef.
3. Ved videreføring av parlamentarisk styreform velger kommunestyret eller fylkestinget selv et råd i det konstituerende møtet etter et kommunestyre- eller fylkestingsvalg. Når kommunestyret eller fylkestinget selv har vedtatt at det sittende rådet skal fratre eller er blitt meddelt at rådet vil fratre, skal valg av nytt råd foretas senest i det neste møtet. Rådet tiltrer straks det er valgt.
4. Et forslag til råd skal inneholde det antall navn som ønskes i rådet og skal angi hvem som skal være rådets leder og nestleder. Bestemmelsene om kjønnsmessig balanse i § 38 a nr. 3 første og andre punktum gjelder tilsvarende. Det må enten stemmes for et av forslagene eller stemmes blankt. Det forslaget som får flest stemmer er valgt. Foreligger det flere enn to forslag, må et forslag likevel ha tilslutning fra flertallet av de avgitte stemmene for å være valgt. Får ingen av forslagene slik tilslutning, skal det stemmes på nytt over de to forslagene som fikk flest stemmer. Det forslaget som ved denne avstemningen får flest stemmer er valgt.
5. Et forslag om at rådet skal fratre må fremsettes i møte. Forslaget skal behandles i neste møte med mindre to tredjedeler av de møtende krever umiddelbar avstemning. Meddelelse fra rådet om fratreden skal gis i møte.
6. Fratrer et medlem av rådet etter vedtak eller eget ønske, skal det velges et nytt medlem etter forslag fra rådet. Dersom lederen fratrer skal det velges nytt råd.
7. Den som velges som medlem av kommuneråd eller fylkesråd, fratrer sine øvrige kommunale eller fylkeskommunale verv i funksjonsperioden. Kommunestyret eller fylkestinget kan velge settemedlemmer for andre verv enn kommunestyre- eller fylkestingsmedlem for den tid vedkommende er medlem av kommunerådet eller fylkesrådet.

§ 19 a Utpeking av kommunerådsleder kandidat eller fylkesrådsleder kandidat

1. Når den parlamentariske situasjonen i kommunestyret eller fylkestinget tilsier det, har ordføreren eller fylkesordføreren på kommunestyrets eller fylkestingets vegne plikt til å gi en kommunerådsleder kandidat eller fylkesrådsleder kandidat i oppdrag å danne nytt kommuneråd eller fylkesråd. Den kandidaten som ordføreren eller fylkesordføreren etter politiske sonderinger antar kan samle størst oppslutning i kommunestyret eller fylkestinget for sitt kommuneråd eller fylkesråd, skal utpekes.

2. Er skifte av kommuneråd eller fylkesråd følge av et kommunestyrevalg eller fylkestingsvalg, skal den person som til enhver tid formelt innehar ordførervervet eller fylkesordførervervet, ha oppdraget som følger av nr. 1.
3. Den utpekte kandidaten setter selv sammen sitt kollegium, og det nye kommunerådet eller fylkesrådet konstituerer seg selv. Bestemmelsene om kjønnsbalanse i § 38 a nr. 3 første og annet punktum gjelder tilsvarende. Lederen av kommunerådet eller fylkesrådet kan selv når som helst skifte ut medlemmer av rådet og bestemme rådets sammensetning.
4. Kommunerådet og fylkesrådet sender, straks det har konstituert seg, melding til kommunestyret eller fylkestinget om rådets sammensetning. Tilsvarende gjelder ved endringer i rådets sammensetning.
5. Funksjonstiden til kommunerådet eller fylkesrådet er uavhengig av kommunestyrets og fylkestingets valgperiode.
6. Ved skifte av kommuneråd og fylkesråd blir fratredeende råd sittende inntil nytt råd har konstituert seg.
7. Et forslag om at rådet skal fratre, må fremsettes i kommunestyremøte eller fylkestingsmøte. Forslaget skal behandles i neste kommunestyremøte eller fylkestingsmøte med mindre to tredjedeler av de møtende krever umiddelbar avstemning. Meddelelse fra rådet om fratreden skal skje i kommunestyremøte eller fylkestingsmøte.
8. Et medlem av rådet fratrer, foruten i tilfeller nevnt i nr. 3 i denne paragrafen, etter vedtak eller etter eget ønske. Dersom rådslederen fratrer, skal hele rådet fratre.

§ 30. Møteprinsippet. Møtebok

1. Folkevalgte organer behandler sine saker og treffer sine vedtak i møter.
2. Når en sak skal avgjøres av annet organ enn kommunestyret eller fylkestinget, kan lederen for organet beslutte saken tatt opp til behandling ved fjernmøte eller ved skriftlig saksbehandling. Dette kan likevel bare gjøres når det er påkrevd å få avgjort saken før neste møte, og det enten ikke er tid til å kalle sammen til ekstraordinært møte, eller saken ikke er så viktig at dette må anses nødvendig.

Departementet kan gi nærmere regler om adgang til å treffe vedtak på grunnlag av fjernmøte eller skriftlig saksbehandling.

3. Det skal føres møtebok over forhandlingene i alle folkevalgte organer. Kommunestyret og fylkestinget fastsetter selv nærmere regler om føring av møtebok.
4. Dersom det treffes avgjørelse om at et møte skal holdes for lukkede dører, skal avgjørelsen føres i møteboken og hjemmelen for avgjørelsen skal framgå. Det samme gjelder for avgjørelse om at et medlem av organet er inhabilt

§ 31. Møteoffentlighet

1. Enhver har rett til å overvære møtene i folkevalgte organer.
2. Et folkevalgt organ skal vedta å lukke et møte når det foreligger lovbestemt taushetsplikt.
3. Et folkevalgt organ skal vedta å lukke et møte når det skal behandle en sak som angår en arbeidstakers tjenstlige forhold.
4. Et folkevalgt organ kan vedta å lukke et møte når hensynet til personvern krever det.
5. Et folkevalgt organ kan vedta å lukke et møte når hensynet til tungtveiende offentlige interesser tilsier det, og det vil komme fram opplysninger i møtet som kunne ha vært unntatt offentlig innsyn etter lov 19. mai 2006 nr. 16 (offentleglova) dersom de hadde stått i et dokument.

§ 31 a. Prosedyreregler mv.

1. Hvis møtelederen eller vedkommende organ krever det, skal debatten om lukking av et møte holdes i lukket møte. Avstemningen skal skje i åpent møte.

2. Møtelederen skal etter anmodning gi tillatelse til å gjøre opptak av eller overføre lyd eller bilde fra åpne møter, såfremt dette ikke virker forstyrrende på gjennomføringen av møtet.
3. Kommunerådet eller fylkesrådet bestemmer selv om deres møter skal være åpne, såfremt § 31 ikke er til hinder for åpenhet.

§ 35 nr. 4. Avstemninger

Valg av medlemmer av nemnder holdes som forholdsvalg når minst ett medlem krever det, og ellers som avtalevalg.

§ 36. Forholdsvalg – listeforslag.

Ved forholdsvalg følges denne framgangsmåten:

1. Valg foregår på grunnlag av på forhånd innleverte lister med forslag til kandidater. Partier eller grupperinger som er representert i det velgende organ, kan bare levere ett listeforslag hver. Listen kan inneholde inntil dobbelt så mange forskjellige navn som det skal velges medlemmer. Kandidater fra et parti eller en gruppering kan bare føres opp på partiets eller grupperingens listeforslag, eller på en fellesliste som utgår fra flere partier eller grupperinger.
2. Skal det velges to eller tre medlemmer, skal hvert kjønn være representert på den enkelte liste. Skal det velges fire eller fem medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst to. Skal det velges seks til åtte medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst tre. Skal det velges ni medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst fire, og skal det velges flere medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst 40 prosent. Ved valg til folkevalgte organer som etter lov bare består av medlemmer av kommunestyre eller fylkesting, og ved valg av arbeidsutvalg for folkevalgte organer, skal disse reglene følges så langt det er mulig. Når det gjelder representasjon av begge kjønn i styret i selskaper som er eid av kommuner og fylkeskommuner i fellesskap, vises til kapittel 12 A.
3. Listeforslaget skal være underskrevet av minst ett medlem av det parti eller den gruppering som framsetter forslaget. Den som underskriver må være medlem av det velgende organ. Foreslås kandidat som kan kreve seg fritatt fra valg, skal det være innhentet samtykke fra denne.

§ 37. Forholdsvalg – valgoppgjøret.

1. Ved valgoppgjøret fordeles medlemsplassene på listene i forhold til det antall stemmesedler hver liste har fått, ved bruk av delingstall 1, 2, 3, 4 osv. Har flere lister samme kvotient, tilfaller plassen den av listene som har størst stemmetall. Har de samme stemmetall, avgjøres valget ved loddtrekning.
2. Når det er avgjort hvor mange medlemsplasser en liste vil få, foretas en ny stemmeopptelling for listens kandidater. En går fram slik:
Først telles de navn som står som nr. 1 på stemmesedlene. Den kandidat som får flest stemmer ved denne opptellingen, er valgt. Skal listen ha mer enn én plass, teller en deretter opp de navn som står som nr. 2 på stemmesedlene. Den kandidat som får flest stemmer ved de to opptellingene, når en ser bort fra den allerede valgte, er valgt. På samme måte fortsetter en inntil alle plasser listen skal ha er besatt, med de modifikasjoner som følger av bestemmelsen i denne paragrafs nr. 3. Hvis flere kandidater har fått like mange stemmer, anses den valgt som står først i rekkefølgen på listen.
Ved opptellingen ses bort fra andre navn enn de som står på den innleverte valgliste.
3. Viser det seg at et kjønn etter denne framgangsmåte vil bli representert med færre medlemmer fra en liste enn det som følger av kravene i § 36 nr. 2, rykker kandidater fra det underrepresenterte kjønn så langt mulig opp på listen i det omfang som er nødvendig for å oppnå slik balanse.

4. Hver liste skal såvidt mulig tildeles så mange varamedlemmer som den får medlemmer, med et tillegg av to. Varamedlemsplassene fordeles ved fortsatt opptelling på samme måte som bestemt for medlemmene i pkt. 2 og 3 ovenfor.

38 a. Avtalevalg.

1. Kommunestyret eller fylkestinget kan selv enstemmig vedta at valg til folkevalgte organer skal foregå som avtalevalg etter denne paragrafen.
2. Valget gjennomføres på grunnlag av innstilling med forslag til medlemmer og varamedlemmer til organet. Innstillingen skal inneholde et antall navn som tilsvarer antall medlemmer i organet med angivelse av den gruppe medlemmet representerer. I tillegg kan innstillingen inneholde et antall varamedlemmer for hver gruppe som tilsvarer antall medlemmer gruppen skal ha, med tillegg av to. Innstillingen vedtas enstemmig av kommunestyret eller fylkestinget.
3. Kravene til kjønnsbalanse i § 36 nr. 2 gjelder tilsvarende. Viser det seg at et kjønn vil få færre medlemmer enn det som følger av første punktum, skal kandidater fra det underrepresenterte kjønn settes inn i det omfang som er nødvendig for å oppnå slik balanse. Ved valg til folkevalgte organer som etter lov bare består av medlemmer av kommunestyre eller fylkesting, og ved valg til arbeidsutvalg for folkevalgte organer, skal disse regler følges så langt det er mulig.
4. Ved valg av varamedlemmer gjelder nr. 3 tilsvarende.

§ 39 nr. 2 Reglement. Arkiv

Kommunestyret og fylkestinget skal vedta reglement for delegasjon av avgjørelsesmyndighet og for innstillingsrett innen 31. desember året etter at kommunestyret og fylkestinget ble konstituert. Sist vedtatte reglement og eventuelle andre vedtak gjelder inntil nytt reglement er vedtatt.

§ 40. Rett og plikt til å delta i møter i kommunale og fylkeskommunale organer. Inhabilitet. Rett til dokumentinnsyn.

1. Den som er valgt som medlem av kommunalt eller fylkeskommunalt folkevalgt organ, plikter å delta i organets møter, med mindre det foreligger gyldig forfall. Arbeidstaker har krav på fri fra arbeid i det omfang dette er nødvendig på grunn av møteplikt i kommunale eller fylkeskommunale folkevalgte organer. Arbeidstaker har også rett til permisjon fra sitt arbeid i fire år eller for resten av valgperioden for å utføre heltids- eller deltids kommunalt eller fylkeskommunalt verv.
2. Medlem som er til stede i et kommunalt eller fylkeskommunalt folkevalgt organ når en sak tas opp til avstemning, plikter å avgi stemme. Ved valg og ansettelse er det adgang til å stemme blankt
3. Om inhabilitet gjelder reglene i forvaltningsloven kap. II, med følgende særregler:
 - a. Inhabilitet inntreffer ikke ved valg til offentlige tillitsverv eller ved fastsetting av godtgjøring o.l. for slike verv.
 - b. Kommunalt og fylkeskommunalt ansatte som i denne egenskap har medvirket ved tilretteleggelsen av grunnlaget for en avgjørelse, eller ved tidligere avgjørelse i samme sak, skal alltid anses som inhabile når saken behandles i folkevalgt organ. Ved behandling av årsbudsjett, økonomiplan, kommuneplan, regional planstrategi og regional plan gjelder ikke første punktum.
 - c. Ved behandling av klager etter forvaltningsloven § 28 andre ledd er ansatte eller folkevalgte som var med på å treffe det påklagede vedtak, eller som medvirket ved tilretteleggelsen av grunnlaget for dette, inhabile ved klageinstansens behandling av saken og ved tilretteleggelsen av saken for klageinstansen. Er en overordnet ansatt inhabil i en

sak, kan direkte underordnet ansatt ikke delta ved klageinstansens behandling av saken, eller ved tilretteleggelsen av saken for klageinstansen.

4. Vedkommende organ kan frita et medlem fra å delta ved behandlingen av en sak når han eller hun ber om det før saken tas opp til behandling, og vektige personlige grunner tilsier dette.

5. Kommunestyret og fylkestinget skal selv fastsette et reglement for de folkevalgtes rett til innsyn i saksdokumenter og til informasjon om saker som er under behandling.

§77 nr. 2. Utelukket fra valg til kontrollutvalget

Utelukket fra valg er ordfører, fylkesordfører, varaordfører, medlem og varamedlem av formannskap og fylkesutvalg, medlem og varamedlem av kommunal eller fylkeskommunal nemnd med beslutningsmyndighet, medlem av kommuneråd eller fylkesråd, [*medlem og varamedlem av kommunestyrekomite og fylkestingskomite etter § 10a*]* og ansatte i kommunen eller fylkeskommunen.

*i kraft fra 1.11.2015

§ 80 a. Representasjon av begge kjønn i styret for aksjeselskap der kommuner/ fylkeskommuner eier minst to tredeler av aksjene

1. Reglene i aksjeloven § 20-6 om representasjon av begge kjønn i styret gjelder tilsvarende for aksjeselskap hvor kommuner og fylkeskommuner til sammen eier minst to tredeler av aksjene i selskapet. Departementet kan gi forskrifter om at reglene i første punktum også skal gjelde for aksjeselskaper som eies av kommuner eller fylkeskommuner med under to tredeler, når resten av selskapet er eid av staten eller selskaper som direkte eller indirekte, er heleid av staten.

2. For å legge til rette for at valget oppfyller kravene i nr. 1 kan departementet gi forskrift om den nærmere gjennomføringen av valget av styremedlemmer som velges av og blant de ansatte, jf. aksjeloven § 6-4, herunder også eventuelt i selskaper som nevnt i nr. 1 annet punktum.

Forvaltningslova

§ 6. Habilitetskrav

En offentlig tjenestemann er ugild til å tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse eller til å treffe avgjørelse i en forvaltningssak

a) når han selv er part i saken;

b) når han er i slekt eller svogerskap med en part i opp- eller nedstigende eller i sidelinje så når som søsken;

c) når han er eller har vært gift med eller er forlovet med eller er fosterfar, fostermor eller fosterbarn til en part;

d) når han er verge eller fullmektig for en part eller har vært verge eller fullmektig for en part etter at saken begynte;

e) når han leder eller har ledende stilling i, eller er medlem av styret eller bedriftsforsamling for

1. et samvirkeforetak, eller en forening, sparebank eller stiftelse som er part i saken, eller

2. et selskap som er part i saken. Dette gjelder likevel ikke for person som utfører tjeneste eller arbeid for et selskap som er fullt ut offentlig eid og dette selskapet, alene eller sammen med andre tilsvarende selskaper eller det offentlige, fullt ut eier selskapet som er part i saken.

Likewise er han ugild når andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet; blant annet skal legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til. Det skal også legges vekt på om ugildhetsinnsigelse er reist av en part

Er den overordnede tjenestemann ugild, kan avgjørelse i saken heller ikke treffes av en direkte underordnet tjenestemann i samme forvaltningsorgan.

Ugildhetsreglene får ikke anvendelse dersom det er åpenbart at tjenestemannens tilknytning til saken eller partene ikke vil kunne påvirke hans standpunkt og verken offentlige eller private interesser tilsier at han viker sete.

Rekkevidden av annet og fjerde ledd kan fastlegges nærmere ved forskrifter som gis av Kongen.

VEDLEGG 2

Døme på valoppgjer ved forholdsval til formannskap/fylkesutval og nemnder

Døme 1

Kommunestyret har 45 representantar. Det skal veljas ei nemnd med 13 medlemmer. 6 lister (A, B, C, D, E og F) stiller ved valet. Dei får i same følgd 18, 14, 7, 3, 2 og 1 røyst(er).

Valoppgjeret vil bli slik

Divisjon med:	1	2	3	4	5	6	7
A	18	9,0	6,0	4,5	3,6	3,0	2,57
B	14	7,0	4,66	3,5	2,8	2,33	2,0
C	7	3,5	2,33	1,75	1,4	1,16	1,0
D	3	1,5	1,0	0,75	0,6	0,5	
E	2	1,0	0,66				
F	1	0,5	0,33				

Fordelinga i nemnda blir slik:

A: 6 representantar

B: 4 representantar

C: 2 representantar

D: 1 representant

B er nærast til å ta eit mandat. D har sistemandatet på grunn av lågare røystetal enn A.

Døme 2

Kommunestyret har 25 representantar. Det skal veljast ei nemnd med 7 medlemmer. 4 lister (A, B, C og D) stiller ved valet. Dei får i same følgd 13, 5, 4 og 3 røyster.

Valgoppgjeret vil bli slik:

Divisjon med:	1	2	3	4	5	6
A	13	6,5	4,33	3,25	2,6	2,16
B	5	2,5	1,66	1,25	1,0	0,83
C	4	2,0	1,33	1,00	0,8	0,66
D	3	1,5	1,0	0,75	0,6	0,5

Fordelingen i nemnda blir slik:

A: 4 representantar

B: 1 representant

C: 1 representant

D: 1 representant

D har sistemandatet.

A er nærast til å ta mandat.

Saksfremlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Kommunestyret	52/15	22.10.2015

Valg av ordfører og varaordfører for perioden 2015-2019

Vedlegg:

- 1 Rundskriv KMD - valg av formannskap, ordfører, varaordfører mm

Rådmannens innstilling til vedtak:

Hjemmel for vedtak:

Kommunelovens §§ 9, 17, 38 jfr 35.3

Saksutredning:

Ordfører og varaordfører skal velges i det konstituerende møte, og velges for hele valgperioden. Valgbare til verv som ordfører og varaordfører er faste medlemmer av formannskapet.

Valg av leder og nestleder for folkevalgte organ holdes som flertallsvalg jfr K.lovens § 35.3.

Den som har hatt vervet som ordfører eller varaordfører siste fire år kan nekte valg til begge verv. Krav om fritak må fremmes før valget.

Den som velges etter bare en avstemning må ha fått flertall, dvs mer enn 50 % av stemmene i første runde. Blanke stemmer skal også regnes med når en avgjør om flertallskravet er oppfylt. Dersom ingen har tilstrekkelig stemmetall, skal det avholdes ny avstemning. Alle kandidater, også de som ikke fikk stemmer ved første avstemning skal være med i den nye avstemningen. Kommunestyret kan ikke vedta at den andre avstemningen skal avholdes bare mellom to eller flere av de som fikk fleste stemmer ved første gangs avstemning.

Ved andre gangs avstemning er den som får *enkelt flertall* valgt, dvs flest stemmer. Har to eller tre kandidater fått like mange stemmer ved denne avstemningen må valget bli avgjort ved loddtrekning mellom disse.

Det er anledning til å holde uforpliktende prøveavstemninger, og det er anledning til å trekke kandidater før en går til formelle valg. Prøvevalg kan ikke regnes som en gyldig førsteavstemning etter reglene i loven.

Ordfører og varaordfører trer i funksjon så snart de er valgt.

Konklusjon / tilråding:

Leka, _____

Helge Thorsen
rådmann

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Rundskriv

Nr.

Vår ref

Dato

15/2262 - 6

03.09.2015

Val av formannskap/fylkesutval, ordfører/fylkesordfører, varaordfører m.m

INNLEIING

Kommunar og fylkeskommunar skal i haust velje ei rekkje organ.

Kommunelova § 17 omhandlar det første møtet – det konstituerande møtet - i dei nyvalde kommunestyre og fylkesting. Nokre val skal haldast i dette møtet. Andre kan haldast i dette møtet, eller i eit seinare møte.

Departementet vil i dette rundskrivet orientere om dei lovreglane som gjeld for val av folkevalde organ.

I kapittel 1 er innhaldet i kommunelova § 17 nærare omtala. Val av formannskap og fylkesutval og reglane om framgangsmåten ved valet blir omtala i kapittel 2. I kapittel 3 blir reglane for val av (eventuelt) kommuneråd og fylkesråd omtala, saman med reglane om utpeiking av leiar og medlemmer av rådet. Kapittel 4 tar for seg val av ordfører eller fylkesordfører og varaordfører. I kapittel 5 blir omtala val av kontrollutval. Kapittel 6 omtalar reglane for val av andre folkevalde organ. Kapittel 7 gjeld val av komitear på kommunalt og fylkeskommunalt nivå. Kapittel 8 omhandlar reglane i kommunelova § 80 a om val av styre for kommunale og fylkeskommunale aksjeselskap omtala. I dette kapitlet blir òg reglane om inhabilitet for styremedlemmer omtala. Kapittel 9 omhandlar spørsmålet om kva for verknader det får når eit vedtak er gjort av eit organ som ikkje er samansett i samsvar med reglane om kjønnsbalanse i kommunelova. Kapittel 10 innheld ei orientering om reglane i kommunelova som gjeld møte-offentlegheit. I kapittel 11 blir føresegnene om delegeringsreglement og innstillingsrett omtala. Kapittel 12 gir ei orientering om prosedyrane rundt val og konstituering av nytt kommunestyre ved samanslåing av kommunar.

Val skal haldast som forholdsval dersom ein medlem av kommunestyret/fylkestinget krev det, og elles som avtaleval, jf. kommunelova § 8 nr. 2 og § 35 nr. 4. Dei nærare reglane om gjennomføringa av vala finn ein i kommunelova §§ 36–37 og § 38a.

Som vedlegg 1 i rundskrivet er det tatt inn kopi av dei føresegnene i kommunelova som gjeld val av folkevalde organ, saman med føresegnene om møteoffentlegheit og andre viktige føresegner i kommunelova.

I vedlegg 2 er det tatt inn døme på valoppgjer ved forholdsval.

Med helsing

Siri Halvorsen (e.f.)
avdelingsdirektør

Steinar Dalbakk
rådgjevar

INNHALD

Kapitel	Tittel	Side
<i>1</i>	<i>Nærare om det konstituerande møtet</i>	<i>5</i>
<i>2</i>	<i>Val av formannskap/fylkesutval</i>	<i>6</i>
<i>2.1</i>	<i>Aktuelle lovreglar</i>	<i>6</i>
<i>2.2</i>	<i>Valtidspunkt</i>	<i>6</i>
<i>2.3</i>	<i>Kven er valbare?</i>	<i>6</i>
<i>2.4</i>	<i>Kven kan krevje seg fritatt?</i>	<i>6</i>
<i>2.5</i>	<i>Forholdstalsval</i>	<i>6</i>
<i>2.6</i>	<i>Avtaleval</i>	<i>9</i>
<i>2.7</i>	<i>Opprykk og nyval</i>	<i>12</i>
<i>2.8</i>	<i>Retting av feil ved valet</i>	<i>13</i>
<i>2.9</i>	<i>Kva skjer dersom ein medlem/varamedlem melder seg ut av det partiet han/ho er vald for?</i>	<i>13</i>
<i>3</i>	<i>Parlamentarisme. Val av kommuneråd og fylkesråd. Utpeiking av kommunerådsleiar/fylkerådsleiar og medlemmer av rådet</i>	<i>15</i>
<i>3.1</i>	<i>Aktuelle lovreglar</i>	<i>15</i>
<i>3.2</i>	<i>Val av kommuneråd/fylkesråd</i>	<i>15</i>
<i>3.2.1</i>	<i>Valtidspunkt</i>	<i>15</i>
<i>3.2.2</i>	<i>Kven er valbare?</i>	<i>15</i>
<i>3.2.3</i>	<i>Kven kan krevje seg fritatt?</i>	<i>15</i>
<i>3.2.4</i>	<i>Kven er utelukka?</i>	<i>16</i>
<i>3.2.5</i>	<i>Fleirtalsval</i>	<i>16</i>
<i>3.2.6</i>	<i>Skifte av råd i valperioden</i>	<i>17</i>
<i>3.2.7</i>	<i>Uttreden frå andre verv medan ein er medlem av rådet</i>	<i>17</i>
<i>3.2.8</i>	<i>Retting av feil ved valet</i>	<i>17</i>
<i>3.3</i>	<i>Utpeiking av kommunerådsleiar/fylkesrådsleiar og medlemmer av rådet</i>	<i>17</i>
<i>4</i>	<i>Val av ordførar/fylkesordførar og varaordførar</i>	<i>19</i>
<i>4.1</i>	<i>Aktuelle lovreglar</i>	<i>19</i>
<i>4.2</i>	<i>Valperiode</i>	<i>19</i>
<i>4.3</i>	<i>Kven er valbare?</i>	<i>19</i>
<i>4.4</i>	<i>Kven kan krevje seg fritatt?</i>	<i>19</i>
<i>4.5</i>	<i>Framgangsmåten ved valet</i>	<i>19</i>
<i>4.6</i>	<i>Retting av feil ved valet</i>	<i>20</i>
<i>5</i>	<i>Val av kontrollutval</i>	<i>21</i>
<i>5.1</i>	<i>Aktuelle lovreglar</i>	<i>21</i>
<i>5.2</i>	<i>Valtidspunkt</i>	<i>21</i>
<i>5.3</i>	<i>Kven er utelukka?</i>	<i>22</i>
<i>5.4</i>	<i>Kan eit fleirtal i kommunestyret/fylkestinget fastsetje kven som skal vere mindretalet sin representant i utvalet?</i>	<i>22</i>
<i>5.5</i>	<i>Opne møte i kontrollutvalet</i>	<i>23</i>

6	<i>Val av faste utval m.m.</i>	24
6.1	<i>Aktuelle lovreglar</i>	24
6.2	<i>Valtidspunkt</i>	25
6.3	<i>Valperiode</i>	25
6.4	<i>Kven er valbare?</i>	25
6.5	<i>Kven er utelukka?</i>	26
6.6	<i>Kven kan krevje seg fritatt?</i>	28
6.7	<i>Framgangsmåten ved valet</i>	28
6.8	<i>Suppleringsval</i>	28
6.9	<i>Retting av feil ved valet</i>	29
7	<i>Komitear på kommunalt og fylkeskommunalt nivå</i>	30
7.1	<i>Kommunestyrekomitear og fylkestingskomitear</i>	30
7.2	<i>Ad-hoc komitear</i>	31
8	<i>Val av styre for kommunalt/fylkeskommunalt åtte aksjeselskap</i>	32
8.1	<i>Valreglane</i>	32
8.2	<i>Om inhabilitet for styremedlemmer</i>	32
9	<i>Verknader av at eit organ som ikkje er samansett i samsvar med reglane om kjønnsbalanse treffer vedtak</i>	34
10	<i>Møteoffentlegheit i folkevalde organ</i>	35
10.1	<i>Innleiing</i>	35
10.2	<i>Hovudinnhaldet i lovreglane</i>	35
10.3	<i>Møteprinsippet (§ 30 nr. 1)</i>	35
10.4	<i>Prinsippet om møteoffentlegheit (§ 31 nr. 1)</i>	36
10.5	<i>Teieplikt som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 2)</i>	36
10.6	<i>Personalsaker som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 3)</i>	36
10.7	<i>Personvern som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 4)</i>	36
10.8	<i>Tungtvegande offentlege interesser som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 5)</i>	36
10.9	<i>Prosedyrereglar mv.</i>	37
11	<i>Vedtak om delegeringsreglement og innstillingsrett</i>	38
12	<i>Val og konstituering av nytt kommunestyre ved samanslåing av kommunar</i>	39
	Vedlegg	
1.	<i>Oversyn over aktuelle føresegner i kommunelova og forvaltningslova</i>	41
	<i>Kommunelova</i>	41
	<i>Forvaltningslova (§ 6. Habilitetskrav)</i>	49
2	<i>Døme på valoppgjer ved forholdssval</i>	50

1 NÆRARE OM DET KOSTITUERANDE MØTET

Dei nyvalde kommunestyra og fylkestinga skal kome saman til konstituerande møte innan utgangen av oktober.

Som første sak skal kommunestyret avgjere om kommunestyrevalet er gyldig. Har kommunen halde direkte val til kommunedelsutval, avgjer kommunestyret om dette er gyldig før ein gjer andre val.

Fylkestinget si første sak er å ta stilling til om fylkestingsvalet er gyldig.

Kommunestyret skal velje

- formannskap,
- ordførar og varaordførar
- kontrollutval

i det konstituerande møtet

Val av eventuelt kommuneråd skal òg finne stad i det konstituerande møtet ved vidareføring av parlamentarisk styringsform. Vedtak om innføring av parlamentarisme kan tidlegast bli fatta på det nyvalde kommunestyret eller fylkestinget sitt konstituerande møte, jf. kommunelova § 18 nr. 2.

Val av andre folkevalde organ bør i fylgje lova § 17 óg haldast i det konstituerande møtet. Det er imidlertid ikkje noko krav at så skjer.

Fylkestinget skal velje

- fylkesutval
- fylkesordførar og varaordførar
- kontrollutval

i det konstituerande møtet

Val av eventuelt fylkesråd skal òg finne stad i det konstituerande møtet ved vidareføring av parlamentarisk styringsform. Vedtak om innføring av parlamentarisme kan tidlegast bli fatta på det nyvalde fylkestinget sitt konstituerande møte, jf. kommunelova § 18 nr. 2.

Val av andre folkevalde organ bør i fylgje lova § 17 óg haldast i det konstituerande møtet. Det er imidlertid ikkje noko krav at så skjer.

2 VAL AV FORMANNSKAP/FYLKESUTVAL

2.1. Aktuelle lovreglar

Kommunelova § 8 nr. 1 inneheld reglar om medlemstal i formannskapet/fylkesutvalet. Kven som er utelukka frå val, og kven som kan krevje seg fritatt, går fram av § 14.

Lova § 8 nr. 2 fastset at valet skal haldast som forholdsval når minst ein medlem krev det, og elles som avtaleval. Føresegnene om gjennomføringa av valet er tatt inn i kommunelova §§ 36–37 (forholdsval) og § 38 a (avtaleval).

2.2 Valtidspunkt

Val av formannskap/fylkesutval skal skje i kommunestyret/fylkestinget sitt *konstituerande* møte, som skal haldast innan utgangen av oktober månad, jf. kommunelova § 17 nr. 1 og 2. Vallova § 13-4 (1) fastset at det nyvalde kommunestyret/fylkestinget avgjer om valet er gyldig. Kommunelova § 17 nr. 2 slår fast at kommunestyret/fylkestinget som første sak i det konstituerande møtet skal ta stilling til om valet er gyldig. Dersom kommunen har halde direkte val til kommunedelsutval, avgjer kommunestyret òg om dette valet er gyldig før det blir gjort andre val.

2.3 Kven er valbare?

Det er berre dei *faste* medlemmene i kommunestyret/fylkestinget som kan veljast til formannskapet/fylkesutvalet, jf. kommunelova § 8 nr. 1. Varamedlemmene er ikkje valbare.

2.4 Kven kan krevje seg fritatt?

Følgjande personar kan krevje seg fritatt frå val til formannskapet/fylkesutvalet, jf. kommunelova § 14 nr. 1 bokstav c:

- Personar som har gjort teneste som medlem av vedkomande organ dei siste fire åra. Føresegna må bli forstått slik at varamedlem som har rykt opp som fast medlem av formannskap/fylkesutval i løpet av valperioden, ikkje kan krevje seg fritatt.
- Personar som er medlem av eit parti som er registrert etter partilova kapittel 5, dersom listeframlegget ikkje er satt fram av dette partiet.

Kommunelova § 36 nr. 3 pålegg det partiet eller den grupperinga som set fram listeframlegget å innhente samtykke frå kandidatar som kan krevje seg fritatt frå val. Departementet antek at ein kandidat kan krevje fritak *etter* valet, dersom vedkomande ikkje har gitt eit slikt samtykke som fastsett i § 36 nr. 3.

2.5 Forholdssval

Valet skal haldast som forholdsval når det blir kravd av minst ein medlem, jf. kommunelova § 8 nr. 2. Føresegner om forholdsval finn ein i kommunelova §§ 36 (listeframlegg) og 37 (valoppgjjer).

Innlevering av listeframlegg

Valet skjer på grunnlag av lister med framlegg til kandidatar, jf. kommunelova § 36 nr. 1. Lova set ingen frist for innlevering av listeframlegg. Dette inneber at listeframlegg kan leggast fram heilt til det tidspunkt møteleiaren seier at ein skal gå til røysting.

Det er berre dei *partia* eller *grupperingane* som er representerte i det *veljande organet* (kommunestyret/fylkestinget) som har rett til å stille liste. Eit parti eller ei gruppering kan berre levere inn *eitt* listeframlegg. Dersom det blir sett fram to ulike listeframlegg som begge inneheld kandidatar frå same parti/gruppering, kan berre eitt av dei bli godkjent.

Det er det einskilde parti/den einskilde grupperinga som sjølv må ta stilling til kva for eit framlegg som skal gjelde. Ved intern usemje vil det vere det alternativet som får størst oppslutning i partiet/gruppa som blir partiet/gruppa sitt offisielle listeframlegg. I utgangspunktet har alle representantar som er valde inn på lista, rett til å ta del i avgjerda om korleis partiet/grupperinga sitt listeframlegg skal se ut. Personar som har meldt seg ut av partiet eller som er blitt ekskludert, vil likevel ikkje ha rett til å ta del i denne prosessen. Medlemmer av organet som ikkje lenger representerer eit parti eller ei gruppering, vil i høve til desse føresegnene må bli sett på som ei ny gruppering (eventuelt fleire grupperingar), og kan difor stille egne listeframlegg.

Kandidatar frå eit parti eller ei gruppering kan berre bli ført opp på listeframlegg som blir levert inn av dette partiet eller denne grupperinga, eventuelt på ei fellesliste som blir levert inn av fleire parti eller grupperingar.

Overskrift

Kommunelova inneheld ikkje noko krav om overskrift på listeframlegget. Etter departementet si oppfatning *bør* likevel lista ha ei overskrift som viser kva for gruppering(ar) som står bak framlegget.

Talet på kandidatnamn

Kvar liste kan innehalde inntil dobbelt så mange *forskjellige* namn som det skal veljast medlemmer til organet. Dette inneber at det ikkje er høve til å kumulere kandidatar.

Kjønnsmessig representasjon

Kommunelova § 36 nr. 2 fastset følgjande krav til listeframlegga når det gjeld fordeling av kvinner og menn:

- Skal det veljast *to eller tre medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert på den einskilde liste.
- Skal det velges *fire eller fem medlemmer*, skal *hvert kjønn* være representert *med minst to*.
- Skal det veljast *seks til åtte medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert *med minst tre*.
- Skal det veljast *ni medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert *med minst fire*.
- Skal det veljast *fleire enn ni medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert *med minst 40 prosent*.

Ved val til folkevalde organ som etter lova berre består av medlemmer av kommunestyre eller fylkesting, og ved val av arbeidsutval for folkevalde organ, skal desse reglane følgjast så langt det er mogeleg.

Formannskapet/fylkesutvalet skal bestå av minimum fem medlemmer. Det vil vere talet på medlemmene i det einskilde organ som avgjer kor mange representantar frå kvart kjønn som skal førast opp på listeframlegga. Ved val av formannskap og fylkesutval, som *etter lova*

berre skal bestå av medlemmer av kommunestyre eller fylkesting, skal reglane om kjønns-
messig representasjon følgjast *så langt det er mogeleg*. Kravet til kjønnsmessig representasjon
på listeframlegga gjeld soleis *ikkje* absolutt ved val til formannskap og fylkesutval. Dei som
set fram listeframlegga plikter likevel å oppfylle kravet om kjønnsrepresentasjon så langt det
er mogeleg også ved desse vala.

Krava i lova om at begge kjønn skal vere representert gjeld i dei tilfella der det finst både
mannlege og kvinnelege kandidatar. Dersom det skal veljast 7 medlemmer, må listeforslaget
innehalde minst 3 menn og 3 kvinner blant kandidatane. Dette vil ikkje vere mogeleg dersom
partiet/gruppa består av 8 menn og 2 kvinner. I og med at føresegna skal følgjast så langt det
er mogeleg, vil listeframlegget måtte innehalde 5 menn og 2 kvinner.

Det er ikke fastsett krav til plassering av kandidatane på lista. Eventuell opprykk finn stad ved
valoppgjæret etter føresegnene i kommunelova § 37 nr. 3.

Sjå vidare om kjønnsmessig representasjon under pkt. 2.7 om val av varamedlemmer og
utskifting av medlemmer i formannskap/fylkesutval i løpet av valperioden.

Underskrift på listeframlegg

Listeframlegget skal vere underskrive av minst éin medlem av det partiet eller den
grupperinga som står bak listeframlegget. Ved ei fellesliste må listeframlegget vere under-
skrive av minst éin representant for kvart parti/kvar gruppering som står bak listeframlegget.
Den eller dei som skriv under må vere medlem av det veljande organet. Det er berre høve til å
skrive under på eitt listeframlegg, og ingen kan vere kandidat på meir enn éi liste.

Møteleiaren sin funksjon - godkjenning av listene

Departementet meiner at møteleiaren uoppfordra bør informere om dei føresegnene som gjeld
for valet. Dersom eit medlem av forsamlinga ber om at det blir gitt slik informasjon, har
møteleiaren plikt til å etterkomme oppmodinga. Departementet meiner dette må følgje av dei
vanlege prinsippa for møteleiing.

Møteleiaren har ansvaret for at listene er i samsvar med lova og skal gjere dei som står bak
framlegga oppmerksame på eventuelle manglar ved framlegga. Blir desse ikkje retta, må ein
avvise framlegget. Dersom nokon reiser protest mot avgjerdene til møteleiaren, skal for-
samlinga avgjere spørsmålet med alminneleg fleirtal.

Røystinga

Røystinga skal skje skriftleg og med bruk av røystesetlar. Det er høve til å røyste blankt, jf.
kommunelova § 40 nr. 2.

Ein kan gjere følgjande endringar på røystesetlane:

- stryke kandidatnamn
- endre rekkefølga på kandidatane

Det er ikkje høve til å føre opp kandidatar frå andre lister. Det er heller ikkje høve til å føre
opp kandidatar som ikkje står på noko listeframlegg, jf. kommunelova § 37 nr. 2 siste ledd.
Det fører likevel ikkje til at det er ugyldig. Ein ser berre bort frå desse namna ved oppteljinga.

Valoppgjær

Valoppgjæret blir gjort av den veljande forsamlinga. Det vil seie av kommunestyret ved val

av formannskapet og av fylkestinget ved val av fylkesutvalet, etter føresegnene i kommunelova § 37.

Oppteljing

Oppteljinga går føre seg ved at ein registrerer kor mange røyster (røystesetlar, ikkje listerøyster) den einskilte lista har fått.

Mandatberekning

Mandatberekninga går føre seg på denne måten:

Ein skal dividere røystetala for kvar liste med delingstala 1, 2, 3, 4, 5 osv. (den såkalla d'Hondts metode). Representantplassane blir deretter fordelt til dei listene som har dei største kvotientane. Har fleire lister same kvotient, går plassen til den lista som har det største røystetalet. Har fleire lister det same røystetalet, blir valet avgjort ved loddtrekking.

Ein må gjere så mange divisjonar at ein er sikker på at ein har funne fram til dei største kvotientane. Nokre døme på valoppgjer er tatt inn som vedlegg 2 til rundskrivet.

Kandidatkåring

Føresegnene om kandidatkåringa er tatt inn i kommunelova § 37 nr. 2 og går føre seg slik:

Når det er avgjort kor mange representantplassar ei liste vil få, skal ein foreta ei ny røysteoppteljing for *kandidatane* på lista. Først tel ein dei namna som står som nr. 1 på røystesetlane. Den kandidaten som får flest røyster ved denne oppteljinga er vald. Skal lista ha meir enn ein plass, tel ein deretter opp dei namna som står som nr. 2 på røystesetlane. Den kandidaten er vald som får flest røyster ved dei to oppteljingane, når ein ser bort frå den allereie valde. På same måten held ein fram til alle plassar lista skal ha, er fordelt, med dei modifikasjonane som følgjer av føresegnene om kjønnsmessig representasjon i § 37 nr. 3, sjå nedanfor. Dersom fleire kandidatar har fått like mange røyster, er den vald som står først i rekkjefølgja på lista.

Så langt det er mogeleg, skal kvar liste bli tildelt så mange varamedlemmer som ho får medlemmer, med tillegg av to, jf. § 37 nr. 4. Varamedlemsplassane blir fordelte ved at ein held fram oppteljinga på same måten som for medlemmene.

Kjønnsmessig representasjon

Det følgjer av føresegnene om kjønnsbalanse i § 37 nr. 3, jf. § 36 nr. 2, at ein må foreta endringar dersom krava i lova ikkje er oppfylde. Ein må her sjå på den gruppa den *einskilte lista har fått vald inn, og ikkje på organet samla*. Dette inneber følgjande:

Har lista fått *to eller tre medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert. Har lista fått *fire eller fem medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst to*. Har lista fått *seks til åtte medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst tre*. Har lista fått *ni medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst fire*, og har lista fått *fleire enn ni medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst 40 prosent*.

Sidan formannskapet/fylkesutvalet berre skal bestå av medlemmer frå kommunestyre eller fylkesting, skal desse føresegnene følgjast så langt det er mogeleg.

Dersom det står kandidatar frå det underrepresenterte kjønn lenger ned på lista, skal desse *rykke opp i det omfang det er naudsynt* for å tilfredsstille krava til kjønnsmessig balanse.

2.6 Avtaleval

Dersom formannskap/fylkesutval ikkje veljast ved forholdsval, blir valet halde som *avtaleval* etter føresegnene i kommunelova § 38 a.

Ved avtaleval gjeld følgjande reglar:

Samrøystes vedtak

Framgangsmåten er avhengig av oppslutnad frå ei *samrøystes* forsamling. Dersom ein medlem krev forholdsval, må valet haldast etter dei reglane som er omtalt foran i punkt 2.5. Fleirtalet kan *ikkje* avvise eit krav om forholdstalsval.

Innstilling

Det blir lagt fram ei innstilling med forslag på kandidatar. Dette kan til dømes gjennomførast på den måten at ei valnemnd som er sett ned av kommunestyret eller fylkestinget legg fram eit forslag til personsamansetjing i formannskapet eller fylkesutvalet. Forslaget er laga på bakgrunn av ein avtale mellom gruppene i kommunestyret eller fylkestinget, der ein legg til grunn at ei gruppe får ein representasjon som svarar til forholdstalsprinsippet – eventuelt sett i samanheng med fordelinga av medlemsplassar i øvrige folkevalde organ. Innstillinga frå valnemnda skal splittast opp, slik at ein nemner medlemmer og varamedlemmer frå kvar gruppe, med parti- eller gruppenemning. Varamedlemmene blir dermed ikkje varamedlemmer for andre enn dei faste medlemmene frå vedkomande gruppe.

Røysting og valoppgjer. Kjønnssbalanse

Innstillinga må vedtakast samrøystes.

Ved avtaleval stiller kommunelova § 38 a nr. 3 krav om at det skal vere *kjønnsmessig balanse mellom dei medlemmene som blir valde, når ein ser på organet under eitt*. Dette inneber følgjande:

Der formannskapet/fylkesutvalget har *fem* medlemmer, skal *kvalt kjønn* i utgangspunktet vere representert med *minst to*. Der formannskapet/fylkesutvalget har *sju* medlemmer, skal *kvalt kjønn* i utgangspunktet vere representert med *minst tre*. Der formannskapet/fylkesutvalget har *ni* medlemmer, skal *kvalt kjønn* i utgangspunktet vere representert med *minst fire*. Der formannskapet/fylkesutvalget har *fleire enn ni* medlemmer, skal *kvalt kjønn* i utgangspunktet vere representert med *minst 40 prosent*

Formannskapet/fylkesutvalet skal ifølgje kommunelova berre ha medlemmer frå kommunestyret/ fylkestinget. Difor fastset lova § 38 a nr. 3, siste punktum, at reglane om kjønnsmessig samansetjing skal følgjast *så langt det er mogeleg*. Dette inneber at krava om representasjon frå begge kjønn ikkje gjeld *absolutt* ved val til formannskap og fylkesutval. At kravet likevel gjeld *så langt det er mogeleg* medfører at ein må kvotere inn personar frå det underrepresenterte kjønn, såframt det er nokon som kan veljast, uavhengig av kva for parti eller gruppering dei representerer. Vi viser til pkt. 2.8. om utskifting av medlemmer til formannskapet/fylkesutvalg etter kommunelova § 16 nr. 2.

Reglane om kjønnsmessig balanse mellom dei som blir valde som medlemmer av formannskapet/fylkesutvalet gjeld tilsvarande for varamedlemmene.

Innstillinga kan til dømes se ut slik når det skal veljast eit formannskap med sju medlemmer (lista er fiktiv og berre til illustrasjon):

Medlemmer	Varamedlemmer:
Hans Olsen, Arbeiderpartiet Liv Pedersen, Arbeiderpartiet Karl Nilsen, Arbeiderpartiet	Trine Vik, Arbeiderpartiet Ole Andresen, Arbeiderpartiet Hjalmar Lunde, Arbeiderpartiet Kari Olsen, Arbeiderpartiet Eva Nilsen, Arbeiderpartiet
Fredrik Lange, Høyre Kristine Lund, Høyre	Iver Ramm, Høyre Hanne Svendsen, Høyre Richard Os, Høyre Anne Bergli, Høyre
Knut Fredriksen, Fremskrittspartiet	Per Strøm, Fremskrittspartiet Frank Aakre, Fremskrittspartiet Stein Lind, Fremskrittspartiet
Berit Holm, Sosialistisk Venstreparti	Tone Green, Sosialistisk Venstreparti Liv Pedersen, Sosialistisk Venstreparti Hanne Aall, Sosialistisk Venstreparti

Her er det fire menn og tre kvinner blant medlemmene. Kravet i lova om minst tre av kvart kjønn er oppfylt. Av dei 15 varamedlemmene er det sju menn og åtte kvinner. Det følgjer av lova at det av vararepresentantane skal vere minst 40 prosent av kvart kjønn, av di det er 15 vararepresentantar i alt. Dette kravet er oppfylt, det er ikkje i strid med lova at eit parti har berre menn, og eit anna har berre kvinner, i gruppa av varamedlemmer.

Kan ein velje felles vararepresentantar for heile organet, når valet blir gjort som avtaleval?

Det følgjer av lova § 38 a nr. 2 at innstillinga til val av folkevalde organ skal innehalde så mange namn som svarar til talet på medlemmer i organet, med nemning av den gruppa medlemmene høyrer til. I tillegg kan innstillinga innehalde så mange vararepresentantar *for kvar gruppe*, som svarar til det talet medlemmer gruppa skal ha, med tillegg av to.

Departementet har fått spørsmål om det er høve til å ha ei felles vararepresentantliste for heile utvalet. Vararepresentantane vil då ikkje bli knytta til ei gruppe, men vere vararepresentantar for heile organet. Ved forfall vil då den vararepresentanten som står først på lista bli kalla inn, utan omsyn til kva for gruppe som har forfall. Bakgrunnen for ei slik ordning kan vere at vil sikre større stabilitet ved at *ein* vararepresentant i realiteten blir fast møtande ved forfall. Denne ordninga svarar i realiteten til ordninga med fleirtalsval som blei oppheva i 2006, samstundes med vedtakinga av reglane om avtaleval.

I forarbeida til lovendringane uttalar departementet (Ot.prp. nr. 96 (2005 – 2006) side 60:

*”I høringsnotatet uttalte departementet:
«Dersom det blir lovfestet regler om avtalevalg, vil det etter departementets syn være lite behov for regler om tradisjonelt flertallsvalg av nemnder. Departementet foreslår ikke noen endring av bestemmelsene i kommuneloven § 35 nr. 4 og § 38 i dette høringsnotatet. Med mindre det kommer innvendinger i høringsrunden, vil imidlertid departementet vurdere å foreslå at adgangen til å velge nemnder ved «rent» flertallsvalg oppheves når odelstingsproposisjonen om endringer i kommuneloven blir lagt frem.»*

Det er ikke kommet noen høringsuttalelser som går inn for å opprettholde prinsippet om flertallsvalg til folkevalgte organ. Departementet vil derfor fremme forslag om at denne valgformen oppheves som et alternativ ved valg til folkevalgte organ. Flertallsvalg som valgform skal opprettholdes når det gjelder valg av leder/nestleder til folkevalgte organer og ansettelser, jf. loven § 35 nr. 3. Denne valgformen vil være aktuell også i andre situasjoner der det er snakk om å velge enkeltrepresentanter, for eksempel som kommunens representant i et organ utenfor kommunen eller ved suppleringsvalg til folkevalgte. Gjeldende § 38 endres i samsvar med dette.”

Departementet viser til dette. Vi finn at ei ordning der ein gjennomfører avtaleval med ei felles vararepresentantliste for heile organet ikkje vil vere i samsvar med reglane i lova § 38 a.

2.7 Opprykk og nyval

Etter kommunelova § 16 nr. 1 skal varamedlem kallast inn når eit medlem av formannskap eller fylkesutval har forfall til eit møte. Dersom organer er vald ved forholdsval, kallar ein inn varamedlem frå den gruppa der det er forfall.

Dersom eit medlem av formannskapet/fylkesutvalget går ut eller får varig forfall, skal det veljast nytt medlem, sjølv om det er valt varamedlem. Suppleringsval skal skje frå den same gruppa som den som trer ut, jf. lova § 16 nr. 3. Med gruppe meiner ein den gruppa som stiller til val av formannskap, ikke gruppe ved kommunestyrevalet. Dette gjer det mogeleg – dersom den som trer ut høyrer til ei gruppe som er basert på samarbeid mellom fleire parti ved forholdsval – å velje eitt nytt medlem frå det same partiet som den som går ut.

Prinsippet om kjønnsmessig representasjon gjeld òg ved *utskifting* av medlemmer av formannskapet/fylkesutvalet i valperioden. Føresegner om dette er tatt inn i kommunelova § 16 nr. 3. Den nye medlemmen skal kome frå det kjønn som er underrepresentert, dersom ikkje begge kjønn vil vere representert med minst 40 prosent etter utskiftinga. (Lovteksten sine krav til den kjønnsmessige samansetjinga er her utforma noko annleis enn det som gjeld ved det opphavlege valet, jf. § 37 nr. 3 og punkt 2.5 ovanfor.)

Krava om representasjon av begge kjønn gjeld her i høve til *heile organet*, ikkje i høve til den einskilde gruppa.

Dette dømet kan illustrere føreseгна:

Det er ni medlemmer i formannskapet: tre kvinner og seks menn. Ein mannleg representant får varig forfall, og det må haldast eit suppleringsval. Det følgjer av § 16 nr. 3 siste punktum at ein, dersom det er mogeleg, skal velje ei kvinne (frå den same gruppa som den som går ut), som blir den som går inn i formannskapet. Etter utskiftinga vil dermed formannskapet bestå av fire kvinner og fem menn.

Det følgjer av føreseгна at ein representant for det underrepresenterte kjønn skal tre inn ”så langt det er mulig”. Reservasjonen er naudsynt fordi val av medlemmer til formannskap og fylkesutval skjer på grunnlag av lovfastsett gjennomgåande representasjon. Det vil difor kunne oppstå tilfelle der det ikke finst nokre representantar for det underrepresenterte kjønn frå den aktuelle gruppa som kan erstatte medlemmet som går ut.

Føresegnene om representasjon frå begge kjønn gjeld g ved suppleringsval av varamedlemmer, jf. kommunelova § 16 nr. 5.

2.8 Retting av feil ved valet

Val av formannskap kan først inn for fylkesmannen og val av fylkesutval kan først inn for departementet etter reglane i kommunelova § 59. Ved ei slik lovlegheitsklage skal fylkesmannen/departementet oppheve vedtaket hvis det er gjort slike feil at det er *ugyldig*. Det vil seie at det er gjort feil som kan ha verka inn på resultatet av valet.

Dersom det er på det reine at valet er ugyldig, kan kommunestyret/fylkestinget på eiga hand erklære valet ugyldig og halde nytt val eller valoppgjjer. Det er då ikkje naudsynt å vente på avgjerda frå fylkesmannen/departementet. Det er likevel eit vilkår at valet må reknast for heilt eller delvis *ugyldig*. Forsamlinga kan ikkje fritt gjere om eit gyldig val, til dømes fordi nokon er misnøgd med resultatet.

Eit ugyldig val skal berre kjennast ugyldig så langt det er naudsynt for å rette den feilen som er gjort, i tråd med prinsippet i vallova § 13-2 (4). Dette inneber – ved forholdstalsval – at ikkje heile valet er ugyldig, dersom listeframlegga oppfyller krava i lova til representasjon av både kjønn, men plasseringa av kandidatane på listene har ført til at samansetjinga ikke fyller krava i kommunelova § 37 nr. 3 og 4. Valoppgjeret skal gjennomførast på nytt berre så langt det er naudsynt for å rette opp ei ulovleg kjønnsamansetjing. Dette skjer ved at ein bytter ut representantar for det kjønnet som er overrepresentert med representantar for det andre kjønnet. Dei øvrige representantane er lovleg valde. Dersom eitt eller fleire listeframlegg ikkje oppfyller kravet i kommunelova § 36 nr. 2 første og andre punktum, er heile valet ugyldig og det må haldast nytt val med lovlege lister. Ved valoppgjeret må ein sjå til at gruppene får ei samansetjing som oppfyller krava i lova.

Dersom eit val blir gjennomført som avtaleval, vil det vere ugyldig dersom kjønnsamansetjinga ikke er i samsvar med krava i lova § 38a.

2.9 Kva skjer dersom ein medlem/varamedlem melder seg ut av det partiet han/ho er vald for?

Det hender at ein medlem eller varamedlem til formannskapet (eller eit anna folkevald organ) melder seg ut av partiet, og inn i eit anna parti, eller vel å vere uavhengig. Kva konsekvensar vil dette få når det gjeld rett og plikt for vedkomande til å delta i møte, innkalling av varamedlem m.m.

Den som er vald inn i formannskapet har både rett og plikt til å delta i møte, uavhengig av partitilknyting, så lenge vedkomande ikkje misser valbarheita eller får fritak etter søknad. Dette følgjer av kommunelova § 40 nr. 1. Dersom vedkomande har forfall, skal vararepresentant kallast inn frå det partiet han/ho blei vald inn for, ikkje det partiet vedkomande har meldt seg inn i. Dette følgjer av kommunelova § 16 nr. 1.

Dersom ein vararepresentant har skifta parti, skal vedkomande kallast inn når det er forfall frå det partiet han/ho blei vald inn for, ikkje det partiet vedkomande no representerer.

Døme:

1. A er medlem i formannskapet i Lillevik kommune, vald inn for parti X. Han melder seg ut av X og inn i parti Y. Dersom A har forfall til eit møte, skal vararepresentant frå X kallast inn.

2. B er første varamedlem til formannskapet i Lillevik kommune, for parti X. Ho melder seg ut av X og inn i parti Y. Dersom ein av X sine representantar har forfall til eit møte, skal B kallast inn.

Reglane om møterett og -plikt, og innkalling av vararepresentantar er dei same som andre folkevalde organ.

Lova har ikkje føresegner om korleis ein skal nemne ein medlem/varamedlem som har skifta parti, når det gjeld innkalling til møte, protollering m.m. Dette er det opp til kvar kommune å fastsetje.

3 PARLAMENTARISME. VAL AV KOMMUNERÅD OG FYLKESRÅD. UTPEIKING AV KOMMUNERÅDSLEIAR/FYLKESRÅDSLEIAR OG MEDLEMMER AV RÅDET

3.1 Aktuelle lovreglar

Kommunelova har i kapittel 3 reglar om kommunal og fylkeskommunal parlamentarisme. Det er i tillegg tatt inn føresegner om parlamentarisme i flere einskildparagrafar i lova.

For dei kommunar og fylkeskommunar som har innført parlamentarisk styreform skal eit kommuneråd/fylkesråd erstatte formannskapet/fylkesutvalet. Rådet er òg den øvste administrative leiinga i kommunen/fylkeskommunen.

Kommunelova § 18 nr. 4 fastset at danning av kommuneråd/fylkesråd kan skje på ein av to måtar.

- Det haldast val av råd i medhald av § 19 i lova
- Ordføraren/fylkesordføraren utpeiker ein kandidat til å leie kommunerådet eller fylkesrådet. Denne får i oppdrag å danne råd. Dette går fram av § 19a i lova, som tok til å gjelde 1. juli 2012.

Kommunestyret/fylkestinget avgjer sjølv om danning av rådet skal skje ved val (jf. pkt 3.2) eller ved utpeiking frå leiaren av rådet (jf. pkt 3.3).

3.2 Val av kommuneråd/fylkesråd

3.2.1 Valtidspunkt

Ved *vidareføring* av parlamentarisk styreform skal det veljast eit kommuneråd/fylkesråd i det konstituerande møtet etter kommunestyre- og fylkestingsvalet, jf. kommunelova § 19 nr. 3.

Innføring av parlamentarisk styreform kan tidlegast bli vedteke på det nyvalde kommunestyret/fylkestinget sitt konstituerande møte, jf. kommunelova § 18 nr. 2. Vedtaket om parlamentarisk styre må vere gjort og sett i verk i løpet av *det andre året* i valperioden. Departementet har lagt til grunn at tidspunktet for vedtak og iverksetjing er 31. desember året etter valet. Det vil seie at den einskilde kommune/fylkeskommune må ha sett i verk styreforma pr. 1. januar 2017.

Ved ønske om *utskifting* av heile rådet eller leiaren av rådet, må det veljast eit nytt råd. Val av nytt råd skal seinast skje i det neste møtet. Dersom eit medlem av rådet fratrer etter vedtak eller eige ønskje, skal det veljast eit nytt medlem etter framlegg frå rådet, jf. kommunelova § 19 nr. 5 og 6.

3.2.2 Kven er valbare?

Det er ikkje særskilde valbarheitsreglar for val av rådet. Dette inneber at dei vanlege reglane i kommunelova § 14 gjeld. I tillegg gjeld det ein regel om at tilsette i rådet ikkje er valbare dersom dei har fått mynde delegert frå rådet, jf. lova § 14 nr. 1 b siste punktum, og punkt 3.5 nedanfor.

3.2.3 Kven kan krevje seg fritatt?

Kommunelova § 14 nr. 1 bokstav c omtalar kven som har rett til å krevje fritak, jf. pkt. 2.4.

I § 15 er det reglar om uttrede i valperioden.

3.2.4 Kven er utelukka?

I § 14 nr. 1 bokstav b er det ei oversikt over dei som er utelukka frå val. Denne paragrafen gjeld òg ved val av råd. I den siste setninga er det ein særregel om valbarheit i kommunar og fylkeskommunar med parlamentarisk styreform. Etter denne føresegna er ”ansatte i sekretariatet til rådet” som har fått mynde delegert frå rådet, ikkje valbare.

Tolking av omgrepet ”rådet sekretariat” vil ligge til kommunestyret eller fylkestinget som skal foreta val til dei organa som er nemnde i § 14 nr. 1 første ledd. Kva for personar i rådet sitt sekretariat som kan utøve delegert myndigheit, vil framgå av interne instruksar og reglement.

Det følgjer av kommunelova § 14 nr. 5 at ein kandidat som elles ville vore utelukka frå val pga. si stilling, likevel kan veljast dersom vedkomande har fratrådt stillinga når organet trer i funksjon.

3.2.5 Fleirtalsval

Val av råd skjer som *fleirtalsval*. Rådet utgår frå den delen av kommunestyret/ fylkestinget som klarer å mønstre størst støtte for alternativet sitt.

Kommunelova § 19 har føresegner om val av kommuneråd/fylkesråd. Etter § 19 nr. 4 vil forslagsstillarane ha råddelde over størrelsen på og samansetjinga av rådet, slik som kven som skal vere leiar og nestleiar for rådet. Eit forslag til råd skal innehalde namna på dei personane som ein ønskjer i rådet. Retten til å foreslå medlemmer vil ligge til det partiet/dei partia som ønskjer å danne råd.

Reglane i § 38 nr. 3 gjeld for den kjønnsmessige samansetjinga av rådet. Dette inneber:

- Skal rådet ha *to eller tre medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert.
- Skal rådet ha *fire eller fem medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst to*.
- Skal rådet ha *seks til åtte medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst tre*.
- Skal rådet ha *ni medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst fire*.
- Skal rådet ha *fleire enn no medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst 40 prosent*.

Reglane i nr. 4 fastset framgangsmåten ved røystinga. Desse reglane er meint å vere uttømmende ved val til kommuneråd og fylkesråd. Det er høve til å røyste blankt, jf. også kommunelova § 40 nr. 2 andre punktum. For øvrig røyster ein under eitt på heile rådet, ikkje over forslaga på kvart medlem for seg. Det framlegget som får flest røyster er vald. Ligg det føre meir enn to framlegg, må eit framlegg likevel ha tilslutnad frå fleitalet av røystene. Får ingen av framlegga slik tilslutnad, må det haldast ei ny røysting over dei to framlegga som fekk flest røyster. Ved denne røystinga er det framlegget vald som har fått flest røyster.

3.2.6 Skifte av råd i valperioden

Kommunelova § 19 nr. 3 inneheld ei føresegn om skifte av råd i valperioden. Denne regelen må sjåast i samanhang med nr. 5, der det blir slått fast at val til nytt råd som hovudregel ikkje skal haldast i det same møtet som der det blir reist mistillitsframlegg, med mindre saka er førebudd og står på dagsorden til vedkomande møte i kommunestyret eller fylkestinget.

Siste punktum i nr. 3 om rådet si tiltreding vil gjelde både ved skifte av råd og ved val til råd første gang. Indirekte fastset denne føreseigna óg at eit sitjande råd som skal fråtre etter mistillitsvedtak/forslag eller av eige ønskje, plikter å halde fram som ”forretningsministerium” til det blir vald eit nytt råd.

Valreglane i § 19 nr. 4, jf. pkt. 2.6, gjeld òg ved skifte av råd i perioden.

Regelen i § 19 nr. 5 må bli sett i samanheng med føreseigna i nr. 3 og § 34 nr. 1. Mistillitsframlegg mot eit råd, som blir sett fram i møtet utan at dette står på møtekartet, kan ikkje realitetshandsamast, med mindre to tredjedelar av dei som er til stades røyster for realitetshandsaming. Hovudregelen vil dermed vere at votering over eit mistillitsframlegg skjer i det *neste* møtet i kommunestyret eller fylkestinget.

3.2.7 Uttreden frå andre verv medan ein er medlem av rådet

Etter kommunelova § 19 nr. 7 trer ein rådsmedlem ut av sine øvrige kommunale og fylkeskommunale verv i funksjonsperioden. Det er opp til den einskilte kommune eller fylkeskommune om ein vil bruke settemedlemmer eller velje nye faste medlemmer til dei verva kommunerådane eller fylkesrådane trer ut av. For vervet som kommunestyremedlem eller fylkestingsmedlem skal ein følgje dei vanlege reglane i kommunelova § 16 om opprykk av varamedlem for den tida ein fast representant er medlem av et kommuneråd eller fylkesråd.

Føreseigna om uttreden må bli forstått slik at kravet berre gjeld det forvaltningsnivået der rådet har mynde. Eit medlem av kommunerådet treng soleis ikkje tre ut av sine fylkeskommunale, og eit medlem av fylkesrådet treng ikkje tre ut sine kommunale verv.

3.2.8 Retting av feil ved valet

Når det gjeld spørsmål om ugyldig val og klage, viser vi til det som er sagt tidligere under pkt. 2.8 om val av formannskap/fylkesutval, som også gjeld for val av kommuneråd og fylkesråd.

3.3 Utpeiking av kommunerådsleiar/fylkesrådsleiar og medlemmer av rådet

Lova § 19 a opnar for ein alternativ måte for å danne kommuneråd/fylkesråd på. Vilkåret er at kommunestyret/fylkestinget gjer vedtak om å nytte denne framgangsmåten. Når det ligg føre eit slikt vedtak, har ordføraren plikt til å gi ein rådsleiarkandidat i oppdrag å danne nytt rådnår den parlamentariske situasjonen tilseier det. Det er såleis ordføraren/ fylkesordføraren som må vurdere om det har oppstått ein parlamentarisk situasjon. Døme på kva som kan reknast som ein parlamentarisk situasjon kan vere at rådsleiaren varslar at rådet går av, eller at rådet blir felt ved mistillit eller går på eit avrøystingsnederlag i kommunestyret/fylkestinget etter at rådsleiaren har stilt kabinettspørsmål. Det er på vegne av kommunestyret/fylkestinget ordføraren/fylkesordføraren skal peike ut ein kandidat. Ordføraren/fylkesordføraren skal peike ut den kandidaten han eller ho etter politiske sonderingar trur kan samle størst oppslutning for rådet sitt.

Viss eit skifte av råd er ei følge av eit kommunestyre-/fylkestingsval, skal den personen som til kvar tid formelt har ordførar-/fylkesordførarvervet peike ut ein kandidat til vervet som rådsleiar. Den leiarkandidaten som er peika ut set sjølv saman rådet sitt, og det nye rådet konstituerer seg sjølv. Rådet skal ikkje veljast av kommunestyret/ fylkestinget. Leiar-kandidaten bestemmer kor mange medlemmer det skal vere i rådet og kven dette skal vere. Når leiaren set saman rådet sitt, er han/ho likevel bunden av reglane i kommunelova om kjønnsbalanse, jf. tilvisinga til § 38 a nr. 3.

Leiaren kan når som helst skifte ut medlemmer av rådet, og bestemme samansetninga av rådet. Det inneber at rådsleiaren kan auke eller redusere talet på rådsmedlemmer også etter at rådet er konstituert. Rådet skal sende melding til kommunestyret/fylkestinget om samansetninga av rådet straks det har konstituert seg og straks det har skjedd endringar i samansetninga av rådet.

Funksjonstida til kommunerådet er uavhengig av valperioden for kommunestyret/ fylkestinget. At det har vore eit val vil derfor i seg sjølv ikkje kunne reknast som ein parlamentarisk situasjon etter kommunelova § 19 a nr. 1. Ved skifte av råd blir rådet som fråtrer sitjande inntil eit nytt råd har konstituert seg.

Eit forslag om at rådet skal fråtre (mistillitsforslag) må setjast fram i møte i kommunestyret/ fylkestinget. Forslaget skal behandlast i neste møte, med mindre to tredelar av dei som er på møtet, krev avrøysting straks. Dersom rådet sjølv ønskjer å fråtre, skal rådet gi beskjed om det i møte i kommunestyret/fylkestinget. Dersom rådsleiaren fråtrer, skal heile rådet fråtre.

Eit medlem av rådet fråtrer etter vedtak av kommunestyret/fylkestinget. I tillegg til mistillitsframlegg mot sjølv rådet kan kommunestyret/fylkestinget òg reise mistillitsframlegg mot enkeltpersonar i rådet. Lova heimlar ein rett for medlemmer av rådet til å fråtre etter eige ønske.

4 VAL AV ORDFØRAR/FYLKESORDFØRAR OG VARAORDFØRAR

4.1 Aktuelle lovreglar

Val av ordførar/fylkesordførar og varaordførar blir regulert av kommunelova §§ 9 og 38, jf. § 35 nr. 3. Kommunestyret/fylkestinget vel sjølv ordførar/fylkesordførar og varaordførar i det konstituerande møtet, jf. § 17 nr. 2 i kommunelova.

4.2 Valperiode

Ordførar/fylkesordførar og varaordførar skal veljast for *heile* valperioden, jf. kommunelova § 9 nr. 1. Det er altså ikkje lov at to kandidatar deler på vervet med ein toårsperiode på kvar.

4.3 Kven er valbare?

Valbare til verva som ordførar/fylkesordførar og varaordførar er dei *faste* medlemmene av formannskapet/fylkesutvalet. Varamedlemmer til formannskapet/fylkesutvalet er ikkje valbare. I kommunar og fylkeskommunar med parlamentarisk styreform, er kravet at ein er fast medlem av kommunestyret/fylkestinget.

4.4 Kven kan krevje seg fritatt?

Den som har vore ordførar/fylkesordførar eller varaordførar dei siste fire åra kan nekte val til det same vervet, jf. kommunelova § 9 nr. 1. Retten til fritak er avhengig av at ein har hatt vervet i *heile* den førre valperioden. Den som har vore ordførar eller varaordførar i ein kommune kan ikkje nekte å ta i mot verv som ordførar eller varaordførar i fylkeskommunen, og omvendt.

Krav om fritak må setjast fram før valet.

4.5 Framgangsmåten ved valet

Valreglane framgår av kommunelova § 38 nr. 1 og § 40 nr. 2, jf. § 35 nr. 3.

Den som skal veljast etter berre éi røysting, må ha fått fleirtal, dvs. meir enn 50 prosent av røystene i første runde. Blanke røyster skal òg reknast med når ein skal avgjere om fleirtalskravet er oppfylt. Dersom ingen får tilstrekkeleg røystetal, må det haldast ei ny røysting i same møte (det konstituerande møtet). Alle kandidatar, også dei som ikkje fekk røyster ved den første røystinga, er med i den nye røystinga.

Kommunestyret/fylkestinget kan ikkje vedta at den andre røystinga skal haldast berre mellom to eller fleire av dei som fekk flest røyster ved den første røystinga.

Ved andre gongs røysting er den som får *enkelt fleirtal*, vald. Det vil seie flest røyster. Det er altså ikkje eit krav om 50 prosent eller meir av røystene i denne omgangen. Dersom det blir gitt i same følgd 12, 11 og 10 røyster for ordførarkandidatane A, B og C, vil A vere vald. Har to eller fleire kandidatar fått like mange røyster ved denne avstemminga må valet bli avgjort ved loddtrekking mellom desse.

Departementet har tolka reglane om val av ordførar/fylkesordførar og varaordførar slik at det er høve til å halde uforpliktande prøverøystingar, og at det er høve til å trekkje kandidatar før

ein går til formelt val. Prøverøysting kan likevel ikkje reknast som ei gyldig første røysting etter reglane i lova.

4.6 Retting av feil ved valet

Når det gjeld spørsmål om ugyldig val og klage, viser vi til det som er sagt tidligare under pkt. 1.8 om val av formannskap/fylkesutval. Prinsippa der gjeld det same for val av ordførar/fylkesordførar og varaordførar.

5. VAL AV KONTROLLUTVAL

5.1 Aktuelle lovreglar

Etter kommunelova § 77 nr. 1 vel kommunestyret/fylkestinget sjølv eit kontrollutval som på vegne av kommunestyret/fylkestinget har det *løpande tilsynet* med forvaltninga i kommunen/fylkeskommunen. Utvalet sine oppgåver er nærare omhandla i forskrift om kontrollutval, fastsett av departementet 15. juni 2004.

Etter § 2 i forskrifta skal kontrollutvalet ha minst tre medlemmer. Minst ein av medlemmene i utvalet skal veljast mellom medlemmene av kommunestyret/fylkestinget. Kommunestyret/fylkestinget vel medlemmer og varamedlemmer til utvalet, og leiar og nestleiar mellom medlemmene.

Kommunestyret/fylkestinget kan når som helst halde nyval av medlemmene i kontrollutvalet, jf. kommunelova § 77 nr. 3. I motsetnad til det som gjeld for faste utval, jf. lova § 10 nr. 6, kan kommunestyret/fylkestinget ikkje vedta å leggje ned kontrollutvalet i valperioden. Møta i kontrollutvalet skal som hovudregel haldast for opne dører til liks med andre folkevalde organ, jf. pkt. 5.5 nedanfor.

5.2 Valtidspunkt

Kommunelova § 17 nr 2 tredje punktum blei endra ved lov av 8. februar 2013, og fastset no at kontrollutvalet skal veljast i det konstituerande møtet, etter val av formannskap/ordfører, men før ein vel andre folkevalde organ. Regelen blei endra for å sikre at kravet om minst ein medlem av kommunestyret i kontrollutvalet bli oppfylt.

Bakgrunnen for lovendringa

Erfaring frå konstitueringa etter valet i 2007 viste at nokre kommunar hadde problem med å oppfylle kravet i kommunelova § 77 om at minst ein medlem av kommunestyret skal vere med i kontrollutvalet. Årsaka til dette var m.a. at kommunestyret valde kontrollutvalet etter at dei hadde valgt nemnder og utval, og at alle kommunestyrrerrepresentane var ”brukt opp” som medlem av desse organa. Kommunestyra ynskte ikkje å gjere om på dei vala som var gjort. Dette førte til at fylkesmannen i nokre tilfelle måtte erklære vala av kontrollutval ulovleg.

Arbeidsgruppa som departementet sette ned for å føreslå tiltak som kan styrkje eigenkontrollen i kommunar og fylkeskommunar tok i sin rapport ”85 *tilrådingar for styrka eigenkontroll i kommunane*” opp spørsmålet om når kontrollutvalet bør veljast. Arbeidsgruppa sa: ”For at ein skal sikre rett samansetjing av kontrollutvalet og andre folkevalde organ, bør kontrollutvalet veljast før andre utval og nemnder.” og tilrår: ”Kontrollutvalet bør veljast på det konstituerande møtet, saman med formannskap og ordførar. På dette punktet bør kommunelova § 17 nr. 2 og 3 endrast.

I Prop. 119 L (2011 – 2012) Endringar i kommunelova m.m (eigenkontroll m.v.) følgde departementet opp framlegga frå arbeidsgruppa, noko som fekk støtte i Stortinget.

Endringa i § 17 nr. 3 inneber at kontrollutvalet skal tre i funksjon frå det konstituerande møtet.

5.3 Kven er utelukka?

Kven som er utelukka frå val til kontrollutvalet, går fram av § 14 og § 77 nr. 2 i kommune-lova. Dei vanlege reglane om kven som er utelukka frå val, gjeld óg for val til kontrollutvalet. Dette omfattar følgjande grupper:

- Fylkesmannen og assisterande fylkesmann
- Administrasjonssjefen i kommunen/fylkeskommunen og assisterande administrasjonssjef
- Sekretæren for kommunestyret/fylkestinget
- Leiar av forvaltningsgrein i kommunen/fylkeskommunen
- Den som er ansvarleg for rekneskapsfunksjonen i kommunen/fylkeskommunen
- Den som foretar revisjon for kommunen/fylkeskommunen

Vi viser elles til det som er sagt under punkt om val til faste utval nedanfor.

Etter § 77 nr. 2 er dessutan følgjande personar i tillegg utelukka frå val til *kontrollutvalet*:

- Ordførar/fylkesordførar og varaordførar
- Medlem og varamedlem av formannskapet/fylkesutvalet
- Medlem og varamedlem av kommunal/fylkeskommunal nemnd med avgjerdsmynde
- Medlem av kommuneråd/fylkesråd i kommunar og fylkeskommunar med parlamentarisk styreform. Dei tilsette i sekretariatet til rådet er heller ikkje valbare, dersom dei har fått mynde delegert frå rådet
- Medlem og varamedlem av kommunestyrekomite og fylkestingskomite etter § 10 a (Ikraft frå 1. november 2015)
- Tilsette i kommunen/fylkeskommunen

Når det gjeld den sistnemnde gruppa har departementet fått spørsmål om det gjeld ei nedre grense for dei som er tilsette i ein stillingsbrøk i kommunen, slik at dei likevel kan veljast inn i kontrollutvalet. Departementet si haldning er at det ikkje finst ei slik grense. Dei som har eit tilsettingsforhold til kommunen/fylkeskommunen er utelukka frå val til kontrollutvalet, same kor liten stillingsbrøk det er tale om. Bakgrunnen for dette standpunktet er omsynet til å sikre at kontrollutvalet og medlemmene skal vere 100 prosent uavhengig og utan bindingar til kommunen. Dessutan vil ein hindre at medlemmer av kontrolutvalet får saker til handsaming som gjeld dei sjølve eller etaten/verksemda der dei er tilsette.

5.4 Kan eit fleirtal i kommunestyret/fylkestinget fastsetje kven som skal vere mindretalet sin representant i utvalet?

Fire stortingsrepresentantar fremja i Dok. 8:4 (2008–2009) framlegg om å styrke mindretalsrettar i kommunale og fylkeskommunale kontrollutval. Mellom anna vart det fremja følgjande: *”Stortinget ber Regjeringen om å endre kommuneloven slik at et flertall i et kommunestyre ikke kan plassere et partis eneste representant i kontrollutvalget mot denne representantens vilje.”*

Stortinget handsama framlegga våren 2009. Framlegget om å endre kommunelova fekk ikkje støtte frå fleirtalet i Stortinget, jf. Innst. S. nr. 192 (2008–2009) frå Stortingets kommunal- og forvaltningskomite.

Departementet har følgjande kommentarar til denne problemstillinga:

Dersom eit parti, A, berre har ein representant, X, i kommunestyret, og fleirtalet vil velje X inn i kontrollutvalet mot hans/hennar vilje, kan X krevje forholdstalsval, jf. kommunelova § 35 nr. 4. Valet må då gå føre seg på den måten kommunelova § 36 føreskriv. Dersom parti A

lét vere å levere inn listeframlegg, kan X ikkje veljast inn kontrollutvalet, jf. kommunelova § 36 nr. 1 siste punktum.

5.5 Opne møte i kontrollutvalet

Kommunelova § 77 nr. 8 fastsette tidlegare at møte i kontrollutvalet skulle haldast for lukka dører dersom ikkje utvalet sjølv hadde bestemt noko anna.

Føresegna blei oppheva ved lov av 8. februar 2013. Lovendringa trådte i kraft 1. juli 2013. Dette inneber at reglane om opne møte i folkevalde organ i mellom anna kommunelova §§ 31–31a vil gjelde for kontrollutvalet. Vi viser til det som er sagt om desse føresegnene i kapittel 10 nedanfor.

Kontrollomsyn som grunnlag for å lukke møte i kontrollutvalet?

I samband med framlegget om å oppheve § 77 nr. 8 (Prop. 119 L (2011 – 2012)) drøfta departementet om det var behov for å innføre kontrollomsyn som særskilt grunnlag for å kunne lukke møta i kontrollutvalet. Bakgrunnen var at nokre høyringsinstansar – i samband med høyringa om lovframlegget – meinte at høvet til å drive kontrollarbeid ville bli svekka dersom møta skulle gå for opne dører.

Departementet uttalte:

”Kontrollutvalet vil alltid ha plikt til å lukke møte når det ligg føre lovbestemt teieplikt, eller når det skal handsame ei sak som gjeld tenestlege tilhøve for ein arbeidstakar. I tillegg kjem dei sakene der kommunelova § 31 gjev høve til å lukke møte på grunnlag av personvern og tungtvegande offentlege interesser. Heimelen til å lukke møte i desse sakene gjev kontrollutvalet framleis høve til å diskutere ulike typar saker bak lukka dører. At fleire kontrollutval allereie i dag praktiserer ei ordning med opne møte, illustrerer at det neppe er behov for ei lovføresegn som gjev kontrollutvala høve til å halde alle møte lukka.

Departementet meiner at ei føresegn som gjev heimel til å lukke møte av kontrollomsyn eller liknande, ikkje vil vere føremålstenleg. Dei aller fleste saker kontrollutvalet handsamar, vil ha kontrollmessige sider. Ei føresegn om til dømes ”kontrollomsyn” vil kunne bli svært vidtgåande og dermed undergrave ein hovudregel om opne møte.

Handsaminga av rapportar i samband med rekneskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll vil nok for dei fleste kontrollutval utgjere hovuddelen av saksporteføljen. Departementet har vurdert om det er sider ved desse sakene som gjer at det på generelt grunnlag bør vere høve til å lukke møtet under handsaminga i kontrollutvalet. Vurderinga til departementet er at desse sakene på generelt grunnlag neppe inneheld opplysningar som tilseier at handsaminga bør skje bak lukka dører. Departementet kan heller ikkje sjå at det ligg føre andre omsyn som tilseier at utvalet bør ha fleire unntaksheimlar enn dei som ligg i kommunelova § 31.” (Proposisjonen side 9)

6 VAL AV FASTE UTVAL M.M.

6.1 Aktuelle lovreglar

Uttrykket "*nemnd*" i kommunelova er ei fellesnemning som omfattar:

- Faste utval
- Styre og råd for kommunale/fylkeskommunale institusjonar
- Inter(fylkes)kommunale samarbeidsorgan
- Kontrollutval
- Kommunedelsutval
- Styre for kommunale og fylkeskommunale foretak

Reglane om oppretting og val av kommunale/fylkeskommunale nemnder finn ein i kommunelova §§ 10 – 12, 14, 27 og 35 – 38a. Når det gjeld oppretting av folkevalde organ, gir lovgevinga stor fridom til den enkelte kommune/fylkeskommune til å organisere strukturen slik ein finn det passende ut frå lokale tilhøve.

Lovpålagte nemnder

Nokre nemnder er pålagt i særlov. Desse nemndene kan vere kommunale, fylkeskommunale eller statlege.

Lovpålagte *kommunale* nemnder:

- råd (eller anna representasjonsordning) for menneske med nedsett funksjonsevne. (Lov om råd eller anna representasjonsordning i kommunar og fylkeskommunar for menneske med nedsett funksjonsevne m.m.)
- eldreråd (Lov om kommunale og fylkeskommunale eldreråd)
- valstyre og røystestyre (vallova)

Lovpålagte *fylkeskommunale* nemnder:

- råd (eller annen representasjonsordning) for menneske med nedsett funksjonsevne (Lov om råd eller anna representasjonsordning i kommunar og fylkeskommunar for menneske med nedsett funksjonsevne m.m.)
- eldreråd (Lov om kommunale og fylkeskommunale eldreråd)
- fylkesvalstyre (vallova) yrkesopplæringsnemnda (opplæringslova)

Lovpålagte *statlege* nemnder på kommunenivå:

- heimevernsnemnd (heimevernlova)
- fjellstyre – i kommuner der det er statsalmenning (fjellova)

Kommunale/fylkeskommunale nemnder

Med unntak av dei lovpålagte nemndene er det kommunestyret/fylkestinget som fastset kva for nemnder det skal vere i kommunen/fylkeskommunen. Når det gjeld komitear etter kommunelova § 10 nr. 5 kan ein delegere til andre folkevalde organ å opprette desse.

Det er lagt til kommunestyret/fylkestinget å

- fastsetje kva for oppgåver den enkelte nemnd skal ha
- fastsetje talet på medlemmer (det er likevel ofte lovfesta ei nedre grense, jf. t.d. kommunelova §§ 10 – 11, § 65 nr. 1 og § 77 nr. 1)
- foreta val av medlemmer/varamedlemmer, leiar og nestleiar. Denne kompetansen kan i visse høve bli delegert.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har tidlegare vore i kontakt med Lovavdelinga i Justisdepartementet med spørsmål om kommunelova gjeld når kommunestyret/fylkestinget oppretter *statlege nemnder på kommunenivå/fylkesnivå*.

Lovavdelinga konkluderte – under ein viss tvil – med at reglane i kommunelova eller likestillingslova ikkje gjeld direkte når kommunane vel medlemmer til statlege nemnder på kommunalt nivå, med mindre det følgjer av regelverket for vedkomande organ at reglane skal gjelde slik. Derimot talar reelle omsyn for at både reglane om kjønnsfordeling og dei andre reglane om personval i kommunelova blir brukte likt på desse organa, i den grad dette ikkje er i strid med reglane i særlovgivinga.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet tilrår at reglane i kommunelova blir lagde til grunn også ved val av medlemmer til statlege nemnder.

6.2 Valtidspunkt

Kommunelova § 17 nr 1 fastset at val av nemnder *bør* haldast i kommunestyret/fylkestinget sitt konstituerande møte. Det er altså ikkje noko absolutt krav om at nemndene blir valde samstundes med at kommunestyret/fylkestinget vel formannskap/fylkesutval, men det er ein fordel at flest mogeleg folkevalde trer i funksjon nokonlunde samstundes.

6.3 Valperiode

Valperioden for nemndene følgjer valperioden for kommunestyret/fylkestinget, med unntak av komitear, jf. § 10 nr. 5, som kan opprettast for eit kortere tidsrom. Dersom nyval ikkje blir halde i det konstituerande møtet, blir funksjonstida for dei sitjande nemndsmedlemmene automatisk forlenga fram til nyval er halde.

Reglane om valperiode er ikkje til hinder for at ein legg ned eller omorganiserar nemndene i perioden (med mindre desse er lovpålagde).

6.4 Kven er valbare?

Valbare, og pliktige til å ta imot val, er alle som oppfyller følgjande vilkår, kommunelova § 14 nr. 1:

- har røysterett ved val til kommunestyre/fylkesting
- står innført i folkeregisteret som busett i vedkomande kommune/ein av kommunane i fylket på det tidspunkt valet finn stad
- ikkje er utelukka eller fritatt

Det følgjer av det andre kulepunktet at det er folkeregisterføring på tidspunktet for val av nemnda som er avgjerende for valbarheita. Det er ikkje eit krav at vedkomande har hatt røysterett i kommunen/fylkeskommunen ved kommunestyrevalet/fylkestingsvalet. Dette inneber at ein person som har flytta frå ein kommune til ein annan etter valdagen 14. september i år, kan veljast som medlem av ei nemnd i innflyttingskommunen, dersom vedkomande er blitt registrert som innflytta før kommunestyret foretar valet.

Personar som ikkje har nådd røysterettsalderen kan veljast, såframt dei fyller dei øvrige vilkåra for valbarheit, jf. kommunelova § 14 nr. 1 bokstav a andre leddet. Det er inga nedre aldersgrense her. Den som ikkje har nådd røysterettsalderen, er imidlertid ikkje pliktig til å ta imot val. Dei treng ikkje vise til anna fritaksgrunn enn den unge alderen. Ut fra samanhengen

må denne føreseigna bli forstått slik at ho ikkje omfattar dei som fyller 18 år i løpet av valåret. Dei er røysteføre ved valet og dermed óg pliktige til å motta val til nemndene.

Det er berre val til faste utval, kommunedelsutval, kontrollutval, kommune- og fylkesråd og kommunale eller fylkeskommunale nemnder oppretta i medhald av andre lover, at ein er pliktig til å motta vervet, jf. § 14 nr. 1. Ved val til komitear, styre for kommunale og fylkeskommunale foretak eller styre for inter(fylkes)kommunale samanslutningar, ligg det soleis ikkje føre plikt til å la seg velje/oppnemne. Ved val til kommunestyrekomitear/ fylkestingskomitear etter kommunelova § 10a er det berre medlemmene av kommunestyret/fylkestinget (med unnatak av den som er medlem av kontrollutvalet) som er valbare. Dei er og pliktige til å ta imot valet.

6.5 Kven er utelukka?

Ved val av faste utval, kommunedelsutval, kontrollutval, kommune- og fylkesråd, kommunale eller fylkeskommunale nemnder oppretta i medhald av andre lover er følgjande utelukka frå val etter kommunelova § 14 nr. 1 bokstav b:

- Fylkesmannen og assisterande fylkesmann
- Administrasjonssjefen i kommunen/fylkeskommunen og assisterande administrasjonssjef
- Sekretæren for kommunestyret/fylkestinget
- Leiar av forvaltningsgrein i kommunen/fylkeskommunen
- Den som er ansvarleg for rekneskapsfunksjonen i kommunen/fylkeskommunen
- Den som foretar revisjon for kommunen/fylkeskommunen

Når det gjeld val til kontrollutval er fleire grupper utelukka frå val. Vi viser til kapittel 5 foran.

Det kan oppstå tvil om korleis uttrykket *leiar av forvaltningsgrein* skal tolkast. I utgangspunktet må kommunen/fylkeskommunen sjølv ta stilling til dette ut frå korleis administrasjonen er organisert i den aktuelle kommunen/fylkeskommunen. Eit viktig utgangspunkt i vurderinga er at færrest mogeleg skal utelukkast frå val til kommunale/fylkeskommunale organ. Ein bør difor – i tilfelle av grunngitt tvil – leggje til grunn at ein stillingsinnehaver er valbar.

Med uttrykket "forvaltningsgrein" blir det sikta til eit større, avgrensa og utadretta funksjonsområde i den kommunale/fylkeskommunale forvaltninga. For å kunne bli rekna som "leiar av forvaltningsgrein", må ein vere i ein kvalifisert leiarfunksjon der ein er tillagt eit sjølvstendig ansvar. Stillinger som har leiarfunksjonar i ein sentral del av kommunen/fylkeskommunen sin administrasjon, må etter departementet si oppfatning bli omfatta av uttrykket. Andre moment kan vere om etaten har eige kontorbudsjett, og tittelen og avlønninga til vedkomande.

Omorganiseringar i kommunesektoren, med mellom anna utstrekt bruk av resultateiningar som inneber at ein mange stader ikkje lenger har tradisjonell leiar førte til at fleire personar enn tidligare blei rekna å vere leiar av forvaltningsgrein, og difor ikkje var valbare. Stortinget ønskte ikkje ei slik utvikling. Stortinget vedtok difor ein regel i den nye vallova i 2002, og i kommunelova, om at leiar av forvaltningsgrein framleis ikkje skal vere valbar, men at dette ikkje gjeld leiar av einskildståande verksemder.

I ein kommune med ein tradisjonell organisasjon i etatar vil etatsjefane (skulesjef, teknisk sjef osv.) vere utelukka frå val. Tilsette på eit lågare ledd i organisasjonen, som leiar av dei ein-skilde verksemdene innan etatane, er som før valbare.

I ein kommune som er organisert etter to-nivåmodellen, vil likevel leiarane av dei einskildståande verksemdene vere valbare i og med at det er presisert i lova at leiarar av slike verksemder er valbare. Dette fører til at rektorar, barnehagestyrarar og liknande vil vere valbare. Uttrykket ”leiar av einskildståande verksemd” må etter departementet si meining innebere at det óg omfattar personar som er leiar, ikkje berre av éin, men óg to av fleire verksemder i ein særskilt type i kommunen/fylkeskommunen.

I ein kommune som er organisert slik at administrasjonen er delt opp i ei rekkje likestilte resultateiningar/verksemder, vil utgangspunktet vere at leiarane er valbare, sjølv om dei og må reknast som leiar av forvaltningsgrein. Døme her kan vere rektorar, barnehagestyrarar og styrar ved institusjonar som t.d sjukeheim.

Valbarheit må avgjerast konkret ut frå skjønn og ei konkret vurdering i kvart einskild høve, og etter korleis administrasjonen er organisert i kommunen. Det avgjerande vil vere det reelle innhaldet i stillinga, ikkje stillingsnemninga. Det at kommunen nemner stillinga som ”virksomhetsleder” er ikkje avgjerande. Spørsmålet må vurderast ut frå den funksjonen vedkomande har i den aktuelle stillinga.

Dersom kommunen er organisert slik at ein person leiar alle verksemdene innan ein sektor – t.d. at alle skulane i kommunen har same rektor – er det mest nærliggjande å sjå på vedkomande som leiar av ei forvaltningsgrein, og dermed ikkje valbar. Dersom ein person – i tillegg til å vere leiar av ei verksemd – har andre leiaroppgåver som det ikkje er naturleg å knytte til verksemda, kan dette føre til at vedkomande vil vere utelukka frå val.

Det er viktig å presisere at grensa for når ein går frå å vere ”leiar av einskildståande verksemd” til ”leiar av forvaltningsgrein” vil måtte avgjerast konkret ut frå ei skjønnsmessig heilheitsvurdering i kvart einskilt høve. Kommunen må sjølv ta denne avgjerda.

Det er tilsettingshøvet når organet *trer i funksjon*, det vil seie den dagen det har det første møtet sitt, som er avgjerande for valbarheita, jf. kommunelova § 14 nr. 5. Ein person som på grunn av stillinga ikkje er valbar, kan veljast som medlem av organet dersom vedkomande *fråtrer* stillinga *før* organet trer i funksjon. Der ikkje tilstrekkeleg med permisjon. Dersom vedkomande ikkje har tiltrådt stillinga, og har fått innvilga permisjon for heile valperioden, meiner departementet at han/ho likevel er valbar.

Kommunelova § 14 nr. 2 fastset at den som foretar revisjon for ein kommune/fylkeskommune er utelukka frå val også til andre folkevalde organ enn dei som er nemnde i kommunelova § 14 nr. 1.

Kommunelova § 14 nr. 3 inneheld følgjande regler når det gjeld valbarheit:

- Den som er ansvarleg for rekneskapet for eit (fylkes)kommunalt foretak eller ei verksemd etter kommunelova § 27, er utelukka fra val til styret for foretaket eller verksemda.
- Den som foretar revisjon for ei interkommunal/interfylkeskommunal verksemd etter kommunelova § 27, kan ikkje veljast til styret for verksemda.

Personer som på grunn av si stilling i kommunen er utelukka frå val til kommunale nemnder, er likevel valbare til fylkeskommunale nemnder. Det same gjeld for personar som på grunn av si stilling i fylkeskommunen er utelukka frå val til fylkeskommunale nemnder. Disse er altså valbare til kommunale nemnder.

Departementet presiserer at statleg tilsette (med unnatak av fylkesmann og assisterande fylkesmann) ikkje vil vere utelukka for val til kommunale/fylkeskommunale nemnder.

6.6 Kven kan krevje seg fritatt?

Ved val til faste utval, kommunedelsutval, kontrollutval, kommuneråd og fylkesråd, kommunale eller fylkeskommunale nemnder oppretta i medhald av andre lover gjeld dei same fritaksgrunnene som for val til formannskap/fylkesutval, sjå pkt. 2.4 foran.

Ved val til komitear, styre for (fylkes)kommunale bedrifter, (fylkes)kommunale foretak og styre for inter(fylkes)kommunale samanslutningar finst det inga plikt til å la seg velje som medlem av denne type organ. Ein treng difor ingen spesiell fritaksgrunn for å sleppe å bli vald inn i eit slikt organ. Det er nok at ein ikkje vil.

Ved val til kommunestyrekomitear og fylkestingskomitear kan ordføreren/fylkesordføreren bli gitt fritak av kommunestyret/fylkestinget, jf. kommunelova § 10a nr. 2

6.7 Framgangsmåten ved valet

Kommunestyret/fylkestinget fastset medlemstalet i nemndene og vel medlemmer, vara-medlemmer, leiar og nestleiar, men nemndene skal ha minst tre medlemmer, jf. kommunelova § 10 nr. 1

Kommunelova § 35 nr. 4 fastset at val av medlemmer til folkevalde organ går føre seg som *forholdstalsval* etter føresegnene i kommunelova § 36, dersom minst ein medlem av den veljande forsamlinga krev det. Viss ikkje, haldast valet som *avtaleval* etter føresegnene i kommunelova § 38a. Vi viser til det som er sagt om forholdstalsval og avtaleval, samt kjønns-representasjon og kjønnsmessig balanse tidligare.

Når det gjeld val av kommunestyrekomitear og fylkestingsvkomitear, viser vi til punkt 7.1 nedanfor.

6.8 Suppleringsval

Etter kommunelova § 16 nr. 3 skal det, dersom eit medlem trer endeleg ut eller får varig forfall, veljast eit *nytt* medlem. Føresegna gjeld óg for formannskapet/fylkesutvalet. Er organet vald ved forholdstalsval, skal nytt medlem kome frå den *same* gruppa som medlemmet som trer ut. Fører suppleringsvalet til at eit kjønn blir representert med mindre enn 40 prosent av medlemmene i *organet*, skal det veljast eit nytt medlem frå det kjønnnet som er underrepresentert.

Det følgjer av kommunelova § 16 nr. 5 at desse reglane gjeld ved nyval av varamedlemmer.

Kommunelova § 16 nr. 6 inneheld føresegner om korleis eit suppleringsval skal gjennomførast:

Den gruppa som har ein ledig plass, peikar sjølv ut kandidaten til plassen. Kommune-styret/fylkestinget, eller formannskapet/fylkesutvalet etter delegert mynde, jf. § 16 nr. 5, vel deretter vedkomande dersom dei formelle vilkåra for val er oppfylde.

Departementet meiner at uttrykket ”den ledige plassen” må ha ei slik forståing: at dersom ein plass i ei rekkjefølgje av vararepresentanter – t.d. nr. 3 - er blitt ledig, skal den nyvalde ikkje gå inn på denne plassen. Vedkomande vil då måtte bli plassert sist i rekkjefølgja.

6.9 Retting av feil ved valet

Når det gjeld spørsmål om ugyldig val og klage, viser vi til det som er sagt ovanfor under pkt. 2.8 om val av formannskap/fylkesutval. Prinsippa der gjeld som for val av faste utval m.m.

7 KOMITEAR PÅ KOMMUNALT OG FYLKESKOMMUNALT NIVÅ

7.1 Kommunestyrekomitear og fylkestingskomitear

Det har etter kvart blitt ganske vanleg å dele kommunestyret eller fylkestinget inn i komitear som førebur saker og innstiller til det øvste organet. Slike ”reine” komitear – utan avgjerdsmynde og utan kompetanse til å sende ei sak tilbake til administrasjonen – er regulert i kommunelova § 10 a om kommunestyrekomitear og fylkestingskomitear.

Kommunestyret/fylkestinget avgjer sjølv om slike komitear skal opprettast, og fastset kor mange medlemmer den einskilde komiteen skal ha. Komiteane kan ikkje ha avgjerdsmynde, men berre ha mynde til å gi innstilling i saker som skal avgjerast av kommunestyret eller fylkestinget.

I utgangspunktet er alle medlemmene av kommunestyret/fylkestinget valbare til komiteane. Kommunestyremedlem/fylkestingsmedlem som òg er medlem av kontrollutvalet er likevel utelukka frå val, jf. kommunelova § 10 a nr. 2. Kommunestyret/fylkestinget kan sjølv vedta at ordføraren/fylkesordføraren skal vere fritatt frå val.

Val til komiteane skjer på grunnlag av ei innstilling frå ei valnemnd, jf. § 10 a nr. 3. I motsetnad til det som gjeld elles ved avtaleval, er det nok med vanleg fleirtal for å rekne valet som gjennomført, jf. § 10 a nr. 3 siste setning. Det er soleis ikkje noko krav om samrøystes oppslutning frå den veljande forsamlinga. Vi viser her til grunngivinga som er gitt i forarbeida til kommunelova § 10 a, sjå Ot.prp. nr. 96 (2005–2006) kapittel 3.9.

Innstillinga frå valnemnda skal innehalde så mange namn som svarar til talet på medlemmer i den einskilde komiteen, med opplysning om kva for gruppe medlemmet representerer. I tillegg kan innstillinga innehalde så mange vararepresentantar som tilsvarar talet på representantar kvar gruppe skal ha, med tillegg av to. Det er berre varamedlemmer til kommunestyret/fylkestinget som er valbare som varamedlemmer til komiteane.

Når det gjeld krav til kjønnsbalanse, fastset kommunelova i § 10 a nr. 4 at komiteane kvar for seg skal ha den same kjønnsmessige samansetjinga som det veljande organet har. Val til alle komitear må difor skje samla. Regelen inneber at dersom det til dømes er 40 prosent kvinner og 60 prosent menn blant dei som skal veljast til komiteane, skal dette fordelingstalet leggjast til grunn ved valet til den einskilde komiteen. Den same fordelinga skal leggjast til grunn når det gjeld val av varamedlemmer.

Dersom eit medlem av kommunestyret/fylkestinget trer endeleg ut, skal vedkomande varamedlem tre inn, ikkje berre i den ledige plassen i kommunestyret/fylkestinget, men òg i den komiteen der han/ho som trer ut var medlem. Regelen om at det skal haldast nyval når eit medlem trer ut av eit fast utval, gjeld dermed ikkje for kommunestyrekomiteane/ fylkestingskomiteane.

7.2 Ad-hoc komitear

Reglane i kommunelova omhandlar óg ein annan type komitear, jf. § 10 nr. 5. Slike komitear er ofte meint á vere meir ad-hoc-prega og av mellombels karakter. Dette blir gjort tydeleg mellom anna av at retten til á opprette slike komitear kan delegerast frá kommunestyret/fylkestinget.

Komiteane er ikkje omfatta av reglane om valbarheit i kommunelova § 14, med unnatak av forbodet mot á velje revisor, jf. § 14 nr. 2. Dette inneber til dømes at personar som er busett utanfor kommunen/fylkekommunen kan veljast som medlem av ein komite. Det er inga plikt til á ta imot val til ein komite. Reglane om framgangsmåten ved val i kommunelova §§ 36–38a vi likevel alltid gjelde, jf. § 29 nr. 3 siste setning.

8 VAL AV STYRE FOR KOMMUNALT/FYLKESKOMMUNALT ÅTTE AKSJESELSKAP

8.1 Valreglane

Kommunelova § 80a fastset:

”1. Reglene i aksjeloven § 20-6 om representasjon av begge kjønn i styret gjelder tilsvarende for aksjeselskap hvor kommuner og fylkeskommuner til sammen eier minst to tredeler av aksjene i selskapet. Departementet kan gi forskrifter om at reglene i første punktum også skal gjelde for aksjeselskaper som eies av kommuner eller fylkeskommuner med under to tredeler, når resten av selskapet er eid av staten eller selskaper som direkte eller indirekte, er heleid av staten.

2. For å legge til rette for at valget oppfyller kravene i nr. 1 kan departementet gi forskrift om den nærmere gjennomføringen av valget av styremedlemmer som velges av og blant de ansatte, jf. aksjeloven § 6-4, herunder også eventuelt i selskaper som nevnt i nr. 1 annet punktum.”

Reglane gjeld alle aksjeselskap der minst to tredelar av aksjene blir åtte av kommunar/fylkeskommunar. Dei er ikkje avgrensa til å gjelde selskap som driv tradisjonell forvaltningsverksemd. Det følgjer av tilvisinga til aksjelova sine reglar at krava til kjønnsrepresentasjon óg gjeld for selskap som er heileigde datterselskap, i eitt eller fleire ledd, til selskap som blir omfatta av § 80a.

Reglane i aksjelova § 20-6 om representasjon av begge kjønn – som det blir vist til i lovteksten – tilsvarar reglane i kommunelova § 36 nr. 2, § 37 nr. 3 og § 38a nr. 3 om kjønnsrepresentasjon i folkevalde organ.

Dette inneber:

Har styret *to eller tre medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert. Har styret *fire eller fem medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst to*. Har styret *seks til åtte medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst tre*. Har styret *ni medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst fire*, Har styret *fleire medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst 40 prosent*.

Reglane i kommunelova gjeld berre dei styremedlemmene som blir valgt frå kommunane eller fylkeskommunane. Val av dei tilsette sine representantar blir regulert av representasjonsforskrifta (forskrift av 20. juni 2014 nr. 850, gitt av Arbeids- og sosialdepartementet).

Vi viser elles til Ot.prp. nr. 57 (2008 – 2009) og rundskriv H-11/09 når det gjeld nærare omtale av reglane i kommunelova § 80a.

8.2 Om inhabilitet for styremedlemmer

Stortinget vedtok våren 2009 nye og skjerpa føresegner om inhabilitet for offentlege tenestemenn og folkevalde som óg er leiar eller medlem av styre eller bedriftsforsamling i offentlig heilåtte selskap. Endringane trådte i kraft 1. november 2011.

Forvaltningslova § 6 første ledd bokstav e fastset no at inhabilitet inntreir automatisk for ein tenestemann eller folkevald, som óg er leiar eller medlem av styre eller bedriftsforsamling i offentlig heileigd selskap, når saker der selskapet er part skal handsamast i folkevalde organ eller administrasjonen i kommunen. Hovudgrunngivinga for lovregelen er å medverke til

større klarheit om kva for roller ein tenestemann og folkevald har i ein gitt situasjon, når vedkomande óg er leiar, styremedlem eller medlem av bedriftsforsamlinga i eit offentleg heileigd selskap. Klarheit med omsyn til kva for interesser ein person representerer i ein gitt situasjon vil medverke til å redusere risikoen for uheldige rollekombinasjonar. Regelen skal ikkje berre hindre interessekonfliktar, men óg medverke til å vise omverda at det er ryddige og klare ansvarstilhøve internt. Lovendringa kan på den måten medverke til å oppretthalde den tilliten ålmenta har til forvaltninga.

9 VERKNADER AV AT EIT ORGAN SOM IKKJE ER SAMANSETT I SAMSVAR MED REGLANE OM KJØNNSEKVENANS TREFFER VEDTAK

Spørsmålet om eit folkevalt organ er samansett i samsvar med reglane om kjønnsbalanse, og kva følgjer eventuelle feil i samansetjinga kan få for dei vedtaka organet har gjort, kan dukke opp i to samanhanger. For det fyrste kan det vere sett fram krav om lovlegheitskontroll etter kommunelova § 59. For det andre kan det vere klaga på eit vedtak etter føresegnene i forvaltningslova § 28 andre ledd

Departementet meiner at feil med omsyn til kjønnsmessig samansetjing ikkje automatisk fører til at alle dei vedtaka organet har gjort blir ugyldige. Ein må gjere ei konkret vurdering av kvart enkelt vedtak. Dersom det er grunn til å rekne med at ei feilaktig samansetjing av utvalet ikkje har hatt noko å seie for innhaldet i vedtaket, vil det vere gyldig, jf. prinsippet i forvaltningslova § 41.

10 MØTEOFFENTLEGHEIT I FOLKEVALDE ORGAN

10.1 Innleiing

Føremålet med dette kapitlet er å orientere om møteoffentlegheit i kommunelova. Sjølv om desse reglane ikkje er nye i år finn departementet at det kan vere grunn til å informere nærare om dei. Departementet arbeider med ferdigstilling av ein rettleiar i møteoffentlegheit for kommunane. Ein tar sikte på at den vil kome ut i løpet av hausten.

Lovreglane byggjer på Prop. 152 L (2009-2010) *Endringar i kommuneloven (møteoffentlegheit)*. Departementet fremja proposisjonen for Stortinget i juni 2010. Lovendringane blei vedteke av Stortinget i desember 2010, på bakgrunn av innstillinga frå Kommunal- og forvaltningskomiteen, jf. Innst. 118 L (2010-2011). Lovvedtaket blei sanksjonert av Kongen i statsråd 14. januar 2011, og lovendringane blei sette i kraft frå 1. juli 2011.

10.2 Hovudinnhaldet i lovreglane

Eit sentralt føremål med lovendringane i 2011 var å gjere reglane om møteoffentlegheit meir presise og enklare å praktisere for kommunane. Det vart gjort fleire endringar i kommunelova § 31, som inneheld reglar om opne/lukka møter i kommunane. Nokre av endringane var av teknisk og redaksjonell karakter, medan andre innebar realitetsendringar.

I samband med lovrevideringa vart det vedteke ein ny paragraf (§ 31 a). Lova § 31 fastset hovudregelen om opne møte og på kva grunnlag det kan gjerast unntak frå dette, medan § 31a inneheld prosedyrereglar mv.

På eitt område innebar lovendringane ei mulig innstramming når det gjaldt høve til å lukke møte. Retten kommunestyret hadde til å lukke møte i andre organ når organet ikkje skulle gjere vedtak i saka, vart oppheva. Denne endringa medverker til større openheit om den førebunde handsaminga av viktige saker i kommunen.

Departementet vil i det følgjande gjere kort greie for innhaldet i §§ 30 nr. 1, 31 og 31 a etter lovendringa.

10.3 Møteprinsippet (§ 30 nr. 1)

Det er presisert at folkevalde organ, i tillegg til å gjere vedtak, skal *handsame sakene sine i møte*. Denne presiseringa er ei lovfesting av gjeldande rett, men departementet vil understreke viktigheita av at også handsaminga av sakene skjer i møte. Eit samkome i eit folkevalt organ vil vere eit "møte" når det er fastsett på førehand at medlemmene skal tre saman som folkevalt organ for å forhandle, drøfte, gjere vedtak eller på annan måte handsame saker og spørsmål som det etter lov, forskrift eller delegert avgjerdsamt har som oppgåve å handsame.

10.4 Prinsippet om møteoffentlegheit (§ 31 nr. 1)

I § 31 nr. 1 er prinsippet om møteoffentlegheit slått fast. Føresegna framhevar at prinsippet om møteoffentlegheit er ei føresegn som gjev allmenta rettigheitar. Det inneber at alle som ynskjer det, har rett til å vere til stades på møte i folkevalde organ, så lenge ikkje organet med heimel i lov har vedteke noko anna. Lukking av møte skal eller kan skje med heimel i § 31 nr. 2–5 og § 31 a nr. 1.

10.5 Teieplikt som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 2)

Når organet skal handsame opplysningar som er underlagde teieplikt i lov, pliktar organet å lukke møtet. Føresegna presiserar at det må gjerast eit vedtak om at møtet skal lukkast.

10.6 Personalsaker som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 3)

Når eit folkevald organ skal handsame personalsaker skal dette skje i eit lukka møte. Dette er ei vidareføring av gjeldande rett, men det vart gjort nokre justeringar i ordlyden. Føresegna omhandlar "sak som angår ein arbeidstaker sitt tjenstlige forhold". Som i nr. 2 er det presisert at lukking av møte skal skje på grunnlag av eit vedtak. Uttrykket "tjenstlige forhold" omfattar saker om tilsetjing, oppseiing, lønnsvilkår, permisjonar osv. Saker av meir overordna, generell og arbeidsgivarpolitisk karakter vil derimot falle utanfor denne føresegna. Slike saker kan til dømes vere generelle saker om lønnspolitikken i kommunen, organisasjonsmessige tilhøve eller sakshandsamingsrutiner.

10.7 Personvern som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 4)

Også personvern blei vidareført som eit lukningsgrunnlag, men ordlyden blei innskjerpa. For å vedta lukking etter føresegna, er det teke inn eit vilkår om at omsynet til personvern *krev* det. Dette signaliserar at terskelen for å lukke møte av omsyn til personvern skal vere høg. I motsetnad til lukningsgrunnlaga i nr. 2 og nr. 3, er dette ei "kan-føresegn". Det inneber at organet ikkje *pliktar* å lukke møte sjølv om omsynet til personvern krev det, men det har rettsleg høve til å gjere det. Døme på opplysningar som kan danne grunnlag for å lukke møtet etter denne føresegna, er opplysningar som det ikkje er knytt teieplikt til, men som likevel er av personleg og sensitiv karakter, slik at personen som opplysningane gjeld, bør skjermast mot at dei blir offentleg kjende.

10.8 Tungtvegande offentlege interesser som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 5)

Også tungtvegande offentlege interesser kan gi grunnlag for å lukke eit møte. Det er to vilkår som må vere oppfylte. For det første må tungtvegande offentlege omsyn tilseie lukking. For det andre må det i offentleglova vere ein heimel om unntak frå innsyn dersom opplysningane hadde stått i eit dokument. Det folkevalde organet må altså finne at begge vilkåra er oppfylte, før det kan vedta å lukke møtet.

I vilkåret som omhandlar offentleglova ligg det at organet, dersom det kjem til at tungtvegande offentlege interesser tilseier lukking, må identifisere kva for ein unntaksheimel i offentleglova som gjer at vilkåret er oppfylt. Her vil dei mest aktuelle heimlane vere dei som er gitt av omsyn til offentlege interesser. Som særleg praktiske unntaksgrunnlag i offentleglova kan det peikast på § 23 (omsynet til dei økonomiske interessene det offentlege har i forhandlingar), § 18 (omsynet til partsinteressa det offentlege har i sivile søksmål) og § 24 (omsynet til gjennomføringa av lovpålagde kontroll- eller reguleringsiltak). Denne føresegna er ei kan-føresegn på same måte som lukningsgrunnlaget i kommunelova § 31 nr. 4. Organet pliktar altså ikkje å lukke møtet sjølv om vilkåra for lukking er til stades.

10.9 Prosedyrereglar mv.

Debatt om lukking av møte (§ 31 a nr. 1)

Regelen om at debat om lukking av eit møte skal haldast i eit lukka møte dersom møteleiaren eller organet krev det, er vidareført. Samstundes er det teke inn ei *ny* føresegn som slår fast at

sjølve avrøystinga skal skje i ope møte. Eit organ som har debattert om eit møte skal lukkast, pliktar såleis å opne møtet før avrøystinga skjer.

Føring av møtebok (§ 30 nr. 4)

Når eit folkevald organ har vedteke å lukke møte skal ein føre avgjerda inn i møteboka og heimelen skal nemnast. Dersom møtet lukkast etter § 31 nr. 5 skal også den aktuelle føresegna i offentleglova nemnast.

Opptak og overføring av møte

Møteleiaren skal, på oppmoding, gi samtykke til opptak av eller overføring av lyd eller bilde frå eit ope møte, med mindre dette vil virke forstyrrande på gjennomføringa av møtet.

Møte i kommuneråd

Regelen om at møte i kommunerådet i utgangspunktet er lukka, er vidareført. Rådet kan sjølv bestemme om møta deira skal vere opne. Til liks med andre folkevalde organ er rådet pålagt å lukke møtet når det ligg føre teieplikt fastsett ved lov, eller når det skal handsame ei sak som gjeld tenestlege tilhøve hos ein arbeidstakar.

Teieplikt for folkevalde ved lukking av møte.

Det er ikkje egne reglar om teieplikt om drøftingar i lukka møte. Om ei sak blir handsama for stengde dører etter kommunelova § 31 har dei folkevalde berre teieplikt om dei opplysningane som er under teieplikt etter love. Kommunane har ikkje høve til å påleggje dei folkevalde ei generell teieplikt om opplysningar som er unnateke offentlegheit eller drøfta i eit lukka møte.

11 VEDTAK OM DELEGERINGSREGLEMENT OG INNSTILLINGSRETT

Ved lov av 25. mai 2012 vart det vedteke eit nytt nr. 2 i kommunelova § 39. Føresegna fast-set:

”Kommunestyret og fylkestinget skal selv vedta reglement for delegasjon av avgjørelsesmyndighet og for innstillingsrett innen 31. desember året etter at kommunestyret og fylkestinget ble konstituert. Sist vedtatte reglement og eventuelle andre vedtak gjelder inntil nytt reglement er vedtatt.”

Føresegna trådte i kraft 1. juli 2012

Kommunestyret/fylkestinget plikter å vedta reglement som skal innehalde ei oversikt over kva slags avgjerdsmyndigheit som blir delegert til administrasjonen og til folkevalde organ. Vedtaket skal gjerast innan 31. desember året etter konstitueringa, dvs innan 31. desember 2016 for komande valperiode.

Føresegna er ei minimumsføresegn i den forstand at ho stiller krav om at delegeringsreglement blir behandla og vedteke minst éin gong i kvar valperiode. Føresegna stiller ikkje som krav at alle delegeringar blir samla i eitt reglement. Kommunestyret/ fylkestinget står fritt til både å endre sjølve reglementet (eller reglementa) og til å gjere vedtak om delegering i enkeltsaker også etter at ein har behandla reglementet i tråd med føresegna.

Føresegna pålegg òg kommunestyret/fylkestinget plikt til å ta stilling til korleis innstillingsinstituttet skal praktiserast. I det ligg det at ein må ta stilling til om det skal vere innstilling i saker som blir behandla av kommunestyret/fylkestinget og andre folkevalde organ, og i så fall kven det er som skal stå for innstillinga. Ei innstilling er eit forslag til vedtak som organet skal votere over. Føresegna stiller likevel ikkje krav om at kommunestyret/fylkestinget handsamar delegeringsreglementet og innstillingsinstituttet samtidig, så lenge fristen blir holdt.

Inntil eit nytt delegeringsreglement er vedtatt i tråd med føresegna, gjeld det sist vedtatte reglementet og eventuelle andre enkeltstående delegeringsvedtak. Det inneber at avgjerder som blir tatt på grunnlag av eit ”gammalt” delegeringsreglement eller andre delegeringsvedtak, ikkje fører til at avgjerdene blir ugyldige av den grunn. Det same vil gjelde for eventuelle avgjerder som blir tekne på grunnlag av eit “gammalt” reglement eller andre vedtak om innstilling.

12 VAL OG KONSTITUERING AV NYTT KOMMUNESTYRE VED SAMANSLÅING AV KOMMUNAR

Ordinært kommunestyreval blir halde i 2015, 2019, 2023 osv. I samband med samanslåing av kommunar har Kongen heimel i inndelingslova § 17 til å forkorte, men ikkje forlengje, kommunestyrevalperioden.

Ei samanslåing vil gjelde frå eit årsskifte. Dersom ei samanslåing gjeld frå 1. januar året etter eit ordinært kommuneval, kan Kongen gjere dei naudsynte unntaka frå vallovgjevinga slik at innbyggjarnane vel kommunestyret for den nye kommunen ved ordinært val (sjølv om kommunane ikkje er samanslått på valdagen).

Ved samanslåing frå andre årsskifte i kommunestyreperioden, kan det anten gjennomførast ekstraordinært val hausten før eller det nye kommunestyret kan veljast av og mellom medlemmene i kommunestyra som blei valde ved førre ordinære kommunestyreval. Kongen har fullmakt til å forkorte kommunestyreperioden i samband med samanslåing av kommunar. Det kan skje for heile kommunestyret ved gjennomføring av ekstraordinært kommunestyreval, eller for delar av kommunestyret dersom det nye kommunestyret skal veljast av og mellom medlemmene i kommunestyra som blei valde ved førre ordinære kommunestyreval. Det er ikkje noko formelt i vegen for at ein ny kommune kan fungere med alle dei valde representantane i eit nytt kommunestyre. Kommuneleva § 7 nr. 2 inneheld berre eit minstetal på medlemmer i kommunestyret. Det eneste kravet er at medlemstalet skal vere eit oddetal.

Samanslåingane av Bodø og Skjerstad (vedteken i 2003, gjeldande frå 2005) og av Bjarkøy og Harstad (vedteken i 2011, gjeldande frå 2013) skjedde utan føregåande kommunestyreval. I tråd med ønska lokalt blei heimelen i inndelingslova § 17 annet ledd nytta til å forkorte valperioden for enkelte kommunestyremedlemmer slik at det nye kommunestyret blei samansett av medlemmene frå den eine (større) kommunen, supplert med nokre medlemmer valde av og mellom kommunestyret i den andre (mindre) kommunen. Til dømes blei det ved valet i 2011 valt 13 medlemmer til Bjarkøy kommunestyre og 35 medlemmer til Harstad kommunestyre. Kommunane var samde om at kommunestyret i nye Harstad skulle vere samansett av kommunestyret i tidlegare Harstad supplert med to medlemmer frå kommunestyret i Bjarkøy. Ein føresetnad for å korte ned kommunestyreperioden og velje nytt kommunestyre av og mellom dei valde kommunestyra, er at kommunane ønskjer det. For meir utfyllande informasjon, sjå brev frå Kommunal- og moderniseringsdepartementet til Fylkesmannen i Vestfold 08.04.2015.

I kommunereformperioden kan grunnlaget for det nye kommunestyret ordnast etter følgjande alternativ:

- Samanslåing frå 1. januar 2017: forkorta kommunestyreperiode og val av nytt kommunestyre av og mellom dei valde kommunestyra. Kommunar som ønskjer det, kan også halde ekstraordinært kommunestyreval hausten 2016.
- Samanslåing frå 1. januar 2018: ekstraordinært kommunestyreval saman med stortingsvalget i 2017. Kommunane kan også velje ei forkorta kommunestyreperiode og val av nytt kommunestyre av og mellom dei valde kommunestyra.
- Samanslåing frå 1. januar 2019: forkorta kommunestyreperiode og val av nytt kommunestyre av og mellom dei valde kommunestyra. Kommunar som ønskjer det, kan også halde ekstraordinært kommunestyreval hausten 2018.
- Samanslåing frå 1. januar 2020: ordinært kommunestyreval i 2019.

Kommunestyret i ein samanslått kommune blir konstituert før samanslåinga på same måte som nyvalde kommunestyre, jf. kommunelova § 17. Inndelingslova § 27 seier at *"det nyvalte kommunestyret eller fylkestinget kallast saman til konstituerande møte innan utgangen av oktober månad. Leiaren av fellesnemnda kallar saman og leier møtet inntil ny ordførar er valt. Elles gjeld reglane i kommunelova § 17 nr. 1 til 3 om konstituerande møte o.a. i kommunestyre og fylkesting."* Inndelingslova § 27 fastset at funksjonsperioden og rolla for dei opphavlege kommunestyra *"varer inntil tidspunktet for iverksetjing av samanslåinga eller delinga som nemnt i § 3 andre ledd bokstav b. Deira ansvar og fullmakter er likevel avgrensa til det som er nødvendig for å avslutte verksemda i dei eksisterande einingane."* Departementet vil gjere desse føringane gjeldande også ved samanslåingar der kommunestyreperioden blir forkorta og det nye kommunestyret blir vald av og mellom dei valde kommunestyra hausten før ein samanslåing.

VEDLEGG 1

Oversyn over aktuelle føresegner i kommunelova og forvaltningslova

Kommunelova

§ 8. *Formannskap. Fylkesutvalg.*

1. Kommunestyret og fylkestinget velger selv henholdsvis formannskap og fylkesutvalg på minimum 5 medlemmer. Dette gjelder likevel ikke kommuner og fylkeskommuner som har innført parlamentarisk styringsform.

2. Medlemmer og varamedlemmer til formannskap eller fylkesutvalg velges for fire år av og blant medlemmene av kommunestyret eller fylkestinget. Valget holdes som forholdsvalg når minst ett medlem krever det, og ellers som avtalevalg.

3. Formannskapet og fylkesutvalget behandler forslag til økonomiplan, årsbudsjett og skattevedtak. For øvrig fastsetter kommunestyret og fylkestinget selv området for formannskapets og fylkesutvalgets virksomhet. Formannskapet og fylkesutvalget kan tildeles avgjørelsesmyndighet i alle saker hvor ikke annet følger av lov.

§ 9. *Ordfører. Fylkesordfører. Varaordfører.*

1. Kommunestyret velger selv blant formannskapets medlemmer ordfører og varaordfører. Fylkestinget velger selv blant fylkesutvalgets medlemmer fylkesordfører og varaordfører. Valget foretas for hele valgperioden. Den som har vært ordfører eller varaordfører de siste fire år, kan nekte valg til begge verv. Tilsvarende gjelder for den som har vært fylkesordfører eller fylkesvaraordfører de siste fire år. Krav om fritak må fremsettes før valget foretas.

I kommuner som har innført parlamentarisk styringsform velges ordfører og varaordfører blant kommunestyrets medlemmer. I fylkeskommuner som har innført parlamentarisk styringsform velges fylkesordfører og varaordfører blant fylkestingets medlemmer.

2. Trer ordføreren eller fylkesordføreren midlertidig ut av sitt verv, rykker varaordføreren opp som ordfører eller fylkesordfører, og det velges midlertidig ny varaordfører.

Trer ordfører eller fylkesordfører endelig ut av sitt verv, foretas nyvalg.

3. Ordfører og fylkesordfører leder møtene i kommunestyret og fylkestinget, formannskapet og fylkesutvalget. Han eller hun er rettslig representant for kommunen og fylkeskommunen og underskriver på dennes vegne i alle tilfelle hvor myndigheten ikke er tildelt andre.

4. Ordfører og fylkesordfører har møte- og talerett i alle andre kommunale eller fylkeskommunale organer unntatt kommune- og fylkesråd og organer under disse, men har bare stemmerett og forslagsrett hvis han eller hun er valgt medlem. Ordfører og fylkesordfører kan la seg representere ved annet medlem av kommunestyret eller fylkestinget i organer hvor han eller hun ikke er medlem.

5. Kommunestyret og fylkestinget kan gi ordfører og fylkesordfører myndighet til å treffe vedtak i enkeltsaker eller i typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning.

§ 10. *Faste utvalg. Komiteer.*

1. Kommunestyret og fylkestinget kan selv opprette faste utvalg for kommunale og fylkeskommunale formål eller for deler av den kommunale eller fylkeskommunale virksomhet. Slike utvalg skal ha minst tre medlemmer.

2. Kommunestyret og fylkestinget fastsetter selv området for de faste utvalgs virksomhet. Slike utvalg kan tildeles avgjørelsesmyndighet i alle saker hvor ikke annet følger av lov.

3. Kommunestyret og fylkestinget velger selv medlemmer og varamedlemmer til utvalget, og blant medlemmene leder og nestleder.
4. Utvalget kan gi lederen eller et arbeidsutvalg myndighet til å treffe vedtak i enkeltsaker eller i typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning, hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget har bestemt noe annet.
5. Kommunestyret og fylkestinget kan opprette komiteer til forberedende behandling av saker og til å utføre særskilte verv. Slik komité kan også tildeles myndighet til å avgjøre enkeltsaker som har direkte tilknytning til komiteens oppdrag.
6. Kommunestyret og fylkestinget kan selv når som helst omorganisere eller nedlegge faste utvalg og komiteer. En komité kan også omorganiseres eller nedlegges av det organ som har fått myndighet til å opprette vedkommende komité.

§ 10 a. Kommunestyrekomiteer. Fylkestingskomiteer.

1. Kommunestyret og fylkestinget kan selv opprette kommunestyrekomiteer og fylkestingskomiteer som saksforberedende organ for kommunestyret og fylkestinget. Komiteene kan ikke gis avgjørelsesmyndighet. Slike komiteer skal ha minst tre medlemmer.
2. Kommunestyret og fylkestinget deler selv alle kommunestyrets og fylkestingets medlemmer inn i kommunestyrekomiteer og fylkestingskomiteer, og velger leder og nestleder til komiteene. Medlemmer av kontrollutvalget som også sitter i kommunestyret eller fylkestinget, er utelukket fra valg til komiteene. Ordfører og fylkesordfører kan fritas fra valget dersom kommunestyret eller fylkestinget bestemmer det.
3. Valget gjennomføres på grunnlag av innstilling med forslag til medlemmer og varamedlemmer til komiteene. Innstillingen skal inneholde et antall navn som tilsvarer antall medlemmer i hver komité med angivelse av den gruppe medlemmet representerer. I tillegg kan innstillingen inneholde et antall varamedlemmer for hver gruppe som tilsvarer antall medlemmer gruppen skal ha, med tillegg av to. Innstillingen vedtas med simpelt flertall.
4. Komiteene skal sammensettes forholdsmessig etter den kjønnsmessige fordeling blant de som skal velges. Varamedlemmer til komiteene velges på samme måte blant kommunestyrets og fylkestingets varamedlemmer.
5. Ved varig uttrede eller forfall til kommunestyret og fylkestinget etter § 16 nr. 2 skal vedkommende varamedlem tre inn i den kommunestyrekomité eller fylkestingskomité som den uttrede tilhørte.
6. Komiteene kan opprette arbeidsutvalg hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget har bestemt noe annet.
7. Kommunestyret og fylkestinget kan selv når som helst omorganisere eller nedlegge kommunestyrekomiteer og fylkestingskomiteer.

§ 14. Valgbarhet. Plikt til å ta imot valg.

1. Ved valg til
 - formannskap og fylkesutvalg
 - faste utvalg
 - kommunedelsutvalg
 - kontrollutvalg - kommuneråd og fylkesråd
 - kommunale eller fylkeskommunale nemnder opprettet i medhold av andre lover
 gjelder følgende regler:
 - a) Valgbar og pliktig til å ta imot valg er den som har stemmerett ved valg til kommunestyre og fylkesting, og som når valget finner sted står innført i folkeregisteret som bosatt i vedkommende kommune eller i en av kommunene i fylket. Ved valg til kommunedelsutvalg kan kommunestyret vedta at bare de som er innført i

- folkeregisteret som bosatt i vedkommende kommunedel, er valgbar. Den som ikke har nådd stemmerettsalder, er valgbar, men ikke pliktig til å ta imot valg.
- b) Utelukket fra valg er fylkesmannen, assisterende fylkesmann, og den som i vedkommende kommune eller fylkeskommune er administrasjonssjef eller dennes stedfortreder, er sekretær for kommunestyret eller fylkestinget, er leder av forvaltningsgren, har ansvaret for regnskapsfunksjonen i kommunen eller fylkeskommunen, eller foretar revisjon for kommunen eller fylkeskommunen. Leder av enkeltstående virksomheter er likevel ikke utelukket fra valg. I kommuner og fylkeskommuner med parlamentarisk styreform er ansatte i sekretariatet til rådet som har fått myndighet delegert fra rådet, ikke valgbar.
 - c) Rett til å kreve seg fritatt fra valg har den som har gjort tjeneste som medlem av vedkommende organ de siste fire år. Den som er medlem av et parti som er registrert etter partiloven kapittel 2, kan nekte valg på grunnlag av listeforslag som ikke er framsatt av dette partiet.
2. Den som har tapt sin stemmerett eller foretar revisjon for vedkommende kommune eller fylkeskommune, er utelukket fra valg til også andre folkevalgte organer enn nevnt i nr. 1.
 3. Den som er ansvarlig for regnskapet i kommunalt eller fylkeskommunalt foretak eller for interkommunal eller interfylkeskommunal virksomhet som omhandlet i § 27, er utelukket fra valg til styret for foretaket eller den interkommunale virksomheten. Den som foretar revisjon for interkommunal eller interfylkeskommunal virksomhet som omhandlet i § 27, kan ikke velges til styret for virksomheten.
 4. Kandidat som er oppført på valgliste ved kommunestyrevalget, kan ikke velges til stemmestyremedlem i vedkommende kommune. Kandidat som er oppført på valgliste ved stortingsvalget eller fylkestingsvalget, kan ikke velges til stemmestyremedlem i kommunene i vedkommende fylke.
 5. En kandidat som ellers ville vært utelukket fra valg på grunn av sin stilling, er likevel valgbar, hvis han eller hun har fratrådt stillingen når organet trer i funksjon.

§ 17 Konstituerende møte m.v. i kommunestyre og fylkesting

1. Så snart valgoppgjøret er avsluttet, innkalles til konstituerende møte i det nyvalgte kommunestyre og fylkesting. Møtet kalles sammen av tjenestegjørende ordfører eller fylkesordfører med minst 14 dagers varsel, og holdes innen utgangen av oktober måned. Det er vedtaksført når minst 2/3 av medlemmene er til stede.
 2. Som første sak i det konstituerende møtet tar kommunestyret og fylkestinget stilling til om kommunestyrevalget eller fylkestingsvalget er gyldig, jf. valgloven § 13-4 første ledd. Dersom kommunen har avholdt direkte valg til kommunedelsutvalg, tar kommunestyret stilling til gyldigheten av dette valget før øvrige valg foretas. Når det er avgjort at valg som nevnt i første og annet punktum er gyldige, foretas valg av formannskap eller fylkesutvalg, ordfører eller fylkesordfører og varaordførere og kontrollutvalg for den nye valgperioden. I møtet bør det også velges medlemmer av kommunale eller fylkeskommunale nemnder, og ledere for disse, hvis det ikke er overlatt til vedkommende nemnd selv å foreta dette valget.
 3. Kommunestyre og fylkesting, formannskap og fylkesutvalg, trer i funksjon fra det konstituerende møte. Ordfører, fylkesordfører, varaordfører og andre folkevalgte organer trer i funksjon fra det tidspunkt de er valgt.
 4. For nemnder som ikke blir valgt i det konstituerende møtet, forlenges de sittende medlemmers funksjonstid inntil nyvalg foretas.
- Det nyvalgte kommunestyre eller fylkesting treffer selv vedtak om neste års budsjett.

§ 18. Innføring og oppheving av kommunal eller fylkeskommunal parlamentarisme.

1. Kommunestyret eller fylkestinget kan selv vedta å innføre parlamentarisk styringsform etter reglene i dette kapittel. Slikt vedtak må treffes med tilslutning av minst halvdelen av kommunestyrets eller fylkestingets medlemmer.
2. Forslag om innføring av parlamentarisk styringsform må være fremmet og votert over i kommunestyret eller fylkestinget senest 31. desember i nest siste år av valgperioden. Det kreves ikke at forslaget oppnår flertall. Innføring av parlamentarisk styringsform kan tidligst vedtas på det nyvalgte kommunestyrets eller fylkestingets konstituerende møte. Styringsformen må være vedtatt og satt i verk når det andre året av den nye valgperioden tar til.
3. Kommunestyret eller fylkestinget kan selv vedta å gå tilbake til ordinær styringsform etter reglene i denne paragraf. Slikt vedtak må treffes med tilslutning av minst halvdelen av kommunestyrets eller fylkestingets medlemmer.
4. Kommunestyret eller fylkestinget avgjør selv om dannelsen av kommuneråd eller fylkesråd skal skje etter § 19 eller § 19 a.

§ 19. Kommuneråd. Fylkesråd.

1. Kommunestyret og fylkestinget skal selv opprette et kommuneråd eller fylkesråd som øverste ledelse av kommunens eller fylkeskommunens administrasjon.
2. Når det innføres kommuneråd eller fylkesråd, bortfaller ordningen med administrasjonssjef.
3. Ved videreføring av parlamentarisk styreform velger kommunestyret eller fylkestinget selv et råd i det konstituerende møtet etter et kommunestyre- eller fylkestingsvalg. Når kommunestyret eller fylkestinget selv har vedtatt at det sittende rådet skal fratre eller er blitt meddelt at rådet vil fratre, skal valg av nytt råd foretas senest i det neste møtet. Rådet tiltrer straks det er valgt.
4. Et forslag til råd skal inneholde det antall navn som ønskes i rådet og skal angi hvem som skal være rådets leder og nestleder. Bestemmelsene om kjønnsmessig balanse i § 38 a nr. 3 første og andre punktum gjelder tilsvarende. Det må enten stemmes for et av forslagene eller stemmes blankt. Det forslaget som får flest stemmer er valgt. Foreligger det flere enn to forslag, må et forslag likevel ha tilslutning fra flertallet av de avgitte stemmene for å være valgt. Får ingen av forslagene slik tilslutning, skal det stemmes på nytt over de to forslagene som fikk flest stemmer. Det forslaget som ved denne avstemningen får flest stemmer er valgt.
5. Et forslag om at rådet skal fratre må fremsettes i møte. Forslaget skal behandles i neste møte med mindre to tredjedeler av de møtende krever umiddelbar avstemning. Meddelelse fra rådet om fratreden skal gis i møte.
6. Fratrer et medlem av rådet etter vedtak eller eget ønske, skal det velges et nytt medlem etter forslag fra rådet. Dersom lederen fratrer skal det velges nytt råd.
7. Den som velges som medlem av kommuneråd eller fylkesråd, fratrer sine øvrige kommunale eller fylkeskommunale verv i funksjonsperioden. Kommunestyret eller fylkestinget kan velge settemedlemmer for andre verv enn kommunestyre- eller fylkestingsmedlem for den tid vedkommende er medlem av kommunerådet eller fylkesrådet.

§ 19 a Utpeking av kommunerådsleder kandidat eller fylkesrådsleder kandidat

1. Når den parlamentariske situasjonen i kommunestyret eller fylkestinget tilsier det, har ordføreren eller fylkesordføreren på kommunestyrets eller fylkestingets vegne plikt til å gi en kommunerådsleder kandidat eller fylkesrådsleder kandidat i oppdrag å danne nytt kommuneråd eller fylkesråd. Den kandidaten som ordføreren eller fylkesordføreren etter politiske sonderinger antar kan samle størst oppslutning i kommunestyret eller fylkestinget for sitt kommuneråd eller fylkesråd, skal utpekes.

2. Er skifte av kommuneråd eller fylkesråd følge av et kommunestyrevalg eller fylkestingsvalg, skal den person som til enhver tid formelt innehar ordførervervet eller fylkesordførervervet, ha oppdraget som følger av nr. 1.
3. Den utpekte kandidaten setter selv sammen sitt kollegium, og det nye kommunerådet eller fylkesrådet konstituerer seg selv. Bestemmelsene om kjønnsbalanse i § 38 a nr. 3 første og annet punktum gjelder tilsvarende. Lederen av kommunerådet eller fylkesrådet kan selv når som helst skifte ut medlemmer av rådet og bestemme rådets sammensetning.
4. Kommunerådet og fylkesrådet sender, straks det har konstituert seg, melding til kommunestyret eller fylkestinget om rådets sammensetning. Tilsvarende gjelder ved endringer i rådets sammensetning.
5. Funksjonstiden til kommunerådet eller fylkesrådet er uavhengig av kommunestyrets og fylkestingets valgperiode.
6. Ved skifte av kommuneråd og fylkesråd blir fratredeende råd sittende inntil nytt råd har konstituert seg.
7. Et forslag om at rådet skal fratre, må fremsettes i kommunestyremøte eller fylkestingsmøte. Forslaget skal behandles i neste kommunestyremøte eller fylkestingsmøte med mindre to tredjedeler av de møtende krever umiddelbar avstemning. Meddelelse fra rådet om fratreden skal skje i kommunestyremøte eller fylkestingsmøte.
8. Et medlem av rådet fratrer, foruten i tilfeller nevnt i nr. 3 i denne paragrafen, etter vedtak eller etter eget ønske. Dersom rådslederen fratrer, skal hele rådet fratre.

§ 30. Møteprinsippet. Møtebok

1. Folkevalgte organer behandler sine saker og treffer sine vedtak i møter.
2. Når en sak skal avgjøres av annet organ enn kommunestyret eller fylkestinget, kan lederen for organet beslutte saken tatt opp til behandling ved fjernmøte eller ved skriftlig saksbehandling. Dette kan likevel bare gjøres når det er påkrevd å få avgjort saken før neste møte, og det enten ikke er tid til å kalle sammen til ekstraordinært møte, eller saken ikke er så viktig at dette må anses nødvendig.

Departementet kan gi nærmere regler om adgang til å treffe vedtak på grunnlag av fjernmøte eller skriftlig saksbehandling.

3. Det skal føres møtebok over forhandlingene i alle folkevalgte organer. Kommunestyret og fylkestinget fastsetter selv nærmere regler om føring av møtebok.
4. Dersom det treffes avgjørelse om at et møte skal holdes for lukkede dører, skal avgjørelsen føres i møteboken og hjemmelen for avgjørelsen skal framgå. Det samme gjelder for avgjørelse om at et medlem av organet er inhabilt

§ 31. Møteoffentlighet

1. Enhver har rett til å overvære møtene i folkevalgte organer.
2. Et folkevalgt organ skal vedta å lukke et møte når det foreligger lovbestemt taushetsplikt.
3. Et folkevalgt organ skal vedta å lukke et møte når det skal behandle en sak som angår en arbeidstakers tjenstlige forhold.
4. Et folkevalgt organ kan vedta å lukke et møte når hensynet til personvern krever det.
5. Et folkevalgt organ kan vedta å lukke et møte når hensynet til tungtveiende offentlige interesser tilsier det, og det vil komme fram opplysninger i møtet som kunne ha vært unntatt offentlig innsyn etter lov 19. mai 2006 nr. 16 (offentleglova) dersom de hadde stått i et dokument.

§ 31 a. Prosedyreregler mv.

1. Hvis møtelederen eller vedkommende organ krever det, skal debatten om lukking av et møte holdes i lukket møte. Avstemningen skal skje i åpent møte.

2. Møtelederen skal etter anmodning gi tillatelse til å gjøre opptak av eller overføre lyd eller bilde fra åpne møter, såfremt dette ikke virker forstyrrende på gjennomføringen av møtet.
3. Kommunerådet eller fylkesrådet bestemmer selv om deres møter skal være åpne, såfremt § 31 ikke er til hinder for åpenhet.

§ 35 nr. 4. Avstemninger

Valg av medlemmer av nemnder holdes som forholdsvalg når minst ett medlem krever det, og ellers som avtalevalg.

§ 36. Forholdsvalg – listeforslag.

Ved forholdsvalg følges denne framgangsmåten:

1. Valg foregår på grunnlag av på forhånd innleverte lister med forslag til kandidater. Partier eller grupperinger som er representert i det velgende organ, kan bare levere ett listeforslag hver. Listen kan inneholde inntil dobbelt så mange forskjellige navn som det skal velges medlemmer. Kandidater fra et parti eller en gruppering kan bare føres opp på partiets eller grupperingens listeforslag, eller på en fellesliste som utgår fra flere partier eller grupperinger.
2. Skal det velges to eller tre medlemmer, skal hvert kjønn være representert på den enkelte liste. Skal det velges fire eller fem medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst to. Skal det velges seks til åtte medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst tre. Skal det velges ni medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst fire, og skal det velges flere medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst 40 prosent. Ved valg til folkevalgte organer som etter lov bare består av medlemmer av kommunestyre eller fylkesting, og ved valg av arbeidsutvalg for folkevalgte organer, skal disse reglene følges så langt det er mulig. Når det gjelder representasjon av begge kjønn i styret i selskaper som er eid av kommuner og fylkeskommuner i fellesskap, vises til kapittel 12 A.
3. Listeforslaget skal være underskrevet av minst ett medlem av det parti eller den gruppering som framsetter forslaget. Den som underskriver må være medlem av det velgende organ. Foreslås kandidat som kan kreve seg fritatt fra valg, skal det være innhentet samtykke fra denne.

§ 37. Forholdsvalg – valgoppgjøret.

1. Ved valgoppgjøret fordeles medlemsplassene på listene i forhold til det antall stemmesedler hver liste har fått, ved bruk av delingstall 1, 2, 3, 4 osv. Har flere lister samme kvotient, tilfaller plassen den av listene som har størst stemmetall. Har de samme stemmetall, avgjøres valget ved loddtrekning.
2. Når det er avgjort hvor mange medlemsplasser en liste vil få, foretas en ny stemmeopptelling for listens kandidater. En går fram slik:
Først telles de navn som står som nr. 1 på stemmesedlene. Den kandidat som får flest stemmer ved denne opptellingen, er valgt. Skal listen ha mer enn én plass, teller en deretter opp de navn som står som nr. 2 på stemmesedlene. Den kandidat som får flest stemmer ved de to opptellingene, når en ser bort fra den allerede valgte, er valgt. På samme måte fortsetter en inntil alle plasser listen skal ha er besatt, med de modifikasjoner som følger av bestemmelsen i denne paragrafs nr. 3. Hvis flere kandidater har fått like mange stemmer, anses den valgt som står først i rekkefølgen på listen.
Ved opptellingen ses bort fra andre navn enn de som står på den innleverte valgliste.
3. Viser det seg at et kjønn etter denne framgangsmåte vil bli representert med færre medlemmer fra en liste enn det som følger av kravene i § 36 nr. 2, rykker kandidater fra det underrepresenterte kjønn så langt mulig opp på listen i det omfang som er nødvendig for å oppnå slik balanse.

4. Hver liste skal såvidt mulig tildeles så mange varamedlemmer som den får medlemmer, med et tillegg av to. Varamedlemsplassene fordeles ved fortsatt opptelling på samme måte som bestemt for medlemmene i pkt. 2 og 3 ovenfor.

38 a. Avtalevalg.

1. Kommunestyret eller fylkestinget kan selv enstemmig vedta at valg til folkevalgte organer skal foregå som avtalevalg etter denne paragrafen.
2. Valget gjennomføres på grunnlag av innstilling med forslag til medlemmer og varamedlemmer til organet. Innstillingen skal inneholde et antall navn som tilsvarer antall medlemmer i organet med angivelse av den gruppe medlemmet representerer. I tillegg kan innstillingen inneholde et antall varamedlemmer for hver gruppe som tilsvarer antall medlemmer gruppen skal ha, med tillegg av to. Innstillingen vedtas enstemmig av kommunestyret eller fylkestinget.
3. Kravene til kjønnsbalanse i § 36 nr. 2 gjelder tilsvarende. Viser det seg at et kjønn vil få færre medlemmer enn det som følger av første punktum, skal kandidater fra det underrepresenterte kjønn settes inn i det omfang som er nødvendig for å oppnå slik balanse. Ved valg til folkevalgte organer som etter lov bare består av medlemmer av kommunestyre eller fylkesting, og ved valg til arbeidsutvalg for folkevalgte organer, skal disse regler følges så langt det er mulig.
4. Ved valg av varamedlemmer gjelder nr. 3 tilsvarende.

§ 39 nr. 2 Reglement. Arkiv

Kommunestyret og fylkestinget skal vedta reglement for delegasjon av avgjørelsesmyndighet og for innstillingsrett innen 31. desember året etter at kommunestyret og fylkestinget ble konstituert. Sist vedtatte reglement og eventuelle andre vedtak gjelder inntil nytt reglement er vedtatt.

§ 40. Rett og plikt til å delta i møter i kommunale og fylkeskommunale organer. Inhabilitet. Rett til dokumentinnsyn.

1. Den som er valgt som medlem av kommunalt eller fylkeskommunalt folkevalgt organ, plikter å delta i organets møter, med mindre det foreligger gyldig forfall. Arbeidstaker har krav på fri fra arbeid i det omfang dette er nødvendig på grunn av møteplikt i kommunale eller fylkeskommunale folkevalgte organer. Arbeidstaker har også rett til permisjon fra sitt arbeid i fire år eller for resten av valgperioden for å utføre heltids- eller deltids kommunalt eller fylkeskommunalt verv.
2. Medlem som er til stede i et kommunalt eller fylkeskommunalt folkevalgt organ når en sak tas opp til avstemning, plikter å avgi stemme. Ved valg og ansettelse er det adgang til å stemme blankt
3. Om inhabilitet gjelder reglene i forvaltningsloven kap. II, med følgende særregler:
 - a. Inhabilitet inntreffer ikke ved valg til offentlige tillitsverv eller ved fastsetting av godtgjøring o.l. for slike verv.
 - b. Kommunalt og fylkeskommunalt ansatte som i denne egenskap har medvirket ved tilretteleggelsen av grunnlaget for en avgjørelse, eller ved tidligere avgjørelse i samme sak, skal alltid anses som inhabile når saken behandles i folkevalgt organ. Ved behandling av årsbudsjett, økonomiplan, kommuneplan, regional planstrategi og regional plan gjelder ikke første punktum.
 - c. Ved behandling av klager etter forvaltningsloven § 28 andre ledd er ansatte eller folkevalgte som var med på å treffe det påklagede vedtak, eller som medvirket ved tilretteleggelsen av grunnlaget for dette, inhabile ved klageinstansens behandling av saken og ved tilretteleggelsen av saken for klageinstansen. Er en overordnet ansatt inhabil i en

sak, kan direkte underordnet ansatt ikke delta ved klageinstansens behandling av saken, eller ved tilretteleggelsen av saken for klageinstansen.

4. Vedkommende organ kan frita et medlem fra å delta ved behandlingen av en sak når han eller hun ber om det før saken tas opp til behandling, og vektige personlige grunner tilsier dette.

5. Kommunestyret og fylkestinget skal selv fastsette et reglement for de folkevalgtes rett til innsyn i saksdokumenter og til informasjon om saker som er under behandling.

§77 nr. 2. Utelukket fra valg til kontrollutvalget

Utelukket fra valg er ordfører, fylkesordfører, varaordfører, medlem og varamedlem av formannskap og fylkesutvalg, medlem og varamedlem av kommunal eller fylkeskommunal nemnd med beslutningsmyndighet, medlem av kommuneråd eller fylkesråd, [*medlem og varamedlem av kommunestyrekomite og fylkestingskomite etter § 10a*]* og ansatte i kommunen eller fylkeskommunen.

*i kraft fra 1.11.2015

§ 80 a. Representasjon av begge kjønn i styret for aksjeselskap der kommuner/ fylkeskommuner eier minst to tredeler av aksjene

1. Reglene i aksjeloven § 20-6 om representasjon av begge kjønn i styret gjelder tilsvarende for aksjeselskap hvor kommuner og fylkeskommuner til sammen eier minst to tredeler av aksjene i selskapet. Departementet kan gi forskrifter om at reglene i første punktum også skal gjelde for aksjeselskaper som eies av kommuner eller fylkeskommuner med under to tredeler, når resten av selskapet er eid av staten eller selskaper som direkte eller indirekte, er heleid av staten.

2. For å legge til rette for at valget oppfyller kravene i nr. 1 kan departementet gi forskrift om den nærmere gjennomføringen av valget av styremedlemmer som velges av og blant de ansatte, jf. aksjeloven § 6-4, herunder også eventuelt i selskaper som nevnt i nr. 1 annet punktum.

Forvaltningslova

§ 6. Habilitetskrav

En offentlig tjenestemann er ugild til å tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse eller til å treffe avgjørelse i en forvaltningssak

a) når han selv er part i saken;

b) når han er i slekt eller svogerskap med en part i opp- eller nedstigende eller i sidelinje så når som søsken;

c) når han er eller har vært gift med eller er forlovet med eller er fosterfar, fostermor eller fosterbarn til en part;

d) når han er verge eller fullmektig for en part eller har vært verge eller fullmektig for en part etter at saken begynte;

e) når han leder eller har ledende stilling i, eller er medlem av styret eller bedriftsforsamling for

1. et samvirkeforetak, eller en forening, sparebank eller stiftelse som er part i saken, eller

2. et selskap som er part i saken. Dette gjelder likevel ikke for person som utfører tjeneste eller arbeid for et selskap som er fullt ut offentlig eid og dette selskapet, alene eller sammen med andre tilsvarende selskaper eller det offentlige, fullt ut eier selskapet som er part i saken.

Likeså er han ugild når andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet; blant annet skal legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til. Det skal også legges vekt på om ugildhetsinnsigelse er reist av en part

Er den overordnede tjenestemann ugild, kan avgjørelse i saken heller ikke treffes av en direkte underordnet tjenestemann i samme forvaltningsorgan.

Ugildhetsreglene får ikke anvendelse dersom det er åpenbart at tjenestemannens tilknytning til saken eller partene ikke vil kunne påvirke hans standpunkt og verken offentlige eller private interesser tilsier at han viker sete.

Rekkevidden av annet og fjerde ledd kan fastlegges nærmere ved forskrifter som gis av Kongen.

VEDLEGG 2

Døme på valoppgjer ved forholdsval til formannskap/fylkesutval og nemnder

Døme 1

Kommunestyret har 45 representantar. Det skal veljas ei nemnd med 13 medlemmer. 6 lister (A, B, C, D, E og F) stiller ved valet. Dei får i same følgd 18, 14, 7, 3, 2 og 1 røyst(er).

Valoppgjeret vil bli slik

Divisjon med:	1	2	3	4	5	6	7
A	18	9,0	6,0	4,5	3,6	3,0	2,57
B	14	7,0	4,66	3,5	2,8	2,33	2,0
C	7	3,5	2,33	1,75	1,4	1,16	1,0
D	3	1,5	1,0	0,75	0,6	0,5	
E	2	1,0	0,66				
F	1	0,5	0,33				

Fordelinga i nemnda blir slik:

A: 6 representantar

B: 4 representantar

C: 2 representantar

D: 1 representant

B er nærast til å ta eit mandat. D har sistemandatet på grunn av lågare røystetal enn A.

Døme 2

Kommunestyret har 25 representantar. Det skal veljast ei nemnd med 7 medlemmer. 4 lister (A, B, C og D) stiller ved valet. Dei får i same følgd 13, 5, 4 og 3 røyster.

Valgoppgjeret vil bli slik:

Divisjon med:	1	2	3	4	5	6
A	13	6,5	4,33	3,25	2,6	2,16
B	5	2,5	1,66	1,25	1,0	0,83
C	4	2,0	1,33	1,00	0,8	0,66
D	3	1,5	1,0	0,75	0,6	0,5

Fordelingen i nemnda blir slik:

A: 4 representantar

B: 1 representant

C: 1 representant

D: 1 representant

D har sistemandatet.

A er nærast til å ta mandat.

Saksfremlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Kommunestyret	53/15	22.10.2015

Valg av kontrollutvalg for perioden 2015-219

Vedlegg:

- 1 Rundskriv KMD - valg av formannskap, ordfører, varaordfører mm
- 2 Valg av kontrollutvalg - Forum for kontrollutvalg

Rådmannens innstilling til vedtak:

Hjemmel for vedtak:

Kommunelovens §§ 17 og 77

Saksutredning:

Valg av kontrollutvalg skal i hht K.lovens § 17 velges på konstituerende møte.

I hht K.lovens § 77 skal kommunestyret selv velge kontrollutvalg som på vegne av kommunestyret har det løpende tilsynet med forvaltningen i kommunen.

Kontrollutvalget skal ha minst tre medlemmer, og minst ett medlem skal velges blant kommunestyrets faste medlemmer. Kommunestyret velger leder og nestleder blant medlemmene i utvalget. Utvalgets leder har møte- og talerett i kommunestyret når utvalgets saker behandles.

Det kommunestyremedlemmet som velges inn i kontrollutvalget kan ikke velges til medlem i andre kommunale nemnder eller komiteer.

Utelukket fra valg er ordfører, varaordfører, medlem og varamedlem av formannskap, kommunal nemnd med beslutningsmyndighet, medlem av kommuneråd og ansatte i kommunen.

Kontrollutvalget skal påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper mm.

Kontrollutvalget skal rapportere resultatene av sitt arbeid til kommunestyret. Før en sak rapporteres til kommunestyret skal den ha vært forelagt administrasjonssjefen for uttalelse.

Kontrollutvalget kan hos kommunen, uten hinder av taushetsplikt, kreve enhver opplysning, redegjørelse eller ethvert dokument og foreta de undersøkelser som det finner nødvendig for å gjennomføre oppgavene.

Kommunens revisor har møte- og talerett i kontrollutvalgets møter. Kommunestyret skal sørge for sekretærbistand til kontrollutvalget.

Departementet kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om kontrollutvalgets oppgaver og saksbehandling mv.

Forum for kontrollutvalg anbefaler at kommunene velger minst fem medlemmer til kontrollutvalget. Fem medlemmer i utvalget bidrar til bedre debatt og bredere kompetanse i utvalget. Med 3 medlemmer vil utvalget dessuten være svært sårbart ved forfall til møter.

Leka kommune valgte å følge anbefalingene fra Forum for kontrollutvalg, og føringer i KMDs forslag til lovendring ang antall medlemmer i kontrollutvalg som lå ute til høring ved forrige kommunestyrevalg, og har i siste valgperiode hatt et kontrollutvalg bestående av 5 personer.

Videre er det en anbefaling fra Forum for kontrollutvalg at leder av utvalget velges fra et parti som tilhører «opposisjonen» i kommunestyret. Dette for å ivareta kontrollutvalgets legitimitet. KMDs «Evaluerings av kontrollutvalg og kontrollutvalgssekretariat» fra 2014

viser at 74 % av kontrollutvalgslederne i 2012 kom fra opposisjonen, mens tilsvarende tall fra fylkeskommunen var 94 %.

Ved valg av vararepresentanter til kontrollutvalget er det vanlig å benytte forholdsvalg, jf. bl.a. kommuneloven § 37 om forholdsvalg.

En bør være oppmerksom på at en felles varamannsliste vil gjøre kontrollutvalget mindre sårbart ved forfall. Da vil det som regel være samme person som stiller i de møtene det er behov for vara. Det er i tilfelle en forutsetning at kommunestyret gjør enstemmig vedtak. Reglene for dette går fram av kommuneloven § 38a Avtalevalg.

Kontrollutvalget trer i funksjon fra det konstituerende møte.

Konklusjon / tilråding:

Leka, _____

Helge Thorsen
rådmann

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Rundskriv

Nr.

Vår ref

Dato

15/2262 - 6

03.09.2015

Val av formannskap/fylkesutval, ordfører/fylkesordfører, varaordfører m.m

INNLEIING

Kommunar og fylkeskommunar skal i haust velje ei rekkje organ.

Kommunelova § 17 omhandlar det første møtet – det konstituerande møtet - i dei nyvalde kommunestyre og fylkesting. Nokre val skal haldast i dette møtet. Andre kan haldast i dette møtet, eller i eit seinare møte.

Departementet vil i dette rundskrivet orientere om dei lovreglane som gjeld for val av folkevalde organ.

I kapittel 1 er innhaldet i kommunelova § 17 nærare omtala. Val av formannskap og fylkesutval og reglane om framgangsmåten ved valet blir omtala i kapittel 2. I kapittel 3 blir reglane for val av (eventuelt) kommuneråd og fylkesråd omtala, saman med reglane om utpeiking av leiar og medlemmer av rådet. Kapittel 4 tar for seg val av ordfører eller fylkesordfører og varaordfører. I kapittel 5 blir omtala val av kontrollutval. Kapittel 6 omtalar reglane for val av andre folkevalde organ. Kapittel 7 gjeld val av komitear på kommunalt og fylkeskommunalt nivå. Kapittel 8 omhandlar reglane i kommunelova § 80 a om val av styre for kommunale og fylkeskommunale aksjeselskap omtala. I dette kapittelet blir òg reglane om inhabilitet for styremedlemmer omtala. Kapittel 9 omhandlar spørsmålet om kva for verknader det får når eit vedtak er gjort av eit organ som ikkje er samansett i samsvar med reglane om kjønnsbalanse i kommunelova. Kapittel 10 innheld ei orientering om reglane i kommunelova som gjeld møte-offentlegheit. I kapittel 11 blir føresegnene om delegeringsreglement og innstillingsrett omtala. Kapittel 12 gir ei orientering om prosedyrane rundt val og konstituering av nytt kommunestyre ved samanslåing av kommunar.

Val skal haldast som forholdsval dersom ein medlem av kommunestyret/fylkestinget krev det, og elles som avtaleval, jf. kommunelova § 8 nr. 2 og § 35 nr. 4. Dei nærare reglane om gjennomføringa av vala finn ein i kommunelova §§ 36–37 og § 38a.

Som vedlegg 1 i rundskrivet er det tatt inn kopi av dei føresegnene i kommunelova som gjeld val av folkevalde organ, saman med føresegnene om møteoffentlegheit og andre viktige føresegner i kommunelova.

I vedlegg 2 er det tatt inn døme på valoppgjer ved forholdsval.

Med helsing

Siri Halvorsen (e.f.)
avdelingsdirektør

Steinar Dalbakk
rådgjevar

INNHALD

Kapitel	Tittel	Side
<i>1</i>	<i>Nærare om det konstituerande møtet</i>	<i>5</i>
<i>2</i>	<i>Val av formannskap/fylkesutval</i>	<i>6</i>
<i>2.1</i>	<i>Aktuelle lovreglar</i>	<i>6</i>
<i>2.2</i>	<i>Valtidspunkt</i>	<i>6</i>
<i>2.3</i>	<i>Kven er valbare?</i>	<i>6</i>
<i>2.4</i>	<i>Kven kan krevje seg fritatt?</i>	<i>6</i>
<i>2.5</i>	<i>Forholdstalsval</i>	<i>6</i>
<i>2.6</i>	<i>Avtaleval</i>	<i>9</i>
<i>2.7</i>	<i>Opprykk og nyval</i>	<i>12</i>
<i>2.8</i>	<i>Retting av feil ved valet</i>	<i>13</i>
<i>2.9</i>	<i>Kva skjer dersom ein medlem/varamedlem melder seg ut av det partiet han/ho er vald for?</i>	<i>13</i>
<i>3</i>	<i>Parlamentarisme. Val av kommuneråd og fylkesråd. Utpeiking av kommunerådsleiar/fylkerådsleiar og medlemmer av rådet</i>	<i>15</i>
<i>3.1</i>	<i>Aktuelle lovreglar</i>	<i>15</i>
<i>3.2</i>	<i>Val av kommuneråd/fylkesråd</i>	<i>15</i>
<i>3.2.1</i>	<i>Valtidspunkt</i>	<i>15</i>
<i>3.2.2</i>	<i>Kven er valbare?</i>	<i>15</i>
<i>3.2.3</i>	<i>Kven kan krevje seg fritatt?</i>	<i>15</i>
<i>3.2.4</i>	<i>Kven er utelukka?</i>	<i>16</i>
<i>3.2.5</i>	<i>Fleirtalsval</i>	<i>16</i>
<i>3.2.6</i>	<i>Skifte av råd i valperioden</i>	<i>17</i>
<i>3.2.7</i>	<i>Uttreden frå andre verv medan ein er medlem av rådet</i>	<i>17</i>
<i>3.2.8</i>	<i>Retting av feil ved valet</i>	<i>17</i>
<i>3.3</i>	<i>Utpeiking av kommunerådsleiar/fylkesrådsleiar og medlemmer av rådet</i>	<i>17</i>
<i>4</i>	<i>Val av ordførar/fylkesordførar og varaordførar</i>	<i>19</i>
<i>4.1</i>	<i>Aktuelle lovreglar</i>	<i>19</i>
<i>4.2</i>	<i>Valperiode</i>	<i>19</i>
<i>4.3</i>	<i>Kven er valbare?</i>	<i>19</i>
<i>4.4</i>	<i>Kven kan krevje seg fritatt?</i>	<i>19</i>
<i>4.5</i>	<i>Framgangsmåten ved valet</i>	<i>19</i>
<i>4.6</i>	<i>Retting av feil ved valet</i>	<i>20</i>
<i>5</i>	<i>Val av kontrollutval</i>	<i>21</i>
<i>5.1</i>	<i>Aktuelle lovreglar</i>	<i>21</i>
<i>5.2</i>	<i>Valtidspunkt</i>	<i>21</i>
<i>5.3</i>	<i>Kven er utelukka?</i>	<i>22</i>
<i>5.4</i>	<i>Kan eit fleirtal i kommunestyret/fylkestinget fastsetje kven som skal vere mindretalet sin representant i utvalet?</i>	<i>22</i>
<i>5.5</i>	<i>Opne møte i kontrollutvalet</i>	<i>23</i>

6	<i>Val av faste utval m.m.</i>	24
6.1	<i>Aktuelle lovreglar</i>	24
6.2	<i>Valtidspunkt</i>	25
6.3	<i>Valperiode</i>	25
6.4	<i>Kven er valbare?</i>	25
6.5	<i>Kven er utelukka?</i>	26
6.6	<i>Kven kan krevje seg fritatt?</i>	28
6.7	<i>Framgangsmåten ved valet</i>	28
6.8	<i>Suppleringsval</i>	28
6.9	<i>Retting av feil ved valet</i>	29
7	<i>Komitear på kommunalt og fylkeskommunalt nivå</i>	30
7.1	<i>Kommunestyrekomitear og fylkestingskomitear</i>	30
7.2	<i>Ad-hoc komitear</i>	31
8	<i>Val av styre for kommunalt/fylkeskommunalt åtte aksjeselskap</i>	32
8.1	<i>Valreglane</i>	32
8.2	<i>Om inhabilitet for styremedlemmer</i>	32
9	<i>Verknader av at eit organ som ikkje er samansett i samsvar med reglane om kjønnsbalanse treffer vedtak</i>	34
10	<i>Møteoffentlegheit i folkevalde organ</i>	35
10.1	<i>Innleiing</i>	35
10.2	<i>Hovudinnhaldet i lovreglane</i>	35
10.3	<i>Møteprinsippet (§ 30 nr. 1)</i>	35
10.4	<i>Prinsippet om møteoffentlegheit (§ 31 nr. 1)</i>	36
10.5	<i>Teieplikt som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 2)</i>	36
10.6	<i>Personalsaker som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 3)</i>	36
10.7	<i>Personvern som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 4)</i>	36
10.8	<i>Tungtvegande offentlege interesser som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 5)</i>	36
10.9	<i>Prosedyrereglar mv.</i>	37
11	<i>Vedtak om delegeringsreglement og innstillingsrett</i>	38
12	<i>Val og konstituering av nytt kommunestyre ved samanslåing av kommunar</i>	39
	Vedlegg	
1.	<i>Oversyn over aktuelle føresegner i kommunelova og forvaltningslova</i>	41
	<i>Kommunelova</i>	41
	<i>Forvaltningslova (§ 6. Habilitetskrav)</i>	49
2	<i>Døme på valoppgjer ved forholdssval</i>	50

1 NÆRARE OM DET KOSTITUERANDE MØTET

Dei nyvalde kommunestyra og fylkestinga skal kome saman til konstituerande møte innan utgangen av oktober.

Som første sak skal kommunestyret avgjere om kommunestyrevalet er gyldig. Har kommunen halde direkte val til kommunedelsutval, avgjer kommunestyret om dette er gyldig før ein gjer andre val.

Fylkestinget si første sak er å ta stilling til om fylkestingsvalet er gyldig.

Kommunestyret skal velje

- formannskap,
- ordførar og varaordførar
- kontrollutval

i det konstituerande møtet

Val av eventuelt kommuneråd skal òg finne stad i det konstituerande møtet ved vidareføring av parlamentarisk styringsform. Vedtak om innføring av parlamentarisme kan tidlegast bli fatta på det nyvalde kommunestyret eller fylkestinget sitt konstituerande møte, jf. kommunelova § 18 nr. 2.

Val av andre folkevalde organ bør i fylgje lova § 17 óg haldast i det konstituerande møtet. Det er imidlertid ikkje noko krav at så skjer.

Fylkestinget skal velje

- fylkesutval
- fylkesordførar og varaordførar
- kontrollutval

i det konstituerande møtet

Val av eventuelt fylkesråd skal òg finne stad i det konstituerande møtet ved vidareføring av parlamentarisk styringsform. Vedtak om innføring av parlamentarisme kan tidlegast bli fatta på det nyvalde fylkestinget sitt konstituerande møte, jf. kommunelova § 18 nr. 2.

Val av andre folkevalde organ bør i fylgje lova § 17 óg haldast i det konstituerande møtet. Det er imidlertid ikkje noko krav at så skjer.

2 VAL AV FORMANNSKAP/FYLKESUTVAL

2.1. Aktuelle lovreglar

Kommunelova § 8 nr. 1 inneheld reglar om medlemstal i formannskapet/fylkesutvalet. Kven som er utelukka frå val, og kven som kan krevje seg fritatt, går fram av § 14.

Lova § 8 nr. 2 fastset at valet skal haldast som forholdsval når minst ein medlem krev det, og elles som avtaleval. Føresegnene om gjennomføringa av valet er tatt inn i kommunelova §§ 36–37 (forholdsval) og § 38 a (avtaleval).

2.2 Valtidspunkt

Val av formannskap/fylkesutval skal skje i kommunestyret/fylkestinget sitt *konstituerande* møte, som skal haldast innan utgangen av oktober månad, jf. kommunelova § 17 nr. 1 og 2. Vallova § 13-4 (1) fastset at det nyvalde kommunestyret/fylkestinget avgjer om valet er gyldig. Kommunelova § 17 nr. 2 slår fast at kommunestyret/fylkestinget som første sak i det konstituerande møtet skal ta stilling til om valet er gyldig. Dersom kommunen har halde direkte val til kommunedelsutval, avgjer kommunestyret òg om dette valet er gyldig før det blir gjort andre val.

2.3 Kven er valbare?

Det er berre dei *faste* medlemmene i kommunestyret/fylkestinget som kan veljast til formannskapet/fylkesutvalet, jf. kommunelova § 8 nr. 1. Varamedlemmene er ikkje valbare.

2.4 Kven kan krevje seg fritatt?

Følgjande personar kan krevje seg fritatt frå val til formannskapet/fylkesutvalet, jf. kommunelova § 14 nr. 1 bokstav c:

- Personar som har gjort teneste som medlem av vedkomande organ dei siste fire åra. Føresegna må bli forstått slik at varamedlem som har rykt opp som fast medlem av formannskap/fylkesutval i løpet av valperioden, ikkje kan krevje seg fritatt.
- Personar som er medlem av eit parti som er registrert etter partilova kapittel 5, dersom listeframlegget ikkje er satt fram av dette partiet.

Kommunelova § 36 nr. 3 pålegg det partiet eller den grupperinga som set fram listeframlegget å innhente samtykke frå kandidatar som kan krevje seg fritatt frå val. Departementet antek at ein kandidat kan krevje fritak *etter* valet, dersom vedkomande ikkje har gitt eit slikt samtykke som fastsett i § 36 nr. 3.

2.5 Forholdssval

Valet skal haldast som forholdsval når det blir kravd av minst ein medlem, jf. kommunelova § 8 nr. 2. Føresegner om forholdsval finn ein i kommunelova §§ 36 (listeframlegg) og 37 (valoppgjjer).

Innlevering av listeframlegg

Valet skjer på grunnlag av lister med framlegg til kandidatar, jf. kommunelova § 36 nr. 1. Lova set ingen frist for innlevering av listeframlegg. Dette inneber at listeframlegg kan leggast fram heilt til det tidspunkt møteleiaren seier at ein skal gå til røysting.

Det er berre dei *partia* eller *grupperingane* som er representerte i det *veljande organet* (kommunestyret/fylkestinget) som har rett til å stille liste. Eit parti eller ei gruppering kan berre levere inn *eitt* listeframlegg. Dersom det blir sett fram to ulike listeframlegg som begge inneheld kandidatar frå same parti/gruppering, kan berre eitt av dei bli godkjent.

Det er det einskilde parti/den einskilde grupperinga som sjølv må ta stilling til kva for eit framlegg som skal gjelde. Ved intern usemje vil det vere det alternativet som får størst oppslutning i partiet/gruppa som blir partiet/gruppa sitt offisielle listeframlegg. I utgangspunktet har alle representantar som er valde inn på lista, rett til å ta del i avgjerda om korleis partiet/grupperinga sitt listeframlegg skal se ut. Personar som har meldt seg ut av partiet eller som er blitt ekskludert, vil likevel ikkje ha rett til å ta del i denne prosessen. Medlemmer av organet som ikkje lenger representerer eit parti eller ei gruppering, vil i høve til desse føresegnene må bli sett på som ei ny gruppering (eventuelt fleire grupperingar), og kan difor stille egne listeframlegg.

Kandidatar frå eit parti eller ei gruppering kan berre bli ført opp på listeframlegg som blir levert inn av dette partiet eller denne grupperinga, eventuelt på ei fellesliste som blir levert inn av fleire parti eller grupperingar.

Overskrift

Kommunelova inneheld ikkje noko krav om overskrift på listeframlegget. Etter departementet si oppfatning *bør* likevel lista ha ei overskrift som viser kva for gruppering(ar) som står bak framlegget.

Talet på kandidatnamn

Kvar liste kan innehalde inntil dobbelt så mange *forskjellige* namn som det skal veljast medlemmer til organet. Dette inneber at det ikkje er høve til å kumulere kandidatar.

Kjønnsmessig representasjon

Kommunelova § 36 nr. 2 fastset følgjande krav til listeframlegga når det gjeld fordeling av kvinner og menn:

- Skal det veljast *to eller tre medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert på den einskilde liste.
- Skal det velges *fire eller fem medlemmer*, skal *hvert kjønn* være representert *med minst to*.
- Skal det veljast *seks til åtte medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert *med minst tre*.
- Skal det veljast *ni medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert *med minst fire*.
- Skal det veljast *fleire enn ni medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert *med minst 40 prosent*.

Ved val til folkevalde organ som etter lova berre består av medlemmer av kommunestyre eller fylkesting, og ved val av arbeidsutval for folkevalde organ, skal desse reglane følgjast så langt det er mogeleg.

Formannskapet/fylkesutvalet skal bestå av minimum fem medlemmer. Det vil vere talet på medlemmene i det einskilde organ som avgjer kor mange representantar frå kvart kjønn som skal førast opp på listeframlegga. Ved val av formannskap og fylkesutval, som *etter lova*

berre skal bestå av medlemmer av kommunestyre eller fylkesting, skal reglane om kjønnsmessig representasjon følgjast *så langt det er mogeleg*. Kravet til kjønnsmessig representasjon på listeframlegga gjeld soleis *ikkje* absolutt ved val til formannskap og fylkesutval. Dei som set fram listeframlegga plikter likevel å oppfylle kravet om kjønnsrepresentasjon så langt det er mogeleg også ved desse vala.

Krava i lova om at begge kjønn skal vere representert gjeld i dei tilfella der det finst både mannlege og kvinnelege kandidatar. Dersom det skal veljast 7 medlemmer, må listeforslaget innehalde minst 3 menn og 3 kvinner blant kandidatane. Dette vil ikkje vere mogeleg dersom partiet/gruppa består av 8 menn og 2 kvinner. I og med at føresegna skal følgjast så langt det er mogeleg, vil listeframlegget måtte innehalde 5 menn og 2 kvinner.

Det er ikke fastsett krav til plassering av kandidatane på lista. Eventuell opprykk finn stad ved valoppgjeret etter føresegnene i kommunelova § 37 nr. 3.

Sjå vidare om kjønnsmessig representasjon under pkt. 2.7 om val av varamedlemmer og utskifting av medlemmer i formannskap/fylkesutval i løpet av valperioden.

Underskrift på listeframlegg

Listeframlegget skal vere underskrive av minst éin medlem av det partiet eller den grupperinga som står bak listeframlegget. Ved ei fellesliste må listeframlegget vere underskrive av minst éin representant for kvart parti/kvar gruppering som står bak listeframlegget. Den eller dei som skriv under må vere medlem av det veljande organet. Det er berre høve til å skrive under på eitt listeframlegg, og ingen kan vere kandidat på meir enn éi liste.

Møteleiaren sin funksjon - godkjenning av listene

Departementet meiner at møteleiaren uoppfordra bør informere om dei føresegnene som gjeld for valet. Dersom eit medlem av forsamlinga ber om at det blir gitt slik informasjon, har møteleiaren plikt til å etterkomme oppmodinga. Departementet meiner dette må følgje av dei vanlege prinsippa for møteleiing.

Møteleiaren har ansvaret for at listene er i samsvar med lova og skal gjere dei som står bak framlegga oppmerksame på eventuelle manglar ved framlegga. Blir desse ikkje retta, må ein avvise framlegget. Dersom nokon reiser protest mot avgjerdene til møteleiaren, skal forsamlinga avgjere spørsmålet med alminneleg fleirtal.

Røystinga

Røystinga skal skje skriftleg og med bruk av røystesetlar. Det er høve til å røyste blankt, jf. kommunelova § 40 nr. 2.

Ein kan gjere følgjande endringar på røystesetlane:

- stryke kandidatnamn
- endre rekkefølga på kandidatane

Det er ikkje høve til å føre opp kandidatar frå andre lister. Det er heller ikkje høve til å føre opp kandidatar som ikkje står på noko listeframlegg, jf. kommunelova § 37 nr. 2 siste ledd. Det fører likevel ikkje til at det er ugyldig. Ein ser berre bort frå desse namna ved oppteljinga.

Valoppgjjer

Valoppgjjeret blir gjort av den veljande forsamlinga. Det vil seie av kommunestyret ved val

av formannskapet og av fylkestinget ved val av fylkesutvalet, etter føresegnene i kommunelova § 37.

Oppteljing

Oppteljinga går føre seg ved at ein registrerer kor mange røyster (røystesetlar, ikkje listerøyster) den einskilte lista har fått.

Mandatberekning

Mandatberekninga går føre seg på denne måten:

Ein skal dividere røystetala for kvar liste med delingstala 1, 2, 3, 4, 5 osv. (den såkalla d'Hondts metode). Representantplassane blir deretter fordelt til dei listene som har dei største kvotientane. Har fleire lister same kvotient, går plassen til den lista som har det største røystetalet. Har fleire lister det same røystetalet, blir valet avgjort ved loddtrekking.

Ein må gjere så mange divisjonar at ein er sikker på at ein har funne fram til dei største kvotientane. Nokre døme på valoppgjer er tatt inn som vedlegg 2 til rundskrivet.

Kandidatkåring

Føresegnene om kandidatføringa er tatt inn i kommunelova § 37 nr. 2 og går føre seg slik:

Når det er avgjort kor mange representantplassar ei liste vil få, skal ein foreta ei ny røysteoppteljing for *kandidatane* på lista. Først tel ein dei namna som står som nr. 1 på røystesetlane. Den kandidaten som får flest røyster ved denne oppteljinga er vald. Skal lista ha meir enn ein plass, tel ein deretter opp dei namna som står som nr. 2 på røystesetlane. Den kandidaten er vald som får flest røyster ved dei to oppteljingane, når ein ser bort frå den allereie valde. På same måten held ein fram til alle plassar lista skal ha, er fordelt, med dei modifikasjonane som følgjer av føresegnene om kjønnsmessig representasjon i § 37 nr. 3, sjå nedanfor. Dersom fleire kandidatar har fått like mange røyster, er den vald som står først i rekkjefølgja på lista.

Så langt det er mogeleg, skal kvar liste bli tildelt så mange varamedlemmer som ho får medlemmer, med tillegg av to, jf. § 37 nr. 4. Varamedlemsplassane blir fordelte ved at ein held fram oppteljinga på same måten som for medlemmene.

Kjønnsmessig representasjon

Det følgjer av føresegnene om kjønnsbalanse i § 37 nr. 3, jf. § 36 nr. 2, at ein må foreta endringar dersom krava i lova ikkje er oppfylde. Ein må her sjå på den gruppa den *einskilte lista har fått vald inn, og ikkje på organet samla*. Dette inneber følgjande:

Har lista fått *to eller tre medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert. Har lista fått *fire eller fem medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst to*. Har lista fått *seks til åtte medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst tre*. Har lista fått *ni medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst fire*, og har lista fått *fleire enn ni medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst 40 prosent*.

Sidan formannskapet/fylkesutvalet berre skal bestå av medlemmer frå kommunestyre eller fylkesting, skal desse føresegnene følgjast så langt det er mogeleg.

Dersom det står kandidatar frå det underrepresenterte kjønn lenger ned på lista, skal desse *rykke opp i det omfang det er naudsynt* for å tilfredsstille krava til kjønnsmessig balanse.

2.6 Avtaleval

Dersom formannskap/fylkesutval ikkje veljast ved forholdsval, blir valet halde som *avtaleval* etter føresegnene i kommunelova § 38 a.

Ved avtaleval gjeld følgjande reglar:

Samrøystes vedtak

Framgangsmåten er avhengig av oppslutnad frå ei *samrøystes* forsamling. Dersom ein medlem krev forholdsval, må valet haldast etter dei reglane som er omtalt foran i punkt 2.5. Fleirtalet kan *ikkje* avvise eit krav om forholdstalsval.

Innstilling

Det blir lagt fram ei innstilling med forslag på kandidatar. Dette kan til dømes gjennomførast på den måten at ei valnemnd som er sett ned av kommunestyret eller fylkestinget legg fram eit forslag til personsamansetjing i formannskapet eller fylkesutvalet. Forslaget er laga på bakgrunn av ein avtale mellom gruppene i kommunestyret eller fylkestinget, der ein legg til grunn at ei gruppe får ein representasjon som svarar til forholdstalsprinsippet – eventuelt sett i samanheng med fordelinga av medlemsplassar i øvrige folkevalde organ. Innstillinga frå valnemnda skal splittast opp, slik at ein nemner medlemmer og varamedlemmer frå kvar gruppe, med parti- eller gruppenemning. Varamedlemmene blir dermed ikkje varamedlemmer for andre enn dei faste medlemmene frå vedkomande gruppe.

Røysting og valoppgjer. Kjønnssbalanse

Innstillinga må vedtakast samrøystes.

Ved avtaleval stiller kommunelova § 38 a nr. 3 krav om at det skal vere *kjønnsmessig balanse mellom dei medlemmene som blir valde, når ein ser på organet under eitt*. Dette inneber følgjande:

Der formannskapet/fylkesutvalget har *fem* medlemmer, skal *kvalt kjønn* i utgangspunktet vere representert med *minst to*. Der formannskapet/fylkesutvalget har *sju* medlemmer, skal *kvalt kjønn* i utgangspunktet vere representert med *minst tre*. Der formannskapet/fylkesutvalget har *ni* medlemmer, skal *kvalt kjønn* i utgangspunktet vere representert med *minst fire*. Der formannskapet/fylkesutvalget har *fleire enn ni* medlemmer, skal *kvalt kjønn* i utgangspunktet vere representert med *minst 40 prosent*

Formannskapet/fylkesutvalet skal ifølgje kommunelova berre ha medlemmer frå kommunestyret/ fylkestinget. Difor fastset lova § 38 a nr. 3, siste punktum, at reglane om kjønnsmessig samansetjing skal følgjast *så langt det er mogeleg*. Dette inneber at krava om representasjon frå begge kjønn ikkje gjeld *absolutt* ved val til formannskap og fylkesutval. At kravet likevel gjeld *så langt det er mogeleg* medfører at ein må kvotere inn personar frå det underrepresenterte kjønn, såframt det er nokon som kan veljast, uavhengig av kva for parti eller gruppering dei representerer. Vi viser til pkt. 2.8. om utskifting av medlemmer til formannskapet/fylkesutvalg etter kommunelova § 16 nr. 2.

Reglane om kjønnsmessig balanse mellom dei som blir valde som medlemmer av formannskapet/fylkesutvalet gjeld tilsvarande for varamedlemmene.

Innstillinga kan til dømes se ut slik når det skal veljast eit formannskap med sju medlemmer (lista er fiktiv og berre til illustrasjon):

Medlemmer	Varamedlemmer:
Hans Olsen, Arbeiderpartiet Liv Pedersen, Arbeiderpartiet Karl Nilsen, Arbeiderpartiet	Trine Vik, Arbeiderpartiet Ole Andresen, Arbeiderpartiet Hjalmar Lunde, Arbeiderpartiet Kari Olsen, Arbeiderpartiet Eva Nilsen, Arbeiderpartiet
Fredrik Lange, Høyre Kristine Lund, Høyre	Iver Ramm, Høyre Hanne Svendsen, Høyre Richard Os, Høyre Anne Bergli, Høyre
Knut Fredriksen, Fremskrittspartiet	Per Strøm, Fremskrittspartiet Frank Aakre, Fremskrittspartiet Stein Lind, Fremskrittspartiet
Berit Holm, Sosialistisk Venstreparti	Tone Green, Sosialistisk Venstreparti Liv Pedersen, Sosialistisk Venstreparti Hanne Aall, Sosialistisk Venstreparti

Her er det fire menn og tre kvinner blant medlemmene. Kravet i lova om minst tre av kvart kjønn er oppfylt. Av dei 15 varamedlemmene er det sju menn og åtte kvinner. Det følgjer av lova at det av vararepresentantane skal vere minst 40 prosent av kvart kjønn, av di det er 15 vararepresentantar i alt. Dette kravet er oppfylt, det er ikkje i strid med lova at eit parti har berre menn, og eit anna har berre kvinner, i gruppa av varamedlemmer.

Kan ein velje felles vararepresentantar for heile organet, når valet blir gjort som avtaleval?

Det følgjer av lova § 38 a nr. 2 at innstillinga til val av folkevalde organ skal innehalde så mange namn som svarar til talet på medlemmer i organet, med nemning av den gruppa medlemmene høyrer til. I tillegg kan innstillinga innehalde så mange vararepresentantar *for kvar gruppe*, som svarar til det talet medlemmer gruppa skal ha, med tillegg av to.

Departementet har fått spørsmål om det er høve til å ha ei felles vararepresentantliste for heile utvalet. Vararepresentantane vil då ikkje bli knytta til ei gruppe, men vere vararepresentantar for heile organet. Ved forfall vil då den vararepresentanten som står først på lista bli kalla inn, utan omsyn til kva for gruppe som har forfall. Bakgrunnen for ei slik ordning kan vere at vil sikre større stabilitet ved at *ein* vararepresentant i realiteten blir fast møtande ved forfall. Denne ordninga svarar i realiteten til ordninga med fleirtalsval som blei oppheva i 2006, samstundes med vedtakinga av reglane om avtaleval.

I forarbeida til lovendringane uttalar departementet (Ot.prp. nr. 96 (2005 – 2006) side 60:

”I høringsnotatet uttalte departementet:

«Dersom det blir lovfestet regler om avtalevalg, vil det etter departementets syn være lite behov for regler om tradisjonelt flertallsvalg av nemnder. Departementet foreslår ikke noen endring av bestemmelsene i kommuneloven § 35 nr. 4 og § 38 i dette høringsnotatet. Med mindre det kommer innvendinger i høringsrunden, vil imidlertid departementet vurdere å foreslå at adgangen til å velge nemnder ved «rent» flertallsvalg oppheves når odelstingsproposisjonen om endringer i kommuneloven blir lagt frem.»

Det er ikke kommet noen høringsuttalelser som går inn for å opprettholde prinsippet om flertallsvalg til folkevalgte organ. Departementet vil derfor fremme forslag om at denne valgformen oppheves som et alternativ ved valg til folkevalgte organ. Flertallsvalg som valgform skal opprettholdes når det gjelder valg av leder/nestleder til folkevalgte organer og ansettelser, jf. loven § 35 nr. 3. Denne valgformen vil være aktuell også i andre situasjoner der det er snakk om å velge enkeltrepresentanter, for eksempel som kommunens representant i et organ utenfor kommunen eller ved suppleringsvalg til folkevalgte. Gjeldende § 38 endres i samsvar med dette.”

Departementet viser til dette. Vi finn at ei ordning der ein gjennomfører avtaleval med ei felles vararepresentantliste for heile organet ikkje vil vere i samsvar med reglane i lova § 38 a.

2.7 Opprykk og nyval

Etter kommunelova § 16 nr. 1 skal varamedlem kallast inn når eit medlem av formannskap eller fylkesutval har forfall til eit møte. Dersom organer er vald ved forholdsval, kallar ein inn varamedlem frå den gruppa der det er forfall.

Dersom eit medlem av formannskapet/fylkesutvalget går ut eller får varig forfall, skal det veljast nytt medlem, sjølv om det er valt varamedlem. Suppleringsval skal skje frå den same gruppa som den som trer ut, jf. lova § 16 nr. 3. Med gruppe meiner ein den gruppa som stiller til val av formannskap, ikke gruppe ved kommunestyrevalet. Dette gjer det mogeleg – dersom den som trer ut høyrer til ei gruppe som er basert på samarbeid mellom fleire parti ved forholdsval – å velje eitt nytt medlem frå det same partiet som den som går ut.

Prinsippet om kjønnsmessig representasjon gjeld òg ved *utskifting* av medlemmer av formannskapet/fylkesutvalet i valperioden. Føresegner om dette er tatt inn i kommunelova § 16 nr. 3. Den nye medlemmen skal kome frå det kjønn som er underrepresentert, dersom ikkje begge kjønn vil vere representert med minst 40 prosent etter utskiftinga. (Lovteksten sine krav til den kjønnsmessige samansetjinga er her utforma noko annleis enn det som gjeld ved det opphavlege valet, jf. § 37 nr. 3 og punkt 2.5 ovanfor.)

Krava om representasjon av begge kjønn gjeld her i høve til *heile organet*, ikkje i høve til den einskilde gruppa.

Dette dømet kan illustrere føreseгна:

Det er ni medlemmer i formannskapet: tre kvinner og seks menn. Ein mannleg representant får varig forfall, og det må haldast eit suppleringsval. Det følgjer av § 16 nr. 3 siste punktum at ein, dersom det er mogeleg, skal velje ei kvinne (frå den same gruppa som den som går ut), som blir den som går inn i formannskapet. Etter utskiftinga vil dermed formannskapet bestå av fire kvinner og fem menn.

Det følgjer av føreseгна at ein representant for det underrepresenterte kjønn skal tre inn ”så langt det er mulig”. Reservasjonen er naudsynt fordi val av medlemmer til formannskap og fylkesutval skjer på grunnlag av lovfastsett gjennomgåande representasjon. Det vil difor kunne oppstå tilfelle der det ikke finst nokre representantar for det underrepresenterte kjønn frå den aktuelle gruppa som kan erstatte medlemmet som går ut.

Føresegnene om representasjon frå begge kjønn gjeld g ved suppleringsval av varamedlemmer, jf. kommunelova § 16 nr. 5.

2.8 Retting av feil ved valet

Val av formannskap kan først inn for fylkesmannen og val av fylkesutval kan først inn for departementet etter reglane i kommunelova § 59. Ved ei slik lovlegheitsklage skal fylkesmannen/departementet oppheve vedtaket hvis det er gjort slike feil at det er *ugyldig*. Det vil seie at det er gjort feil som kan ha verka inn på resultatet av valet.

Dersom det er på det rene at valet er ugyldig, kan kommunestyret/fylkestinget på eiga hand erklære valet ugyldig og halde nytt val eller valoppgjjer. Det er då ikkje naudsynt å vente på avgjerda frå fylkesmannen/departementet. Det er likevel eit vilkår at valet må reknast for heilt eller delvis *ugyldig*. Forsamlinga kan ikkje fritt gjere om eit gyldig val, til dømes fordi nokon er misnøgd med resultatet.

Eit ugyldig val skal berre kjennast ugyldig så langt det er naudsynt for å rette den feilen som er gjort, i tråd med prinsippet i vallova § 13-2 (4). Dette inneber – ved forholdstalsval – at ikkje heile valet er ugyldig, dersom listeframlegga oppfyller krava i lova til representasjon av både kjønn, men plasseringa av kandidatane på listene har ført til at samansetjinga ikke fyller krava i kommunelova § 37 nr. 3 og 4. Valoppgjeret skal gjennomførast på nytt berre så langt det er naudsynt for å rette opp ei ulovleg kjønnssamansetjing. Dette skjer ved at ein bytter ut representantar for det kjønnet som er overrepresentert med representantar for det andre kjønnet. Dei øvrige representantane er lovleg valde. Dersom eitt eller fleire listeframlegg ikkje oppfyller kravet i kommunelova § 36 nr. 2 første og andre punktum, er heile valet ugyldig og det må haldast nytt val med lovlege lister. Ved valoppgjeret må ein sjå til at gruppene får ei samansetjing som oppfyller krava i lova.

Dersom eit val blir gjennomført som avtaleval, vil det vere ugyldig dersom kjønnssamansetjinga ikke er i samsvar med krava i lova § 38a.

2.9 Kva skjer dersom ein medlem/varamedlem melder seg ut av det partiet han/ho er vald for?

Det hender at ein medlem eller varamedlem til formannskapet (eller eit anna folkevald organ) melder seg ut av partiet, og inn i eit anna parti, eller vel å vere uavhengig. Kva konsekvensar vil dette få når det gjeld rett og plikt for vedkomande til å delta i møte, innkalling av varamedlem m.m.

Den som er vald inn i formannskapet har både rett og plikt til å delta i møte, uavhengig av partitilknyting, så lenge vedkomande ikkje misser valbarheita eller får fritak etter søknad. Dette følgjer av kommunelova § 40 nr. 1. Dersom vedkomande har forfall, skal vararepresentant kallast inn frå det partiet han/ho blei vald inn for, ikkje det partiet vedkomande har meldt seg inn i. Dette følgjer av kommunelova § 16 nr. 1.

Dersom ein vararepresentant har skifta parti, skal vedkomande kallast inn når det er forfall frå det partiet han/ho blei vald inn for, ikkje det partiet vedkomande no representerer.

Døme:

1. A er medlem i formannskapet i Lillevik kommune, vald inn for parti X. Han melder seg ut av X og inn i parti Y. Dersom A har forfall til eit møte, skal vararepresentant frå X kallast inn.

2. B er første varamedlem til formannskapet i Lillevik kommune, for parti X. Ho melder seg ut av X og inn i parti Y. Dersom ein av X sine representantar har forfall til eit møte, skal B kallast inn.

Reglane om møterett og -plikt, og innkalling av vararepresentantar er dei same som andre folkevalde organ.

Lova har ikkje føresegnar om korleis ein skal nemne ein medlem/varamedlem som har skifta parti, når det gjeld innkalling til møte, protollering m.m. Dette er det opp til kvar kommune å fastsetje.

3 PARLAMENTARISME. VAL AV KOMMUNERÅD OG FYLKESRÅD. UTPEIKING AV KOMMUNERÅDSLEIAR/FYLKESRÅDSLEIAR OG MEDLEMMER AV RÅDET

3.1 Aktuelle lovreglar

Kommunelova har i kapittel 3 reglar om kommunal og fylkeskommunal parlamentarisme. Det er i tillegg tatt inn føresegner om parlamentarisme i flere einskildparagrafar i lova.

For dei kommunar og fylkeskommunar som har innført parlamentarisk styreform skal eit kommuneråd/fylkesråd erstatte formannskapet/fylkesutvalet. Rådet er òg den øvste administrative leiinga i kommunen/fylkeskommunen.

Kommunelova § 18 nr. 4 fastset at danning av kommuneråd/fylkesråd kan skje på ein av to måtar.

- Det haldast val av råd i medhald av § 19 i lova
- Ordføraren/fylkesordføraren utpeiker ein kandidat til å leie kommunerådet eller fylkesrådet. Denne får i oppdrag å danne råd. Dette går fram av § 19a i lova, som tok til å gjelde 1. juli 2012.

Kommunestyret/fylkestinget avgjer sjølv om danning av rådet skal skje ved val (jf. pkt 3.2) eller ved utpeiking frå leiaren av rådet (jf. pkt 3.3).

3.2 Val av kommuneråd/fylkesråd

3.2.1 Valtidspunkt

Ved *vidareføring* av parlamentarisk styreform skal det veljast eit kommuneråd/fylkesråd i det konstituerande møtet etter kommunestyre- og fylkestingsvalet, jf. kommunelova § 19 nr. 3.

Innføring av parlamentarisk styreform kan tidlegast bli vedteke på det nyvalde kommunestyret/fylkestinget sitt konstituerande møte, jf. kommunelova § 18 nr. 2. Vedtaket om parlamentarisk styre må vere gjort og sett i verk i løpet av *det andre året* i valperioden. Departementet har lagt til grunn at tidspunktet for vedtak og iverksetjing er 31. desember året etter valet. Det vil seie at den einskilde kommune/fylkeskommune må ha sett i verk styreforma pr. 1. januar 2017.

Ved ønske om *utskifting* av heile rådet eller leiaren av rådet, må det veljast eit nytt råd. Val av nytt råd skal seinast skje i det neste møtet. Dersom eit medlem av rådet fratrer etter vedtak eller eige ønskje, skal det veljast eit nytt medlem etter framlegg frå rådet, jf. kommunelova § 19 nr. 5 og 6.

3.2.2 Kven er valbare?

Det er ikkje særskilde valbarheitsreglar for val av rådet. Dette inneber at dei vanlege reglane i kommunelova § 14 gjeld. I tillegg gjeld det ein regel om at tilsette i rådet ikkje er valbare dersom dei har fått mynde delegert frå rådet, jf. lova § 14 nr. 1 b siste punktum, og punkt 3.5 nedanfor.

3.2.3 Kven kan krevje seg fritatt?

Kommunelova § 14 nr. 1 bokstav c omtalar kven som har rett til å krevje fritak, jf. pkt. 2.4.

I § 15 er det reglar om uttrede i valperioden.

3.2.4 Kven er utelukka?

I § 14 nr. 1 bokstav b er det ei oversikt over dei som er utelukka frå val. Denne paragrafen gjeld òg ved val av råd. I den siste setninga er det ein særregel om valbarheit i kommunar og fylkeskommunar med parlamentarisk styreform. Etter denne føresegna er ”ansatte i sekretariatet til rådet” som har fått mynde delegert frå rådet, ikkje valbare.

Tolking av omgrepet ”rådet sekretariat” vil ligge til kommunestyret eller fylkestinget som skal foreta val til dei organa som er nemnde i § 14 nr. 1 første ledd. Kva for personar i rådet sitt sekretariat som kan utøve delegert myndigheit, vil framgå av interne instruksar og reglement.

Det følgjer av kommunelova § 14 nr. 5 at ein kandidat som elles ville vore utelukka frå val pga. si stilling, likevel kan veljast dersom vedkomande har fratrådt stillinga når organet trer i funksjon.

3.2.5 Fleirtalsval

Val av råd skjer som *fleirtalsval*. Rådet utgår frå den delen av kommunestyret/ fylkestinget som klarer å mønstre størst støtte for alternativet sitt.

Kommunelova § 19 har føresegner om val av kommuneråd/fylkesråd. Etter § 19 nr. 4 vil forslagsstillarane ha råddelde over størrelsen på og samansetjinga av rådet, slik som kven som skal vere leiar og nestleiar for rådet. Eit forslag til råd skal innehalde namna på dei personane som ein ønskjer i rådet. Retten til å foreslå medlemmer vil ligge til det partiet/dei partia som ønskjer å danne råd.

Reglane i § 38 nr. 3 gjeld for den kjønnsmessige samansetjinga av rådet. Dette inneber:

- Skal rådet ha *to eller tre medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert.
- Skal rådet ha *fire eller fem medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst to*.
- Skal rådet ha *seks til åtte medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst tre*.
- Skal rådet ha *ni medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst fire*.
- Skal rådet ha *fleire enn no medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst 40 prosent*.

Reglane i nr. 4 fastset framgangsmåten ved røystinga. Desse reglane er meint å vere uttømmende ved val til kommuneråd og fylkesråd. Det er høve til å røyste blankt, jf. også kommunelova § 40 nr. 2 andre punktum. For øvrig røyster ein under eitt på heile rådet, ikkje over forslaga på kvart medlem for seg. Det framlegget som får flest røyster er vald. Ligg det føre meir enn to framlegg, må eit framlegg likevel ha tilslutnad frå fleitalet av røystene. Får ingen av framlegga slik tilslutnad, må det haldast ei ny røysting over dei to framlegga som fekk flest røyster. Ved denne røystinga er det framlegget vald som har fått flest røyster.

3.2.6 Skifte av råd i valperioden

Kommunelova § 19 nr. 3 inneheld ei føresegn om skifte av råd i valperioden. Denne regelen må sjåast i samanhang med nr. 5, der det blir slått fast at val til nytt råd som hovudregel ikkje skal haldast i det same møtet som der det blir reist mistillitsframlegg, med mindre saka er førebudd og står på dagsorden til vedkomande møte i kommunestyret eller fylkestinget.

Siste punktum i nr. 3 om rådet si tiltreding vil gjelde både ved skifte av råd og ved val til råd første gang. Indirekte fastset denne føreseigna óg at eit sitjande råd som skal fråtre etter mistillitsvedtak/forslag eller av eige ønskje, plikter å halde fram som ”forretningsministerium” til det blir vald eit nytt råd.

Valreglane i § 19 nr. 4, jf. pkt. 2.6, gjeld òg ved skifte av råd i perioden.

Regelen i § 19 nr. 5 må bli sett i samanheng med føreseigna i nr. 3 og § 34 nr. 1. Mistillitsframlegg mot eit råd, som blir sett fram i møtet utan at dette står på møtekartet, kan ikkje realitetshandsamast, med mindre to tredjedelar av dei som er til stades røyster for realitetshandsaming. Hovudregelen vil dermed vere at votering over eit mistillitsframlegg skjer i det *neste* møtet i kommunestyret eller fylkestinget.

3.2.7 Uttreden frå andre verv medan ein er medlem av rådet

Etter kommunelova § 19 nr. 7 trer ein rådsmedlem ut av sine øvrige kommunale og fylkeskommunale verv i funksjonsperioden. Det er opp til den einskilte kommune eller fylkeskommune om ein vil bruke settemedlemmer eller velje nye faste medlemmer til dei verva kommunerådane eller fylkesrådane trer ut av. For vervet som kommunestyremedlem eller fylkestingsmedlem skal ein følgje dei vanlege reglane i kommunelova § 16 om opprykk av varamedlem for den tida ein fast representant er medlem av et kommuneråd eller fylkesråd.

Føreseigna om uttreden må bli forstått slik at kravet berre gjeld det forvaltningsnivået der rådet har mynde. Eit medlem av kommunerådet treng soleis ikkje tre ut av sine fylkeskommunale, og eit medlem av fylkesrådet treng ikkje tre ut sine kommunale verv.

3.2.8 Retting av feil ved valet

Når det gjeld spørsmål om ugyldig val og klage, viser vi til det som er sagt tidligere under pkt. 2.8 om val av formannskap/fylkesutval, som også gjeld for val av kommuneråd og fylkesråd.

3.3 Utpeiking av kommunerådsleiar/fylkesrådsleiar og medlemmer av rådet

Lova § 19 a opnar for ein alternativ måte for å danne kommuneråd/fylkesråd på. Vilkåret er at kommunestyret/fylkestinget gjer vedtak om å nytte denne framgangsmåten. Når det ligg føre eit slikt vedtak, har ordføraren plikt til å gi ein rådsleiarkandidat i oppdrag å danne nytt råd når den parlamentariske situasjonen tilseier det. Det er såleis ordføraren/ fylkesordføraren som må vurdere om det har oppstått ein parlamentarisk situasjon. Døme på kva som kan reknast som ein parlamentarisk situasjon kan vere at rådsleiaren varslar at rådet går av, eller at rådet blir felt ved mistillit eller går på eit avrøystingsnederlag i kommunestyret/fylkestinget etter at rådsleiaren har stilt kabinettspørsmål. Det er på vegne av kommunestyret/fylkestinget ordføraren/fylkesordføraren skal peike ut ein kandidat. Ordføraren/fylkesordføraren skal peike ut den kandidaten han eller ho etter politiske sonderingar trur kan samle størst oppslutning for rådet sitt.

Viss eit skifte av råd er ei følge av eit kommunestyre-/fylkestingsval, skal den personen som til kvar tid formelt har ordførar-/fylkesordførarvervet peike ut ein kandidat til vervet som rådsleiar. Den leiarkandidaten som er peika ut set sjølv saman rådet sitt, og det nye rådet konstituerer seg sjølv. Rådet skal ikkje veljast av kommunestyret/ fylkestinget. Leiar-kandidaten bestemmer kor mange medlemmer det skal vere i rådet og kven dette skal vere. Når leiaren set saman rådet sitt, er han/ho likevel bunden av reglane i kommunelova om kjønnsbalanse, jf. tilvisinga til § 38 a nr. 3.

Leiaren kan når som helst skifte ut medlemmer av rådet, og bestemme samansetninga av rådet. Det inneber at rådsleiaren kan auke eller redusere talet på rådsmedlemmer også etter at rådet er konstituert. Rådet skal sende melding til kommunestyret/fylkestinget om samansetninga av rådet straks det har konstituert seg og straks det har skjedd endringar i samansetninga av rådet.

Funksjonstida til kommunerådet er uavhengig av valperioden for kommunestyret/ fylkestinget. At det har vore eit val vil derfor i seg sjølv ikkje kunne reknast som ein parlamentarisk situasjon etter kommunelova § 19 a nr. 1. Ved skifte av råd blir rådet som fråtrer sitjande inntil eit nytt råd har konstituert seg.

Eit forslag om at rådet skal fråtre (mistillitsforslag) må setjast fram i møte i kommunestyret/ fylkestinget. Forslaget skal behandlast i neste møte, med mindre to tredelar av dei som er på møtet, krev avrøysting straks. Dersom rådet sjølv ønskjer å fråtre, skal rådet gi beskjed om det i møte i kommunestyret/fylkestinget. Dersom rådsleiaren fråtrer, skal heile rådet fråtre.

Eit medlem av rådet fråtrer etter vedtak av kommunestyret/fylkestinget. I tillegg til mistillitsframlegg mot sjølv rådet kan kommunestyret/fylkestinget òg reise mistillitsframlegg mot enkeltpersonar i rådet. Lova heimlar ein rett for medlemmer av rådet til å fråtre etter eige ønske.

4 VAL AV ORDFØRAR/FYLKESORDFØRAR OG VARAORDFØRAR

4.1 Aktuelle lovreglar

Val av ordførar/fylkesordførar og varaordførar blir regulert av kommunelova §§ 9 og 38, jf. § 35 nr. 3. Kommunestyret/fylkestinget vel sjølv ordførar/fylkesordførar og varaordførar i det konstituerande møtet, jf. § 17 nr. 2 i kommunelova.

4.2 Valperiode

Ordførar/fylkesordførar og varaordførar skal veljast for *heile* valperioden, jf. kommunelova § 9 nr. 1. Det er altså ikkje lov at to kandidatar deler på vervet med ein toårsperiode på kvar.

4.3 Kven er valbare?

Valbare til verva som ordførar/fylkesordførar og varaordførar er dei *faste* medlemmene av formannskapet/fylkesutvalet. Varamedlemmer til formannskapet/fylkesutvalet er ikkje valbare. I kommunar og fylkeskommunar med parlamentarisk styreform, er kravet at ein er fast medlem av kommunestyret/fylkestinget.

4.4 Kven kan krevje seg fritatt?

Den som har vore ordførar/fylkesordførar eller varaordførar dei siste fire åra kan nekte val til det same vervet, jf. kommunelova § 9 nr. 1. Retten til fritak er avhengig av at ein har hatt vervet i *heile* den førre valperioden. Den som har vore ordførar eller varaordførar i ein kommune kan ikkje nekte å ta i mot verv som ordførar eller varaordførar i fylkeskommunen, og omvendt.

Krav om fritak må setjast fram før valet.

4.5 Framgangsmåten ved valet

Valreglane framgår av kommunelova § 38 nr. 1 og § 40 nr. 2, jf. § 35 nr. 3.

Den som skal veljast etter berre éi røysting, må ha fått fleirtal, dvs. meir enn 50 prosent av røystene i første runde. Blanke røyster skal òg reknast med når ein skal avgjere om fleirtalskravet er oppfylt. Dersom ingen får tilstrekkeleg røystetal, må det haldast ei ny røysting i same møte (det konstituerande møtet). Alle kandidatar, også dei som ikkje fekk røyster ved den første røystinga, er med i den nye røystinga.

Kommunestyret/fylkestinget kan ikkje vedta at den andre røystinga skal haldast berre mellom to eller fleire av dei som fekk flest røyster ved den første røystinga.

Ved andre gongs røysting er den som får *enkelt fleirtal*, vald. Det vil seie flest røyster. Det er altså ikkje eit krav om 50 prosent eller meir av røystene i denne omgangen. Dersom det blir gitt i same følgd 12, 11 og 10 røyster for ordførarkandidatane A, B og C, vil A vere vald. Har to eller fleire kandidatar fått like mange røyster ved denne avstemminga må valet bli avgjort ved loddtrekking mellom desse.

Departementet har tolka reglane om val av ordførar/fylkesordførar og varaordførar slik at det er høve til å halde uforpliktande prøverøystingar, og at det er høve til å trekkje kandidatar før

ein går til formelt val. Prøverøysting kan likevel ikkje reknast som ei gyldig første røysting etter reglane i lova.

4.6 Retting av feil ved valet

Når det gjeld spørsmål om ugyldig val og klage, viser vi til det som er sagt tidligare under pkt. 1.8 om val av formannskap/fylkesutval. Prinsippa der gjeld det same for val av ordførar/fylkesordførar og varaordførar.

5. VAL AV KONTROLLUTVAL

5.1 Aktuelle lovreglar

Etter kommunelova § 77 nr. 1 vel kommunestyret/fylkestinget sjølv eit kontrollutval som på vegne av kommunestyret/fylkestinget har det *løpande tilsynet* med forvaltninga i kommunen/fylkeskommunen. Utvalet sine oppgåver er nærare omhandla i forskrift om kontrollutval, fastsett av departementet 15. juni 2004.

Etter § 2 i forskrifta skal kontrollutvalet ha minst tre medlemmer. Minst ein av medlemmene i utvalet skal veljast mellom medlemmene av kommunestyret/fylkestinget. Kommunestyret/fylkestinget vel medlemmer og varamedlemmer til utvalet, og leiar og nestleiar mellom medlemmene.

Kommunestyret/fylkestinget kan når som helst halde nyval av medlemmene i kontrollutvalet, jf. kommunelova § 77 nr. 3. I motsetnad til det som gjeld for faste utval, jf. lova § 10 nr. 6, kan kommunestyret/fylkestinget ikkje vedta å leggje ned kontrollutvalet i valperioden. Møta i kontrollutvalet skal som hovudregel haldast for opne dører til liks med andre folkevalde organ, jf. pkt. 5.5 nedanfor.

5.2 Valtidspunkt

Kommunelova § 17 nr 2 tredje punktum blei endra ved lov av 8. februar 2013, og fastset no at kontrollutvalet skal veljast i det konstituerande møtet, etter val av formannskap/ordfører, men før ein vel andre folkevalde organ. Regelen blei endra for å sikre at kravet om minst ein medlem av kommunestyret i kontrollutvalet bli oppfylt.

Bakgrunnen for lovendringa

Erfaring frå konstitueringa etter valet i 2007 viste at nokre kommunar hadde problem med å oppfylle kravet i kommunelova § 77 om at minst ein medlem av kommunestyret skal vere med i kontrollutvalet. Årsaka til dette var m.a. at kommunestyret valde kontrollutvalet etter at dei hadde valgt nemnder og utval, og at alle kommunestyrerepresentane var ”brukt opp” som medlem av desse organa. Kommunestyra ynskte ikkje å gjere om på dei vala som var gjort. Dette førte til at fylkesmannen i nokre tilfelle måtte erklære vala av kontrollutval ulovleg.

Arbeidsgruppa som departementet sette ned for å føreslå tiltak som kan styrkje eigenkontrollen i kommunar og fylkeskommunar tok i sin rapport ”85 *tilrådingar for styrka eigenkontroll i kommunane*” opp spørsmålet om når kontrollutvalet bør veljast. Arbeidsgruppa sa: ”For at ein skal sikre rett samansetjing av kontrollutvalet og andre folkevalde organ, bør kontrollutvalet veljast før andre utval og nemnder.” og tilrår: ”Kontrollutvalet bør veljast på det konstituerande møtet, saman med formannskap og ordførar. På dette punktet bør kommunelova § 17 nr. 2 og 3 endrast.

I Prop. 119 L (2011 – 2012) Endringar i kommunelova m.m (eigenkontroll m.v.) følgde departementet opp framlegga frå arbeidsgruppa, noko som fekk støtte i Stortinget.

Endringa i § 17 nr. 3 inneber at kontrollutvalet skal tre i funksjon frå det konstituerande møtet.

5.3 Kven er utelukka?

Kven som er utelukka frå val til kontrollutvalet, går fram av § 14 og § 77 nr. 2 i kommune-lova. Dei vanlege reglane om kven som er utelukka frå val, gjeld óg for val til kontrollutvalet. Dette omfattar følgjande grupper:

- Fylkesmannen og assisterande fylkesmann
- Administrasjonssjefen i kommunen/fylkeskommunen og assisterande administrasjonssjef
- Sekretæren for kommunestyret/fylkestinget
- Leiar av forvaltningsgrein i kommunen/fylkeskommunen
- Den som er ansvarleg for rekneskapsfunksjonen i kommunen/fylkeskommunen
- Den som foretar revisjon for kommunen/fylkeskommunen

Vi viser elles til det som er sagt under punkt om val til faste utval nedanfor.

Etter § 77 nr. 2 er dessutan følgjande personar i tillegg utelukka frå val til *kontrollutvalet*:

- Ordførar/fylkesordførar og varaordførar
- Medlem og varamedlem av formannskapet/fylkesutvalet
- Medlem og varamedlem av kommunal/fylkeskommunal nemnd med avgjerdsmynde
- Medlem av kommuneråd/fylkesråd i kommunar og fylkeskommunar med parlamentarisk styreform. Dei tilsette i sekretariatet til rådet er heller ikkje valbare, dersom dei har fått mynde delegert frå rådet
- Medlem og varamedlem av kommunestyrekomite og fylkestingskomite etter § 10 a (Ikraft frå 1. november 2015)
- Tilsette i kommunen/fylkeskommunen

Når det gjeld den sistnemnde gruppa har departementet fått spørsmål om det gjeld ei nedre grense for dei som er tilsette i ein stillingsbrøk i kommunen, slik at dei likevel kan veljast inn i kontrollutvalet. Departementet si haldning er at det ikkje finst ei slik grense. Dei som har eit tilsettingsforhold til kommunen/fylkeskommunen er utelukka frå val til kontrollutvalet, same kor liten stillingsbrøk det er tale om. Bakgrunnen for dette standpunktet er omsynet til å sikre at kontrollutvalet og medlemmene skal vere 100 prosent uavhengig og utan bindingar til kommunen. Dessutan vil ein hindre at medlemmer av kontrolutvalet får saker til handsaming som gjeld dei sjølve eller etaten/verksemda der dei er tilsette.

5.4 Kan eit fleirtal i kommunestyret/fylkestinget fastsetje kven som skal vere mindretalet sin representant i utvalet?

Fire stortingsrepresentantar fremja i Dok. 8:4 (2008–2009) framlegg om å styrke mindretalsrettar i kommunale og fylkeskommunale kontrollutval. Mellom anna vart det fremja følgjande: *”Stortinget ber Regjeringen om å endre kommuneloven slik at et flertall i et kommunestyre ikke kan plassere et partis eneste representant i kontrollutvalget mot denne representantens vilje.”*

Stortinget handsama framlegga våren 2009. Framlegget om å endre kommunelova fekk ikkje støtte frå fleirtalet i Stortinget, jf. Innst. S. nr. 192 (2008–2009) frå Stortingets kommunal- og forvaltningskomite.

Departementet har følgjande kommentarar til denne problemstillinga:

Dersom eit parti, A, berre har ein representant, X, i kommunestyret, og fleirtalet vil velje X inn i kontrollutvalet mot hans/hennar vilje, kan X krevje forholdstalsval, jf. kommunelova § 35 nr. 4. Valet må då gå føre seg på den måten kommunelova § 36 føreskriv. Dersom parti A

lét vere å levere inn listeframlegg, kan X ikkje veljast inn kontrollutvalet, jf. kommunelova § 36 nr. 1 siste punktum.

5.5 Opne møte i kontrollutvalet

Kommunelova § 77 nr. 8 fastsette tidlegare at møte i kontrollutvalet skulle haldast for lukka dører dersom ikkje utvalet sjølv hadde bestemt noko anna.

Føresegna blei oppheva ved lov av 8. februar 2013. Lovendringa trådte i kraft 1. juli 2013. Dette inneber at reglane om opne møte i folkevalde organ i mellom anna kommunelova §§ 31–31a vil gjelde for kontrollutvalet. Vi viser til det som er sagt om desse føresegnene i kapittel 10 nedanfor.

Kontrollomsyn som grunnlag for å lukke møte i kontrollutvalet?

I samband med framlegget om å oppheve § 77 nr. 8 (Prop. 119 L (2011 – 2012)) drøfta departementet om det var behov for å innføre kontrollomsyn som særskilt grunnlag for å kunne lukke møta i kontrollutvalet. Bakgrunnen var at nokre høyringsinstansar – i samband med høyringa om lovframlegget – meinte at høvet til å drive kontrollarbeid ville bli svekka dersom møta skulle gå for opne dører.

Departementet uttalte:

”Kontrollutvalet vil alltid ha plikt til å lukke møte når det ligg føre lovbestemt teieplikt, eller når det skal handsame ei sak som gjeld tenestlege tilhøve for ein arbeidstakar. I tillegg kjem dei sakene der kommunelova § 31 gjev høve til å lukke møte på grunnlag av personvern og tungtvegande offentlege interesser. Heimelen til å lukke møte i desse sakene gjev kontrollutvalet framleis høve til å diskutere ulike typar saker bak lukka dører. At fleire kontrollutval allereie i dag praktiserer ei ordning med opne møte, illustrerer at det neppe er behov for ei lovføresegn som gjev kontrollutvala høve til å halde alle møte lukka.

Departementet meiner at ei føresegn som gjev heimel til å lukke møte av kontrollomsyn eller liknande, ikkje vil vere føremålstenleg. Dei aller fleste saker kontrollutvalet handsamar, vil ha kontrollmessige sider. Ei føresegn om til dømes ”kontrollomsyn” vil kunne bli svært vidtgåande og dermed undergrave ein hovudregel om opne møte.

Handsaminga av rapportar i samband med rekneskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll vil nok for dei fleste kontrollutval utgjere hovuddelen av saksporteføljen. Departementet har vurdert om det er sider ved desse sakene som gjer at det på generelt grunnlag bør vere høve til å lukke møtet under handsaminga i kontrollutvalet. Vurderinga til departementet er at desse sakene på generelt grunnlag neppe inneheld opplysningar som tilseier at handsaminga bør skje bak lukka dører. Departementet kan heller ikkje sjå at det ligg føre andre omsyn som tilseier at utvalet bør ha fleire unntaksheimlar enn dei som ligg i kommunelova § 31.” (Proposisjonen side 9)

6 VAL AV FASTE UTVAL M.M.

6.1 Aktuelle lovreglar

Uttrykket "*nemnd*" i kommunelova er ei fellesnemning som omfattar:

- Faste utval
- Styre og råd for kommunale/fylkeskommunale institusjonar
- Inter(fylkes)kommunale samarbeidsorgan
- Kontrollutval
- Kommunedelsutval
- Styre for kommunale og fylkeskommunale foretak

Reglane om oppretting og val av kommunale/fylkeskommunale nemnder finn ein i kommunelova §§ 10 – 12, 14, 27 og 35 – 38a. Når det gjeld oppretting av folkevalde organ, gir lovgevinga stor fridom til den enkelte kommune/fylkeskommune til å organisere strukturen slik ein finn det passende ut frå lokale tilhøve.

Lovpålagte nemnder

Nokre nemnder er pålagt i særlov. Desse nemndene kan vere kommunale, fylkeskommunale eller statlege.

Lovpålagte *kommunale* nemnder:

- råd (eller anna representasjonsordning) for menneske med nedsett funksjonsevne. (Lov om råd eller anna representasjonsordning i kommunar og fylkeskommunar for menneske med nedsett funksjonsevne m.m.)
- eldreråd (Lov om kommunale og fylkeskommunale eldreråd)
- valstyre og røystestyre (vallova)

Lovpålagte *fylkeskommunale* nemnder:

- råd (eller annen representasjonsordning) for menneske med nedsett funksjonsevne (Lov om råd eller anna representasjonsordning i kommunar og fylkeskommunar for menneske med nedsett funksjonsevne m.m.)
- eldreråd (Lov om kommunale og fylkeskommunale eldreråd)
- fylkesvalstyre (vallova) yrkesopplæringsnemnda (opplæringslova)

Lovpålagte *statlege* nemnder på kommunenivå:

- heimevernsnemnd (heimevernlova)
- fjellstyre – i kommuner der det er statsalmenning (fjellova)

Kommunale/fylkeskommunale nemnder

Med unntak av dei lovpålagte nemndene er det kommunestyret/fylkestinget som fastset kva for nemnder det skal vere i kommunen/fylkeskommunen. Når det gjeld komitear etter kommunelova § 10 nr. 5 kan ein delegere til andre folkevalde organ å opprette desse.

Det er lagt til kommunestyret/fylkestinget å

- fastsetje kva for oppgåver den enkelte nemnd skal ha
- fastsetje talet på medlemmer (det er likevel ofte lovfesta ei nedre grense, jf. t.d. kommunelova §§ 10 – 11, § 65 nr. 1 og § 77 nr. 1)
- foreta val av medlemmer/varamedlemmer, leiar og nestleiar. Denne kompetansen kan i visse høve bli delegert.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har tidlegare vore i kontakt med Lovavdelinga i Justisdepartementet med spørsmål om kommunelova gjeld når kommunestyret/fylkestinget oppretter *statlege nemnder på kommunenivå/fylkesnivå*.

Lovavdelinga konkluderte – under ein viss tvil – med at reglane i kommunelova eller likestillingslova ikkje gjeld direkte når kommunane vel medlemmer til statlege nemnder på kommunalt nivå, med mindre det følgjer av regelverket for vedkomande organ at reglane skal gjelde slik. Derimot talar reelle omsyn for at både reglane om kjønnsfordeling og dei andre reglane om personval i kommunelova blir brukte likt på desse organa, i den grad dette ikkje er i strid med reglane i særlovgivinga.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet tilrår at reglane i kommunelova blir lagde til grunn også ved val av medlemmer til statlege nemnder.

6.2 Valtidspunkt

Kommunelova § 17 nr 1 fastset at val av nemnder *bør* haldast i kommunestyret/fylkestinget sitt konstituerande møte. Det er altså ikkje noko absolutt krav om at nemndene blir valde samstundes med at kommunestyret/fylkestinget vel formannskap/fylkesutval, men det er ein fordel at flest moglege folkevalde trer i funksjon nokonlunde samstundes.

6.3 Valperiode

Valperioden for nemndene følgjer valperioden for kommunestyret/fylkestinget, med unntak av komitear, jf. § 10 nr. 5, som kan opprettast for eit kortere tidsrom. Dersom nyval ikkje blir halde i det konstituerande møtet, blir funksjonstida for dei sitjande nemndsmedlemmene automatisk forlenga fram til nyval er halde.

Reglane om valperiode er ikkje til hinder for at ein legg ned eller omorganiserar nemndene i perioden (med mindre desse er lovpålagde).

6.4 Kven er valbare?

Valbare, og pliktige til å ta imot val, er alle som oppfyller følgjande vilkår, kommunelova § 14 nr. 1:

- har røysterett ved val til kommunestyre/fylkesting
- står innført i folkeregisteret som busett i vedkomande kommune/ein av kommunane i fylket på det tidspunkt valet finn stad
- ikkje er utelukka eller fritatt

Det følgjer av det andre kulepunktet at det er folkeregisterføring på tidspunktet for val av nemnda som er avgjerende for valbarheita. Det er ikkje eit krav at vedkomande har hatt røysterett i kommunen/fylkeskommunen ved kommunestyrevalet/fylkestingsvalet. Dette inneber at ein person som har flytta frå ein kommune til ein annan etter valdagen 14. september i år, kan veljast som medlem av ei nemnd i innflyttingskommunen, dersom vedkomande er blitt registrert som innflytta før kommunestyret foretar valet.

Personar som ikkje har nådd røysterettsalderen kan veljast, såframt dei fyller dei øvrige vilkåra for valbarheit, jf. kommunelova § 14 nr. 1 bokstav a andre leddet. Det er inga nedre aldersgrense her. Den som ikkje har nådd røysterettsalderen, er imidlertid ikkje pliktig til å ta imot val. Dei treng ikkje vise til anna fritaksgrunn enn den unge alderen. Ut fra samanhengen

må denne føreseigna bli forstått slik at ho ikkje omfattar dei som fyller 18 år i løpet av valåret. Dei er røysteføre ved valet og dermed óg pliktige til å motta val til nemndene.

Det er berre val til faste utval, kommunedelsutval, kontrollutval, kommune- og fylkesråd og kommunale eller fylkeskommunale nemnder oppretta i medhald av andre lover, at ein er pliktig til å motta vervet, jf. § 14 nr. 1. Ved val til komitear, styre for kommunale og fylkeskommunale foretak eller styre for inter(fylkes)kommunale samanslutningar, ligg det soleis ikkje føre plikt til å la seg velje/oppnemne. Ved val til kommunestyrekomitear/ fylkestingskomitear etter kommunelova § 10a er det berre medlemmene av kommunestyret/fylkestinget (med unnatak av den som er medlem av kontrollutvalet) som er valbare. Dei er og pliktige til å ta imot valet.

6.5 Kven er utelukka?

Ved val av faste utval, kommunedelsutval, kontrollutval, kommune- og fylkesråd, kommunale eller fylkeskommunale nemnder oppretta i medhald av andre lover er følgjande utelukka frå val etter kommunelova § 14 nr. 1 bokstav b:

- Fylkesmannen og assisterande fylkesmann
- Administrasjonssjefen i kommunen/fylkeskommunen og assisterande administrasjonssjef
- Sekretæren for kommunestyret/fylkestinget
- Leiar av forvaltningsgrein i kommunen/fylkeskommunen
- Den som er ansvarleg for rekneskapsfunksjonen i kommunen/fylkeskommunen
- Den som foretar revisjon for kommunen/fylkeskommunen

Når det gjeld val til kontrollutval er fleire grupper utelukka frå val. Vi viser til kapittel 5 foran.

Det kan oppstå tvil om korleis uttrykket *leiar av forvaltningsgrein* skal tolkast. I utgangspunktet må kommunen/fylkeskommunen sjølv ta stilling til dette ut frå korleis administrasjonen er organisert i den aktuelle kommunen/fylkeskommunen. Eit viktig utgangspunkt i vurderinga er at færrest mogeleg skal utelukkast frå val til kommunale/fylkeskommunale organ. Ein bør difor – i tilfelle av grunngitt tvil – leggje til grunn at ein stillingsinnehaver er valbar.

Med uttrykket "forvaltningsgrein" blir det sikta til eit større, avgrensa og utadretta funksjonsområde i den kommunale/fylkeskommunale forvaltninga. For å kunne bli rekna som "leiar av forvaltningsgrein", må ein vere i ein kvalifisert leiarfunksjon der ein er tillagt eit sjølvstendig ansvar. Stillinger som har leiarfunksjonar i ein sentral del av kommunen/fylkeskommunen sin administrasjon, må etter departementet si oppfatning bli omfatta av uttrykket. Andre moment kan vere om etaten har eige kontorbudsjett, og tittelen og avlønninga til vedkomande.

Omorganiseringar i kommunesektoren, med mellom anna utstrekt bruk av resultateiningar som inneber at ein mange stader ikkje lenger har tradisjonell leiar førte til at fleire personar enn tidligare blei rekna å vere leiar av forvaltningsgrein, og difor ikkje var valbare. Stortinget ønskte ikkje ei slik utvikling. Stortinget vedtok difor ein regel i den nye vallova i 2002, og i kommunelova, om at leiar av forvaltningsgrein framleis ikkje skal vere valbar, men at dette ikkje gjeld leiar av einskildståande verksemdar.

I ein kommune med ein tradisjonell organisasjon i etatar vil etatsjefane (skulesjef, teknisk sjef osv.) vere utelukka frå val. Tilsette på eit lågare ledd i organisasjonen, som leiar av dei ein-skilde verksemdene innan etatane, er som før valbare.

I ein kommune som er organisert etter to-nivåmodellen, vil likevel leiarane av dei einskildståande verksemdene vere valbare i og med at det er presisert i lova at leiarar av slike verksemder er valbare. Dette fører til at rektorar, barnehagestyrarar og liknande vil vere valbare. Uttrykket ”leiar av einskildståande verksemd” må etter departementet si meining innebere at det óg omfattar personar som er leiar, ikkje berre av éin, men óg to av fleire verksemder i ein særskilt type i kommunen/fylkeskommunen.

I ein kommune som er organisert slik at administrasjonen er delt opp i ei rekkje likestilte resultateiningar/verksemder, vil utgangspunktet vere at leiarane er valbare, sjølv om dei og må reknast som leiar av forvaltningsgrein. Døme her kan vere rektorar, barnehagestyrarar og styrar ved institusjonar som t.d sjukeheim.

Valbarheit må avgjerast konkret ut frå skjønn og ei konkret vurdering i kvart einskild høve, og etter korleis administrasjonen er organisert i kommunen. Det avgjerande vil vere det reelle innhaldet i stillinga, ikkje stillingsnemninga. Det at kommunen nemner stillinga som ”virksomhetsleder” er ikkje avgjerande. Spørsmålet må vurderast ut frå den funksjonen vedkomande har i den aktuelle stillinga.

Dersom kommunen er organisert slik at ein person leiar alle verksemdene innan ein sektor – t.d. at alle skulane i kommunen har same rektor – er det mest nærliggjande å sjå på vedkomande som leiar av ei forvaltningsgrein, og dermed ikkje valbar. Dersom ein person – i tillegg til å vere leiar av ei verksemd – har andre leiaroppgåver som det ikkje er naturleg å knytte til verksemda, kan dette føre til at vedkomande vil vere utelukka frå val.

Det er viktig å presisere at grensa for når ein går frå å vere ”leiar av einskildståande verksemd” til ”leiar av forvaltningsgrein” vil måtte avgjerast konkret ut frå ei skjønnsmessig heilheitsvurdering i kvart einskilt høve. Kommunen må sjølv ta denne avgjerda.

Det er tilsettingshøvet når organet *trer i funksjon*, det vil seie den dagen det har det første møtet sitt, som er avgjerande for valbarheita, jf. kommunelova § 14 nr. 5. Ein person som på grunn av stillinga ikkje er valbar, kan veljast som medlem av organet dersom vedkomande *fråtrer* stillinga *før* organet trer i funksjon. Der ikkje tilstrekkeleg med permisjon. Dersom vedkomande ikkje har tiltrådt stillinga, og har fått innvilga permisjon for heile valperioden, meiner departementet at han/ho likevel er valbar.

Kommunelova § 14 nr. 2 fastset at den som foretar revisjon for ein kommune/fylkeskommune er utelukka frå val også til andre folkevalde organ enn dei som er nemnde i kommunelova § 14 nr. 1.

Kommunelova § 14 nr. 3 inneheld følgjande regler når det gjeld valbarheit:

- Den som er ansvarleg for rekneskapet for eit (fylkes)kommunalt foretak eller ei verksemd etter kommunelova § 27, er utelukka fra val til styret for foretaket eller verksemda.
- Den som foretar revisjon for ei interkommunal/interfylkeskommunal verksemd etter kommunelova § 27, kan ikkje veljast til styret for verksemda.

Personer som på grunn av si stilling i kommunen er utelukka frå val til kommunale nemnder, er likevel valbare til fylkeskommunale nemnder. Det same gjeld for personar som på grunn av si stilling i fylkeskommunen er utelukka frå val til fylkeskommunale nemnder. Disse er altså valbare til kommunale nemnder.

Departementet presiserer at statleg tilsette (med unnatak av fylkesmann og assisterande fylkesmann) ikkje vil vere utelukka for val til kommunale/fylkeskommunale nemnder.

6.6 Kven kan krevje seg fritatt?

Ved val til faste utval, kommunedelsutval, kontrollutval, kommuneråd og fylkesråd, kommunale eller fylkeskommunale nemnder oppretta i medhald av andre lover gjeld dei same fritaksgrunnene som for val til formannskap/fylkesutval, sjå pkt. 2.4 foran.

Ved val til komitear, styre for (fylkes)kommunale bedrifter, (fylkes)kommunale foretak og styre for inter(fylkes)kommunale samanslutningar finst det inga plikt til å la seg velje som medlem av denne type organ. Ein treng difor ingen spesiell fritaksgrunn for å sleppe å bli vald inn i eit slikt organ. Det er nok at ein ikkje vil.

Ved val til kommunestyrekomitear og fylkestingskomitear kan ordføreren/fylkesordføreren bli gitt fritak av kommunestyret/fylkestinget, jf. kommunelova § 10a nr. 2

6.7 Framgangsmåten ved valet

Kommunestyret/fylkestinget fastset medlemstalet i nemndene og vel medlemmer, vara-medlemmer, leiar og nestleiar, men nemndene skal ha minst tre medlemmer, jf. kommunelova § 10 nr. 1

Kommunelova § 35 nr. 4 fastset at val av medlemmer til folkevalde organ går føre seg som *forholdstalsval* etter føresegnene i kommunelova § 36, dersom minst ein medlem av den veljande forsamlinga krev det. Viss ikkje, haldast valet som *avtaleval* etter føresegnene i kommunelova § 38a. Vi viser til det som er sagt om forholdstalsval og avtaleval, samt kjønns-representasjon og kjønnsmessig balanse tidligare.

Når det gjeld val av kommunestyrekomitear og fylkestingsvkomitear, viser vi til punkt 7.1 nedanfor.

6.8 Suppleringsval

Etter kommunelova § 16 nr. 3 skal det, dersom eit medlem trer endeleg ut eller får varig forfall, veljast eit *nytt* medlem. Føresegna gjeld òg for formannskapet/fylkesutvalet. Er organet vald ved forholdstalsval, skal nytt medlem kome frå den *same* gruppa som medlemmet som trer ut. Fører suppleringsvalet til at eit kjønn blir representert med mindre enn 40 prosent av medlemmene i *organet*, skal det veljast eit nytt medlem frå det kjønnnet som er underrepresentert.

Det følgjer av kommunelova § 16 nr. 5 at desse reglane gjeld ved nyval av varamedlemmer.

Kommunelova § 16 nr. 6 inneheld føresegner om korleis eit suppleringsval skal gjennomførast:

Den gruppa som har ein ledig plass, peikar sjølv ut kandidaten til plassen. Kommune-styret/fylkestinget, eller formannskapet/fylkesutvalet etter delegert mynde, jf. § 16 nr. 5, vel deretter vedkomande dersom dei formelle vilkåra for val er oppfylde.

Departementet meiner at uttrykket ”den ledige plassen” må ha ei slik forståing: at dersom ein plass i ei rekkjefølgje av vararepresentanter – t.d. nr. 3 - er blitt ledig, skal den nyvalde ikkje gå inn på denne plassen. Vedkomande vil då måtte bli plassert sist i rekkjefølgja.

6.9 Retting av feil ved valet

Når det gjeld spørsmål om ugyldig val og klage, viser vi til det som er sagt ovanfor under pkt. 2.8 om val av formannskap/fylkesutval. Prinsippa der gjeld som for val av faste utval m.m.

7 KOMITEAR PÅ KOMMUNALT OG FYLKESKOMMUNALT NIVÅ

7.1 Kommunestyrekomitear og fylkestingskomitear

Det har etter kvart blitt ganske vanleg å dele kommunestyret eller fylkestinget inn i komitear som førebur saker og innstiller til det øvste organet. Slike ”reine” komitear – utan avgjerdsmynde og utan kompetanse til å sende ei sak tilbake til administrasjonen – er regulert i kommunelova § 10 a om kommunestyrekomitear og fylkestingskomitear.

Kommunestyret/fylkestinget avgjer sjølv om slike komitear skal opprettast, og fastset kor mange medlemmer den einskilde komiteen skal ha. Komiteane kan ikkje ha avgjerdsmynde, men berre ha mynde til å gi innstilling i saker som skal avgjerast av kommunestyret eller fylkestinget.

I utgangspunktet er alle medlemmene av kommunestyret/fylkestinget valbare til komiteane. Kommunestyremedlem/fylkestingsmedlem som òg er medlem av kontrollutvalet er likevel utelukka frå val, jf. kommunelova § 10 a nr. 2. Kommunestyret/fylkestinget kan sjølv vedta at ordføraren/fylkesordføraren skal vere fritatt frå val.

Val til komiteane skjer på grunnlag av ei innstilling frå ei valnemnd, jf. § 10 a nr. 3. I motsetnad til det som gjeld elles ved avtaleval, er det nok med vanleg fleirtal for å rekne valet som gjennomført, jf. § 10 a nr. 3 siste setning. Det er soleis ikkje noko krav om samrøystes oppslutning frå den veljande forsamlinga. Vi viser her til grunngivinga som er gitt i forarbeida til kommunelova § 10 a, sjå Ot.prp. nr. 96 (2005–2006) kapittel 3.9.

Innstillinga frå valnemnda skal innehalde så mange namn som svarar til talet på medlemmer i den einskilde komiteen, med opplysning om kva for gruppe medlemmet representerer. I tillegg kan innstillinga innehalde så mange vararepresentantar som tilsvarar talet på representantar kvar gruppe skal ha, med tillegg av to. Det er berre varamedlemmer til kommunestyret/fylkestinget som er valbare som varamedlemmer til komiteane.

Når det gjeld krav til kjønnsbalanse, fastset kommunelova i § 10 a nr. 4 at komiteane kvar for seg skal ha den same kjønnsmessige samansetjinga som det veljande organet har. Val til alle komitear må difor skje samla. Regelen inneber at dersom det til dømes er 40 prosent kvinner og 60 prosent menn blant dei som skal veljast til komiteane, skal dette fordelingstalet leggjast til grunn ved valet til den einskilde komiteen. Den same fordelinga skal leggjast til grunn når det gjeld val av varamedlemmer.

Dersom eit medlem av kommunestyret/fylkestinget trer endeleg ut, skal vedkomande varamedlem tre inn, ikkje berre i den ledige plassen i kommunestyret/fylkestinget, men òg i den komiteen der han/ho som trer ut var medlem. Regelen om at det skal haldast nyval når eit medlem trer ut av eit fast utval, gjeld dermed ikkje for kommunestyrekomiteane/ fylkestingskomiteane.

7.2 Ad-hoc komitear

Reglane i kommunelova omhandlar óg ein annan type komitear, jf. § 10 nr. 5. Slike komitear er ofte meint á vere meir ad-hoc-prega og av mellombels karakter. Dette blir gjort tydeleg mellom anna av at retten til á opprette slike komitear kan delegerast frá kommunestyret/fylkestinget.

Komiteane er ikkje omfatta av reglane om valbarheit i kommunelova § 14, med unnatak av forbodet mot á velje revisor, jf. § 14 nr. 2. Dette inneber til dømes at personar som er busett utanfor kommunen/fylkekommunen kan veljast som medlem av ein komite. Det er inga plikt til á ta imot val til ein komite. Reglane om framgangsmåten ved val i kommunelova §§ 36–38a vi likevel alltid gjelde, jf. § 29 nr. 3 siste setning.

8 VAL AV STYRE FOR KOMMUNALT/FYLKESKOMMUNALT ÅTTE AKSJESELSKAP

8.1 Valreglane

Kommunelova § 80a fastset:

”1. Reglene i aksjeloven § 20-6 om representasjon av begge kjønn i styret gjelder tilsvarende for aksjeselskap hvor kommuner og fylkeskommuner til sammen eier minst to tredeler av aksjene i selskapet. Departementet kan gi forskrifter om at reglene i første punktum også skal gjelde for aksjeselskaper som eies av kommuner eller fylkeskommuner med under to tredeler, når resten av selskapet er eid av staten eller selskaper som direkte eller indirekte, er heleid av staten.

2. For å legge til rette for at valget oppfyller kravene i nr. 1 kan departementet gi forskrift om den nærmere gjennomføringen av valget av styremedlemmer som velges av og blant de ansatte, jf. aksjeloven § 6-4, herunder også eventuelt i selskaper som nevnt i nr. 1 annet punktum.”

Reglane gjeld alle aksjeselskap der minst to tredelar av aksjene blir åtte av kommunar/fylkeskommunar. Dei er ikkje avgrensa til å gjelde selskap som driv tradisjonell forvaltningsverksemd. Det følgjer av tilvisinga til aksjelova sine reglar at krava til kjønnsrepresentasjon óg gjeld for selskap som er heileigde datterselskap, i eitt eller fleire ledd, til selskap som blir omfatta av § 80a.

Reglane i aksjelova § 20-6 om representasjon av begge kjønn – som det blir vist til i lovteksten – tilsvarar reglane i kommunelova § 36 nr. 2, § 37 nr. 3 og § 38a nr. 3 om kjønnsrepresentasjon i folkevalde organ.

Dette inneber:

Har styret *to eller tre medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert. Har styret *fire eller fem medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst to*. Har styret *seks til åtte medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst tre*. Har styret *ni medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst fire*, Har styret *fleire medlemmer*, skal *kvalt kjønn* vere representert med *minst 40 prosent*.

Reglane i kommunelova gjeld berre dei styremedlemmene som blir valgt frå kommunane eller fylkeskommunane. Val av dei tilsette sine representantar blir regulert av representasjonsforskrifta (forskrift av 20. juni 2014 nr. 850, gitt av Arbeids- og sosialdepartementet).

Vi viser elles til Ot.prp. nr. 57 (2008 – 2009) og rundskriv H-11/09 når det gjeld nærare omtale av reglane i kommunelova § 80a.

8.2 Om inhabilitet for styremedlemmer

Stortinget vedtok våren 2009 nye og skjerpa føresegner om inhabilitet for offentlege tenestemenn og folkevalde som óg er leiar eller medlem av styre eller bedriftsforsamling i offentlig heilåtte selskap. Endringane trådte i kraft 1. november 2011.

Forvaltningslova § 6 første ledd bokstav e fastset no at inhabilitet inntreir automatisk for ein tenestemann eller folkevald, som óg er leiar eller medlem av styre eller bedriftsforsamling i offentlig heileigd selskap, når saker der selskapet er part skal handsamast i folkevalde organ eller administrasjonen i kommunen. Hovudgrunngivinga for lovregelen er å medverke til

større klarheit om kva for roller ein tenestemann og folkevald har i ein gitt situasjon, når vedkomande óg er leiar, styremedlem eller medlem av bedriftsforsamlinga i eit offentleg heileigd selskap. Klarheit med omsyn til kva for interesser ein person representerer i ein gitt situasjon vil medverke til å redusere risikoen for uheldige rollekombinasjonar. Regelen skal ikkje berre hindre interessekonfliktar, men óg medverke til å vise omverda at det er ryddige og klare ansvarstilhøve internt. Lovendringa kan på den måten medverke til å oppretthalde den tilliten ålmenta har til forvaltninga.

9 VERKNADER AV AT EIT ORGAN SOM IKKJE ER SAMANSETT I SAMSVAR MED REGLANE OM KJØNNSEKVENANS TREFFER VEDTAK

Spørsmålet om eit folkevalt organ er samansett i samsvar med reglane om kjønnsbalanse, og kva følgjer eventuelle feil i samansetjinga kan få for dei vedtaka organet har gjort, kan dukke opp i to samanhanger. For det fyrste kan det vere sett fram krav om lovlegheitskontroll etter kommunelova § 59. For det andre kan det vere klaga på eit vedtak etter føresegnene i forvaltningslova § 28 andre ledd

Departementet meiner at feil med omsyn til kjønnsmessig samansetjing ikkje automatisk fører til at alle dei vedtaka organet har gjort blir ugyldige. Ein må gjere ei konkret vurdering av kvart enkelt vedtak. Dersom det er grunn til å rekne med at ei feilaktig samansetjing av utvalet ikkje har hatt noko å seie for innhaldet i vedtaket, vil det vere gyldig, jf. prinsippet i forvaltningslova § 41.

10 MØTEOFFENTLEGHEIT I FOLKEVALDE ORGAN

10.1 Innleiing

Føremålet med dette kapitlet er å orientere om møteoffentlegheit i kommunelova. Sjølv om desse reglane ikkje er nye i år finn departementet at det kan vere grunn til å informere nærare om dei. Departementet arbeider med ferdigstilling av ein rettleiar i møteoffentlegheit for kommunane. Ein tar sikte på at den vil kome ut i løpet av hausten.

Lovreglane byggjer på Prop. 152 L (2009-2010) *Endringar i kommuneloven (møteoffentlegheit)*. Departementet fremja proposisjonen for Stortinget i juni 2010. Lovendringane blei vedteke av Stortinget i desember 2010, på bakgrunn av innstillinga frå Kommunal- og forvaltningskomiteen, jf. Innst. 118 L (2010-2011). Lovvedtaket blei sanksjonert av Kongen i statsråd 14. januar 2011, og lovendringane blei sette i kraft frå 1. juli 2011.

10.2 Hovudinnhaldet i lovreglane

Eit sentralt føremål med lovendringane i 2011 var å gjere reglane om møteoffentlegheit meir presise og enklare å praktisere for kommunane. Det vart gjort fleire endringar i kommunelova § 31, som inneheld reglar om opne/lukka møter i kommunane. Nokre av endringane var av teknisk og redaksjonell karakter, medan andre innebar realitetsendringar.

I samband med lovrevideringa vart det vedteke ein ny paragraf (§ 31 a). Lova § 31 fastset hovudregelen om opne møte og på kva grunnlag det kan gjerast unntak frå dette, medan § 31a inneheld prosedyrereglar mv.

På eitt område innebar lovendringane ei mulig innstramming når det gjaldt høve til å lukke møte. Retten kommunestyret hadde til å lukke møte i andre organ når organet ikkje skulle gjere vedtak i saka, vart oppheva. Denne endringa medverker til større openheit om den førebunde handsaminga av viktige saker i kommunen.

Departementet vil i det følgjande gjere kort greie for innhaldet i §§ 30 nr. 1, 31 og 31 a etter lovendringa.

10.3 Møteprinsippet (§ 30 nr. 1)

Det er presisert at folkevalde organ, i tillegg til å gjere vedtak, skal *handsame sakene sine i møte*. Denne presiseringa er ei lovfesting av gjeldande rett, men departementet vil understreke viktigheita av at også handsaminga av sakene skjer i møte. Eit samkome i eit folkevalt organ vil vere eit "møte" når det er fastsett på førehand at medlemmene skal tre saman som folkevalt organ for å forhandle, drøfte, gjere vedtak eller på annan måte handsame saker og spørsmål som det etter lov, forskrift eller delegert avgjerdsamt har som oppgåve å handsame.

10.4 Prinsippet om møteoffentlegheit (§ 31 nr. 1)

I § 31 nr. 1 er prinsippet om møteoffentlegheit slått fast. Føresegna framhevar at prinsippet om møteoffentlegheit er ei føresegn som gjev allmenta rettigheitar. Det inneber at alle som ynskjer det, har rett til å vere til stades på møte i folkevalde organ, så lenge ikkje organet med heimel i lov har vedteke noko anna. Lukking av møte skal eller kan skje med heimel i § 31 nr. 2–5 og § 31 a nr. 1.

10.5 Teieplikt som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 2)

Når organet skal handsame opplysningar som er underlagde teieplikt i lov, pliktar organet å lukke møtet. Føresegna presiserar at det må gjerast eit vedtak om at møtet skal lukkast.

10.6 Personalsaker som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 3)

Når eit folkevald organ skal handsame personalsaker skal dette skje i eit lukka møte. Dette er ei vidareføring av gjeldande rett, men det vart gjort nokre justeringar i ordlyden. Føresegna omhandlar ”sak som angår ein arbeidstaker sitt tjenstlige forhold”. Som i nr. 2 er det presisert at lukking av møte skal skje på grunnlag av eit vedtak. Uttrykket ”tjenstlige forhold” omfattar saker om tilsetjing, oppseiing, lønnsvilkår, permisjonar osv. Saker av meir overordna, generell og arbeidsgivarpolitisk karakter vil derimot falle utanfor denne føresegna. Slike saker kan til dømes vere generelle saker om lønnspolitikken i kommunen, organisasjonsmessige tilhøve eller sakshandsamingsrutiner.

10.7 Personvern som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 4)

Også personvern blei vidareført som eit lukningsgrunnlag, men ordlyden blei innskjerpa. For å vedta lukking etter føresegna, er det teke inn eit vilkår om at omsynet til personvern *krev* det. Dette signaliserar at terskelen for å lukke møte av omsyn til personvern skal vere høg. I motsetnad til lukningsgrunnlaga i nr. 2 og nr. 3, er dette ei ”kan-føresegn”. Det inneber at organet ikkje *pliktar* å lukke møte sjølv om omsynet til personvern krev det, men det har rettsleg høve til å gjere det. Døme på opplysningar som kan danne grunnlag for å lukke møtet etter denne føresegna, er opplysningar som det ikkje er knytt teieplikt til, men som likevel er av personleg og sensitiv karakter, slik at personen som opplysningane gjeld, bør skjermast mot at dei blir offentleg kjende.

10.8 Tungtvegande offentlege interesser som lukningsgrunnlag (§ 31 nr. 5)

Også tungtvegande offentlege interesser kan gi grunnlag for å lukke eit møte. Det er to vilkår som må vere oppfylte. For det første må tungtvegande offentlege omsyn tilseie lukking. For det andre må det i offentleglova vere ein heimel om unntak frå innsyn dersom opplysningane hadde stått i eit dokument. Det folkevalde organet må altså finne at begge vilkåra er oppfylte, før det kan vedta å lukke møtet.

I vilkåret som omhandlar offentleglova ligg det at organet, dersom det kjem til at tungtvegande offentlege interesser tilseier lukking, må identifisere kva for ein unntaksheimel i offentleglova som gjer at vilkåret er oppfylt. Her vil dei mest aktuelle heimlane vere dei som er gitt av omsyn til offentlege interesser. Som særleg praktiske unntaksgrunnlag i offentleglova kan det peikast på § 23 (omsynet til dei økonomiske interessene det offentlege har i forhandlingar), § 18 (omsynet til partsinteressa det offentlege har i sivile søksmål) og § 24 (omsynet til gjennomføringa av lovpålagde kontroll- eller reguleringsiltak). Denne føresegna er ei kan-føresegn på same måte som lukningsgrunnlaget i kommunelova § 31 nr. 4. Organet pliktar altså ikkje å lukke møtet sjølv om vilkåra for lukking er til stades.

10.9 Prosedyrereglar mv.

Debatt om lukking av møte (§ 31 a nr. 1)

Regelen om at debat om lukking av eit møte skal haldast i eit lukka møte dersom møteleiaren eller organet krev det, er vidareført. Samstundes er det teke inn ei *ny* føresegn som slår fast at

sjølve avrøystinga skal skje i ope møte. Eit organ som har debattert om eit møte skal lukkast, pliktar såleis å opne møtet før avrøystinga skjer.

Føring av møtebok (§ 30 nr. 4)

Når eit folkevald organ har vedteke å lukke møte skal ein føre avgjerda inn i møteboka og heimelen skal nemnast. Dersom møtet lukkast etter § 31 nr. 5 skal også den aktuelle føresegna i offentleglova nemnast.

Opptak og overføring av møte

Møteleiaren skal, på oppmoding, gi samtykke til opptak av eller overføring av lyd eller bilde frå eit ope møte, med mindre dette vil virke forstyrrande på gjennomføringa av møtet.

Møte i kommuneråd

Regelen om at møte i kommunerådet i utgangspunktet er lukka, er vidareført. Rådet kan sjølv bestemme om møta deira skal vere opne. Til liks med andre folkevalde organ er rådet pålagt å lukke møtet når det ligg føre teieplikt fastsett ved lov, eller når det skal handsame ei sak som gjeld tenestlege tilhøve hos ein arbeidstakar.

Teieplikt for folkevalde ved lukking av møte.

Det er ikkje egne reglar om teieplikt om drøftingar i lukka møte. Om ei sak blir handsama for stengde dører etter kommunelova § 31 har dei folkevalde berre teieplikt om dei opplysningane som er under teieplikt etter love. Kommunane har ikkje høve til å påleggje dei folkevalde ei generell teieplikt om opplysningar som er unnateke offentlegheit eller drøfta i eit lukka møte.

11 VEDTAK OM DELEGERINGSREGLEMENT OG INNSTILLINGSRETT

Ved lov av 25. mai 2012 vart det vedteke eit nytt nr. 2 i kommunelova § 39. Føresegna fast-set:

”Kommunestyret og fylkestinget skal selv vedta reglement for delegasjon av avgjørelses-myndighet og for innstillingsrett innen 31. desember året etter at kommunestyret og fylkestinget ble konstituert. Sist vedtatte reglement og eventuelle andre vedtak gjelder inntil nytt reglement er vedtatt.”

Føresegna trådte i kraft 1. juli 2012

Kommunestyret/fylkestinget plikter å vedta reglement som skal innehalde ei oversikt over kva slags avgjerdsmyndigheit som blir delegert til administrasjonen og til folkevalde organ. Ved-taket skal gjerast innan 31. desember året etter konstitueringa, dvs innan 31. desember 2016 for komande valperiode.

Føresegna er ei minimumsføresegn i den forstand at ho stiller krav om at delegerings-reglement blir behandla og vedteke minst éin gong i kvar valperiode. Føresegna stiller ikkje som krav at alle delegeringar blir samla i eitt reglement. Kommunestyret/ fylkestinget står fritt til både å endre sjølve reglementet (eller reglementa) og til å gjere vedtak om delegering i enkeltsaker også etter at ein har behandla reglementet i tråd med føresegna.

Føresegna pålegg òg kommunestyret/fylkestinget plikt til å ta stilling til korleis innstillings-instituttet skal praktiserast. I det ligg det at ein må ta stilling til om det skal vere innstilling i saker som blir behandla av kommunestyret/fylkestinget og andre folkevalde organ, og i så fall kven det er som skal stå for innstillinga. Ei innstilling er eit forslag til vedtak som organet skal votere over. Føresegna stiller likevel ikkje krav om at kommunestyret/fylkestinget handsamar delegeringsreglementet og innstillingsinstituttet samtidig, så lenge fristen blir holdt.

Inntil eit nytt delegeringsreglement er vedtatt i tråd med føresegna, gjeld det sist vedtatte reglementet og eventuelle andre enkeltstående delegeringsvedtak. Det inneber at avgjerder som blir tatt på grunnlag av eit ”gammalt” delegeringsreglement eller andre delegerings-vedtak, ikkje fører til at avgjerdene blir ugyldige av den grunn. Det same vil gjelde for even-tuelle avgjerder som blir tekne på grunnlag av eit “gammalt” reglement eller andre vedtak om innstilling.

12 VAL OG KONSTITUERING AV NYTT KOMMUNESTYRE VED SAMANSLÅING AV KOMMUNAR

Ordinært kommunestyreval blir halde i 2015, 2019, 2023 osv. I samband med samanslåing av kommunar har Kongen heimel i inndelingslova § 17 til å forkorte, men ikkje forlengje, kommunestyrevalperioden.

Ei samanslåing vil gjelde frå eit årsskifte. Dersom ei samanslåing gjeld frå 1. januar året etter eit ordinært kommuneval, kan Kongen gjere dei naudsynte unntaka frå vallovgjevinga slik at innbyggjarnane vel kommunestyret for den nye kommunen ved ordinært val (sjølv om kommunane ikkje er samanslått på valdagen).

Ved samanslåing frå andre årsskifte i kommunestyreperioden, kan det anten gjennomførast ekstraordinært val hausten før eller det nye kommunestyret kan veljast av og mellom medlemmene i kommunestyra som blei valde ved førre ordinære kommunestyreval. Kongen har fullmakt til å forkorte kommunestyreperioden i samband med samanslåing av kommunar. Det kan skje for heile kommunestyret ved gjennomføring av ekstraordinært kommunestyreval, eller for delar av kommunestyret dersom det nye kommunestyret skal veljast av og mellom medlemmene i kommunestyra som blei valde ved førre ordinære kommunestyreval. Det er ikkje noko formelt i vegen for at ein ny kommune kan fungere med alle dei valde representantane i eit nytt kommunestyre. Kommuneleva § 7 nr. 2 inneheld berre eit minstetal på medlemmer i kommunestyret. Det eneste kravet er at medlemstalet skal vere eit oddetal.

Samanslåingane av Bodø og Skjerstad (vedteken i 2003, gjeldande frå 2005) og av Bjarkøy og Harstad (vedteken i 2011, gjeldande frå 2013) skjedde utan føregåande kommunestyreval. I tråd med ønska lokalt blei heimelen i inndelingslova § 17 annet ledd nytta til å forkorte valperioden for enkelte kommunestyremedlemmer slik at det nye kommunestyret blei samansett av medlemmene frå den eine (større) kommunen, supplert med nokre medlemmer valde av og mellom kommunestyret i den andre (mindre) kommunen. Til dømes blei det ved valet i 2011 valt 13 medlemmer til Bjarkøy kommunestyre og 35 medlemmer til Harstad kommunestyre. Kommunane var samde om at kommunestyret i nye Harstad skulle vere samansett av kommunestyret i tidligare Harstad supplert med to medlemmer frå kommunestyret i Bjarkøy. Ein føresetnad for å korte ned kommunestyreperioden og velje nytt kommunestyre av og mellom dei valde kommunestyra, er at kommunane ønskjer det. For meir utfyllande informasjon, sjå brev frå Kommunal- og moderniseringsdepartementet til Fylkesmannen i Vestfold 08.04.2015.

I kommunereformperioden kan grunnlaget for det nye kommunestyret ordnast etter følgjande alternativ:

- Samanslåing frå 1. januar 2017: forkorta kommunestyreperiode og val av nytt kommunestyre av og mellom dei valde kommunestyra. Kommunar som ønskjer det, kan også halde ekstraordinært kommunestyreval hausten 2016.
- Samanslåing frå 1. januar 2018: ekstraordinært kommunestyreval saman med stortingsvalget i 2017. Kommunane kan også velje ei forkorta kommunestyreperiode og val av nytt kommunestyre av og mellom dei valde kommunestyra.
- Samanslåing frå 1. januar 2019: forkorta kommunestyreperiode og val av nytt kommunestyre av og mellom dei valde kommunestyra. Kommunar som ønskjer det, kan også halde ekstraordinært kommunestyreval hausten 2018.
- Samanslåing frå 1. januar 2020: ordinært kommunestyreval i 2019.

Kommunestyret i ein samanslått kommune blir konstituert før samanslåinga på same måte som nyvalde kommunestyre, jf. kommunelova § 17. Inndelingslova § 27 seier at *"det nyvalte kommunestyret eller fylkestinget kallast saman til konstituerande møte innan utgangen av oktober månad. Leiaren av fellesnemnda kallar saman og leier møtet inntil ny ordførar er valt. Elles gjeld reglane i kommunelova § 17 nr. 1 til 3 om konstituerande møte o.a. i kommunestyre og fylkesting."* Inndelingslova § 27 fastset at funksjonsperioden og rolla for dei opphavlege kommunestyra *"varer inntil tidspunktet for iverksetjing av samanslåinga eller delinga som nemnt i § 3 andre ledd bokstav b. Deira ansvar og fullmakter er likevel avgrensa til det som er nødvendig for å avslutte verksemda i dei eksisterande einingane."* Departementet vil gjere desse føringane gjeldande også ved samanslåingar der kommunestyreperioden blir forkorta og det nye kommunestyret blir vald av og mellom dei valde kommunestyra hausten før ein samanslåing.

VEDLEGG 1

Oversyn over aktuelle føresegner i kommunelova og forvaltningslova

Kommunelova

§ 8. *Formannskap. Fylkesutvalg.*

1. Kommunestyret og fylkestinget velger selv henholdsvis formannskap og fylkesutvalg på minimum 5 medlemmer. Dette gjelder likevel ikke kommuner og fylkeskommuner som har innført parlamentarisk styringsform.

2. Medlemmer og varamedlemmer til formannskap eller fylkesutvalg velges for fire år av og blant medlemmene av kommunestyret eller fylkestinget. Valget holdes som forholdsvalg når minst ett medlem krever det, og ellers som avtalevalg.

3. Formannskapet og fylkesutvalget behandler forslag til økonomiplan, årsbudsjett og skattevedtak. For øvrig fastsetter kommunestyret og fylkestinget selv området for formannskapets og fylkesutvalgets virksomhet. Formannskapet og fylkesutvalget kan tildeles avgjørelsesmyndighet i alle saker hvor ikke annet følger av lov.

§ 9. *Ordfører. Fylkesordfører. Varaordfører.*

1. Kommunestyret velger selv blant formannskapets medlemmer ordfører og varaordfører. Fylkestinget velger selv blant fylkesutvalgets medlemmer fylkesordfører og varaordfører. Valget foretas for hele valgperioden. Den som har vært ordfører eller varaordfører de siste fire år, kan nekte valg til begge verv. Tilsvarende gjelder for den som har vært fylkesordfører eller fylkesvaraordfører de siste fire år. Krav om fritak må fremsettes før valget foretas.

I kommuner som har innført parlamentarisk styringsform velges ordfører og varaordfører blant kommunestyrets medlemmer. I fylkeskommuner som har innført parlamentarisk styringsform velges fylkesordfører og varaordfører blant fylkestingets medlemmer.

2. Trer ordføreren eller fylkesordføreren midlertidig ut av sitt verv, rykker varaordføreren opp som ordfører eller fylkesordfører, og det velges midlertidig ny varaordfører.

Trer ordfører eller fylkesordfører endelig ut av sitt verv, foretas nyvalg.

3. Ordfører og fylkesordfører leder møtene i kommunestyret og fylkestinget, formannskapet og fylkesutvalget. Han eller hun er rettslig representant for kommunen og fylkeskommunen og underskriver på dennes vegne i alle tilfelle hvor myndigheten ikke er tildelt andre.

4. Ordfører og fylkesordfører har møte- og talerett i alle andre kommunale eller fylkeskommunale organer unntatt kommune- og fylkesråd og organer under disse, men har bare stemmerett og forslagsrett hvis han eller hun er valgt medlem. Ordfører og fylkesordfører kan la seg representere ved annet medlem av kommunestyret eller fylkestinget i organer hvor han eller hun ikke er medlem.

5. Kommunestyret og fylkestinget kan gi ordfører og fylkesordfører myndighet til å treffe vedtak i enkeltsaker eller i typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning.

§ 10. *Faste utvalg. Komiteer.*

1. Kommunestyret og fylkestinget kan selv opprette faste utvalg for kommunale og fylkeskommunale formål eller for deler av den kommunale eller fylkeskommunale virksomhet. Slike utvalg skal ha minst tre medlemmer.

2. Kommunestyret og fylkestinget fastsetter selv området for de faste utvalgs virksomhet. Slike utvalg kan tildeles avgjørelsesmyndighet i alle saker hvor ikke annet følger av lov.

3. Kommunestyret og fylkestinget velger selv medlemmer og varamedlemmer til utvalget, og blant medlemmene leder og nestleder.
4. Utvalget kan gi lederen eller et arbeidsutvalg myndighet til å treffe vedtak i enkeltsaker eller i typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning, hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget har bestemt noe annet.
5. Kommunestyret og fylkestinget kan opprette komiteer til forberedende behandling av saker og til å utføre særskilte verv. Slik komité kan også tildeles myndighet til å avgjøre enkeltsaker som har direkte tilknytning til komiteens oppdrag.
6. Kommunestyret og fylkestinget kan selv når som helst omorganisere eller nedlegge faste utvalg og komiteer. En komité kan også omorganiseres eller nedlegges av det organ som har fått myndighet til å opprette vedkommende komité.

§ 10 a. Kommunestyrekomiteer. Fylkestingskomiteer.

1. Kommunestyret og fylkestinget kan selv opprette kommunestyrekomiteer og fylkestingskomiteer som saksforberedende organ for kommunestyret og fylkestinget. Komiteene kan ikke gis avgjørelsesmyndighet. Slike komiteer skal ha minst tre medlemmer.
2. Kommunestyret og fylkestinget deler selv alle kommunestyrets og fylkestingets medlemmer inn i kommunestyrekomiteer og fylkestingskomiteer, og velger leder og nestleder til komiteene. Medlemmer av kontrollutvalget som også sitter i kommunestyret eller fylkestinget, er utelukket fra valg til komiteene. Ordfører og fylkesordfører kan fritas fra valget dersom kommunestyret eller fylkestinget bestemmer det.
3. Valget gjennomføres på grunnlag av innstilling med forslag til medlemmer og varamedlemmer til komiteene. Innstillingen skal inneholde et antall navn som tilsvarer antall medlemmer i hver komité med angivelse av den gruppe medlemmet representerer. I tillegg kan innstillingen inneholde et antall varamedlemmer for hver gruppe som tilsvarer antall medlemmer gruppen skal ha, med tillegg av to. Innstillingen vedtas med simpelt flertall.
4. Komiteene skal sammensettes forholdsmessig etter den kjønnsmessige fordeling blant de som skal velges. Varamedlemmer til komiteene velges på samme måte blant kommunestyrets og fylkestingets varamedlemmer.
5. Ved varig uttrede eller forfall til kommunestyret og fylkestinget etter § 16 nr. 2 skal vedkommende varamedlem tre inn i den kommunestyrekomité eller fylkestingskomité som den uttrede tilhørte.
6. Komiteene kan opprette arbeidsutvalg hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget har bestemt noe annet.
7. Kommunestyret og fylkestinget kan selv når som helst omorganisere eller nedlegge kommunestyrekomiteer og fylkestingskomiteer.

§ 14. Valgbarhet. Plikt til å ta imot valg.

1. Ved valg til
 - formannskap og fylkesutvalg
 - faste utvalg
 - kommunedelsutvalg
 - kontrollutvalg - kommuneråd og fylkesråd
 - kommunale eller fylkeskommunale nemnder opprettet i medhold av andre lover
 gjelder følgende regler:
 - a) Valgbar og pliktig til å ta imot valg er den som har stemmerett ved valg til kommunestyre og fylkesting, og som når valget finner sted står innført i folkeregisteret som bosatt i vedkommende kommune eller i en av kommunene i fylket. Ved valg til kommunedelsutvalg kan kommunestyret vedta at bare de som er innført i

- folkeregisteret som bosatt i vedkommende kommunedel, er valgbare. Den som ikke har nådd stemmerettsalder, er valgbar, men ikke pliktig til å ta imot valg.
- b) Utelukket fra valg er fylkesmannen, assisterende fylkesmann, og den som i vedkommende kommune eller fylkeskommune er administrasjonssjef eller dennes stedfortreder, er sekretær for kommunestyret eller fylkestinget, er leder av forvaltningsgren, har ansvaret for regnskapsfunksjonen i kommunen eller fylkeskommunen, eller foretar revisjon for kommunen eller fylkeskommunen. Leder av enkeltstående virksomheter er likevel ikke utelukket fra valg. I kommuner og fylkeskommuner med parlamentarisk styreform er ansatte i sekretariatet til rådet som har fått myndighet delegert fra rådet, ikke valgbare.
 - c) Rett til å kreve seg fritatt fra valg har den som har gjort tjeneste som medlem av vedkommende organ de siste fire år. Den som er medlem av et parti som er registrert etter partiloven kapittel 2, kan nekte valg på grunnlag av listeforslag som ikke er framsatt av dette partiet.
2. Den som har tapt sin stemmerett eller foretar revisjon for vedkommende kommune eller fylkeskommune, er utelukket fra valg til også andre folkevalgte organer enn nevnt i nr. 1.
 3. Den som er ansvarlig for regnskapet i kommunalt eller fylkeskommunalt foretak eller for interkommunal eller interfylkeskommunal virksomhet som omhandlet i § 27, er utelukket fra valg til styret for foretaket eller den interkommunale virksomheten. Den som foretar revisjon for interkommunal eller interfylkeskommunal virksomhet som omhandlet i § 27, kan ikke velges til styret for virksomheten.
 4. Kandidat som er oppført på valgliste ved kommunestyrevalget, kan ikke velges til stemmestyremedlem i vedkommende kommune. Kandidat som er oppført på valgliste ved stortingsvalget eller fylkestingsvalget, kan ikke velges til stemmestyremedlem i kommunene i vedkommende fylke.
 5. En kandidat som ellers ville vært utelukket fra valg på grunn av sin stilling, er likevel valgbar, hvis han eller hun har fratrådt stillingen når organet trer i funksjon.

§ 17 Konstituerende møte m.v. i kommunestyre og fylkesting

1. Så snart valgoppgjøret er avsluttet, innkalles til konstituerende møte i det nyvalgte kommunestyre og fylkesting. Møtet kalles sammen av tjenestegjørende ordfører eller fylkesordfører med minst 14 dagers varsel, og holdes innen utgangen av oktober måned. Det er vedtaksført når minst 2/3 av medlemmene er til stede.
 2. Som første sak i det konstituerende møtet tar kommunestyret og fylkestinget stilling til om kommunestyrevalget eller fylkestingsvalget er gyldig, jf. valgloven § 13-4 første ledd. Dersom kommunen har avholdt direkte valg til kommunedelsutvalg, tar kommunestyret stilling til gyldigheten av dette valget før øvrige valg foretas. Når det er avgjort at valg som nevnt i første og annet punktum er gyldige, foretas valg av formannskap eller fylkesutvalg, ordfører eller fylkesordfører og varaordførere og kontrollutvalg for den nye valgperioden. I møtet bør det også velges medlemmer av kommunale eller fylkeskommunale nemnder, og ledere for disse, hvis det ikke er overlatt til vedkommende nemnd selv å foreta dette valget.
 3. Kommunestyre og fylkesting, formannskap og fylkesutvalg, trer i funksjon fra det konstituerende møte. Ordfører, fylkesordfører, varaordfører og andre folkevalgte organer trer i funksjon fra det tidspunkt de er valgt.
 4. For nemnder som ikke blir valgt i det konstituerende møtet, forlenges de sittende medlemmers funksjonstid inntil nyvalg foretas.
- Det nyvalgte kommunestyre eller fylkesting treffer selv vedtak om neste års budsjett.

§ 18. Innføring og oppheving av kommunal eller fylkeskommunal parlamentarisme.

1. Kommunestyret eller fylkestinget kan selv vedta å innføre parlamentarisk styringsform etter reglene i dette kapittel. Slikt vedtak må treffes med tilslutning av minst halvdelen av kommunestyrets eller fylkestingets medlemmer.
2. Forslag om innføring av parlamentarisk styringsform må være fremmet og votert over i kommunestyret eller fylkestinget senest 31. desember i nest siste år av valgperioden. Det kreves ikke at forslaget oppnår flertall. Innføring av parlamentarisk styringsform kan tidligst vedtas på det nyvalgte kommunestyrets eller fylkestingets konstituerende møte. Styringsformen må være vedtatt og satt i verk når det andre året av den nye valgperioden tar til.
3. Kommunestyret eller fylkestinget kan selv vedta å gå tilbake til ordinær styringsform etter reglene i denne paragraf. Slikt vedtak må treffes med tilslutning av minst halvdelen av kommunestyrets eller fylkestingets medlemmer.
4. Kommunestyret eller fylkestinget avgjør selv om dannelsen av kommuneråd eller fylkesråd skal skje etter § 19 eller § 19 a.

§ 19. Kommuneråd. Fylkesråd.

1. Kommunestyret og fylkestinget skal selv opprette et kommuneråd eller fylkesråd som øverste ledelse av kommunens eller fylkeskommunens administrasjon.
2. Når det innføres kommuneråd eller fylkesråd, bortfaller ordningen med administrasjonssjef.
3. Ved videreføring av parlamentarisk styreform velger kommunestyret eller fylkestinget selv et råd i det konstituerende møtet etter et kommunestyre- eller fylkestingsvalg. Når kommunestyret eller fylkestinget selv har vedtatt at det sittende rådet skal fratre eller er blitt meddelt at rådet vil fratre, skal valg av nytt råd foretas senest i det neste møtet. Rådet tiltrer straks det er valgt.
4. Et forslag til råd skal inneholde det antall navn som ønskes i rådet og skal angi hvem som skal være rådets leder og nestleder. Bestemmelsene om kjønnsmessig balanse i § 38 a nr. 3 første og andre punktum gjelder tilsvarende. Det må enten stemmes for et av forslagene eller stemmes blankt. Det forslaget som får flest stemmer er valgt. Foreligger det flere enn to forslag, må et forslag likevel ha tilslutning fra flertallet av de avgitte stemmene for å være valgt. Får ingen av forslagene slik tilslutning, skal det stemmes på nytt over de to forslagene som fikk flest stemmer. Det forslaget som ved denne avstemningen får flest stemmer er valgt.
5. Et forslag om at rådet skal fratre må fremsettes i møte. Forslaget skal behandles i neste møte med mindre to tredjedeler av de møtende krever umiddelbar avstemning. Meddelelse fra rådet om fratreden skal gis i møte.
6. Fratrer et medlem av rådet etter vedtak eller eget ønske, skal det velges et nytt medlem etter forslag fra rådet. Dersom lederen fratrer skal det velges nytt råd.
7. Den som velges som medlem av kommuneråd eller fylkesråd, fratrer sine øvrige kommunale eller fylkeskommunale verv i funksjonsperioden. Kommunestyret eller fylkestinget kan velge settemedlemmer for andre verv enn kommunestyre- eller fylkestingsmedlem for den tid vedkommende er medlem av kommunerådet eller fylkesrådet.

§ 19 a Utpeking av kommunerådsleder kandidat eller fylkesrådsleder kandidat

1. Når den parlamentariske situasjonen i kommunestyret eller fylkestinget tilsier det, har ordføreren eller fylkesordføreren på kommunestyrets eller fylkestingets vegne plikt til å gi en kommunerådsleder kandidat eller fylkesrådsleder kandidat i oppdrag å danne nytt kommuneråd eller fylkesråd. Den kandidaten som ordføreren eller fylkesordføreren etter politiske sonderinger antar kan samle størst oppslutning i kommunestyret eller fylkestinget for sitt kommuneråd eller fylkesråd, skal utpekes.

2. Er skifte av kommuneråd eller fylkesråd følge av et kommunestyrevalg eller fylkestingsvalg, skal den person som til enhver tid formelt innehar ordførervervet eller fylkesordførervervet, ha oppdraget som følger av nr. 1.
3. Den utpekte kandidaten setter selv sammen sitt kollegium, og det nye kommunerådet eller fylkesrådet konstituerer seg selv. Bestemmelsene om kjønnsbalanse i § 38 a nr. 3 første og annet punktum gjelder tilsvarende. Lederen av kommunerådet eller fylkesrådet kan selv når som helst skifte ut medlemmer av rådet og bestemme rådets sammensetning.
4. Kommunerådet og fylkesrådet sender, straks det har konstituert seg, melding til kommunestyret eller fylkestinget om rådets sammensetning. Tilsvarende gjelder ved endringer i rådets sammensetning.
5. Funksjonstiden til kommunerådet eller fylkesrådet er uavhengig av kommunestyrets og fylkestingets valgperiode.
6. Ved skifte av kommuneråd og fylkesråd blir fratredeende råd sittende inntil nytt råd har konstituert seg.
7. Et forslag om at rådet skal fratre, må fremsettes i kommunestyremøte eller fylkestingsmøte. Forslaget skal behandles i neste kommunestyremøte eller fylkestingsmøte med mindre to tredjedeler av de møtende krever umiddelbar avstemning. Meddelelse fra rådet om fratreden skal skje i kommunestyremøte eller fylkestingsmøte.
8. Et medlem av rådet fratrer, foruten i tilfeller nevnt i nr. 3 i denne paragrafen, etter vedtak eller etter eget ønske. Dersom rådslederen fratrer, skal hele rådet fratre.

§ 30. Møteprinsippet. Møtebok

1. Folkevalgte organer behandler sine saker og treffer sine vedtak i møter.
2. Når en sak skal avgjøres av annet organ enn kommunestyret eller fylkestinget, kan lederen for organet beslutte saken tatt opp til behandling ved fjernmøte eller ved skriftlig saksbehandling. Dette kan likevel bare gjøres når det er påkrevd å få avgjort saken før neste møte, og det enten ikke er tid til å kalle sammen til ekstraordinært møte, eller saken ikke er så viktig at dette må anses nødvendig.

Departementet kan gi nærmere regler om adgang til å treffe vedtak på grunnlag av fjernmøte eller skriftlig saksbehandling.

3. Det skal føres møtebok over forhandlingene i alle folkevalgte organer. Kommunestyret og fylkestinget fastsetter selv nærmere regler om føring av møtebok.
4. Dersom det treffes avgjørelse om at et møte skal holdes for lukkede dører, skal avgjørelsen føres i møteboken og hjemmelen for avgjørelsen skal framgå. Det samme gjelder for avgjørelse om at et medlem av organet er inhabilt

§ 31. Møteoffentlighet

1. Enhver har rett til å overvære møtene i folkevalgte organer.
2. Et folkevalgt organ skal vedta å lukke et møte når det foreligger lovbestemt taushetsplikt.
3. Et folkevalgt organ skal vedta å lukke et møte når det skal behandle en sak som angår en arbeidstakers tjenstlige forhold.
4. Et folkevalgt organ kan vedta å lukke et møte når hensynet til personvern krever det.
5. Et folkevalgt organ kan vedta å lukke et møte når hensynet til tungtveiende offentlige interesser tilsier det, og det vil komme fram opplysninger i møtet som kunne ha vært unntatt offentlig innsyn etter lov 19. mai 2006 nr. 16 (offentleglova) dersom de hadde stått i et dokument.

§ 31 a. Prosedyreregler mv.

1. Hvis møtelederen eller vedkommende organ krever det, skal debatten om lukking av et møte holdes i lukket møte. Avstemningen skal skje i åpent møte.

2. Møtelederen skal etter anmodning gi tillatelse til å gjøre opptak av eller overføre lyd eller bilde fra åpne møter, såfremt dette ikke virker forstyrrende på gjennomføringen av møtet.
3. Kommunerådet eller fylkesrådet bestemmer selv om deres møter skal være åpne, såfremt § 31 ikke er til hinder for åpenhet.

§ 35 nr. 4. Avstemninger

Valg av medlemmer av nemnder holdes som forholdsvalg når minst ett medlem krever det, og ellers som avtalevalg.

§ 36. Forholdsvalg – listeforslag.

Ved forholdsvalg følges denne framgangsmåten:

1. Valg foregår på grunnlag av på forhånd innleverte lister med forslag til kandidater. Partier eller grupperinger som er representert i det velgende organ, kan bare levere ett listeforslag hver. Listen kan inneholde inntil dobbelt så mange forskjellige navn som det skal velges medlemmer. Kandidater fra et parti eller en gruppering kan bare føres opp på partiets eller grupperingens listeforslag, eller på en fellesliste som utgår fra flere partier eller grupperinger.
2. Skal det velges to eller tre medlemmer, skal hvert kjønn være representert på den enkelte liste. Skal det velges fire eller fem medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst to. Skal det velges seks til åtte medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst tre. Skal det velges ni medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst fire, og skal det velges flere medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst 40 prosent. Ved valg til folkevalgte organer som etter lov bare består av medlemmer av kommunestyre eller fylkesting, og ved valg av arbeidsutvalg for folkevalgte organer, skal disse reglene følges så langt det er mulig. Når det gjelder representasjon av begge kjønn i styret i selskaper som er eid av kommuner og fylkeskommuner i fellesskap, vises til kapittel 12 A.
3. Listeforslaget skal være underskrevet av minst ett medlem av det parti eller den gruppering som framsetter forslaget. Den som underskriver må være medlem av det velgende organ. Foreslås kandidat som kan kreve seg fritatt fra valg, skal det være innhentet samtykke fra denne.

§ 37. Forholdsvalg – valgoppgjøret.

1. Ved valgoppgjøret fordeles medlemsplassene på listene i forhold til det antall stemmesedler hver liste har fått, ved bruk av delingstall 1, 2, 3, 4 osv. Har flere lister samme kvotient, tilfaller plassen den av listene som har størst stemmetall. Har de samme stemmetall, avgjøres valget ved loddtrekning.
2. Når det er avgjort hvor mange medlemsplasser en liste vil få, foretas en ny stemmeopptelling for listens kandidater. En går fram slik:
Først telles de navn som står som nr. 1 på stemmesedlene. Den kandidat som får flest stemmer ved denne opptellingen, er valgt. Skal listen ha mer enn én plass, teller en deretter opp de navn som står som nr. 2 på stemmesedlene. Den kandidat som får flest stemmer ved de to opptellingene, når en ser bort fra den allerede valgte, er valgt. På samme måte fortsetter en inntil alle plasser listen skal ha er besatt, med de modifikasjoner som følger av bestemmelsen i denne paragrafs nr. 3. Hvis flere kandidater har fått like mange stemmer, anses den valgt som står først i rekkefølgen på listen.
Ved opptellingen ses bort fra andre navn enn de som står på den innleverte valgliste.
3. Viser det seg at et kjønn etter denne framgangsmåte vil bli representert med færre medlemmer fra en liste enn det som følger av kravene i § 36 nr. 2, rykker kandidater fra det underrepresenterte kjønn så langt mulig opp på listen i det omfang som er nødvendig for å oppnå slik balanse.

4. Hver liste skal såvidt mulig tildeles så mange varamedlemmer som den får medlemmer, med et tillegg av to. Varamedlemsplassene fordeles ved fortsatt opptelling på samme måte som bestemt for medlemmene i pkt. 2 og 3 ovenfor.

38 a. Avtalevalg.

1. Kommunestyret eller fylkestinget kan selv enstemmig vedta at valg til folkevalgte organer skal foregå som avtalevalg etter denne paragrafen.
2. Valget gjennomføres på grunnlag av innstilling med forslag til medlemmer og varamedlemmer til organet. Innstillingen skal inneholde et antall navn som tilsvarer antall medlemmer i organet med angivelse av den gruppe medlemmet representerer. I tillegg kan innstillingen inneholde et antall varamedlemmer for hver gruppe som tilsvarer antall medlemmer gruppen skal ha, med tillegg av to. Innstillingen vedtas enstemmig av kommunestyret eller fylkestinget.
3. Kravene til kjønnsbalanse i § 36 nr. 2 gjelder tilsvarende. Viser det seg at et kjønn vil få færre medlemmer enn det som følger av første punktum, skal kandidater fra det underrepresenterte kjønn settes inn i det omfang som er nødvendig for å oppnå slik balanse. Ved valg til folkevalgte organer som etter lov bare består av medlemmer av kommunestyre eller fylkesting, og ved valg til arbeidsutvalg for folkevalgte organer, skal disse regler følges så langt det er mulig.
4. Ved valg av varamedlemmer gjelder nr. 3 tilsvarende.

§ 39 nr. 2 Reglement. Arkiv

Kommunestyret og fylkestinget skal vedta reglement for delegasjon av avgjørelsesmyndighet og for innstillingsrett innen 31. desember året etter at kommunestyret og fylkestinget ble konstituert. Sist vedtatte reglement og eventuelle andre vedtak gjelder inntil nytt reglement er vedtatt.

§ 40. Rett og plikt til å delta i møter i kommunale og fylkeskommunale organer. Inhabilitet. Rett til dokumentinnsyn.

1. Den som er valgt som medlem av kommunalt eller fylkeskommunalt folkevalgt organ, plikter å delta i organets møter, med mindre det foreligger gyldig forfall. Arbeidstaker har krav på fri fra arbeid i det omfang dette er nødvendig på grunn av møteplikt i kommunale eller fylkeskommunale folkevalgte organer. Arbeidstaker har også rett til permisjon fra sitt arbeid i fire år eller for resten av valgperioden for å utføre heltids- eller deltids kommunalt eller fylkeskommunalt verv.
2. Medlem som er til stede i et kommunalt eller fylkeskommunalt folkevalgt organ når en sak tas opp til avstemning, plikter å avgi stemme. Ved valg og ansettelse er det adgang til å stemme blankt
3. Om inhabilitet gjelder reglene i forvaltningsloven kap. II, med følgende særregler:
 - a. Inhabilitet inntreffer ikke ved valg til offentlige tillitsverv eller ved fastsetting av godtgjøring o.l. for slike verv.
 - b. Kommunalt og fylkeskommunalt ansatte som i denne egenskap har medvirket ved tilretteleggelsen av grunnlaget for en avgjørelse, eller ved tidligere avgjørelse i samme sak, skal alltid anses som inhabile når saken behandles i folkevalgt organ. Ved behandling av årsbudsjett, økonomiplan, kommuneplan, regional planstrategi og regional plan gjelder ikke første punktum.
 - c. Ved behandling av klager etter forvaltningsloven § 28 andre ledd er ansatte eller folkevalgte som var med på å treffe det påklagede vedtak, eller som medvirket ved tilretteleggelsen av grunnlaget for dette, inhabile ved klageinstansens behandling av saken og ved tilretteleggelsen av saken for klageinstansen. Er en overordnet ansatt inhabil i en

sak, kan direkte underordnet ansatt ikke delta ved klageinstansens behandling av saken, eller ved tilretteleggelsen av saken for klageinstansen.

4. Vedkommende organ kan frita et medlem fra å delta ved behandlingen av en sak når han eller hun ber om det før saken tas opp til behandling, og vektige personlige grunner tilsier dette.

5. Kommunestyret og fylkestinget skal selv fastsette et reglement for de folkevalgtes rett til innsyn i saksdokumenter og til informasjon om saker som er under behandling.

§77 nr. 2. Utelukket fra valg til kontrollutvalget

Utelukket fra valg er ordfører, fylkesordfører, varaordfører, medlem og varamedlem av formannskap og fylkesutvalg, medlem og varamedlem av kommunal eller fylkeskommunal nemnd med beslutningsmyndighet, medlem av kommuneråd eller fylkesråd, [*medlem og varamedlem av kommunestyrekomite og fylkestingskomite etter § 10a*]* og ansatte i kommunen eller fylkeskommunen.

*i kraft fra 1.11.2015

§ 80 a. Representasjon av begge kjønn i styret for aksjeselskap der kommuner/ fylkeskommuner eier minst to tredeler av aksjene

1. Reglene i aksjeloven § 20-6 om representasjon av begge kjønn i styret gjelder tilsvarende for aksjeselskap hvor kommuner og fylkeskommuner til sammen eier minst to tredeler av aksjene i selskapet. Departementet kan gi forskrifter om at reglene i første punktum også skal gjelde for aksjeselskaper som eies av kommuner eller fylkeskommuner med under to tredeler, når resten av selskapet er eid av staten eller selskaper som direkte eller indirekte, er heleid av staten.

2. For å legge til rette for at valget oppfyller kravene i nr. 1 kan departementet gi forskrift om den nærmere gjennomføringen av valget av styremedlemmer som velges av og blant de ansatte, jf. aksjeloven § 6-4, herunder også eventuelt i selskaper som nevnt i nr. 1 annet punktum.

Forvaltningslova

§ 6. Habilitetskrav

En offentlig tjenestemann er ugild til å tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse eller til å treffe avgjørelse i en forvaltningssak

a) når han selv er part i saken;

b) når han er i slekt eller svogerskap med en part i opp- eller nedstigende eller i sidelinje så når som søsken;

c) når han er eller har vært gift med eller er forlovet med eller er fosterfar, fostermor eller fosterbarn til en part;

d) når han er verge eller fullmektig for en part eller har vært verge eller fullmektig for en part etter at saken begynte;

e) når han leder eller har ledende stilling i, eller er medlem av styret eller bedriftsforsamling for

1. et samvirkeforetak, eller en forening, sparebank eller stiftelse som er part i saken, eller

2. et selskap som er part i saken. Dette gjelder likevel ikke for person som utfører tjeneste eller arbeid for et selskap som er fullt ut offentlig eid og dette selskapet, alene eller sammen med andre tilsvarende selskaper eller det offentlige, fullt ut eier selskapet som er part i saken.

Likewise er han ugild når andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet; blant annet skal legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til. Det skal også legges vekt på om ugildhetsinnsigelse er reist av en part

Er den overordnede tjenestemann ugild, kan avgjørelse i saken heller ikke treffes av en direkte underordnet tjenestemann i samme forvaltningsorgan.

Ugildhetsreglene får ikke anvendelse dersom det er åpenbart at tjenestemannens tilknytning til saken eller partene ikke vil kunne påvirke hans standpunkt og verken offentlige eller private interesser tilsier at han viker sete.

Rekkevidden av annet og fjerde ledd kan fastlegges nærmere ved forskrifter som gis av Kongen.

VEDLEGG 2

Døme på valoppgjer ved forholdsval til formannskap/fylkesutval og nemnder

Døme 1

Kommunestyret har 45 representantar. Det skal veljas ei nemnd med 13 medlemmer. 6 lister (A, B, C, D, E og F) stiller ved valet. Dei får i same følgd 18, 14, 7, 3, 2 og 1 røyst(er).

Valoppgjeret vil bli slik

Divisjon med:	1	2	3	4	5	6	7
A	18	9,0	6,0	4,5	3,6	3,0	2,57
B	14	7,0	4,66	3,5	2,8	2,33	2,0
C	7	3,5	2,33	1,75	1,4	1,16	1,0
D	3	1,5	1,0	0,75	0,6	0,5	
E	2	1,0	0,66				
F	1	0,5	0,33				

Fordelinga i nemnda blir slik:

A: 6 representantar

B: 4 representantar

C: 2 representantar

D: 1 representant

B er nærast til å ta eit mandat. D har sistemandatet på grunn av lågare røystetal enn A.

Døme 2

Kommunestyret har 25 representantar. Det skal veljast ei nemnd med 7 medlemmer. 4 lister (A, B, C og D) stiller ved valet. Dei får i same følgd 13, 5, 4 og 3 røyster.

Valgoppgjeret vil bli slik:

Divisjon med:	1	2	3	4	5	6
A	13	6,5	4,33	3,25	2,6	2,16
B	5	2,5	1,66	1,25	1,0	0,83
C	4	2,0	1,33	1,00	0,8	0,66
D	3	1,5	1,0	0,75	0,6	0,5

Fordelingen i nemnda blir slik:

A: 4 representantar

B: 1 representant

C: 1 representant

D: 1 representant

D har sistemandatet.

A er nærast til å ta mandat.

Til
- Kommunene
- Fylkeskommunene

Att.: Ordfører / fylkesordfører
Rådmann / fylkesrådmann
Kontrollutvalget
Saksansvarlig valgteknisk forberedelse
Ev. videresending til representanter for valglister til kommune- og fylkestingsvalget

Valg av kontrollutvalg for perioden 2015–2019

Forum for Kontroll og Tilsyn (FKT) er en interesseorganisasjon for kontrollutvalgene i norske kommuner og fylkeskommuner og sekretariatene deres.
(Kontaktinformasjon: www.fkt.no | fkt@fkt.no | 403 90 775)

Norges Kommunerevisorforbund (NKRF) er en interesseorganisasjon for alle som arbeider med revisjon av kommunal virksomhet og sekretærfunksjonen for kontrollutvalg.
(Kontaktinformasjon: www.nkrf.no | post@nkrf.no | 23 23 97 00)

Kontrollutvalget er ett av de få lovfestede utvalgene i kommunen/fylkeskommunen. Kontrollutvalget er blitt et stadig mer sentralt utvalg, ikke minst på grunn av økt fokus på forvaltningsrevisjon og selskapskontroll som tillegg til finansiell revisjon. Det gjør også at kommunestyrene prioriterer utvalget høyere nå enn før. FKT og NKRF ser det som en naturlig og gledelig utvikling.

Utvalget er ellers spesielt mht. hvem som kan velges. Vi fikk både i 2007 og i 2011 mange meldinger om feil ved valg av kontrollutvalg, og vi vil derfor gi noen råd og innspill før nytt utvalg skal velges i 2015. Vi vil også peke på noen aktuelle lovklider og dokumenter:

- Kommuneloven §§ 77–80
- Forskrift om kontrollutvalg
- KRD, rapport: "85 tilrådingar for styrkt eigenkontroll i kommunane", av des. 2009
- "Kontrollutvalgsboken, om kontrollutvalgets rolle og oppgaver", av febr. 2011 (en oppdatert utgave kommer senere i høst)
- Rapporten «Evaluerings av kontrollutvalg og kontrollutvalgssekretariat», KMD desember 2014

Valg av kontrollutvalg i det konstituerende møtet

Minst ett av medlemmene i kontrollutvalget skal være medlem av kommunestyret eller fylkestinget. Vi minner om at det nå er lovfestet at kontrollutvalget skal velges på det konstituerende møtet, etter valg av formannskap/fylkesutvalg, ordfører/fylkesordfører og varaordfører/fylkesvaraordfører, jf. koml. § 17 nr. 2 (og nr. 3).

Antall medlemmer i kontrollutvalget

Lovkravet er at det skal være minst 3 medlemmer i kontrollutvalget. Vi anbefaler at kommunene velger minst 5 medlemmer inn i kontrollutvalget. Det er vår oppfatning at det er en helt annen

dynamikk i kontrollutvalg med 5 fremfor 3 medlemmer. Fem medlemmer i utvalget bidrar til bedre debatt og bredere kompetanse i utvalget. Med 3 medlemmer vil utvalget dessuten være svært sårbart ved forfall til møter.

Hvem kan ikke velges inn i kontrollutvalget?

Kommuneloven § 77 nr. 2 viser hvem som ikke kan velges inn i kontrollutvalget:

"2. Utelukket fra valg er ordfører, fylkesordfører, varaordfører, medlem og varamedlem av formannskap og fylkesutvalg, medlem og varamedlem av kommunal eller fylkeskommunal nemnd med beslutningsmyndighet, medlem av kommuneråd eller fylkesråd, medlem og varamedlem av kommunestyrekomité og fylkestingskomité etter § 10 a og ansatte i kommunen eller fylkeskommunen."

Videre er det i § 14 nr. 1 b sagt dette om hvem som er utelukket til å kunne velges inn i kontrollutvalget:

«b) Utelukket fra valg er fylkesmannen, assisterende fylkesmann, og den som i vedkommende kommune eller fylkeskommune er administrasjonssjef eller dennes stedfortreder, er sekretær for kommunestyret eller fylkestinget, er leder av forvaltningsgren, har ansvaret for regnskapsfunksjonen i kommunen eller fylkeskommunen, eller foretar revisjon for kommunen eller fylkeskommunen. Leder av enkeltstående virksomheter er likevel ikke utelukket fra valg. I kommuner og fylkeskommuner med parlamentarisk styreform er ansatte i sekretariatet til rådet som har fått myndighet delegert fra rådet, ikke valgbare.»

Noen det er uheldig å velge inn i kontrollutvalget?

Vi vil peke på noen uheldige rollekombinasjoner som kommunene og fylkeskommunene kan styre klar ved å velge andre personer til kontrollutvalget:

- Kontrollutvalget har et "påse-ansvar" overfor revisjonen, jf. koml. § 77 nr. 4. Vi synes således det er uheldig om kontrollutvalgsmedlemmer samtidig sitter i styret for interkommunale revisjonssamarbeid.
- Kontrollutvalget innstiller i plan for selskapskontroll, og påvirker i stor grad hvilke selskap det skal gjennomføres selskapskontroll i. Kontrollutvalgsmedlemmer som har styreverv i eller har ledende stilling i et av de samme selskapene, er inhabile og skal fratre når utvalget behandler saker vedrørende det aktuelle selskapet, jf. fvl. § 6 første ledd e). Vi mener kommunen unngår rollekonflikter ved å velge andre enn medlemmer av kontrollutvalget inn i selskapsstyret. Dette er et råd for alle selskap der kommunen har eierandeler, men er viktigere jo større det kommunale eierskapet er.

Skal «opposisjonen» ha lederen i kontrollutvalget?

Det er ikke noe lovkrav at opposisjonen skal ha lederen i kontrollutvalget, men det er mange kommuner som har valgt å ta det inn i kommunalt reglement. I KMD sin «Evaluering av kontrollutvalg og kontrollutvalgssekretariat» fra 2014 går det frem at 74 % av kontrollutvalgslederne kom fra opposisjonen i 2012 mens det tilsvarende tallet for fylkeskommunene var 94 %.

For å ivareta kontrollutvalgets legitimitet anbefaler vi at lederen av utvalget velges fra et parti som tilhører «opposisjonen» i kommunestyret.

Varaordning

Ved valg av vararepresentanter til kontrollutvalget er det vanlig å benytte forholdsvalg, jf. bl.a. kommuneloven § 37 om forholdsvalg.

En bør være oppmerksom på at en felles varamannsliste vil gjøre kontrollutvalget mindre sårbart ved forfall. Da vil det som regel være samme person som stiller i de møtene det er behov for vara. Det er i tilfelle en forutsetning at kommunestyret/fylkestinget gjør enstemmig vedtak. Reglene for dette går fram av kommuneloven § 38a Avtalevalg.

Kjønnsmessig sammensetting

Kommunelovens regler om kjønnsmessig balanse gjelder også for kontrollutvalget.

Anbefalinger / oppsummering

1. Husk at kontrollutvalget skal velges på konstituerende møte som første utvalg etter formannskap/fylkesutvalg
2. Sats på et kontrollutvalg med minst 5 medlemmer
3. Husk at minst ett av medlemmene i kontrollutvalget skal velges blant kommunestyre-/fylkestingsmedlemmene
4. Kommunens egne ansatte (uavhengig av stillingsbrøk) er ikke valgbare til kontrollutvalget. Dette gjelder også som varamedlem.
5. Unngå å velge kontrollutvalget sine medlemmer inn i styret i revisjonsselskap
6. Unngå å velge ledere eller styremedlemmer i selskap der kommunen har eierdeler inn i kontrollutvalget
7. Vurder å innføre varaordning i rekkefølge

Til orientering viser vi også til rundskriv H-12/15 Val av formannskap/fylkesutvalg, ordfører/fylkesordfører, varaordfører m.m. av 3. september 2015 fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Godt valg!

FKT og NKRF ønsker kommuner og fylkeskommuner lykke til med valg av kontrollutvalg for perioden 2015-19.

Kontrollutvalget er et lovfestet og viktig utvalg i kommunen, som fortjener dyktige medlemmer.

Vi er tilgjengelige for spørsmål som måtte dukke opp i forbindelse med valg av kontrollutvalg.

Med hilsen

Per Rune Vereide (s)
Styreleder FKT

Per Olav Nilsen (s)
Styreleder NKRF

Kopi: Kommunal- og moderniseringsdepartementet og KS

Saksfremlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Kommunestyret	54/15	22.10.2015

Oppnevning av valgnemnd

Rådmannens innstilling til vedtak:

Hjemmel for vedtak:
Kommunelovens § 17.2

Vedlagte dokumenter:

Saksutredning:

I kommunelovens § 17.2 skal det konstituerende møte velge formannskap, ordfører, varaordfører og kontrollutvalg for den nye perioden. Videre sier loven at kommunestyret i samme møte bør velge medlemmer av kommunale nemnder og ledere for disse.

For nemnder som ikke blir valgt i det konstituerende møtet, forlenges de sittende medlemmers funksjonstid inntil nyvalg foretas (§ 17.4).

I Leka kommune vært vanlig at det konstituerende møtet velger ei valgnemnd som får i oppdrag å forberede valg av medlemmer og varamedlemmer til nemnder og utvalg i et senere møte i kommunestyret.

Neste møtet i kommunestyret er etter tidligere vedtatte møteplan 26.11.15.

Ved forrige kommunestyrevalg ble gruppelederne oppnevnt til å utarbeide forslag til medlemmer til de ulike nemnder og råd. De ble også gitt mandat til å vurdere om nemnder og utvalg kan utvides eller tas bort.

Administrasjonen utarbeider oversikt over ulike nemnder og utvalg det skal oppnevnes representanter til, kriterier for valg, funksjonstid, retningslinjer osv. Dette legges fram for arbeidsgruppens første møte.

Folkevalgte organer trer i funksjon fra det tidspunkt de er valgt.

Konklusjon / tilråding:

Leka, _____

Helge Thorsen
rådmann